Tractatus Consultatorii Henrici de [illegible]
Specula vite humane Dionysii

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Corydon.

¶ Specula omnis status humane vite Venerabilis patris Dyonisij prioris domus Carthusie in ruremund. quoꝝ titulos vide in primo folio.

Que hoc libellulo contineantur.

❡ Primus tractatus habet speculum prelatoꝝ.quo se intueri debꝫ omnis potestas.ac illi qui aliis p̄esse studēt.imperatores videlicet reges.duces.principes.episcopi ac omniū ordinū cuiuscūqꝫ religionis p̄lati.vt vera et legittima via aliis gubernando p̄sint.bonuz exemplū ꝛ verum speculū ferant.

❡ Secundus tractatus subditoꝝ est.monens subditos ꝛ oēs homines aliis deditos vera obedientia et voluntatis ꝓprie abrenunciatione maioribus natu obtemperare.ꝛ singulas cōditiones subiecti hominis.quas manutenere debet ꝛ ante oculos ponere enumerat.

❡ Tercius tractatus regale sacerdotium.ꝛ eiusdem sublimitatem ponit continentiā.temperantiā.ꝛ ceteros dignitatis sacerdocii ordines studiosissime tractans.

❡ Quartus tractatus vulgariū hominū huius mūdi calamitates et verendum statum periculaqꝫ vite humane mundanorū pulcherrime confutat.

❡ Quintus tractatus.ea que stimuli penitentie sunt.impedimenta.documēta emolimentaqꝫ eiusdem amplectitur.que venie spes.que conscientie examinatio.que relique penitentie sint ꝯditiones vbere stilo tranctantur.

❡ Tandem additur agonizantis speculum.

Reuerendo ac pijssimo patri dño Georgio Pirckamer Congregatiōis carthusiēsis Nurenberge priori Petrus thanhauser se oratio nibus suis recōmendat.

Cum nuper in sacrū vestꝝ domiciliū dulcissime pater sanctissime ꝯgregatiōis vestre solacij et doctrine gratia venerabilis pat' Franciscus volkart curator vester me vocasset. Illic ꝯuiuā socratici simposij me ꝯcederē. felicissimā vestrā rempublicā modestissimos apparatus prudentissimū patꝝ ordinē. sacras edes. ceteraqꝫ monasterij vestri ac cerimoniarū ornamenta diligentissima contēplatione intuerer Parui mox. vt par erat. votis reuerēdi patris ꝓcuratoris et hospitalitati tanq̄ꝫ Charistia dea benigno aīo interesse curaui Sed cum animi relaxandi p̄textu varia de p̄sentis vite calamitate inter epulandū disputata essent. et imprimis de apparatu gallie regis. lodoniciqꝫ Sfortie. quē tra mariqꝫ ad inuadendū. neapolitanū regnū parassent, et iam ꝓpe hora d̄ ytalie reb⁹ gestis ꝯsumpta essꝫ Accessit tabule diuus pater thomas de kempis sanctitatis vir precipuus quē supiore mēse imp̄ssum paternitati vestre sacraui. quem tantaꝝ laudū p̄conijs p̄dicastis. vt christiane reipublice nō min⁹ salutē q̄ꝫ felicitatē sit allaturus vestra opinione. cui facile cedo. dū ita d̄ multis p̄sentis vite piculis vltrocitroqꝫ cōmentamur. obtulit tū paternitas vestra mihi voto porcuratoris. editionē quandā pulchram et libellulū quinqꝫ speculoꝝ. venerabilis patris dyonisij religionis vestre ꝓfessi prioris in ruremund. Qui ꝯditiones. et oēs status hūane vite flexibilisqꝫ nature. miro ingenio et arte studuit in sit' cōportare. Exemplar v̄tutis et moꝝ plenū. Incepi initio legere. de imperātiū ac potestatū moderamine rem diuinā et inenarrabilē vt ei⁹ viri ingeniū nō hūanū ß diuinit⁹ inspiratū fateri necesse sit. laudet Esculapius hypocratē choum medicine sue recuperatorē. phisistratū homerus. varronē virgili⁹. honestet neemiā Moses. quia totā legē temporꝝ malicia dirutā in vnū opus collegit. Iustinianū rhomani qui mandauit tribuniano theophilo et dorotheo questori

bus ſacri pallacij vt romanaꝝ legũ que pandecta dicebant̃ ſuꝑflua reſcinderent adunarent diſuta crudaqꝫ. Contineat ſe permenides cũ dyaletica. thiſias cũ rethorica. phrinius cũ muſica. Atlas cũ ſide rum curſu. deſinẽt extollere. Carmentam. nynphã latini. quia rho manaꝝ litteraꝝ origo. Cadmũ greci quia grecaꝝ inuẽtor. Erichto niũ aurige. quia bige repertor. Dormiat minerua quia olei. Dyana venatiõis. Ceres frumẽti putat̃ inuẽtrix. Laudet carthuſienſis et vniuerſus xp̄ianus popul⁹ genſqꝫ electa deo patrẽ dyoniſiũ. q̄ ſua vigilia labore opere ⁊ cura hec eadẽ cõportare conatus ẽ quib⁹ non ſolũ bona corpis que caduca ⁊ flexibilia ſunt. ſed aĩe ipſius nauari pũt. Hec eadẽ quinqꝫ ſpecula imprimenda fore ſuaſiſti ꝓbo ac ſctõ ꝯſilio. Tametſi ego deditus ſim aliene induſtrie. et humeris meis impoſitũ eſſe onus ſcio. maius Atlantis celũ humeris ſuſtinentis ⁊ herculis illius. qui Junonis ob irã varia mõſtra laborib⁹ vicit ac deleuit. id eſt Sebaldo ſchreyer hoc reruꝫ tꝑe dicatus. Archetipos triumphantis rome ꝓ ſua magnitudine. liberalitate. pietate. inte gritate. ꝯſtãtia edẽdos fore. Attamẽ paruitatis mee officia. vtcũqꝫ potui paternitati veſtre impẽdere ſemꝑ extiti ſtudioſus. ⁊ nephas ingens exiſtimarẽ hanc ꝓuinciã veſtro rogatui ꝯtemnere ⁊ admira bil̃ huiuſce rei memoriã litteraꝝ penuria deleri. Jtaqꝫ magnitudo veſtroꝝ in me beneficioꝝ me morẽgerere cõpellit ſpecula hec q̄nqꝫ humane vite imprimẽda fore. que honeſtatis ⁊ vtilitatis plurimũ ꝓducere viſa ſunt. vt aſilũ ſint. quo quiſq̄s vicio corroſus tutus ve lut olim ad ferias ſaturnalioꝝ ꝯfugere poſſit. Sꝫ cũ tãta ſint benefi cia ĩ me collata a paternitate veſtra. vt aliq̄d muneris petere vide ant̃ apud hominẽ haud ingratũ nihil ꝑfecto inuenio. vl̃ natura vl̃ arte. vl̃ fortuna mihi ꝯceſſuꝫ qḋ dignitati veſtre equali voto poſſũ vel r̃ndere. vel offerre. Venit tñ in mentẽ q̄ꝛ adoleſcens in varrone lego dãtis animũ nõ munus eſſe penſandũ. venit ⁊ in mentẽ ſocra tis humanitas. q̄ paupis diſcipuli ſui eſchinis paruũ mun⁹ magna gratitudine dignũ iudicauit. Jlle ſocrati ſeipm̃ mũeris loco dedit Ego enĩ nõ ſolũ meipm̃. imo hec eadẽ ſpecula diuini patris dyoni ſij celebritati veſtre do offero ⁊ dedico. Vidimus enĩ qui alicui in

uigilant operi. qđ vt̃ ad mores hominū spectat vel rex notionē.
vt̃ vite decorē. Jllud maiorib⁹ natu sicuti diȷs in terris sacrare. quē
morē nimirꝫ cōmēdatione dignū. ꝛ a religiōe mīme alienū. a iouis
seculo initiū habuisse. ꝛ ad nostra vsq; seruatū tpa repio. Nam quū
iupit̃ eiecto đ regno patre saturno maiorē vite ptē in olimpo mon
te coleret quicūq; quippiā noui īuenisset. qđ vite hoīm vsui fuisset
ipsuȝ petebāt iouē. ac sibi inuētiōes dedicabāt suas hūc ipm morē
posteros deinde seruasse exēplis potissimū inualuit. Quippe eso,
pus egregius fabularꝫ recitator opusculū qđ grece scripserat Criso
lydorꝫ regi sacrauit. Nicandaroq; pgam⁹ auctor vetustissim⁹ theri:
aca pharmaca v̾su exametro edita ad athalū pgami regē pscripsit.
et pleriq; aliȷ suis fecisse tpibus tradūt. quos pcensere nō dat̃ pn̄ti
epistole nec locus nec cōmoditas. Jllorꝫ ego vestigia secut⁹ hec spe
cula vestre paternitati sacraui. vestra v̾o paternitas. ꝛ illorꝫ institu
tū ꝛ exemplū velit amplecti. ꝛ me vobis datū in mācipiū ꝛ correctu
rā ꝛ laborē huius libelluli vobis ꝯsignatū nō spernere. vt ꝛ noīs ve
stri īmortale decus ad extremas orbis terrarꝫ nationes duce librorū
impssura ferat̃. Et inter religiōis vestre ornamēta labor meus nu
meret̃. quē etsi alicubi erroris obumbret caligo. Celebritatis vestre
splēdor illustret. honestatis igit̃ nō dedecoris ꝛ excusandi nō calum
niandi vicē obtinebit si ego ꝛ togatā celebritatē vestrā. cui non mī
nus venerationis ꝛ credulitatis debet etas nostra quā prisca pitago
re ꝛ palliro. ꝛ oēs qui correcture mee sarcinā pōderāt pios lectores
ꝛ interpretes beneuolos nō maliuolos fore deposco. Decoro tandē
reuerendissime pater pietatē vestrā hac mea etsi paupere corona.
quam leta fronte ꝛ trāquillo vultu que celestis ꝛ vere beatitudinis
vobis sit psagiū. virtutū vestrarꝫ monumentū ꝛ amicicie nostre pi
gnus immortale. Valete o ꝛ psidiū ꝛ dulce decus meum ex Nūren
berga. Anno incarnatiōis millesimoquadringētesimononagesimo
quinto decimanona Januariȷ.

¶ Tituli capituloꝝ speculoꝝ.v.p.dyonisij prioris domus carthu
sie in roremund.

Tituli capituloꝝ primi speculi scꝫ prelatoꝝ.

Tituli capituloꝝ secundi speculi scꝫ subditoꝝ.

Tituli capitulorum speculi scilicet sacerdotum.

Tituli capitulorum speculi seculariu[m] et mundi huius amatorum.

Tituli capitulorum speculi siue stimulus penitentie.

Incipit prologus libri seq̄ntis qui cōtinet quīq; specula

Voniam cōsulitur aut precipitur. ꝓuerbiorꝫ quīto per sapiētissimū salomonē dicentē. deriuent̄ fontes tui foras. ⁊ in plateis aquas tuas diuide. id est scien tiam tuā alijs cōmunica. ¶ Comparat̄ autē sacra scriptura aque quia mūdat ⁊ lauat. iuxta illud iohā nis. Jam vos mūdi estis ꝓpter sermonē quē locutus sum vobis. Cuius causaꝫ assignat doctor ecclesiasticus dicēs Sapia abscōdi ta ⁊ thesaurus inuisus. que vtilitas in vtrisq;. Quasi diceret̄ nul la. Nam vt dicit seneca. nulli⁹ boni sine socio. iocūda est possessio Et boecius dicit. Incōparabilis thesaurus est sciētia. que celata perit. distributa recipit incrementū. Vn̄ crisostimus Cor nō p̄bēs mēbris spiritū velociter extinguit̄. fons si nō genuerit aquas apud seip̄m putrescit. Māna quoq; vermibus scatet si fuerit reseruatuꝫ erogatū aūt vtiliter fit panis celestis. ⁊ refectio angelorꝫ. Scio ni mirū ꝙ gratia obest. si nō alijs ꝓdest. Qui aūt donū dei in vsum et vtilitatē alienā cōmunicat. plenius meret̄ habere qđ habet. naꝫ dabit̄ ei ⁊ abūdabit. ¶ Amore igit̄ illectus ⁊ tractus. que ex paucis libris a primis motib⁹ ꝯuersionis mee ꝑlectis retinui. sine inuidia oīm cōmunico dilectioni. quāuis tn̄ sciam nōnullos ad detractio nem faciles dicturos. ꝙ securius que scribo laterēt in sinu cōscien tie mee. ⁊ prudētius intersilentij cardines clauderent̄. Sꝫ audiāt tales āmonitionē statutorꝫ ordinis carthusiensis scđa ꝑte. ca. xvi. vbi sic habet̄. Libros tanq̄ꝫ sempiternū aīarū cibū cautissime cu stodiri. ⁊ studiosissime volumus fieri. vt quia ore non possumus manib⁹ verbū dei p̄dicemus. Quotq̄t eīm libros scribim⁹. tot no bis veritatis p̄cones facere videmur. sꝑantes a dn̄o mercedē ꝓ om nibus. qui ꝑ eos vel ab errore correcti fuerint. vel in catholica ve ritate ꝓfecerint. ꝓ cūctis etiā qui de suis peccatis vel vicijs ꝯpū cti. vel ad desideriū fuerint patrie celestis accensi Dicit quoq; bea tus gregorius omelia. v. suꝑ ezechielē. Qui in occulto silētio bene viuunt. sed alieno ꝓfectui exemplo lumīs minime ꝓficiunt carbo

nes sunt. qui vero et exempla virtutũ prerogãt. ⁊ lumen boni op̃is per vitã et verbum. seu scripturã multis demonstrãt. iure lampa: des appellant. quia et per ardorẽ desiderij sibi ardẽt. et per flãmã verbi alijs lucẽt. atq̃z a peccatoꝝ cordib⁹ erroris tenebras repellũt. Jdcirco presens quiquipti tum speculum spiritu ihesu op̃ante col: legi. ¶ Primũ erit speculum p̃latoꝝ. ¶ Secundũ speculuꝫ subdi: torum. ¶ Terciũ speculũ sacerdotũ. ¶ Quartũ speculũ hominũ mũdanorũ. ¶ Et quintũ speculũ ac potius stimulus penitentie.

¶ Deniq̃z in sacra scriptura debet se vnusquisq̃z studiose exercere quia sicut dicit hieronim⁹ gloriosus sup̃ illud psalmiste. vt mitiges ei a diebus malis. scientia et exercitatio et op̃atio de scripturis mi tigant nobis dies malos. Jdem etiam ad rusticũ monachũ. Scri bantur inquit libri. vt et manus op̃etur cibos. et aĩa lectione sa: cietur. Jn desiderijs em̃ est omnis ociosus. Sanct⁹ quoq̃z martin⁹ omnes discipulos et fratres monasterij sui scriptores fecerat. Ju: lianus etiã apostota. vt in policratico scribit̃. scriptores plurimũ venerabat̃. cultoresq̃z scripturarũ vndiq̃z colligebat. Jp̃e quoq̃z no ctib⁹ vigilãs cõscribebat libros. quos in senatu publice recitabat. Et statuta ordinis carthusieñ vbi supra dicũt. q̇ om̃es pene quos suscipimus si fieri potest scribere docem⁹. Plato ph̃us etiaꝫ ait. q̇ littere insipiẽti aĩo tanq̃z bacul⁹ infirmo corp̃i repte sunt. Et poe ta laureat⁹ libro primo de remedijs vtriusq̃z fortune dicit. q̇ nihil sancti⁹ q̃m scribere libros. vt posteris p̃ficias. vt ingeniũ exerceas scribẽdoq̃z alijs te doceas Nihil aũt est dulcius bene impensi t̃pis memoria. Grecorũ vnus origenes sex milia libroꝝ edidisse tradit̃. O trãquilliũ ocium. Hec ille. ¶ De cõmendatione sacre scripture sic dicit hugo libro primo de aĩa. Nihil in hac vita dulci⁹ sentitur nihil ita mentẽ ab amore mũdi sep̃at. nihil sic aĩam cõtra tempta tiones roborat. nihil ita hoĩem excitat et adiuuat ad oẽ opus ⁊ ad oẽm laborẽ. sicut studiuꝫ sacre scripture. Propt̃ hoc hieronim⁹ ad demetriadẽ virginẽ sic scribit. Diuinas scripturas sepi⁹ lege. ymo nũq̃m de manib⁹ tuis sacra lctõ deponat̃. vtere lctõe diuina vice speculi. feda corripiẽdo. pulcra cõseruãdo. ⁊ pulchriora faciendo.

Scriptura eñ̄ speculū est. feda ostēdens ⁊ corrigi docēs. Ibi senti
mus q̄ntū ꝓficim⁹. q̄ntūue a ꝑfectu longe distam⁹. Idē hieroni.
mus in alia ep̄la. Sicut stellas celi nō extinguit nox. sic mētes fi:
delium inherētes firmamēto sacre scripture nō obscurat mūdana i
iquitas. Idē sup ep̄lam ad ephesios li. j. Siquid nāq3 est qd̄ ī hac
vita vir sapiētē teneat. ⁊ inter p̄ssuras ⁊ turbines mūdi eq̄ aīo ma
nere suadet. illud esse primū reor. meditationē ⁊ sciētiā scripturaꝝ
Et origenes in numeris omel. xvj. Nūq̄3 est qn̄ aīa scie igniculo
succēsa ociari possit ⁊ quiescere. sed semꝑ a bonis ad meliora. ⁊ iterꝝ
ad sup̄iora a melioribꝰ ꝓuocat̄. Seneca. Vita hoīs sine l̄ris mors
est. ⁊ viui hoīs sepultura. Itē ambꝰ in libro de cayn ⁊ abel. Celesti
u3 scripturaꝝ alloq̄a diu terere ac polire debemꝰ. toto aīo ac cordē
versantes. vt succus ille spūalis cibi. in oēs se venas aīe diffundat
Sed qui p̄dictos sacre scripture fructꝰ carpe desiderat. opter q̄ in
vite regulā lecta ꝯuertat. Nā vt dicit poeta laureatꝰ vbi supra. tūc
est vtilis noticia scripturaꝝ. dū in actū trāsit. seq3 ip̄a3 opibꝰ aꝓp
bat non verbis Alioquī sepe verꝫ dep̄hendit̄ qd̄ scriptū est sciam in
flare. Et addidit idē dicēs. Multa simul ⁊ grādia clare velocit̄q3
intelligere. ac eadē tenacit̄ meminisse. ⁊ ornate loqui ac artificiose
scribere ⁊ ꝓnūciare suauit̄. hec oīa nisi ad vitā referant̄ quid sunt
aliud. q̄m inanis instrumēta iactācie. inutilisq3 labor ac strepitus
Hec ille. Et. in. policrato libro viij. ca. xv. Nosse bonū et nō face
re. meritū dampnatiōis est nō via btitudinis Porro vt ait venera
bilis pe. blesen̄. ep̄la. xxxvj. l̄ratus qui se lectiōe assidua non exercet
quasi domꝰ deserta est. in qua iuxta verbū ysaie ꝓphete pilosi cla:
mant alter ad alterum. ⁊ demones onocētauris occurrūt. Immū:
dus eñ̄ spūs domū vacantē inuenit. ⁊ frequēter ad habitādū in ea
secū septē spūs nequiores assumit De fructu etiā scripturaꝝ sic scri
bitur ī policratico li. vij. ca. x. Certū ē quia fidelis lector ⁊ prudēs
et qui litteris ex amore inuigilat. vicia semꝑ excludit. et in oībus ac
cedit ad vitam. Hinc est illud doctoris doctorꝫ hieronimi. Ama sci
entiā scripturaꝝ. ⁊ carnis vicia n̄ amabis. Sacra siquidē scriptura
reꝝ oīm ꝯtinet disciplinaꝫ. ⁊ oīm moderatrix vniuersis hūane vite

actib⁹.et verbis ꝛ cogitationib⁹.modū et terminum ipſa cōſtituit
Item ꝓlogo eiuſdē libri ſcribit̄ de laude ſcripture ſic.li.vij.ca.xiij.
A vicijs redimit̄ anim⁹.ꝛ ſuaui ꝛ mira quadā etiā in aduerſis iocū
ditate reficit̄.cū ad legēdū vł ſcribēdū vtilia.mētis intēdit acumē.
Nullam in rebus hūanis iocūdiorē aut vtiliorē occupationē inue
nies.niſi forte diuinitus ꝯpuncta deuotio orando diuinis inſiſtat
colloquijs.aut corde ꝑ caritatē dilatato deū mēte cōcipiat.ꝛ ma:
gnalia eius apud ſe quadā meditationis manu ꝑtractet. Experto
crede.quia oīa mūdi dulcia hijs collata exercicijs amareſcūt Veꝝ
dicēte dn̄o qui verſat̄ in turbis turbat̄ erga plurima.quo nihil ſtu:
dijs aut bonis morib⁹ exercēdis ꝑniciosius eſt. Si em̄ ſtudiū vt ci
ceroni placet.eſt vehemēs aīapplicatio ad aliqđ agendū magna
cū volūtate.ꝓfecto mens que turbat̄ ad plura diſtrahit̄. nequaq̄ꝫ
in vno virtutis ope fideliter occupat̄. Deniqꝫ armatura ſp̄us ad
uerſus hoſtē ſuū ſcilicet carnē eſt ſacra ſcriptura. Vnde Origenes.
in leuitico. Non audiſtis ex diuinis ſcripturis quia certamē eſt in
ter homines carni aduerſus ſpiritū.ꝛ ſpiritui aduerſus carnē. Et
neſcitis quia ſi carnē nutriatis ꝛ ipſam frequenti mollicie.ac iugi
deliciaꝝ fluxu foueatis.inſoleſcit neceſſario aduerſus ſpiritū.ꝛ for
tior illo efficit̄. Qđ ſi fiat.ſine dubio eū inditionē ſuā redactum.
ſuis coget vicijs ac legibus obedire. Si vero ad eccleſiā frequēter
venias.aurē litteris diuinis admoueas.explanationē mādatoꝝ
celeſtiū capias.ſicut cibis ꝛ delicijs caro. ita ſp̄us verbis diuinis
cōualeſcit ac ſenſibus.ꝛ robuſtior effectus.carnē ſibi parere cogit.
ac ſuis legibus obſequi. Nutrimēta igit̄ ſpiritus ſunt.diuina lectō
orationes aſſidue.ſermo doctrine. Hijs alitur cibis hijs cōualeſcit
hijs victor efficit̄. Qđ quia nō facitis.nolite cōqueri de infirmita
te carnis. Nolite dicere quia volum⁹ ſed nō poſſumus. volumus
cōtinēter viuere. ſed carnis fragilitate decipimur et impugnamur
ſtimulis eius. Tu das ſtimulos carni tue. tu eā aduerſus ſpiritum
tuū armas et potentē facis. cū eā carnibus ſacias ꝛ vino inundas
omni mollicie palpas.ꝛ ad illecebras nutris.

Explicit prologus

Incipit speculum prelatorum De correptione feruore erga subditos delinquētes et de multiplici dampno ꝓueniēti tam prelatis quam subditis ex defectu correptionis. Primum capitulum.

Cripturus ꝑ modicū ad meipsius. ymmo oīm ꝑlatoꝝ salutarem instructionē. accipio mihi loco thematis illud quod scribit̄ in libro sapie. xviij. c. Ardentē colūpnam ducem habuerūt. In quib⁹ v̄bis stat⁹ boni ꝑlati penes quattuor cōditiones describit̄. Debet em̄ bon⁹ ꝑlat⁹ primo habere zelum feruoris et sancte correptiōis. Scḋo statū vigoris et supportatiōis. Tercio locum amoris et cōmunicatiōis. Quarto locū ꝓcessoris et informatoris. ¶ Primo ergo debet bon⁹ prelat⁹ habere zelū feruoris et sancte correptiōis. vt sit ardēs ꝑ industriā. nō tepid⁹ ꝑ ignauiā. nō fumigans ꝑ vanā gloriā. nō extinct⁹ ꝑ in famiā. Ardentē inquit. In cui⁹ figura dicit̄ de helya eccīastici. xlviij. Surrexit helyas q̄si ignis. et verbū illi⁹ quasi facula ardebat Sed isti igni adiūgit̄ qn̄q3 sulphur et qn̄q3 thus. Qn̄ thus miscet̄ cū igne. tota dom⁹ in qua fit hoc suauiter redolet. qn̄ vero sulphur adiungit̄ ignis vehemēter accēdit̄. et tota dom⁹ fetore replet̄. Et isto mō moralit̄ loquēdo. est de ꝑlato nō nūq3. Cōtingit em̄ qn̄q3. q ꝑlat⁹ laterales ꝯsiliarios sibi assumit. ꝑsōnas sulphureas incēdētes ꝑ maliciā et fetētes ꝑ infamiam. Et tūc qn̄ sic est. tota dom⁹ replet̄ abhomīatione et fetore. Qn̄ v̄o contingit q ꝑlat⁹ cōsiliarios et collaterales sibi facit de sctīs ꝑsonis deuotis et honeste fame. tūc nulli dubiū qn̄ dom⁹ tota repleat̄ dulcedine dilectionis. et suauitate pacis. que ꝑ thus significat̄. Et tunc verificat̄ de tali ꝑlato illud eccīastici. l. Quasi ignis effulgēs. et q̄si thus ardēs in igne. Et ideo qual' cōditiōis debeat esse. a q̄ ꝑlatum cōsiliū cōuenit petere. pulchre et elegant̄ describit Ambrosi⁹ de officijs li. ij. Aduertēdum inquit ambrosi⁹ q in inquirēdis ꝯsilijs primum se adiūgat vite ꝓbitas. virtutū ꝑrogatiua. beniuolētie vsus facultas gratie. Quis em̄ in ceno fontē requirat. quis de aq̄ turbida potū petat. Itaq3 vbi luxuria est. ibi intēperācia vicioꝝ ꝯfusio Quis inde sibi aliquid haurīēdū existimet. quis vtilē iudicet. quis nō despiciet moꝝ colluuionē cause aliene. quē videt iutilē vite sue.

Quō eū potero iudicare cōsilio superiorē. quē videro moribꝰ infe: riorem. Supra me debet esse. cui me cōmittere paro. Quō eū ydo neum putabo qui mihi det cōsiliū. qui nō dedit sibi. et mihi eū va care credā qui nō vacet sibi. cuiꝰ aīm voluptates occupant. libido deuincit. auaricia demergit cupiditas ꝑturbat. Hec ambro. ¶ Hi vero qui ab ipis policie tam ciuilis q̄ȝ ecclesiastice rectoribꝰ in ꝑtē sollicitudinis ꝓpter curarū releuamē assumūt. sunt velut supcilia ipoꝝ p̄sidentiū. qui oculoꝝ officiū gestāt Sicut eñ ꝑ supcilia ꝓte gunt oculi a quocūq̄ȝ improuiso pulueris illapsu. vel a ventoꝝ tur bine. ⁊ vniuersaliter a qualibet alia aduēticia occasione. que possit acumē eoꝝ obtūdere. ita ⁊ fideles officiales. vt sunt ī ordine carthu siensis vicarij ⁊ ꝓcuratores. suos priores ab oī hostili iaculo. ab ob ꝓbrijs detrahentiū ⁊ murmuratoꝝ ꝓtegūt. ⁊ cōtra cuncta ꝑicula. munimē se offerūt. ⁊ aīam suā ponūt ꝓ illoꝝ reuerentia. ne honor aut obīa ipoꝝ in aliquo minuat̄. ⁊ ne aliquis subditoꝝ cōtra eoruȝ bonā famā quid moliat̄. ¶ Prelatos vero oculoꝝ officiū ꝑiter et ymaginē seruare dixi. qui in fronte in eminētiori ꝑte corꝑis locati sunt. vt possint corꝑis ꝑicula priusq̄ȝ immineāt ꝓuidere. oīs insu: per hostilis aduersitatis accessuȝ nūciare. iuxta illō ezechiel̄. Spe: culatorē dedi te domui isrl̄. Nā sicut speculatoris est de loco edici ore ꝓspicere. plus oībus cōtemplari. ita p̄latus sciē sublimitate et mētali vigilia celsior debet esse cūctis. qua possit sub se viuētes in struere. et iter eis veritatis ostēdere. vt dicit ꝓsper. Est igit̄ vt ad ꝓpositū redeā p̄latus. quasi ignis ardēs ꝑ sincerū zelū. Nam p̄lati negligētes in correctione. assimilant̄ scd̄m ysidoꝝ dormiēti. de cu ius manu cadit baculus pastoralis. et pictores pingūt talē q̄si ac: cubantē in cathedra sup cubitū sompno grauatū. et cadentē de ma nu eius baculū pastoralē. Et sic bene assimilant̄. Ex dormitione eñ negligētie virgā correctiōis amittūt. Et ideo ad euigilandum eos d̄r eis in ꝑsona summi p̄lati. symō dormis mat. xxiij. Et illud zacharie. xi. O pastor ⁊ ydolū derelinquens gregē. ¶ Preterea isti sunt qui nūq̄ȝ vtunt̄ irascibili potētia in bonū. nō irascētes cōtra delicta, sed oīa cū quadā stulta paciā quasi insensibiles sustinētes.

Contra quos dicit bernard⁹. Nō irasci vbi irascendū est. peccatū est. Et benedict⁹ in regula. Nō dissimulet abbas peccata delinquentiū. sed mox vt oriri ceperit radicitus ea vt ꝓualet amputet. Et notādū ꝙ ex negligētia corrigēdi multa mala sequūt. quoꝝ que daz redūdāt in ꝑlatū. quedā ī delinquētē. ❡ Sūt aūt tria mala que redundāt in ꝑlatū. Primum est cōfusio. Sicut em̄ honor est patri habere bonos filios. ita redit in cōfusionē suā malicia filioꝝ ecclesiastici. xxij. Cōfusio est patris de filio in disciplinato. ❡ Scd̄m ē culpa. Trāseūt em̄ in ꝑlatū culpe subditoꝝ quas nō corrigit. Origenes sup exodū omel. xi. Ut video ietro nō frustra venit ad moysen. nec frustra manducauit panez cū senioribus ppl'i in conspectu dn̄i. Dat em̄ cōsilium moysi ꝓbabile satis et vtile. vt eligat viros et constituat principes ppl'i viros deū colentes viros potentes. et odientes supbiā. Tales em̄ optet esse principes ppl'i. qui nō solū supbi nō sint. sed et qui oderint supbiā. Idem. Ut nō solū ipsi absq3 vicio sint. sed et alijs oderint vicia. Nō homies dico odisse. sed vicia. Grego. in pastorali. Si rectormin⁹ cōtra culpas accendat. culparū oim ip̄e reus tenet. Huius aūt exemplū manifestum est in medico. Certuz est em̄ ꝙ reus est mortis infirmi suscepti in cura. nisi faciat qd' in se est de infirmo curando. Aliud exemplū ponit in glosa super numeri. xxv. de pedagogo. cui culpa attribuitur. si puer sue instructioni cōmissus minus disciplinatus ex sua negligentia inueniatur. Aliud exemplum ponit benedictus in regula de pastore dicens. Sciat abbas culpe pastoris incumbere. quitquit pater familias in ouibus minus vtilitatis poterit inuenire. Et ideo debet ꝑlatus dare operam diligentem circa subditos. vt debitum fructum in operibus bonis reddant. exemplo illius boni pastoris qui dicit genesis. xxxi. Oues tue et capre tue steriles non fuerunt. Ue multis prelatis qui hoc non cogitant. sicut fecit aug⁹. qui dixit. Quid faciam cum exiget a me ratio tot animarum. que pendent ad collum meum. ❡ Tercium est pena temporalis. Puniuntur enim non solum in futuro. sed etam in presenti prelati negligentes. Hinc est ꝙ primi regum tertio dixit domin⁹. Eo ꝙ nouerit

heli in digne agere filios suos ꝛ nō corripuit eos. idcirco iuravi do
mui heli. ꝙ nō expiet̄ iniquitas dom⁹ eius victimis ꝛ muneribꝰ in
eternū. Nusq̄ȝ inuenim⁹ vel scriptū legim⁹ excessuȝ heli in ꝓpria
ꝑsona. nō ei⁹ luxuriā. nō castrimargiā vel auariciā. Si em̄ talis es
set. nō solū de filijs ei⁹. sed de ip̄o dn̄s cōquereret̄. Et tn̄ q: zelo ca:
ruit ꝛ negligēs atq; remissus fuit. cū filijs suis interijt. iudicio diui
no ꝑcussus. eo ꝙ iniquitatē filioꝝ sustinuit. iuxta illō iob. xvij. Si
sustinuero infirm⁹ dom⁹ mea est. Unde ꝛ grego. nazāzenus magi:
ster hieroni. grosi in apologetico sic dicit. Heli sacerdos ꝓ filiorū
iniquitatē dāpnat̄. ꝙ eos diuina sacrificia temerātes. min⁹ seuera
aīaduersione plectebat. Miseruȝ me. Et quidē coercuit. ꝛ quidem
corripuit. sed lenitate ꝛ māsuetudīe patris. nō seueritate ꝛ autorita
te pōtificis. Est autē p̄latus vsq̄quaq; inutilis apud quē discipli:
na nō viget Hoc idē legim⁹ in numeris. xxij. de duodecim principi
bus filioꝝ isrl̄. q̄s dn̄s p̄cepit suspendi in patibulis cōtra solē. eo ꝙ
filios isrl̄ fornicari cū filiab⁹ madian ꝑ miserūt. vel negligēter cor
ripuerunt. Cōtra solē principes suspēdunt̄. vt arguant̄ a luce. quia
p̄lati nō soluȝ ꝓ suis pc̄tis arguent̄ a sole iusticie. sed etiā ꝓ pecca:
tis subditoꝝ si fuerint negligētes. Si autē diues ī inferno de fratri
bus suis solicit⁹ fuit. ne venirēt ad locuȝ tormētoꝝ. peiores sunt eo
qui de ꝑditione aīaꝝ nō curāt U n̄vbi d̄r in exodo xxxij. qui vir dei
est accingat̄ mecū dicit expositor Virū dei se negat. qui vitā carna
lium quātuȝ sufficit arguere recusat. Et sup̄ illud q̄d in eodē ca. di
citur. cōsecrastis hodie man⁹ vestras deo dicit expositor. Si conse
cratio est sumere vindictā de pc̄tō. ꝑfecto vitia sine increpatione
vel vlcione trāsire est execratio. quia facilitas venie incētiuū p̄bet
deliquēdi. Grego. in registro. Studeam⁹ cor nostrū terrenoꝝ pa:
stoꝝ imitatiōe succēdere. qui hyemales noctes ymbrib⁹ geluq; du:
cunt ꝑuigiles. ne vel vna ouis ꝛ nō forte vtilis pereat. Quā ꝛ si in
sidiator ore voraci momorderit. quō satagunt. quib⁹ cordis anhe:
lant estib⁹. q̄s voces vt eruāt captum pec⁹ angustia stimulāte ꝓsi
liunt. ne a gregis dn̄o quitquit ꝑ incuriā ꝑdiderunt exigat̄. Vigile:
mus igit̄ ne quid pereat. ꝛ si captum forte quid fuerit. vocib⁹ diui-

norum eloquio℞ ad gregem dominicum reducam⁹. vt ille qui pa:
sto᷑ pasto℞ est. vigilasse nos circa ouile suū suo digneť misericors
iudicio cōprobare. Quot eñ fructus dño multiplicati gregis ostē
dem⁹. si et ipm quē pascēdum suscepim⁹. ociosa mēte cernimus a
bestia deuorari. ❡ Sunt q̄ȝ alia tria mala que redundāt in dam:
pnum delinquentis primum est excecatio credit enim interduȝ de:
linquens cum non corrigitur illud quod fecit non esse malum. vel
nō esse tātum malum. Ideo dicit grego. in pastorali. Nōnulla ve
hemēter increpāda sunt. vt dum culpa ab actore cognosciť. quāti
ponderis sit ab increpātis ore sentiať. Et ideo bene diciť ꝓuerbi.
xxix. Virga ⁊ correctio tribuit sapiām. ❡ Scđm est delicti mľtipli
catio Delictū em̄ ꝙ nō corrigiť facilius multiplicať Vnde bernar
dus Inpunitas est insolētie mater. radix impudētie. trāsgressionū
nutrix. Et ideo qm̄ cito nō fertur contra malos sñia. idcirco absq̄ȝ
timore vllo filij hoīm ꝑpetrant mala. ❡ Terciū est finalis ꝑditio
Qui em̄ nō corriguntʳ facilius delicta cōtinuant. ⁊ ideo finaliter ꝑ
duntur. sicut patet de adonia dicēte ego regnabo. quē pater nō cor
ripuit aliqñ. ⁊ ideo finaliť ē interfect⁹. iij. regū. i. Et ideo diciť ec:
clesiastici. xli. De patre impio querumť filij. qm̄ ꝓpter ipm sunt in
obprobriū. ❡ Diciť de quodā iuuene. ꝙ cū ꝓpter delicta sua duce
retur ad patibulū. ⁊ a patre eū sequēte peteret osculū. in fine arri:
piens eū dentib⁹ nasum eius abscidit. ⁊ dixit ꝙ hoc fecit quia ꝓpť
eius culpā qui nūq̄ȝ eū correxerat ab infantia venerat in obprobri
um. Dicit apľus ad hebreos. xij. Si extra disciplinaȝ estis. cuius ꝑ
ticipes facti sunt omnes filij dei Qui ergo subditos suos relinquit
sine disciplina. de filijs dei facit filios dyaboli siue belial. qđ diciť
absq̄ȝ iugo. ❡ Contra quos dicit apľus ad ephe. iij. Educate fili
os vestros in disciplina ⁊ correctione dñi. Solon philozoph⁹ vn⁹
de septem sapientibus grecie interrogatus qualis debeat esse ppľi
rector ait. Populi rector prius se q̄ȝ populū rectificare debet. Alio
quin erit velut is qui vmbram curuam rectificare conať. priusq̄m
virga curua vmbram faciēs recta fiat. Socrates philozoph⁹ athe
niensis Qui in alios potestate exercet prius conscientiam purga:

re debet. vt qui delicta corrigit nō admittat. vitetq; quod vīdicat. Stultum est autem vt velit quis impare alijs. cum sibijpsi impare non possit. Plato philozophus. Qui suam aīam que vna est gubernare non potest. quō multorum hoīm gubernator erit. Tulius. Cum inferiore viuas. queādmodū supiorem tecum velis viuere. Idem dicit grego. in registro ad iohānem epm syracusanū. Tales ergo subicōs nostros debemus existere. quales nobis si subiecti fuissemus. nostros volueram⁹ esse prepositos. Cylon philozoph⁹ Oportet principē ꝛ dn̄atorem mansuetū esse. vt ꝓximi magis reuereantur q̄m timeant.

Quot scīa ꝛ sapīa principi ac plato est necessaria scđm cap.

Secundo prelat⁹ debet habere statū vigoris ꝛ supportationis. vt sit colūpna fortiter supportās regiminis sui on⁹ Hieremie. j. Dedi te hodie in ciuitatē munitā. ꝛ in columnam ferreā. ꝛ in murū eneū sup omnē terrā. Q̄mdiu em̄ colūpna ē recta. fortiter supportat onus suppositū. sed q̄m cito incipit curuari ad vnā partē vel ad aliā. statim fabrica tota cadit. Ita est moraliter q̄zdiu p̄latus seruat rectitudinē ꝛ iusticiā. seq̄ns iura et bonā cōscientiā. meritorie supportat et exequit̄ causam suaz. qn̄ vero declinat ad latus ꝑpter affectionē vel offensaz. nō reprimēdo. defectuosos ꝛ nō fouendo bonos. tūc fabrica tota cadit. In cuius figura legimus iudicū. xvi. ꝙ sampson ducis cōcuciēdo colūpnas. quibus tota innitebat̄ domus domū ꝓstrauit. ꝛ seipm̄ ꝛ omnes qui in ea erāt occidit. Isto mō moraliter loquendo est de dyabolo. Affectat em̄ aliqn̄ vnā cōgregationē deuotoꝝ subuertere. ꝛ eos spūalit̄ occidere. hoc est ab eis caritatē que est vita spūalis auferre. ꝛ vt illud faciat breuiorē viā nō habet. nisi colūpnas illius cōgregatōis cōcutere ꝛ allidere. p turbationes ꝛ cōmotiones Vnde iob. ix. Qui cōmouet terrā de loco suo. ꝛ colūpne eius cōcucient̄. Legim⁹ in historijs scolasticis sup genesim. ꝙ cham filius noe. septem artes liberales in quattuordecim colūpnis descripsit. quaꝝ septē erāt eree ꝛ septē lateree. vt cōtra diluuiū ignis ꝛ aque imperpetuū ꝑmanerēt

in figurā q in platis qui colūpne dicunt sufficiētia deesse scientie non debet. ꝛ ideo sapiētia dicit excidisse colūpnas septem pverbi orum. j. quia nisi prelati eccie sapia et scientia sacre scripture fuerit informati. eccie fabrica tota ruet. Et ideo signāter dicit aggei. ij. Interroga sacerdotes legem. Sup quo dicit hieronim9. Cōsidera sacerdotū esse officiū de lege interrogatos rñdere. Si sacerdos est sciat legē dñi. si ignoret legē dñi ipe se arguet nō esse sacerdotē dñi. Grego. quoq nazazenus in apologetico suo dicit. Quāuis p diffi cile sit scire regi. hoc est regēti se obtempare. multo difficilius ē sci re alios regere. Reuera em hominē regere mihi videt ars arciu3 et disciplina disciplinarū. quia certe homo est inter oīes aīantes. et moribus varius. ꝛ moribus diuersus. Unde ꝛ salomō a dño cōmen dat. eo q ab ipo inuitat9 vt qd vellet peteret. pre oībus sapiam ad gubernacula ppli peciit. eāq diuitiis ꝛ honorib9 ptulit. vt legit. iij. regū. iij. Johānes epus saresbriēsis in suo policratico libro. iiij ca. vij. de isto sic dicit. Audi quā legē impōat principib9 ꝛ prelatis rex magnus sup oēm terrā. terribilis et qui aufert spiritū princ ipū Postq3 inquit sederit rex in solio regni sui. describet sibi deutrono mium legis huius in volumie. accipiēs exemplar a sacerdotib9 le uitice trib9. et habebit secū. legetq oībus dieb9 vite sue. vt discat ti mere dñm deū suū. et custodire verba ꝛ cerimonias eius que in le ge pcepta sunt. Ecce quia princeps nō debet esse iuris ignarus. et licet multis priuilegiis gaudeat. nec militie ptextu lege3 dñi pmit titur ignorare. Habebit ergo inquit secū legē puidēs ne ad dāpna tionem suā cū eā habere necesse sit. habeat cōtra se. Potentes em potēt tormēta pacient. Et adiecit. Legetq illō. legē siquidē habere in mātica pax pdest. nisi fidelit custodiat in aīa. Legēda est ergo oīb9 dieb9 vite sue Ex quib9 liquido ↄstat q3 necessaria sit pricipi bus ꝛ prelatis pericia litteraru3. qui legem dominicotidie reuolu re lectione iubētur. Et forte q sacerdotes legē cotidie legere iube antur nō frequenter inuenies. princeps vero siue prelatus cotidie leget et omnibus diebus vite sue. quia qua die non legerit legem. ei non dies vite sed mortis est. Hoc vtiq sine difficultate non

illiteratus nō faciet. Unde et in litteris, quas regē romanorum ad frā corum transmisisse recolo. quib⁹ hortabat vt liberos suos liberalibus disciplinis instituti procuraret. hoc inter cetera eleganter adiecit. quia rex illiteratus est quasi asinus coronatus. Si tamen ex dispensatione ob egregie virtutis meritū principē ptingat esse illiteratum. eundē agi litterarū cōsiliis vt ei res recte procedat necesse est Assistāt ergo ei nathan propheta et sadoch sacerdos et fideles filii prophetarū. qui eū a lege domini divertere nō paciant. et quā ipe oculis anīo nō ostendit. linguis suis introducāt. quasi quodā aurium ostio litterati. Legat itaque mens principis in lingua sacerdotis. et quitquit egregiū videt in morib⁹. quasi legē dei veneret. Naz vita et lingua sacerdotū. quasi quidā liber est vite in facie pplorum. Nec expers oīno lectionis est. qui etsi ipe nō legit. que legunt ab aliis fideliter audit. Extat epl'a philippi macedonis destinata aristotili nup nati alexandri vt sperabat magistro. Philipp⁹ aristoteli salutem dicit. Filium mihi genitum scito. quo equidē diis habeo gratiam nō pinde quia nat⁹ est. sed quia eū nasci contigit tpib⁹ vite tue. Spero etem fore. vt educat⁹ eruditusque a te dign⁹ existat et nobis. et rerum istarum susceptione. Socrates tunc demū respublicas fore btās asseruit. si eas philozophi regerēt. aut rectores earum studere sapīe cōtigisset Romanos imperatores aut duces. dum eorum respublica viguit. illiteratos extitisse nō memini.

De affectione caritativa prelatorum ad subditos et ecōuerso. et de hoc q necesse est plato vt diligat et timeat a subditis terciū ca.

Tercio debet prelatus habere locum amoris et cōmunicationis. vt p beniuolentiā et affectionem bonaz subditos habeat. et a subditis habeat. et hoc notat cum dicit habuerunt. Debet enī prelatus haberi ab omnib⁹. et nō a quibusdā tm̄ et a quibusdā non. sed oībus et singulis debet esse cōmunis. Unde in laudē traiani imperatoris dicit. q arguentib⁹ eū familiaribus de communicatione nimia. eo q ad subditos nimis erat affabilis. vltra id quod imperatoriā decet dignitatem. respōdit talem se velle esse imperatorem priuatis. qualē sibi esse imperatorē priuati optassent.

sicut dicit eutropius romane historie libro octauo. Et sic etiã iuli⁹ cesar amorẽ suorũ militũ meruit. quia eos non milites. sed potius cõmilitones nominauit. sicut de eo narrat suetonius libro primo. Et vegetius de re militari libro. iij. ca. xviij. docet. ꝙ in exercitu bene ordinato tres debent esse duces. primus secund⁹ tercius. Primus aũt qui precipuã sustinet potestatẽ debet esse in pte dextra inter equites et pedites. vt consilio regere. et autoritate tam equites ꝗ pedites ad pugnã possit hortari. Moraliter loquẽdo sic prelat⁹ cõmunis ꝑsona debet esse. vt maioribus et minoribus sue beniuolentie equitatẽ ostendat. nõ semꝑ cum equitib⁹ ꝓprium requirat honorem. nec semꝑ cũ peditibus subiectionis nimie negligẽti torpore torpescat Sic em̃ xp̃us in familia hoc est inter apl̃os se habebat. Nam aliqñ se exhibebat supiorem. iohãnis. xiij. Vos vocatis me magister et dñe. ⁊ benedicitis. Sum etem̃. Aliqñ vero se exhibebat inferiorẽ. iuxta illud luce. xxij. Ego aũt in medio vestrũ sum sicut qui ministrat Aliqñ equalẽ. iohãnis. xiiij. Jam nõ dicã vos seruos. sed amicos meos. Amicicia em̃ equalitatem requirit prout docet philozoph⁹. viij ethicoꝝ. ca. vj. Eodẽ modo aliqñ prelatus inter suos subditos debet esse maior quantuꝫ ad iniquitatis correctionem. iuxta illud ad thitũ. ij. Argue cũ omni impio Minor quãtum ad hũilitatis reputationẽ. iuxta illud prime ad thessꝫ v. Facti sum⁹ puuli in medio vestrũ. Equalis quãtum ad amicabilẽ cõuersationẽ. iuxta illud eccĩastici. xxij. Rcõrẽ te posuerunt fratres tui noli extolli. esto inter illos quasi vnus ex illis. ¶ Dicit Aristotiles xij de animalib⁹. ꝙ cor est cõmune principiuꝫ. a quo oĩa mẽbra vitam et principiũ recipiũt. declinans in homine magis ad sinistraꝫ partẽ ꝗm ad dextrã. Isto modo prelatus est cor in corpe xp̃i mistico. a quo omnes subditi recipe debent virtutẽ et cõsolationẽ. et influentiã sui motus. Debet tñ ad infirmiores cõpaciendo fauorabiliter declinare. Vnde bernardus. Sciant fideles prepositi anĩaruꝫ languẽtiũ curaꝫ sibi traditã. Cũqꝫ interdũ cuiusqꝫm murmur querule vocis deprehendũt. etsi in ip̃os vsqꝫ ad cõuicia ꝓrumperint. medicos se nõ dominos cognoscẽtes. parent cõfestim contra anĩe

frenesim non vindictā sed medicinā. ¶ Natura iterum docuit oīa animalia. q̄ maiorē curaꝫ habent de fetib⁹ adhuc debilib⁹. q̄m q̄n facti sunt fortes. Cōtrarij ergo sunt nature prelati ad infirmos crudeles. ¶ Item prelatus potius assumit̄ ad onus q̄m ad honorem nō ꝑpter bonos ꝛ ꝑfectos. sed ꝑpter minus bonos. Et ideo illos subditos. qui ꝑpter aliquā infirmitatē mentis vel corpis sunt onerosi non debet ꝑicere. sed potius humeros supponere ad portandū Bernardus. Quid causaris aliquoꝝ qui tecū sunt magis grauari consortio q̄ꝫ frui solatio. cū solus oībus datus sis solaciū tanq̄ꝫ omnium sanior oīm fortior. Quotiens ergo de tuis inueneris tristes. pusillanimes ꝛ querulosos. ipoꝝ patrē te cognoscēs et abbatē. consolando exhortādo. increpādo age opus tuū. ꝛ portādo sanes. quos seruando portas. Tales em̄ suscipiēdi sunt inter brachia paciētie. vt sint materia ad merendū. Vnde ꝛ grego. li. ij. sup ezechielē omelia. ix. Bonus ille discipulus qui magistrū tollere in aere videbat p magnū caritatis affectū clamabat dicēs. Pater mi pater mi. currus isrl̄ et auriga eius. Quid est fratres k̄mi q̄ helyas currus isrl̄ ꝛ auriga dicit̄. nisi quia auriga agitat ꝛ curr⁹ portat Prelatus ergo q̄ mores populi ꝛ ꝑ patientiā sustinet. ꝛ sacri eloquij verba docet. et curr⁹ dicit̄ ꝛ auriga Curr⁹ quia tolerādo portat. auriga quia exhortando agitat. Curr⁹ quia mala sustinet. auriga quia ppl̄m bonis ām̄onitionib⁹ exercet. ¶ Preterea sciendū q̄ prelato necessariū ē vt timeat̄ ꝛ amet̄. sed scdm̄ est meli⁹. Ideo dicit aug⁹. in regula. q̄ q̄muis vtrūq̄ꝫ ꝑlato sit appetendū. sꝫ timeri ꝛ amari. tamen scdm̄ plus. Est aūt necessariū ꝑlato vt timeat̄. ꝛ hoc ꝑpter subditoꝝ vtilitatē. Sunt em̄ multi illoꝝ frequēter qui magis timore q̄ꝫ amore inducunt̄ ad bonum. Aug⁹. Sicut meliores quos amor dirigit. ita plures sunt q̄s timor corrigit. ¶ Item ꝑpter status sui exigentiaꝫ Indecēs em̄ est et incōueniēs. q̄ aliquis presit aliquib⁹ et non timeat̄ ab eis. Et ideo dn̄s qui dedit homini dominiū sup aīalia. misit cū hoc timorē ipius sup ea. Gen̄. ix. Terror vester ac tremor sit sup cuncta aīalia terre. ¶ Item ꝑpter dei honorē. Nō em̄ est

ad honorē regis sed confusionē. cū eius baculus nō timet. Et ideo dicitur prelatis luce. iiij. Qui vos spnit me spernit. ¶ Sunt autē tria que valēt ad hoc vt platus timeat. Primū est morū grauitas. Sicut enī qn cōformat se quotidianis leuitatib9 multitudinis. fit ex hoc cōtemptibilis platus. sic grauitas facit eū haberi in timore reuerēciali. Propt hoc dicit iob. xx. Videbāt me iuuenes et abscō debant. ¶ Scdm est vsus autoritatis. Sūt enī quidā qui nunqm pdeunt ad opus aliqd virile ex autoritate quā habent. et ideo non timent. sicut statue que nunqz aliquid faciunt. pcessu tpis non timent ab auibus. Et ideo dicit ad thitū. ij. Argue cū omni impio nemo te cōtempnat. Quasi diceret. Ideo fac hoc impiose. ne vertaris in cōtemptū. ¶ Terciū est rigor iusticie. cū videlicet talis ē q non credit q aliquo mō a iusticia flectat. Et ideo dr de herode marci. vj. Herodes metuebat iohānē sciēs eū virū iustum et sanctū ¶ Iterum scdm qd dictū est. licet sit necessariū plato q timeat. tū magis est ei curādum de amore subditorꝝ. et hoc multis de causis. Quarum alie sunt ex pte subditorꝝ. alie ex pte plati. Qd sic patet. Illud qd imponit amāti licet difficile sit. tū fit facilius qz qd imponit timenti. Vnde auctoritas. Amanti nihil est difficile. ¶ Item quod fit a tali quia fit hilariter. et non cum tristicia sicut quod fit ex timore. acceptum est deo. secunde ad corintheos nono. Non ex tristicia vel necessitate. hilarem enim datorez diligit deus. ¶ Item timentis est fugere. diligentis vero adherere. et idō vbi subditi timentes fugiunt. interdum ipsi diligentes adherent plato infatigabiliter. sicut lucas paulo scdm hieronimum. Et ideo dicitur ad colosenses. iij. Caritas vinculuz perfectionis. id est vinculum perfectum. ¶ Item prelati indigēt portari in multis. hoc autem facit amor Augustinus. Tantum quisqz portat quantum amat. ¶ Item indigent iuuari in multis. hoc autem facit dilectō Amici enim est iuuare amicum. et pro adiutorio solet vnus ad alterum recurrere. Vnde illud Job. xix. Miseremini mei miseremini mei saltē vos amici mei. scilicet ad iuuandū. ¶ Item frequēter

a subditis molestantur. sed dilectio non nouit hoc facere. quia dilectio proximi malū non operatur. scʒ contra dilectū ad romanos. xiij. Quantū ergo prelati debēt apparere vt a subditis diligātur. tum quia subditos facilius hec dilectio faciat obedire. et acceptabilius deo seruire. et fortius eis in bono adherere. et ipsos platos facit portari in suis defectib⁹. et in suis iuuari negocijs. et eos se habere quietius. Ideo non solū aug⁹. sed et bernardus dicit ad prelatos. Stude magis amari q̄ʒ timeri. Et ysidorus. Talē te redde subditis. vt magis ameris q̄ʒ timearis. Quis ergo dubitet quin hoc a spiritu sancto sit. in quo tres tanti doctores vno ore concordant. ¶ Sed notandum ad hoc vt platus amet a subditis cauendū est ei a superbia. Hec em̄ non diligi facit. sed odiosum reddit Ecclesiastici sexto. Odibilis est corā deo et hoīb⁹ superbia. In policratico libro quarto. ca. vij. Quisquis gradū proprie celsitudinis amat. humilitatis cultum in moribus diligētissime teneat. Unde in lege imposita principibus et platis Deutronomij. xvij. Nec eleuetur cor eius in superbiam super fratres suos. Quod precipue necessariū est sepius replicat eo q̄ hūilitas nunq̄m satis videt cōmendata principib⁹. et difficilimum est vt gradus honoris. tumorē nō pariat in aīo imprudētis. Superbis vtiqʒ resistit deus. et hūilib⁹ dat gratiā. Prouide ergo rex orat non veniat mihi pes superbie Nō itaqʒ superbiat super fratres suos. sed cū fratrē meminerit. fratrū subiectis oībus impēdat affectum. Nec tm̄ eatenus superbiā vitet vt incidat in contemptū. quia sicut elatio ita abiectio declinā da est. Deniqʒ quē superborū legisti regnare diutius. ¶ Item cauendū est etiā ei a duricia Hec enim reddidit roboan pplo odiosum. iij. regū. xij. Et ideo dicit econtrario eccl'iastici quarto. In māsuetudine opa tua perfice. et super hoīm gloriā diligeris. Ait ouidius. Est piger ad penas princeps ad premia velox. Quiqʒ dolet quotiēs cogit esse ferox. Uerūtm̄ ipsius māsuetudinis modus. quo caritatis brachijs subiectos vt fratres amplexatur limitibus claudit. Sic etm̄ fratres diligat. q̄ errores eorum medicinaliter corrigat. Sed in cruciatu mēbrorum corporis cui⁹ plat⁹ caput est. legi tristis et gemēs famulet. id est doleat cū exigentibus

culpis vindictam exposcit. Deniqȝ honor regis iudiciuȝ diligit. et
delinquentiū culpas tranquilla mentis moderatione compescit.
quia cessante iusticie stimulo populus se in illicita resoluit. ¶ Itē
a singularitate. Cum eñ conformat prelatus se alijs. et est in illis
quasi vnus ex illis. ex hoc acquirit sibi amorē alioꝝ ecclesiastici. xiij
Omne animal diligit sibi simile. Similiter ergo patet quantum
plus necessaria dilectio. q̄ȝ timor subditoꝝ prelato. et a quib⁹ cauē
dum est ei vt diligat̄. Item tulius. Prelati officium sit studia mul
titudinis ad suas vtilitates allicere. Omniū eñ rerū nihil aptius
ad p̄lationes tenendas q̄m diligi. nec quitq̄ȝ alieni⁹ q̄ȝ timeri. Tu
cius est eñ volētibus q̄ȝ coactis impare. ¶ Sciendum aūt q᷑ ad
hoc q᷑ aliquis prelat⁹ sue familie appareat curialis ꝛ amabilis. de
bet ante omnia habere liberalitatē in donis. ad instar thiti impa-
toris. qui recordat⁹ sup thronū q᷑ nihil cuiq̄ȝ tota die p̄stitisset do-
lens ꝛ gemēs dixit. o amici hūc diē perdidi. vt refert suetoni⁹ libro
de xij. cesarib⁹. Idē quoqȝ thitus impator ait Nō oportet quēquā
a sermone principis tristē discedere. ¶ Itē precipuū qđ inter p̄la-
tum ꝛ subditos dilectionē causat ꝛ ꝯseruat est innocētia et puritas
vite ꝛ cōscientie. Vnde in policratico libro. vi. capi. xxix. Si in sui
ipius custodia quisqȝ laborat ꝑfecto optim⁹ erit status singuloruȝ
et omniū. vigebitqȝ virtus religionis regnāte vndiqȝ mutua cari-
tate. Omnia siquidē religionis mala ex peccati infirmitate ꝓueni
unt. Nā ꝛ inferioꝝ delicta bonū principē demerent̄. ꝛ peccata su-
perioꝝ subditis sunt occasio ꝛ autoritas delinquēdi. Mansuescit
itaqȝ princeps ab innocentia subditorum et subditorum motus re-
primit innocentia prelatorum. Placito namqȝ deo omnis creatu-
ra mitis est et seruit homini. et eo indignante omnis creatura ar
matur in vltione ei⁹. Coruus helyā pauit. vrsus famulatū impen
dit ꝓphete. vt pcat danieli ferocitatē dedidicit leo. ꝛ collectā nescit
esuriem. vnda siccis iustoꝝ calcat̄ pedib⁹. aduersos pueros succen-
sus ignis in fornace nō ꝓficit. Ad votū fidei aer ymbres ꝛ terra fru
ctum negat. ꝛ celū ipm in impios euomit ignes suos. Porro etsi in
exercitio virtutum sit remissior p̄latus. colendus est tamen. ꝛ sicut

apes in humeris regem suum attollunt ita subiecti dum p̄niciosus vicijs non sit. oīno ei exhibeant famulatū Nam etsi laboret vicijs ferendus est tanq̄ʒ in quo salutis auspicia subditis extant.

Quot prelatus bono exemplo suo allicere debet subditos suos ad virtutes quartum capitulum.

Quarto et vltimo debet prelatus habere motū precessoris et informatoris. ꝛ hoc notat̄ cum dicit̄ ducē. Ad strēnuitatem boni ducis nō sufficit bene monere precipere ꝛ corripere. sed necesse est strēnue eū se habere ꝛ virtuose. ꝓ loco ꝛ tp̄e militare. et qd̄ p̄cipit alijs exercere aliquotiēs et factis suis debet adimplere. Vnde greg. in codice regule pastoralis titulo. xxvij. dicit. Apud districtū iudicē prelatus cogit̄ tanta in ope exsoluere. quāta eum cōstat voce alijs p̄cepisse. Idem. Lex quippe est ip̄is prelatis et p̄dicatoribus posita. vt viuendo impleāt quod loquēdo suadere festināt. Talis dux fuit iulius cesar qui nūq̄ʒ dixit militib⁹ suis ite sed venite. Et subiūgit causam. Labor inquit p̄ticipatus cū duce videt̄ militib⁹ esse minor. sicut de eo scribit iohānes galensis. Tal dux fuit abymalech qui p̄scindens arboris ramū. impositūq̄ʒ ferēs hūeris suis. socijs suis dixit. Quod me videritis facere cito facite. Igitur certatim ramos de arborib⁹ p̄scindētes sequebant̄ ducē. iudicum ix. Vilissimus itaq̄ʒ cōputandus est. nisi p̄cellat sanctitate ꝛ sciētia. qui est honore p̄stantior. Vnde in policratico libro. v. capi. vij Inpossibile est vt alios vtiliter regat. quē ꝓprius subuertit error. Ait em̄ salomon. Vbi nō est gubernator pp̄lus corruet. Et alibi. Rex insipiēs p̄det pp̄lm suū. Notandū aūt q̄ p̄lato non soluʒ sufficit dicere more scribarū ꝛ phariseoꝝ. qui dicunt et nō faciūt. ſ3 debet exemplo xp̄i facere ꝛ docere. ymmo sicut summe pertinet ad eum docere ita pertinet ad eum summe facere. Gregorius in pastorali. Sit rector operatione precipuus. vt vite viaʒ subditis bene viuendo denūciet. et grex qui pastoris vocē moresq̄ʒ sequit̄. per exempla melius q̄m p̄ verba gradiat̄. Qui em̄ loci sui necessitate exigitur summa dicere. hac eadē necessitate cōpellitur summa mōstrare. Vnde greg. nazāzenus in apologetico. Si quis est in rectore vicioꝝ morbos. facile in subiectos sibi trāsfundit. et multo faci:

us qd malū est ab eo trāsit. q̄z si quid in eo virtutis fuerit. In quo ego quoqz soleo crebro apud memetipm de talibus admirari plurimum. q̄ tā facile sine aliq̄ labore. atqz vllis āminiculis malicia p̄ficit. et nihil tā facile est q̄z effici malum. et etiā si nemo doceat nemo cōpellat. raro aūt et p̄difficile sit fieri bonū. Idcirco etiā dicit crisost. in dyalogo suo libro. iii. Sic quippe natura ipsa p̄patū est vt regētiū mores vulgus imitet. et q̄si in ymagine ita in vita p̄sidētium intēdēs. studeat illorū q̄z potest fieri similius. Neqz eīm errores platorū abscōdi possunt oculis. sed etiā exigua eorū celerit innotescūt. Sicqz oēs de factis iudicāt plati. q̄si nec carne circūdat9 sit nec hoīm infirmitate teneat. Hec crisost. Propter hoc ergo bene dicit aug9 in regula. Circa oēs seipm bonorū opm p̄beat exemplū. Non sit cnotentus verbis bonis ad subditos. sed potius imitatur bonis exēplis opm. sicut et bn̄dict9 in regula de abbate loquēs dicit Oia bona et sctā factis ampli9 q̄z verbis ońdat. ¶ Itē nō sufficit ei facere bona occulta. nisi faciat et manifesta. Vn̄ d̄r primitiuis p̄latis. Sic luceat lux vestra corā hoīb9. etc ¶ Itē nō sufficit ei cauere a malo exemplo. nisi det et bonū. Vnde luce. xii. d̄r eisdez exemplo. Sint lumbi vestri precincti. qd̄ p̄tinet ad declinatiōez a malo scd̄m augu. in sermone. et lucerne ardētes. qd̄ p̄tinet ad ostēsionē boni exempli. et ideo dicit aug9 bonorū. ¶ Itē nō sufficit ei dare exemplum in vno bono. nisi etiā det in oībus Ad thitū. ii. In oībus prebe te exemplū bonorū opm Et ideo dicit aug9 bonorū opm in genere sine distinctiōe p̄ticulari. Itē nō sufficit dare bonū exemplū aliquib9 solū. nisi det et oīb9. Mat. v. Ponūt lucernā sup cādelabruz vt luceat oībus qui in domo sunt. Et ido dicit circa oēs. Sic ergo quīqz tāgunt in hoc verbo augu. circa plati exemplū Debet eīm potius imiti exemplis opm q̄z verbis. Itē nō solū opibus occultis ꝟ manifestis. ¶ Itē nō solū cauere a malo exemplo. sed dare operam ad bonū exemplū. ¶ Itē nō solū in vno. sed in oīb9. ¶ Itē nō solum aliquibus. sed omnibus debet dare bonum exemplum. ¶ Et notandum q̄ licet omnes debeant dare bonum exemplum. iuxta illud quod communiter dicitur omnib9 ad romanos decimoqrto.

prouidentes bona non tantū coram deo. sed etiam coram omnib⁹ hominibus. tamē prelati magis ad hoc tenent̄. Vnde paulus ad hoc facit exhortationē thimotheo epō specialē. dicēs prime ad thi: motheū. iiij. Exemplū esto fidelium in verbo. in conuersatione in caritate in fide in castitate. Huiusmodi aūt m̄lte sūt ratiōes ¶ Prelatus em̄ est in alto statu. ⁊ ideo nō potest abscōdi. sicut ciuitas supra montē posita. Et ideo si aliquid turpe est in eo. quanto a pluribus videtur tanto fit maior derisio de eo. Sicut ergo qui ascēdit p̱ scalam sollicit⁹ est vestes suas restringere⁊ aptare ne aliquid turpe in eo videat̄. ita cauendū est prelato. eo q̄ in alto posit⁹ spectaculum est multoꝝ vt nihil inhonestum appareat in eo. Et ideo dicitur zacharie. iiij. Vidi ⁊ ecce candelabrū aureum. et lampas ei⁹ sup̱ caput illius. et septem lucerne eius super caput eius. Qđ ideo dicit̄. quia vniuersa lux virtutū debet in tali lampade fulgere. De altitudine status p̄lationis sic dicit grego. nazanzenus vbi supra. Ve tibi ciuitas cuius rex tuus iuuent⁹ salomō dicit. Et ip̄e iterū Noli esse velox in verbis Quot si ille precepit velocē ad verba nō fieri. q̄ntomagis in opus tantū et tam magnū. idem ad dignitatē p̄lationis velociter ꝓsilire non expedit. quia vtiq̄ p̄latum cū angelis assistere oportet deo. ⁊ cū archangelis glorificare. atq̄ in celestibus altarib⁹ hostias offerre xp̄o. ⁊ apud ip̄m ⁊ cū ipso fungi sacerdotio. vt reformet̄ qđ dilapsum est. vt diuina in homine ymago reperiet̄ vt supiori mūdo habitatores sui reddant̄. ⁊ vt totū simul dicam. vt ex hominib⁹ in deoꝝ numerū trāseant. Hec ille. ¶ Itē prelatus est sicut exemplar a quo aliij libri trāscribūt̄. iuxta illud. Regis ad exemplar tot⁹ ꝯponit̄ orbis. Et ideo sicut omnes libri trā: scripti ad malū exemplar sunt corrupti. ita exemplum p̄lati nisi sit bonū est causa corruptionis in omnib⁹ subiectis Et ideo sicut magna cura apponēda est circa primū exemplar libroꝝ q̄ sit multū bonū. ita requirit̄ q̄ exemplū p̄lati sit valde bonū. Vnde grego. papa in pastorali. Ille debet ad exemplū viuēdi ꝑtrahi. qui carnis passionib⁹ moriēs iā spiritualiter viuit qui ꝓspera mūdi postposuit. qui nulla aduersa p̱timescit. qui sola eterna desiderat. qui ad

alienā cupienda nō ducit̃ sed propria largit̃. qui per pietatis visce ra cicius ad ignoscendum flectit̃. sed nūq̄z plusq̄z deceat ignoscēs ab arce rectitudīs inclinat̃. qui nulla illicita perpetrat. sed perpetrata ab aliis vt ꝓpria deplorat. qui ex affectu cordis aliene infirmitati compatit̃. sicq̄z in bonis ꝓximi sicut in suis ꝓfectibus letatur. qui se imitabilē ceteris ita in cūctis que agit insinuat. vt inter eos nō habeat qđ saltem de p̄teritis erubescat. qui sic studet viucre vt proximoꝝ quoq̄z corda arēcia. doctrine fluētis valeat irrigare qui orationis vsu ⁊ experimento iaz didicit. ꝙ a dn̄o que poposcerit possit. Grego. quoq̄z nazanzen⁹ de eodē vbi supra sic inquit. Priusq̄m aliquis in quātum fieri potest ceteros homines cordis puritate p̄cedat. p̄esse his velle nō debet. quib⁹ se purgatiorē nō sentit. nec tutum putare mediatorē effici ppl̃i apud deū qđ est speciale officiū sacerdotis siue p̄lati. nisi se ꝓximū et amicū videat dei Et ideo cōcludit idem dicēs. Mūdari prius oportet. et sic alios mūdare. sapientem prius fieri. ⁊ sic alios facere sapiētes. lumē effici et ita alios illuminare. accedere ad deū ⁊ ita alios adducere ad deū. sanctificari. et ita alios sanctificare recti esse cōsilii. ⁊ sic aliis rectū dare consilium. Hec ille. ¶ Itez prelatus est sicut ductor gregis. scđm illud psalmiste. Deduxisti sicut oues populū tuū in manu moysi ⁊ aarō. Et ideo si vadit per viā maloꝝ operū. sequit̃ eū ppl̃us p viaz eandem. Grego. in pastorali. Vnde fit cū pastor p abrupta gradiatur p precipitiū grex sequat̃. Et ideo dicit idē grego. Scire debent p̄lati q̄m tot mortib⁹ digni sunt. quot exempla ꝑditionis ad subditos trāsmittūt. quia nimirū p illa exempla eos ad mortē ducūt. Mira ꝑditio horrēda crudelitas ducere ad mortē eternā. quos ducere deberent ad vitā eternā Ne sint ergo rei prelati mortiuz. debēt ab exemplo ducente ad mortē cauere. et exemplū ducēs ad vitā ostendere Grego. Nō debet hoīm ducatū suscipere. qui nescit homines bene viuēdo ꝑire. ¶ Itē p̄lati sunt ministri dei. Et ideo sicut famuli regis pulchri⁹ incedūt q̄z ceteri populares. ita ⁊ ipsi debēt pulcriorem virtutū cōuersationē ostendere. ii. ad chorin. vi. In oibus exhibeam⁹ nosmetipos sicut dei ministros in multa patiā. ⁊c. Quasi

diceret. In his sic nos ornemus. vt decet seruos tanti dñi. ¶ Itez plati sunt quasi signū positū ad sagittā multoꝝ obloquētiū de eis facile. ꝛ ideo vt circa hoc remediū apponāt. Hoc nō potest alit ita bene fieri sicut p bonū exemplū. Et ideo dicit petri. ij. Hec est voluntas dei vt benefaciētes obmuscere faciatis imprudentiū hoīm ignorantiā. ¶ Itē in mūdo eccie subditi sunt quasi corpa inferiora terrestria. plati vero corpora supiora celestia que lucida sunt. et ideo debēt lucere sicut stelle quas dñs posuit infirmamēto vt lucerent sup terrā. vt dicit genesis. j. Multi in tenebris vite pñtis duz supiores de se exempla pbent. astroꝝ more desup luceut. Preclare illud vt multa ferī dixisse temistodes magistrat⁹ a ludis et quibuscū q leuioribus esse arcēdos ne respublica ludere videat. defectūqꝫ sui relicta grauitate pnunciet. Si tñ maiorib⁹ qđ quidez rarū est eos ex occupari cōtigerit in annis adolescētie. ex dispensatiōe etatis pmittunt aliquid subtrahere grauitati. ꝛ in se clemētiores esse quod maturitatis pcessu reipublice vtilitate cōpensent. Hec in policratico li. j. ca. iiij. ¶ Itē opus exempli prestat efficatiā verbo. quia scōm greg. plus exempla q̄ꝫ verba mouēt. Cum ergo plati sit docere. debet exemplū addere vt vox sua habebat vocē virtutis Et iđo dicit eccīastici. xxix. Cōfirma verbū sꝫ p opus. Greg. Autoritas loquendi pdit. cum vox ope nō iuuat. ¶ Itē platus habet officiuz medici. ꝛ ideo corā infirmis non debet aliquā infirmitatē portare ne dicat ei illud euāgelij luce. medice cura teipm. Greg. in pastora li. Qua psumptione alios mederi pperat qui in facie vulnus portat. Ne ergo eius officiū cōtempnat. debet corā alijs oīmodaz sui ostendere sanitatē. ¶ Itē filioꝝ est imitari patrē. scōm illud iohānis. v. Quecūqꝫ pater fecerit. hec et filius similiter facit. Et ideo cauendū est prelato ne sit de illis de quib⁹ dicit mathei. xxiij. scōm opa eoꝝ nolite facere. sed potius possit cū apl̄o dicere. imitatores mei estote ad philippū. iij. Quia igit tot rationes cōcurrunt vt platus teneat preceteris bonū exemplū. bene dicit beat⁹ aug⁹ in regula. seipm bonoꝝ opm pbeat exemplū. Qđ et si graue sit. recordetur q̄ꝫ grauia xp̄us sustinuit p dādo bono exemplo. xp̄us inquit pe

51

trus prime pe. ij. passus est pro nobis vobis relinquens exemplū. Beatus cyprianus. In prelato dum multi pendent, ipse deo adherere debet. qui illum inducatu ꝯstituit. qui ad portandum multorum onera ipsum veluti forciorē solidauit. Paxillus eñi nisi fixꝰ firmiter alicui fortiori hereat. omne quod in eo pendet cito labitꝰ. et ipe solutus a rigore sue firmitatis cum oneribꝰ ad terrā dilabitꝰ. Sic et prelatus nisi suo conditori ꝑtinaciter adheserit. ꝛ ipe et oīs qui ei cōsentit cito deperit. Crisost. Quāta est differētia rationaliū ꝛ irrationaliū. tm̄ interesse debet inter rectores eccle ꝛ ceteros qui reguntꝰ. Seneca in li. de breuitate vite ad paulinū sic dicit. Diuus augustꝰ cui dij plura q̄ȝ vlli ꝑstiterūt nō desijt quietē sibi ꝓcari. et vacationē a republica petere. Oīs eius sermo ad hoc semꝑ reuolutꝰ est. vt impetraret ociū a negocijs secularibus. Illū diem letissimū cogitabat. quo magnitudinē suā exueret Aliqñ se victuꝝ sibi in quadā ad senatū missa epl̄a pollicitꝰ. Vñ ē subdit notāter cōtra illos. qui differūt gerere curas officioꝝ vsq; ad senectā Non pudet inquit te reliquias vite tibi reseruare. ꝛ id tempꝰ soluȝ bone menti destinare. quod in nullam rem conferri possit. Quā serum est tunc viuere incipere cum desinendum est. Que tam stulta mortalitatis obliuio in quinquagesimum ꝛ sexagesimum annum sana differre consilia. et inde velle vitam inchoare quo pauci perduxerunt. Idem in libro suo de quattuor virtutibus cardinalibꝰ dicit. Non semper in actu sis. sed interdum animo tuo requieȝ dato. Sȝ et requies ipsa plena sit sapientie studijs et cogitationibus bonis. Nam prudens nunq̄ȝ ocio marcet. animū aliquādo remissuȝ habet. nunq̄ȝ solutum. ¶ Ex his oībus patet ꝙ ipe potestatis honor siue dignitatis mūdane nullatenus est affectādus. sed ab oībus fugiendus ꝛ condempnēdus. et hoc ꝓpter multiplices eius prauas qualitates et conditiones. ¶ Primo quia honor iste caducus et breuis est. secundum illud ecclesiastici decimo. Omnis potentatus breuis vita. rex hodie est et cras morietꝰ. Huic etiam consonat ouidius in libro methamorfoseos dicens. Vix vlla potentia longe est.

Hinc galterus in libro alexandreydos. Quã friuola gaudia mundi Quã rerum fugitiuus honor q̃z nomen inaue. Et ponit exemplũ de ipso alexandro hoc modo. Magnus in exemplo est cui nõ suffe cerat orbis. Sufficit excisio defossa marmore terra. Quinqꝫ pedũ fabricata domus qua nobile corpꝰ. Exigua requiescit humo. Hinc etiã versificator egregiꝰ ait Vir bone quid curas res viles res peri turas. Nihil ꝓfuturas dampno q̃nqꝫ futuras. Nemo diu mãsit in culmine sed cito trãsit. Est breuis atqꝫ leuis in mõdo gloria queuis Qui fuit hic imus erit illic ordine primꝰ. ¶ Scdo quia honor mũ danus seruilis est ꝛ inquietꝰ. iuxta illud qd in epistolari suo dicit si donius Quidã ius fasqꝫ cõmune supgressi. summã ptãtem summã beatitudinẽ putãt esse hoc ipo satis miseriores. ꝗꝛ parũ intelligũt se inquietissimo famulatu subiacere. Nam sicut ipsi hoibus. sic et illis dominãdi desideria dñant. Hinc etiã dicit ambro. sup lucã li. iiij. Ostẽdit inquit euãgelista dyabolꝰ dño oia regna mundi. Qui bus sꝫ verbis docemur ianis ambitiõis flabra despicere. eo ꝗꝛ ois dignitas secularis ptãti subiacet dyabolice. fragilis ad vsum ꝛ ina: nis ad fructũ. Nũ tñ a dyabolo est ptãs ipsa. licet insidijs dyaboli sit noxia. ¶ Tercio honor iste in quolibet hoie est ceteris inuidio- sus. iuxta illud qd scribit salustius. Post gloriã inuidiã sequi memi neris. et eo magis anxiũ et sollicitũ optet te esse. quo clarior fueris Inter mortales nempe difficilimũ est gloria inuidiã vincere: Hic etiã ait btũs bernardꝰ ꝗꝛ a duplici malo cõmuni liberat pauptas volũtaria. videlicet ab inuidia ꝓpria ꝛ ab aliena. quia nullus inui det pauptati. ¶ Quarto honor iste grauis est et onerosus. q̃a sem per annexũ habet aliqd onus. Vnde in in libro de thobia. Si que ratur honor onus intricat honori. Hoc bene põderabat rex ille de quo refert valerius maximus li. vij. Rex ille subtilis iudicij quẽ fe runt traditum sibi dyadema priusq̃z capiti imponeret. retentũ diu cõsiderasse et dixisse. O nobilẽ magis quã felicẽ pannũ. quẽ si quis penitus quã multis sollicitudinibꝰ piculis ac miserijs sit refertus cognosceret. ne humi quidem iacentem tollere vellet. Hoc etiã be: ne põderabat adrianus papa. vt in policratico libro. viij. ca. xxiij

de eo scribitur. Qui fatebatur se in sede pontificatus tantas. mise:
rias inuenisse. vt facta collatione presentiū. tota precedēs amari:
tudo. iocūditas et vita felicissima fuerit Spinosaz dixit esse cathe
dram romani pontificis. acutissimis vsqzquaqz consertā aculeis.
tanteqz molis vt robustissimos premat terat et cōminuat hume:
ros. Hoc etiā sepissime adiecit q cū de gradu in gradū a claustrali
clerico p omnia officia in pontificez summū. nil vmqz felicitatis
aut trāquille quietis vite priori adiectū est ab ascensu. In incude
inquit et malleo semper dilaniauit me dn̄s. sed nūc oneri qd infir:
mitati mee imposuit si placet supponat dextrā. qm̄ mihi importa
bile est. Hec ibidē. Hinc ait grego. in moralibus li. xviij. Sancti vi
ri curas exteriores nequaqz appetūt. sed occulto ordine sibi supim
positas gemunt. Et quāuis illas p meliorē intentionē fugiant. ta
men p subditā mentē portāt. ne dei ordinationi contradicant
¶ Quinto honor pdictus est piculosus. quia frequenter honores
mutāt mores iuxta illud ouidij. ij. methamorfoseos. Et obest sua
gloria multis. Crisosti. Multo cōsilio ꝛ prudētia opus est pastori
et mille vt dicit oculis ad speculandā vndiqz ebetudinē earū quas
gurbernat aniarum. Noui nō paucos idoneos suimet fuisse recto:
res multum in abstinentia ꝛ ieiunijs laborātes. quib9 quādiu licu
it esse priuatos. et nihil aliud curare quā ppria. ꝛ deo placabāt et
indies nō modica philozophie incremēta capiebāt. At vbi in po:
pulo prodierūt. ꝛ multoꝝ imperitias emendare necesse fuit. aliqui
inter exordia tantum pondus sustinere non potuerūt officij. Qui
vero tolerare coacti sunt. perdentes constantiam ꝛ veritatem pri
orem et sibi intulerunt magna dispendia. et nihil alijs proferunt.
Vnde dicit greg. in pastorali. Plerūqz in occupatione regiminis
ipse quoqz boni operis vsus perditur. qui in trāquillitate tenebat
quia quieto mari recte nauem et imperitus nauta dirigit. turbato
autem tempestatis fluctibus etiā peritus se nauta cōfundit Quid
nāqz est potestas culminis. nisi tempestas mentis. Et oratius in
libro carminum. Sepe quoqz ventis agitatur ingens pinus. et cel
si grauiore casu decidunt turres. feriuntqz summos fulgura mō:

tes. ¶ Sexto honor iste dispensiosus est cuilibet propter alienas occupationes quilibet obnoxius est. vt sibi non possit intendere. iuxta illud canticorum. j. Posuerunt me custodem in vineis. vineam meam non custodiui. Ideo recte cuilibet ambicioso dicitur ab ouidio in libro de tristibus. iij. Viue tibi et longe nomina magna fuge. Tu quoqz formida nimium sublimia semper. Propositiqz tui contrahe vela precor. Hinc et in puerbijs sapientum legitur. Vis honorem habere do tibi magnum imperium. impera tibi. Vt em̄ socrates dicit stultum est vt ceteris imperare quis velit. cum ipse sibi imperare non possit. ¶ Septimo honor p̄dictus cecus est. et tenebrosus. scd̄m illud psalmiste. Homo cum in honore esset nō intellexit. Vnde grego. Adeo em̄ honor ip̄e excecat. vt seip̄m nō videat. et de se falsa credat. subiectos et q̄s sorte potestatis excedit. trāscendisse se etiā vite meritis credit. Cūctis se estimat amplius sapere quib⁹ se videt ampli⁹ posse. ¶ Octauo ꝛ vltimo honor iste ē ruinosus et p̄ceps. iuxta illud ouidij in libro tristiū. Ardua p p̄cepſ gloria vadit iter. Hinc macrobi⁹ li. saturnaliū. Sūmū ad gradum clariratis cū veneris egre cōsistes. et cicius q̄m ascenderas cades. Ideo dicit seneca in libro de quattuor virtutibus. Ne in re altiori te ponas in qua stāti tremendū. descēdenti cadendū est. Vt em̄ dicit galterus in alexādreyde. sancti⁹ est nō ascēdere. q̄z post ascēsum regredi. ¶ Nos aūt nō ideo hec oīa inculcauimus. vt potestatez reprobem⁹ aut rep̄hendam⁹. nā vt ait quidā sapiens deus potētes nō abicit cū ꝛ ip̄e sit potēs. verū homīes ab eius appetitu vel amore deterrere intendim⁹. sicut facit in pastorali btūs greg. Nos inq̄t hec pferentes nō potestatem reprehendim⁹. sed ab appetitu illius cordis potestatem munimus. ne impfecti quiqz culmē regiminis arripe audeāt. et qui in planis stantes titubant. in p̄cipicio pedez ponant Vnde hoc viciū est fere oībus insupabile Vt em̄ dicit ambrosi⁹ sup lucā li. iiij. sepe q̄s nulla vicia delectant. quos nulla potuit luxuria cōmouere. nulla cupiditas subruere. facit ambicio criminosos. ¶ Inde est et scribiť in policratico li. vij. ca. xix. Votis ꝛ si non re plures numero sunt rectores quā illi quos regunt. Nam

qui regi velint perpauci sunt. cum quisq̃ vt emancipet̃ a iugo re-
ctoris propꝛij toris viribus querat. Priuilegio quidē capl'i aut vi-
sitatorum plurimi tuti sunt. ne abbatibus et prioribus suis obtem-
perent. ne obiam impleant. ne legi dei subiecti sint. Nō rephendo
clementiā capl'i aut visitatoꝝ. sed hanc indulgentiā eoꝝ subditis
nō arbitror expedire. Propter quod in cartha capl'i ordinis carthu
siensis habetur hec ordinatio anni. xlij. Et si multa liceant patri-
bus visitatoribus potestate a capitulo generali eis delegata. que ī
terdum saluti aiarum nō expediunt. aut regularē cōuersationem
monasticā non edificāt summope cauere debēt ne in ꝓcessu visita
tionum per cōplatientiā monachoꝝ. quos forte cōtristare nolunt.
tum in licētijs et ordinarijs cōcedēdis tum in laxandis regularib⁹
obseruātijs. tum etiā in excessibus palpādis vel dissimulādis. aut
minus exemplariter corrigēdis. potestas ipsoꝝ visitatoꝝ. que non
in destructionē. sed in edificationē data est. cedat in derogationem
auctoritatis prioꝝ aut obseruātie regularis vel baculi pastoralis
ipoꝝ. ordinam⁹ vt in p̄missis oībus tam ꝓuide cauteq̃ se habeant
ꝙ xp̄s in suis vicarijs idē priorib⁹ nō dehonoret̃. substātialiq̃ obīe
aut reuerētie ꝙ̄ subditi debēt suis supiorib⁹ etiā discolis nullaten⁹
deroget̃. ne alij vidētes suos supiores tali modo dari vilipēdio. ad
ipoꝝ vilipēdiū qđ absit inclinent̃. ¶ Est etiā viciū inexplebile
vel insaciabile. quia honor vel gl'ia est q̄si vētus vel vmbra vel ali-
quid tale. Est itaq̃ appetit⁹ honoris viciū plenū vanitate. ꝛ ideo
insaciabile. iuxta illud ꝓuer. xiij. Venter impioꝝ insaturabilis idē
anim⁹. Nec mirꝝ Ad ymaginē eni dei facta est aīa ratiōalis. ceteris
oībus occupari potest repleri oīno nō potest. capacē dei quitquit
deo min⁹ est nō implebit. ¶ Est etiā viciū plenū anxietate. quia
torquet̃ ambitiosus ptim cupiditate ptim liuore. Vnde bernard⁹.
O ambitio crux ambientium quomō omnes torquens oībus pla-
ces. Et ꝙ ex ambitione proueniat liuor. dicit augustinus in libro
de verbis domini. Non enim ait inuidet nisi amor excellentie.
Deniq̃ hoc ipsum ꝙ homo appetit preesse malum est in se. iuxta
illud augustini in libro de ciuitate dei. Locus superior et si vt

oportet administrat. tamē indecenter appetit. Grego. in moral. libro. xxiiij. Vnusquisqȝ supbus totiens ad culpā apostasie dilabit quotiēs hominib⁹ pesse delectatur. et honoris sui singularitate letatur Vnde scriptū est Qui dicit regi apostota. et vocat duces impios Talis em̄ sub quo sit nō cōsiderat. ꝛ ꝙ equalibet quasi nō sit equalis exultat. Tūc vero solūmodo ptās bene gerit. cū nequaqm̄ amādo sed timēdo retinet. Que vt recte ministrari valeat. oportet primū vt hanc nō cupiditas sed necessitas imponat. Hinc etiā dicit bernardus Quotiēs hoībus pesse desidero. totiēs deū meū pire volo. Merito ergo tali dicit mat. xvi. Vade post me sathana. quia nō sapis ea que dei sunt. Crisosti. Quicūqȝ desiderat primatuȝ in terra inueniet cōfusionē in celo. nec inter seruos xpi cōputabitur qui de primatu tractauerit. Jdcirco teste grego. qui dignitatis culmen affectat. sue aīe dispendiū querit. Nō sunt itaqȝ appetēde prelationes vel ambiende dignitates. q̄m scd̄m crisosti. nihil deo ita amicū est. vt cum vltimis se nature. hoc em̄ philozophie vniuerse principiū est. Argue tibi sic oīa xpiana duȝ impellit te spūs supbie sup honoribus trāsituris. Si glorificāda sum si magnificanda a domino in eternitate. qui semp et vbiqȝ gloriaȝ meā dicet. quid mihi de punctuali et vmbra tibi gloria sup terrā. Si vero iusto qd̄ auertat dei pietas iudicio dampnādus sum. tot⁹ honor impēsus ab hominib⁹ plus ad tormentū mihi cedet q̄ȝ ad solaciū. plus inde blasphemabit aīa mea dn̄m. plus exiliet furēs spirit⁹ in deuȝ quia non fuit salutare suū. plus exardescēt inuidi demones aīam cruciare. q̄ pl⁹ in bonū senserūt honorari. Hec iohānes gerson sup magnificat

Quot prelatus quattuor circa se cōsiderare debet quintū ca.

Sciendum preterea ꝙ prelatus quilibet circa statum suum quattuor diligenter considerare debet. videlicet ꝙ non sit immissus per intrusionem ꝙ non sit remiss⁹ per dissimulationem. ꝙ non sit neglector culparum. ꝙ non sit acceptor personarum. ¶ Primo consideret et considerare debet prelatus siue princeps. ꝙ non sit immissus per intrusionem. sed

possit vere dicere illud sapientie. Domine tu me elegisti regem po:
pulo tuo. ⁊ in ducem filioꝝ tuoꝝ et filiarum tuarum ¶ Forma au
tem prelatoꝝ eligendoꝝ est ipse xp̄us in tribus. scilicet in sua cōce:
ptione. in sua natiuitate. in sua ꝯuersatione. Fuit eīm xp̄us cōcept⁹
spiritussancti operatione. natus sine matris corruptione. cōuersatus
in mūdo sine peccati operatione. Elegit eū populus in regē. ipe fu
git et noluit rex fieri. iohannis sexto. Isto modo qui debet intrare
ad statū p̄lacie. Dico ergo ꝙ p̄latus siue princeps debet cōsiderare
ꝙ nō sit immissus ꝑ intrusionem. quia queadmodū xp̄us fuit con:
ceptus virtute et cooperatione spiritussancti. sic debet prelatus con
cipi in mētibus electoꝝ per scti spūs inspirationē. nō per dissoluto
rum cōspirationē. Debet nasci de matre virgine que est congrega
tio subditoꝝ siue mater ecclesia. cui debet preesse sine corruptione
ita ꝙ nec sit corrupta prece vel precio vel minis potentuꝫ. Debet
ergo sic electus ad mittere statū suū sine ambitione. vt velit si pos
sit ex corde fugere ⁊ inuitus obedire. vt deus sibi dicere possit illud.
ysaie. xx. Noli timere serue meus iacob. ⁊ rectissime queꝫ elegi. De
hoc in policratico libro. viij. ca. xxiij scribit Vtiqꝫ qui misere ascen
dit ad prelationē rotatur miserius. et miserrime deicietur. Non le
tus habēt exitus. que malo sunt inchoata principio. Pheton in fa
bulis dum prīnos currus affectat incēdit orbē. et tandē miseratiōe
dei et ipse succēsus corruit ꝑceps curru disiūcto. ycarus quoqꝫ dum
elatus iuuenili leuitate fertur in celum marinis fluctib⁹ mergitur
deiectus eīm est dum alleuaret. ¶ Sed timendū est ꝙ nōnulli eli
gunt ꝓpter partiales affectiones. quidā ꝓpter mūdiales possessi
ones. et quidā ꝓpter curiales interpositiones. Considerāt eīm nō
nulli electores nō quis melior vita. clarior scīa. celebrior fama. sed
ꝯsiderāt quis velit esse in beneficijs et subuētionib⁹ eis vtilior. qs
velit vitā suam micius emēdare. quis velit crimīa magis dissimu
lare. Cōsiderant etiā aliqui electores. quis in rebus locupletior. ī
beneficijs pinguior. in expensis ꝓfusior. in cōuiuijs lautior. et in o
ciosa familia multiplitior. Alij vero sunt qui cōsiderant quis est re
gi et regalibus gratior et acceptior. quis ꝑentum generositate nobi

lior. quis mundane vanitati habilior et vsitatior inuenit. Isti nō eligunt p̄ spūm sanctū. sed p̄ spūm suum neq̄3. ¶ Contra quos potest adduci illud. iiij. regū. x. eligite meliorem ꝛ eū qui vobis melius placuerit de filijs domini vestri. ꝛ ponite eū sup̄ solium patris sui Et nota q̄ premittit meliorē. et eū qui vobis melius placuerit. in signū q̄ bonitas gratiaꝝ nō acceptio p̄sonaꝝ debet esse causa qua res nobis placeat. Fert̄ quēdā regi dixisse lodouico quereti cur non fiebant miracula p̄ episcopos et prelatos moderni tp̄is sicut olim fiebāt in primitiua ecclesia. Causam hui9 assignauit dicens. Tp̄e primitiuo electiones ep̄oꝝ ꝛ prelatoꝝ fiebāt p̄ spūm sanctū. cui9 est facere miracula. modo fiūt p̄ reges ꝛ principes qui miracula facere non possunt. ¶ Scd̄o cōsideret prelat9 vel princeps q̄ nō sit remissius p̄ dissimulationē. quia est elect9 in regē Rex eñ a regendo dicit̄. et est nomē tā oneris q̄3 honoris. Tenet̄ eñ alijs exemplum p̄bitatis moralis ostēdere. vt dicat illud qd̄ scribit̄ de gedeone iudicum. vi. ca. qd̄ me videritis facere facite. Plus eñ mouent egregia facta principis seu presidētis q̄3 iusta impia. De iulio cesare dicit̄ q̄ nūq̄3 dixit militib9 suis ite sed venite. Vnde. j. regū. xij. Constitui vobis regē. ꝛ rex gradit̄ ante vos. Narrat sextus iuli9 strategmaton. li. iiij. ca. v. de quodā duce qui vocabat̄ pesticoris Hic cū interrogatus esset a militib9 quid imperaret. dixit vt se imitarent̄ et nihil aliud. et accepto signo prim9 hostes inuasit. Modo tales debēt esse boni prelati. vt possint dicere cum ap̄lo. Imitatores mei estote fratres. et obseruate eos qui ita ambulāt sicut habetis formam nostram ad ephesios. iij. Trogus pompeyus lib. vij. narrat q̄ arguis rex macedonū moriēs reliquit filiū3 p̄uulu3. Contigit macedones interim cōtra illirios bellare ꝛ vinci. qui statim se recolligentes regem suū puerū in cunis iacentē ante aciem posuerūt ꝛ sic illos vincerunt. ostendētes macedonib9 regē defuisse nō virtutē. Moralit̄ presentia prelati iuuat subditos. ¶ Tercio consideret prelatus ne sit neglector culpaꝝ inquirēdo discutiēdo puniēdo. quia est electus in iudicem. tu autem elegisti me in iudicem. Dicit philozoph9. v.

ethicoꝝ. ꝙ vnuſquiſqȝ eſt bonus iudex eoꝝ que cognoſcit. ⁊ ideo ad bonum iudicium dandum requiritur inquiſitio ⁊ cognitio. ne homo ꝓcedat ex incertis ſuſpitionibus ex vna parte. et ex altera parte debet homo inquirere ne mala ſerpant. et augeant̄ ꝑ defectū correctionis. Cur vero crimina ſint cognita. cōtinuo ſi poſſibile eſt ſint correcta per iudicē. qui debet eſſe ſicut inſtū aiatum. ſicut dꝛ quīto ethi. vt mens ſua tota ſit a iuſticia occupata. et ideo ppl's accedit ad iudicē ſicut ad iuſticiā aīatam vt omnibus reddat qđ inſtū eſt. Vnde ſcribit̄ ecciaſtici. vij. Noli querere fieri iudex. niſi valeas virtute irrumpe iniquitates. ¶ Venerabilis hugo de ſancto victoꝛe in libro ſuo de duodecim abuſionibus clauſtri dicit. ꝙ tres ſunt ſpecies vel modi negligētiū pꝛelatoꝝ. Quidā ſunt qui male viuūt et ſubditos male viuere volūt. et quidā ſunt qui bene viuunt et ſubiectos male viuere ꝑmittūt. Exemplo ꝓcedūt. ſed non increpando delinquūt. Licet bene viuant. neceſſe tn̄ eſt vt de grege ſibi cōmiſſo dn̄o gregis rationē reddāt Jlli vero qui male viuūt ⁊ ſubiectos bene viuere cogunt. errantes reuocāt. ſed rectos ⁊ fortes occidunt. reuocāt verbis occidūt exemplis. De tercia ſpecie nō oportet facere mentionē. Hec hugo. ¶ Quarto informant̄ pꝛelati ⁊ pꝛīcipes. nec non et iudices. ne aliquis eoꝝ ſit acceptioꝛ ꝑſonarum cum dicit filioꝝ tuoꝝ et filiarum tuarū. idem electus ſum in regē et iudicem tam maioꝝ q̄ȝ minoꝝ. tam ſimpliciū q̄ȝ ꝑfectoꝝ. Filioꝝ inquā tuoꝝ. idē electus ſum vt iudicem ppl'm tuum non ſicut ſeruos vel ruſticos. ſed ſicut filios meos vt ſim eis loco tui patr̄ non tyrannus. Debemus enim quicunqȝ ſumus in ſuperioꝛi gradu conſtituti. primo iudicare noſmetipſos. et poſtea alios. conſiderantes nos eſſe homines. et non deos aut angelos. Vnde pꝛime ad corintheos. v. Si noſmetipſos dijudicaremus. nō vtiqȝ dijudicaremur Qualis autem debet eſſe qui debet alios iudicare. bene ⁊ lucide declarat ambroſius ſuper pſalmiſtam. beati immaculati. et habet̄ in canone tercio queſtione ſeptima capitulo iudicet. Judicet inquit ille de alterius erroꝛe. qui non habet quod in ſeipſo condempnet.

Judicet ille qui nō agit eadem. quo in alio putauerit puniēda. ne cum alio iudicat. in se ferat sniam. Judicet ille qui ad pnūciandū nullo odio nulla offensione nulla leuitate ducat. Et post pauca Bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit. nec ex domestice volunta tis pprietate. sed iuxta leges z iura pnunciat. scitis ideȝ statutis iu ris obtempat. Nō indulget pprie voluntati. nihil patum vel pre meditatū dominꝰ pfert. sed sicut audit ita iudicat. et sicut se habet natura discernit. Hec ambrosius.

De bono exemplo prelatorum. et q̄ntum culpa prelatorum no cet subditis. sexto.

Vbicunqȝ in sublimitate plationis es pstitutus. stude mo dis omnibus edificare subditos tibi in vultu. aspectu ge stu habitu et incessu. Viuere et non dare opaȝ vt recte vi uatur est vitā pdere Edifices subditos nō solū verbo. sed ope et ex emplo quia regnū dei non est in sermone. sed in virtute. Meritori um valde est si sic presis vt psis. Prius ergo custodi teipm. vt secu rus pcures salutē alioꝝ. Terribilis est snia beati cipriani martiris in libro suo de xij. abusionibus a tue sinu memorie nō excedat Sci at inquit prelatus quisqȝ. ꝙ sicut in sede primus inter subditos cō stitutus est. sic et in penis si iusticiam non fecerit primatū habitu rus est Omnes nāqȝ quoscūqȝ peccatores in presenti sub se habuit supra se plagabili mō in illa pena futura habebit Et ideo studeat princeps seu prelatus quisqȝ illos excellere quos habet regere. non tantū potentia z sapiētia. sed etiam in bonitate sicut legit̄ de saul primi regum. ix. ꝙ non erat vir de filijs isrl̄ melior illo. ¶ Cōmis sa est tibi villicatō grauis villicationis. huius ratione exactissime requiret terribilis in iudicijs suis deꝰ Teste aūt greg. prelatus tot coronas sibi multiplicat. quot deo anīas lucrifacit ¶ Prelati etiā scire debent ꝙ si puersa perpetrāt tot mortibꝰ digni sunt. quot ad subditos sue pditiōis exempla trāsmittūt. Omni igit̄ diligentia cu stodi cor tuum. vt exemplo sis alijs. Cum eñ te irreprehensibilem in omnibus exhibueris. tunc poteris cum quanta volueris fiducia

et potestate corripere sibi subditos. ¶ Unde notandum q̄ ad hoc q̄ correptio siue rep̄hensio ordinate fiat tria maxime requiruntur. Primum est ex parte rep̄hendentis. scilicet eius irrep̄hensibilis vita. sc̄dm est ex parte rep̄hensi. scilicet eius reprehēsibilis culpa. tercium ex parte rep̄hendēdi. scilicet discretio ꝓuida. ¶ Circa primū est sciendum. q̄ p̄latus seu quiuis aliorum rector si laudabiliter et absq̄ columpnia velit subditos culpare seu corrigere. debet se a vicijs de quibus alios rep̄hendit cautissime abstinere. ne eadem committendo que culpat. quasi ꝓprio iaculo feriat semetip̄m. iuxta illud augustini. Bene loqui et male viuere. nil aliud est. q̄ȝ sua voce se dampnare. Unde katho. Que culpare soles. ea ne tu feceris ipse Cui etiā concordat ysidorus de summo bono libro iij. dicens. Nihil turpius q̄ȝ si bonū qđ quisq̄ȝ sermone p̄dicat. explere ope negligit. Unde tu qui es specialiter sup̄ alios cōstitutus. debes te exercere in op̄ibus virtutū. quia p̄lato peccāte. leuiter peccāt subditi. exemplo illi⁹ ad peccādū īducti. iuxta illđ eccl'iastici. iiij. Sc̄dm iudicem populi sic et ministri eius. et qualis rector ciuitatis. tales ꝛ habitantes in ea. Raro vel nunq̄ȝ in sacra scriptura de obscuratione solis fit mētio. quī statim sequat̄ lune ꝛ stellarū obtenebratio. Unde ysaie. xiij. Obtenebratus est sol in ortu suo Et iohelis. ij. Sol ꝛ luna obtenebrati sunt. et stelle retraxerūt splendorē suū. Per solem qui est princeps lucentiū p̄lat⁹ intelligit̄ qui excellētia cōtemplationis ꝛ sanctitatis eminere debet subditis vniuersis. et claritate radioꝝ ideȝ op̄m suoꝝ cūctos p̄lustrare. Dicit seneca. Plus mouēt exempla q̄ȝ verba. Propterea dicit ap̄l'us ad thimotheū. ij. In oībus teip̄m p̄be exemplū bonoꝝ op̄m. in doctrina in castitate in integritate ꝛ grauitate. ¶ Sed notandū q̄ culpa p̄latoꝝ plus nocet subditis q̄m culpa alioꝝ. qđ ex duobus ꝓbatur. scilicet ex naturali exemplo. et ex iure canonico. ¶ Primo naturali exemplo. Nam dicunt astrologi q̄ eclipsis solis multū grauat oculos intuentiū. ꝛ q̄n eclipsis fit in ascensu solis plus nocet. et est malū signū. Sic moraliter licet peccatū a quocunq̄ȝ committat̄. fit scandali offensiuum. tamen peccata prelatoꝝ qui sunt in ascensu dignitatis plus scāda=

lisant. Unde etiā magna in oculo macula reputatur. que in cete-
ris mēbris nulla aut modica esset. ¶ Scd̄o idem probatur ex cano
nico iure. Quod em̄ agitur a prelatis facile trahit̄ a subditis in ex
emplum. quia prelati sunt tanquā signum positum ad sagittaz. vt
in decretis qualiter. et a quo debent subditos ꝓhibere. multo forti
us et seipos. nec potest alios corrigere cui tacitus respondet sua cō
scientia se eadem cōmisisse que corripit vt in canone. Cōmissos er
go sibi prelatus salutarib⁹ monitis excitare iubet̄. et virtuosis ope
ribus edificare. vt a peccati torpore surgētes in sanctis cogitatiōi
bus et operib⁹ excubantes. de breui et trāsitorio labore manipulos
referant exultatiōis eterne. ¶ De scd̄o sʒ de rephēsibili culpa dicit
aug⁹. Si ea inquit in me rephendis que rephendenda non sunt. te
ipsum potius ledis quā me. exemplo illius qui arcū tendit ⁊ tenen
do vulnerat seipsum. Sūt aūt nōnulli ita in maliciis indurati. q̄
nullo mō corrigi volūt. nec etiā emendare seipsos. cuius est duplex
ratio demōstratiua. ¶ Prima est quia nūquā bene corrigit librum
qui dorsum vertit ad exemplar. Exemplar omnis xp̄iani xp̄us est.
cui moribus et vita coequari debet. Unde ciprianus de. xij. abusio
nibus. Cristian⁹ nemo recte dicit̄. qui cristo morib⁹ nō coequatur.
Et aug⁹ de vita xp̄iana. Cristiani nomē ille frustra sortit̄. qui xp̄z
minime imitat̄. Peruersi aūt vertūt huic exemplari sʒ xp̄o dorsum
et ideo difficulter corrigūt̄. ¶ Scd̄a ratio quia respiciēs exemplar
solū in ea pte in qua est corruptū. nūquā bene corrigit librū suum.
Exemplar subditoꝝ est prelat⁹ eoꝝ. Sed quia ꝑuersi nō cōsiderāt
in prelato nisi vicia. ⁊ defect⁹ qui in eis sunt. ideo difficult̄ corrigū
tur. De talib⁹ dicit seneca in li. d̄ morib⁹. Nobilis equ⁹ vmbra vir
ge regit̄. ignau⁹ nec calcaribus ꝓcitari potest. Et petr⁹ rauēnas in
quodā sermone. Peruersuʒ corrigere nihil aliud est q̄ʒ stimulare in
sanū. q̄ʒ oleū adhibere camino. ⁊ vētis incendia supare. Sed bon⁹
prelat⁹ dolēs sup ꝑiculo in corrigibilis subditi. attēdere debet ꝓ cō
solatione sua. q̄ stabulario dictū est curā illius habe. Curā habere
et non curare preciperis. Cura ergo et labora. Nā si egrotū nō cu-
raueris. implesti tamē medici vices si nihil ex cōtingentibus obmi

sisti. Apostolus non dicit plus profui. sed plus omnibus laboraui.
Deus autem mercedem laborum sanctoꝝ non ex ꝓuentu laboris.
sed ex labore metitur. ideo paulus non in plurima obuentione la-
borum. sed in pluribus laboribus gloriat̄. Sufficit si cum apl̄o se-
cura conscientia dicere merearis. Contestor vos hodie quia mun-
dus sum a sanguine omniū vestrum. non eī̄ subterfugi quo min⁹
annunciarē vobis omne consilium dei. ¶ Circa tercium scꝫ mo-
dum corripiendi notanda est sentētia senece in quadam epl̄a. Ob
iurgationi inquit semꝑ aliquid blande ꝯmisce. Facilius penetrāt
verba que mollia vadunt q̄ꝫ que aspera. Idem in libro de morib⁹
Nemo prudens punit peccatū est. sed ne peccet̄. Res eī̄ optima
est sceleratos nō extirpare sed scelera. Hunc modū corripiendi pul-
chre docet greg. nazāzenus in apologetico ita dicens. Rectori qui
aliq̄s p̄est. omni ope peccati post terguꝫ relicto. ꝑficere in optimis
cōuenit. ita vt possit ꝑfectus sui exemplo inuitare et allicere cete
ros ad virtutem. precipue ꝑ hūilitatis a domino nobis traditam
formam. Non eī̄ opꝫtet vi vel necessitate constringere. sed ratiōe
et vite exemplis suadere. quia oē quitquit extorquet̄ inuitis cuꝫ eo
quod tyrānicū est videt̄. nec ꝑseuerare quidē potest. Modum etiā
corripiēdi subditos docet Grego. papa in pastorali dicēs. Iuuenes
plerūqꝫ seueritas āmonitionis ad profectum dirigit. senes vero ad
meliora opa depcatio blanda cōponit. Et aug⁹ sup epl̄am ad ga-
lathas. Quitquit lacerato aīo dixeris. puniētis est impetus non
caritas corrigentis. Dilige et dic quitquit voles. ¶ Porro de p̄la-
to ambicioso et negligenti ad corripiendū subditos sic dicit grego.
li. xx. moraliū. Si ab increpatiōe idcirco reticem⁹. quia cōtra nos
insurgere subditoruꝫ odia formidam⁹. nō iam lucra dei sed nostra
querim⁹. Sed ad hoc notandū est dictū beati augꝯ. libro. i. de ciui
tate dei. Si inquit ꝑpterea obiurgādis ꝛ corripiēdis mala agentī
bus quis pcit quia oportuni⁹ tēp⁹ inquirit. vel eisdeꝫ ip̄is metuit
ne deteriores ex hoc efficiant̄. vel ad bonā vitā ꝛ piā erudiēdos im
pediāt. aliosqꝫ īfirmos puniāt ꝛ auertāt a fide. nō videt̄ eē cupidita
tis occasio. sꝫ ꝯsiliū caritatis. Idē q̄ꝫ sentit criso. ī suo dyalogo li. xx.

Non inquit vniformiter scdm mensurā delictorum increpationes optet inferri. sed diligenter inspicere eoꝝ qui deliquerunt vires atq ꝓpositum. ne forte volens rupta sartire. maiorem optet dirupti onem. cupiens erigere collapsa. casum inferat grauiorem. Idez libro. v. ibidem. Ita inquit optet ꝑlatum inter eos se agere quos gubernat. sicut pater inter filios nimis puulos. id est sicut ille nec cōtumelias sentit. nec verba puulorum atq vt eoꝝ nō teritur dolore aut idignatiōe ita nec risu aut obsequijs vt supbiat intumescit. ita et ꝑlat⁹ nec laudib⁹ offerri. nec ꝯcidere deb vituperatione subditoꝝ. ¶ Si vero qs cū ambitiōe ⁊ appetitu laudis aliene ꝑlationis assumat officiū quas curas ⁊ q̄s pati arbitraris dolores. Sicut ei mare nūq̄ imotū potest videri. ita nec illi⁹ anim⁹. vel sollicitudie vacu⁹ vel dolore. Propter qd oportet exerceri maxime i ꝯtemptu laudis humane. q si ꝑlatus laudu cupiditate capiat. nihil de studio suo. aut de sermonis virtute vtilitatis adipiscet. quia non sustinens imperitoꝝ reprehensiones fatigat et corruit. atq ipa studia derelinquit. Deniq sanctoꝝ testimonio sacius est vt ꝑ exuberanti misericordia. q̄m ꝑ exacto rigore iusticie iudicemur. Idē libro. xij. Sit inquit ꝑlatus benignus sitq seuerus. neq em̄ vno modo erga omnes subditos vti potest. q nec medicine vna eadēq lege omnium possunt infirmitatibus subuenire. nec gubernator vnū modu discit. quo ventoꝝ flatibus obuiat. ¶ Vnde notanda sunt verba que sapientie. xij. de deo scribunt. Tu aūt dn̄ator virtutis cu tranquillitate iudicas. et cū magna reuerētia disponis nos In quibus verbis notāt due ꝯditiones necessarie cuilib ꝑlato siue iudici volenti punire delinquētes. scilicet quies et sedatio turbationis. mora et exprecatio deliberationis. ¶ Primo namq requirit in ꝑlato siue iudice ad hoc q recte exerceat iusticia quies et sedatio cuiuslibet turbationis. Nā turbati recte iudicare nō possunt. Et quātū ad hoc dicit sic. tu aūt dn̄ator virtutis. q videlic dator est v̄tutis. et rector v̄tutis. cū trāquillitate iudicas. nō ex passiōe ire vł offense sed sine q̄cūq turbatione. iuxta illud ysaie. xlij. In v̄itate educet iudiciū. nō erit tristis neq turbulētus Plato quoq dicit. Cum in

subiectos potestas seuit. idem est ac si tutor pupillum persequatur. vel eum tuo mucrone iugules. ob cuius defensionem ab eodem traditum tibi gladium accepisti. Idem etiam in secularibus litteris fertur dixisse. Proinde est cum subditos opprimit magistratus. ac si caput corporis intumescat. vt a membris aut omnino. aut sine molestia ferri non possit. Veteres etiam philozophi. qui tantum moribus et scientijs studuerunt. principes docuerunt tam verbo quam exemplo. quod numquam irati in reos animaduerterent. Vnde de archita tharentino scribitur. quod tharentinus architas de preceptis pytagore. multo opere magnoque labore solidum opus doctrine complexus. post in patriam redijt. ac dum rura sua reuiseret cepit animaduertere negligentia villici ea corrupta et perdita esse. intuensque male meritum dixit Sumpsissem inquit a te supplicium nisi iratus essem. Maluit enim impunitum dimittere. quam propter iram iusto grauius punire. Item de platone scribitur. quod cum aduersus delictum serui vehementer exarsisset. videns quod vindicte modum seruare non posset. pseusippo amico suo castigationis modum mandauit Vnde dicit seneca. Nihil tibi liceat dum irasceris ¶ Secundo requiritur in iudice ad hoc quod recte exerceatur iusticia. mora et expectatio deliberationis. sic quod non ex impetu vel ex abrupto fiat sententie iudicialis executio. Et ideo libro. ix. historie triptite narratur quod beatus ambro. iniunxit theodosio imperatori quod legem talem ediceret. quod triginta diebus sententia necis et proscriptionis in litteris tantummodo maneret. vt domo causam iudicans apud semet ipsum que cognouerunt sub veritate disponat. Cum enim apud thessalonicam quidam iudicium fuissent lapidati. indignatus theodosius omnes passim iussit interimi non precedente iudicio. intantum quod septem milia hominum occisa fuerunt. Hec igitur lex postea statuta fuit ab eo sub hac forma. Imperator gracianus valencianus theodosius augustus. flauiano pretorij prefecto illirici. Si vindicari in aliquos seuerius contra nostram consuetudinem pro cause intuitu iusserimus. nolumus statim eos aut subire penam aut excipere sententiam. sed per triginta dies sors et fortuna. id est sententia super statutum eorum suspensa sit Reos sane suscipiant carcer atque custodia. et excubijs sollertis inaniter obseruet. Vnde pro excessu theodosij beatus ambrosius per octo menses eum ab introitu ecclesie

coartauit. et postea ad excōmunicatione absoluit. Constat deniq varronis esse sententiā. vt feratur quod tolli non potest. hoc tm̄ fidelis adiecit interptatio. vt viciū intelligatur quod honeste fieri potest et religione incolumi.

Quot prelatus accusandus et dāpnandus est pro delictis subditorum quos male regit septimum capitulum.

Vale vero illud arbitramur. q reddere causas platus cogitur p omnibus quos gubernat cum certe non verecundie solius sed eterni cruciatus est pena metuenda. Ideo em̄ dictū est. Obedite prepositis vestris ꝛ subiacete eis. ipi em̄ vigilant p aiabus vestris rationē reddituri. Cōsideremus quid dicit. Rationē inquit reddituri. Quod licet iam dixerim. tamē nec nunc taceo. Metus quippe ac timor istius cōminationis animuz meū iugiter quatit. Nam si ei qui vnū scādalizauerit ꝛ minimū. expedit vt mola asinaria suspendat in collo ꝛ demergat in mare. et oēs qui in cōsciētia fratrū peccāt. in xp̄m delinquūt. illos qui non solū vnū neq duos neq tres. sed tantā multitudinez pdunt quale iudiciū arbitraris accipe Neq em̄ inpericiā causari poterūt. neq ad ignorantiā cōuolare. neq necessitatē apponere de alioꝝ coactu sed citius puto aliquē laycoꝝ qui vehēme p pctis suis pbat obnoxius. hoc adiuuandū esse suffragio. q̄z prelatū cū accusat p alioꝝ delictis. Qm̄obrē. Qm̄ is qui fuerat cōstitutus vt ignorātias emendaret alioꝝ. ꝛ dyaboli denūciaret insidias. ignorantia se defendere nō valebit. neq dicere nō audiui tubā nec psciui pugnā futuram. In hoc quippe est ɔstitutus platus sicut ezechiel dicit vt etiā clamore sermonis sui instituat ꝛ denūciet asperū belluz. Propter hoc nullū habebit in excusatione suffragiū. etiā si vn9 aliqs desidia ei9 erit interēptus. Si inquit veniēte gladio nō insonuerit tuba neq significauerit speculator. vt veniēs gladi9 accepit aiam. illa quidē mortua est pter iniquitates suas. sanguinē aūt eius de manu speculatoris requirā. Desine ergo nos impellere in iudiciū inuitabi:

le. Neq3 em̄ nobis de gubernatione militu3. neq3 ꝓ regno terreno deliberādū est. sed ꝓ officio qd̄ virtutē exigit angelorū. Ipis itaq3 radijs solis splendidiorem opret existere animam plati. vt nunq3 a spiritu sancto deseratur. sed vt possit dicere. Viuo autē iam non ego. viuit vero in me xp̄us. Si em̄ habitatores heremi. qui et ciui tatibus ⁊ fori tumultib⁹ liberāt̄ atq3 iugiter in portu quodā ⁊ tran quillitate cōsistunt. nō tū ꝓtinus aut habitationis aut abstinētie sue felicitate cōfidunt. sed multas alias res ad custodiā sibi cōparant magna cōsideratione ⁊ dicētes aliquid ⁊ agētes. vt cum fiducia et sinceritate mūdissima. quātū capit humana virt⁹ accedere ad deū possint. inquātū opus esse vehemētia plati arbitraris. vt ab oī in quinamēto aīm suū vendicās spūalē possit custodire decorem.

Explicit speculum prelatorum.

Incipit prologus libri secundi qui dicit̄ speculum subditorū.

Onsiderans q̄3plurimos vtriusq3 sexus religiosos gra uiter ī via religiōis errare. zizania tritico miscere. qd̄ videbāt̄ cōgregare dispgere. spem messis auib⁹ ferisq3 donare. sicq3 oē meritū sui laboris ⁊ rigoris ordinis a: mittere. ⁊ hoc maxime ꝓpt̄ viciū ⁊ veneuū ꝓprie volūtatis ac sen sualitatis. dicente btō augustino ad fratres de heremo ꝙ sine obia oīa vacua sunt a mercede. ⁊ btō bn̄dicto in regula sua. om̄e qd̄ sine iussione aut pmissione spūalis patris fit p̄sumptioni deputabit̄ et vane gl'e nō mercedi. itē seneca. hoc solu3 virtuti adicies qd̄ ꝓprie volūtati detraxeris. in policratico li. vij. c. xxij. dr. ꝙ in sola abne: gatione ꝓprie volūtatis vera religiōis summa cōsistit. Causaq̄q3 predictoꝝ ponit̄. decretali capitulo si religiosus. vbi sic habetur. Monachi arbitrium velle vel nolle non habet. sed ex aliena volū tate dependet et iterum. monachus debet alieno iudicio et impe rio ambulare ꝓpter hoc legit̄ de sancto fulgentio epo. ꝙ sine suo cō silio nihil sinebat etia3 suū p̄positū agere. idcirco ego q̄ locū regi: minis īdigne teneo ad oipotētis dei ⁊ dn̄i nostri iesu xp̄i gl'a3 ac sue

benedicte matris semp̄qꝫ virginis honorē. et mihi cõmissorũ oim
qꝫ religiosoꝝ informationē. ex multis libris sanctorū. elegantiores
sñias collegi de materia vicij ꝓprie volūtatis de requisitis ad per
fectā ⁊ meritoriā obiam. et de fructib⁹ ipius sciētie obie imitat⁹ cõ
siliū senece ita ad lucillū dicētis. Imitari inquit apes debemus
que colligunt flores. quibus diuisis ⁊ in fauū dispositis varios suc
cos in vnū saporē artifici mixtura ⁊ quadā sui spūs ꝓprietate trās
fundūt. Talis erit occupatio mea antiquoꝝ tractatibus inherebo
nec me si potero sol vnq̄ꝫ inueniet ociosũ Siquidē nõ sic exterior
me sollicitudo repare debet. vt aīam meā ꝑ qua mortu⁹ est xp̄s cu:
rarũ secularium abissus absorbeat. Et certe rõne officij cõmissi te:
neor ad eruditionē subditoꝝ in sacra scriptura me exercere. Nīo
eñ iniquū est ingenia nobiliora studijs dehonestari minoribus. ⁊
eos quos ardua ⁊ grauiora manent officia. voluptatis aut vanita
tis occupationib⁹ agitari. vt dicit iohānes saresbriēsis eps in poli
cratico li. j. ca. iij. Ociositas inimica est aīe. Si nõ legero si nõ stu:
duero dormitabit aīa mea pretedio ⁊ hostes mei anīe mee sabbata
deridebūt. Certe solo sacri eloquij testimonio xp̄us cõtra oēs dya
boli tēptationes vsus est in deserto. Et quia sine tēptationib⁹ vix
hora dimidia trāsigit̄ claustralis vita. ideo nobis necessaria sūt sa:
cre scripture suffragia. cui⁹ lectio frequēs conat⁹ hostiles euacuet
atqꝫ turbines estuantiū tēptationū quadaꝫ gratie serenitate tran:
quillet. Nõ potest aūt esse p̄clarior fame titulus in p̄lato. q̄ꝫ si sub
ditos verbo istruat et exemplo. reddēs eos acceptabiles dño secta
tores bonoꝝ opm. in similitudinē hui⁹ qd̄ scribit̄ figuratiue gene.
xxiiij. elyeser p̄erat oibus que habuit abrahā. Elyeser intep̄tat̄ dei
mei sanctificatio. ⁊ designat figuratiue prelatū p cui⁹ discretā elo:
quētiā sanctificari debēt subditi Meli⁹ ei est domū suā augere mo
rib⁹ q̄ꝫ possessiōib⁹. meli⁹ est celū iplere qua horreū Nūqd vox sal
uatoris est ad pricipē aploꝝ ⁊ p̄latoꝝ si diligis me possessionū ter:
mīos dilata auge redditur⁹. mltiplica vinaria edifica domos altas
Legim⁹ eū dixisse ad petrū si amas me pasce oues meas. Heres er:
go ⁊ vicarius petri id est p̄lat⁹ pascere debet oues sꝫ subditos suos

euãgelizando.facere debet opus euãgeliste ⁊ pacis faciat aliũm ꝑ se molere.id est curã possessionũ ⁊ sollicitudinẽ alteri cõmendet. ipe aiaꝝ saluti sollerter intẽdat. Magnis addict⁹ est. nõ debet mi nimis occupari. Minima ⁊ vilia sunt quecũqꝫ ad seculi quest⁹, et nõ ad lucrũ ꝑtinẽt aiaꝝ. Vacuũ a secularib⁹ oportet esse aim diuie seruitutis obsequio cõsecratũ Modis ergo oibus caueat ꝑlatus ne secularib⁹ se inuoluat. Nulla eñ ꝯsonãtia est spũs dei ad spiritus hui⁹ mũdi. Ad huc replico. Semꝑ sit prelat⁹ in exercitio scriptu rarũ ⁊ cũ oĩ diligẽtia nõ solũ verbo.sed ope ⁊ exemplo curet parare dño plebẽ ꝑfectã. Edificet subditos sibi vultu aspectu gestu habi tu ⁊ incessu. Viuere ⁊ nõ dare opam vt recte viuat.vitã ꝑdere est. Igit̃ sic presit vt ꝓsit. Ve his qui president hoibus. nisi presideat eis de⁹. Sunt qui honores ṽtutes reputãt.suisqꝫ meritis ascribũt gradũ eminentie.quẽ in ira dei fortassis adepti sunt. Vereor ne de illis queruleẗ dñs ⁊ dicat. Ipi regnauerũt ⁊ nõ ex me.principes ex titerũt ⁊ ego nõ cognoui. Ira est non gratia cũ quis ponit̃ suꝑ ven tum nullas habẽs radices in soliditate virtutum. Honoris assum ptio multis tẽptatio facta est ⁊ subuersiõis occasio Hoc ergo prela tus quisqꝫ sentiat in semetipso qđ ⁊ in xp̃o iesu. vt sicut exinaniuit se formã serui accipiẽs.sic eoꝝ qui sibi subiecti sunt seruũ se reputꝫ hũilem ⁊ abiectũ Nõ sit sibi dedecori hũilitas que decuit filiũ dei. Nõ itaqꝫ se dñm exhibeat sed ministrũ Petr⁹ apl̃s dicit. Nõ dñan tes in clero.sed forma facti gregis in ꝑpl̃o. Vñ gl̃abit̃ miser hõ de immũdo cõceptus semie. genit⁹ in peccato ⁊ nat⁹ breui viuẽs tꝑe fugiẽs velut vmbra.⁊ nũquã in eodẽ statu ꝑmanẽs Qui tumet in ani gl̃ia oĩno vacu⁹ est.tã plen⁹ nihilo.qꝫ suꝑbie vento Si gloria ri oportet ait apl̃us.de meis infirmitatib⁹ gloriabor. Gl̃ia eñ ꝑ lati est si seipm miserũ iudicat ⁊ infirmũ insufficiẽtẽ oneri. ⁊ hono re indignũ. Hec pe.blesensis. Audiãt prelati ⁊ paueãt qui se in scri pturis diuis vt subditos predicãdo edificẽt nõ exercẽt cõmunicati onẽ dñi iesu dicẽtis mat.xxiij Ve vobis scribe ⁊ pharisei.qui claudi tis regnũ celoꝝ ante hoies Spũaliter scđm criso.regnũ celoꝝ sunt sacre scripture.quia in eis regnũ celoꝝ est insertũ. Ille aũt claudit

hoc regnum alteri. qui clauem portat et non aperit. scilicz qui habz scientiam ꝛ docere cōtempnit. Beda sup illud. pastores loquebāt ad inicē. Nō celauere silentio pastores archana que diuinit⁹ agno uerant. sed quibuscūqꝫ potuere dicebāt. quia ꝛ spūales eccīe pasto- res in hoc maxime sunt ordinati vt verbi dei misteria predicēt. sub iectos suos celestib⁹ scripturaꝝ pascuis nutriāt. ꝛ mira que in scri pturis didicerāt. mirāda suis auditoribus ostendāt. Porro subditi ꝓut diffusius dicet in sequētib⁹ debēt plato suo et patri suo spūali ꝓpter curā ꝛ cōseruationē. obiam beniuolentiā ꝛ honorē. Et meri to. Nā ipe ꝓ eis tenet reddere rationē. tenet eos instruere p infor mationē. tenet eos fouere p cōpassionē. Iste pater debet esse sicut helyas. de quo dixit helizeus. iiij. regū. ij. Pater mi pater mi. curr⁹ isrl' et auriga eius. Et sic talis platus debz esse vt curr⁹ supportās suauiter debilitates infirmoꝝ. vt auriga pungēs viriliter negligen tiam accidiosoꝝ. Itē debet esse archa dn̄i. in q̄ fuerūt virga aaron tabule testamēti ꝛ māna. Ista in plato debēt esse. virga castigatio nis. tabule informatiōis. ꝛ māna cōsolatiōis. Itē habere debet nō solū faciē leonis p austeritatē. sed etiā faciē hoīs p māsuetudinez ꝛ pietatē. Vnde aug⁹. Cōsolatione pius pater sit ad oēs. Exhibere se debet maioribus deuotū. minorib⁹ blandū. equalib⁹ māsuetū. ri gidu n supbis. benignū hūilib⁹. misericordē penitētib⁹. inflexibilez obstinatis. Docet plutarcus ꝛ recitat in policratico li. iiij. ꝙ prin ceps debet esse in pp'lo sicut citharedus. Nā sicut citharedus cor das oberrātes cōpellit ꝛ ad dulcē armoniā adducit. ita princeps si ue platus nūc rigore iusticie. nūc remissione clemētie subditoꝝ faci et armoniā. Hoc aūt certū est ꝙ tuci⁹ est cordas remittere q̄ȝ pro tendi. Remissa nāqꝫ p artificiū corrigit ꝛ debitā soni reddit gratiā que aūt semel rupta est nullo artificio repat. Propter qđ scribit ꝓ uerbio. xx. Misericordia ꝛ veritas custodiūt regē. ꝛ roborat clemen tia thronus ei⁹. Vn̄ seneca de clemētia li. j. ca. ij. Nullū clementia ex oīb⁹ q̄ȝ regē magis decet. Et ca. iij. Clemētia in quācūqꝫ domū puenit. eā felicē ꝛ trāquillā pstabit. Et infra ca. iiij. Si dij placa- biles ꝛ equi delicta potentū nō statim fulminib⁹ psequūt. quanto equius est hoīem hoībus ppositū miti aīo exercere impium equi-

tatis. Et infra eodē caplo. optime docet ex principiū cōsciā qualit̃ debēt se habere ad subditos. dicēs vt se talē exhibeat pr̄iceps ciuib⁹ quales sibi deos velit esse. Sic etiā eneā docuit anchises pater su⁹ sicut recitat virgili⁹ eneydoꝝ li. vj. Unde valeri⁹ de alexādro li. v. ca. j. dicit sic. Alexādro vt infinitā gloriā bellica virt⁹. ita primum amorē clemētia meruit. Hic estq̄ aristo. dicit. viij. ethicoꝝ q̄ sic[illegible] est cōꝑatio regis siue p̄lati ad subditos. ⁊ patris ad filios. ⁊ pastoris ad oues. Ideo xp̄s nō iohānē cōstituit principē ecclie sed petrū. vt qui infirmus fuerat et ꝑ cōsequēs ꝯpassione indiguerat. ꝯpassiōis viscera singulariter obtineret. Hec de cōditione boni p̄lati ex industria in supiori libellulo qui intitulat̃ speculū p̄latoꝝ omissa sūt. vt si p̄dictū speculū ⁊ istud diuisim scriberent̃. p̄lati in p̄nti vtcūq̄ instruerent̃. quēadmodū etiā in sequētibus qn̄q̄ factū repies.

Incipit speculū subditoꝝ. De vicio ꝓprie volūtatis. j. ca.

Circa primū principale videlicꝫ circa materiā ⁊ vicium ꝓprie volūtatis tanq̄ꝫ fundamētū. loco thematis accipio verbū illud dn̄i iesu. qd̄ scribit̃ luce. xxij. Pater si vis trāsfer calicē istū a me. verūtn̄ nō mea volūtas sed tua fiat Vn̄ dicit hieroni. gl'iosus Usq̄ꝫ in finē nō cessat nos docere patrib⁹ obedire. ⁊ volūtatē eoꝝ volūtati nostre p̄ponere. qm̄ volūtatem patris spūalis vbiq̄ꝫ seq̄ oportꝫ ⁊ hāc inquirere Hoc ergo v̄bū scꝫ fiat volūtas tua ⁊ nō mea qd̄ dixit ip̄e bn̄dict⁹ iesus forma exemplꝫ ⁊ meritū vere obie. qn̄ passioni sue finali apropīquauit esse debet q̄si signū in manu oīm religiosoꝝ. ⁊ q̄si appēsuꝫ quid ob recordationē īter ocl'os eoꝝ. vt scribit̃ exodi. xiij. c. Crist⁹ nāq̄ꝫ crucifix⁹ ē q̄si liber extēsus an̄ ocl'os n̄ros. vt ad ei⁹ exēplar nos trāscribam⁹ ī obia pauꝑtate ⁊ tribulatiōe ei⁹ passiōi nos ꝯformādo. Vn̄ in deutronomio dicit moyses. Erit vita tua q̄i pēdēs an̄ te. Vita nostra xp̄s ē. q̄ an̄ nos pēdet sic̄ exēplar an̄ ol'os scriptoris Ip̄e ē liber iste de q̄ dr̄ i apoc. q̄ script⁹ ē int⁹ ⁊ foris. i. ī aīa ⁊ corpe ⁊ ī sūmo margīe nihil vacuū remansit in eo qd̄ non fuit exaratum. Plenus eīm fuit tribulatione ⁊ miseria spiritu ⁊ aīa corde ⁊ corpe singulis mēbris et sensib⁹. Claui spine ⁊ lancea q̄si pēne. fuerūt librū istū scribētes.

O igitur claustralis audi quid tibi exodi.xxv. precipitur. Inspice et fac sc̄dm exemplar qd̄ tibi in monte id est in xp̄o monstratū est. Quasi diceret. Inspice exemplar xp̄i obīe qd̄ tibi in monte caluarie mōstrauit. hūiliando se factus obediēs vsq3 ad mortē. vel qd̄ tibi monstrauit in monte toti9 sue excellētissime vite. et fac sc̄dm exemplar illud ipsum efficaciter imitando Si em̄ ait greg. membra [illegible]ni capitis id est xp̄i sumus. eum cui cōnectimur imitari debemus. scientes q̄ quātū quilibet se imitatione obīe. z ꝓprie voluntatis abnegatione hic ei cōformare studuerit. tanto ei ꝓpinquior in celesti patria z in claritate glorie familiarior apparebit. ¶ Verum ne ob defectum ordinis in hac vtilissima z latissima materia ꝓprie voluntatis ꝑtractanda deueniemus. considerandū nobis ē q̄ ꝓprie voluntati plene renūciare debem9 precipue ꝓpter quattuor. Primo quia displicet deo. Sc̄do quia placet dyabolo. Tercio quia nocet ꝓprio subiecto id est ei in quo est Quarto quia toti cōgregationi est ꝑiculosa z dāpnosa. ¶ Dico primo q̄ ꝓpria voluntas displicet deo. quia ꝑ hāc quilibet subditus ꝓprie sensualitati seu voluntati inherens. deo cōtumeliā z iniuriā facit. Naz sicut dicit anshelm9 in li. de similitudinib9. qn̄ monach9 aliquid vult vel facit ꝑ ꝓpriam voluntatē deo quasi coronā suā aufert. Sicut em̄ corona soli regi cōpetit. sic ꝓpria volūtas soli deo cōuenit. quia solus de9 quitquit vult debet velle ꝓpria volūtate. ita vt aliā quam sequaī nō habeat supra se. ¶ Iterū ꝓpria volūtas summe displicet deo quia ꝑ eam quilibet ꝓprie volūtatis deo dominiū suuz aufert. Vnde greg. Quasi a se iugū dn̄ationis sui conditoris excutit. qui ei9 vicario ꝑ obiam subesse cōtēpnit. Vicarij etem̄ honor siue ꝯtēpt9 redūdat in dn̄m. Idez in registro ad eusebiū abbatē. Qui se cōtra ꝑpositos suos erigūt ꝑfecto ostendit q̄ esse serui dei cōtempnunt. Origenes sup leuiticū. Seruus si dn̄o irreuerēs sit. ꝑ hunc corꝑalē dn̄m in dn̄m maiestatis cōtumeliā iactat. Hoc etiā ꝑz numeri. xvi. vbi ait moyses ad inobediētes z rebelles. Nō cōtra nos ē murmur vestrū. sed cōtra dn̄m. Similit̄ hoc patet primi regū. viij vbi dixit dn̄s ad samuelē. Nō te abiecerūt sed me ne regnē sup̄ eos.

d 12

Dicit ergo grego. libro suo de conflictu virtutum et viciorum. ca. iiij. Sicut domini obtemperandū est impio. ita humano necesse est subdi magisterio. Ipse enim dicit Qui vos audit me audit. et qui vos spnit me spernit. Ita inquit oportet. sed si talis esset qui imperat per quē deus imperet. Sed apl'us ecōtra. Non est potestas nisi a deo. que aūt a deo sunt ordinata sunt. Itaq3 qui resistit potestati dei ordinationi resistit Quales em̄ debeant esse qui imperant non est a subditis discuciendū. Hec ille. De quo etiā sic dicit aug9 inq̄dam sermone ad suos p̄sbiteros. Eya sacerdotes dei cavete ne deficiatis in temptationib9. cavete ne rebelles et inobedientes mihi sitis publice vel occulte. quia omnis potestas a deo est. et qui potestati resistit deo resistit. qui ad p̄latos dicit ī luca. Qui vos audit me audit. et qui vos spnit me spnit. Nō tamē veni vt potestatem sup vos haberē. sed tm̄ vt cū fratrib9 meis in solitudine viuerem. Et ecce nūc ep̄us sum. Cavete igiī ne mihi resistatis. quia omnes potestates. siue sint mūdi siue ecclesie a deo ordinate sunt. Na3 cū dn̄s leprosos mūdasset ad potestatem eos missit dicēs. Ite ostendite vos sacerdotibus. Et ad samuelē cū spnereī a iudeis ait dn̄s. Non spreuerūt te sed me. Et ad moysen hō quicūq3 fecerit supbiam in sacerdotem id est in prelatum a iudice morietur. Hec augu. Propterea cōsulit hieronim9 gloriosus cuilibet subdito dicēs. Prepositum monasterij timeas vt deū. diligas vt parentē. credas tibi salutare quitquit ille p̄ceperit. nec de prelati sn̄ia iudices tu. cuius officium est obedire et implere que iussa sunt. De hoc etiā in policratico libro. vi. ca. xxvi. sic legiī. Plane in insensibilē principis statuam qnitq̄3 p̄summere qnq3 crimen extitit lese maiestatis. et morte acerbissima ꝓut veterib9 placuit puniēdū. Quis ergo ī ymagine dei q̄ est princeps malacia p̄sumēte impune offendit Proinde cōsiliosissimū est illud sapientis. In cogitatione tua regi nō detrahas et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diuiti. quia aues celi portabunt vocē tuā. et qui habet pēnas annūciabit sn̄iam. Nūq̄3 ergo quitq̄3 licebit in ope aut verbo. cum et ipsa cogitatio cubiculiq3 secretum et sententia cordis arceaī. ne quid moliaī aut conci-

piat aduersus principem seu prelatum. Et subditur ibidem libro viij. ca. xvij. Sicut ymago deitatis princeps siue prelatus amād9 venerandus est ꝛ colēdus. Et ideo ad istam pestem mortiferā pro: prie voluntatis euitandā. reddere debēt subditi p̄latis suis obiam et subiectionē. Dicit aristotiles. v. ethicoꝝ ca. vij. ꝙ quilibet tene tur ei dare mercedē qui ꝓ se laborat. sed p̄latus laborat ꝓ tota mul titudine. ergo danda est ei merces a tota multitudine Hec aūt mer ces est obediētia ꝛ reuerentia cū dilectione filiali. Vnde primi pe. iij. Regem honorificate. Et cōcordat apl'us. j. ad thimo. v. Qui: bene p̄sunt presbiteri duplici honore digni habeāt. maxime qui la borant verbo ꝛ doctrina. duplici sȝ honore. vt eis obediāt ꝛ reuerē cia exhibeāt. ¶ Multa legimus que ad paterne reuerētie obseruā tiam efficaciter exhortant̄ tam filios carnales q̄ȝ spūales. Decius impator cum deciū filiū suū impiali dyademate ꝓponeret insigni re. renuit decius iunior dicēs. Vereor ne si fiam impator. dediscaȝ esse filius. Malo esse nō impator ꝛ humilis fili9. q̄ȝ impator ꝛ esse filius indeuot9. Imperet pater meus. meū impium sit parere humi: liter imperanti. Philippus inter romanos impatores primus fidei xpiane ꝓfessor. philippū filiū habuit. qui cū esset patre viuente et cōsentiēte in impalē apicē sublimat9. summe sibi glorie asscribebat ꝙ habebat patrē supstitē. cui9 impȳs nō min9 hūiliter obediebat impator q̄ȝ miles deuot9. Hermes anathoclei regis fili9. cū pater eius ageret in extremis. ꝛ a pp'lo postularet̄ in regē. Rn̄dit se regni officiū non debere p̄summere q̄ȝdiu pater eius viuere speraret̄ cui us prudētia ꝛ reuerētia erat in administratiōe reipublice approba ta. Volusian9 impator galli impatoris fili9. licȝ cū patre suo impa ret nihil tū habere se cōe cū patre ꝓposuit. nisi ꝙ cū pater ei9 occi deret̄ ab hostib9 se ꝓ eo ꝛ cū eo pmisit occidi. Ecce k'mi q̄nta reue tia ꝛ obīa filioꝝ carnaliū ad parētes suos carnales. Sed subditi in religiōe qui spūales filij sunt maiorē vtiq̄ȝ reuerētiā ꝛ obiam exhi: bere debēt pntib9 suis spūalib9 sȝ p̄latis. iuxta illud ad hebreos. xij Patres quidē carnis nostre eruditores habuimus et reuerebamur eos. nū multomagis obtēpabim9 patri spirituū ꝛ viuemus. Et ibi

dem.ca. sequenti hortat͡r subditos ad p̄dicta duo. s͡z reuerentiam et obedientiā obseruandā dicēs. Obedite prepositis vestris ⁊ subiacete eis. Ipsi em̄ vigilāt quasi rationē ꝓ aīabus vestris reddituri. vt cū gaudio hoc faciant ⁊ non gemētes. Hoc em̄ nō expedit vobis.
¶ Declarat͡r etiā exemplis quātū sit execrabilis irreuerētia atq͡z iniuria pn̄tibus irrogata. Valerian⁹ imparor de cui⁹ tyrānide be... martires sixtus ⁊ laurētius. felici triūphauere martirio ... quadā die patrē suū atrociter verberauit. a sapore rege p̄sa͡z captus apud eū adeo ignomīosa seruitute cōsenuit. ꝙ quotiēs rex ascēsur⁹ erat equum valerian⁹ humi accliuis eū in sellā dorso nō manib⁹ extollebat. vitāq͡z in hac ꝓbrosa seruitute finiuit. De absolon taceo quia historia nota est vniuersis Adramalech ⁊ sarasar filij sednacherib quia p̄secuti sunt patrē suū. a regno expulsi dati sunt ī captiuitate͡z in obprobriū ⁊ in mortē. Demetri⁹ fili⁹ demetrij regis patrē suum crudelissimū p̄secut⁹. vagus ⁊ ꝓfug⁹ sup̱ terrā vitā miserā in exilio terminauit. Aristobol⁹ quia matrē suā regnantē vinculis carceralibus mācipauit. in morte ⁊ sanguine fratris sui antigoni que͡z sup̱ omnia diligebat miserabiliter expirauit. Quia in policratico lib. primo ca. ij. d͡r ꝙ parricidij spēs est et sacrilegij instar pn̄tis leges siue mādata impugnare aut euacuare. Ex his ⁊ alijs innumerabilibus exemplis cōsiderēt subditi quāta pena merent͡r puniri q̄ pn̄tes suos sp̄uales idē p̄latos cōtumelijs siue iniurijs afficiunt ⁊ diffamant detractionibus si tam infaustis euentibus puniuntur. iniuriam parentibus carnalibus irrogantes. Est em̄ iustu͡z ꝙ sic se habeat pena religiosi filij spiritualis ad penam secularis filij carnalis. sicut culpa religiosi spiritualis filij se habuit ad culpam carnalis filij. et secularis. ita ꝙ illa proportiōne in qua culpa spiritualis filij. excedit culpam carnalis filii. iustum est ꝙ pena spiritualis filij excedat penā carnalis Vtinā sciret oēs subditi sp̄uales p̄lato͡z filij. q̄͡z grata q̄͡z fauorabilis q̄͡z suauis quā amabil͡r ⁊ deo acceptabilis sit erga sp̄ualē patrē affectio ⁊ subiectio filialis. quā v͡o execrabilis ⁊ dāpnata at͡z penalib⁹ exterminā̄da supplicijs irreuerētia ⁊ inobia ī prē͡z sp̄ualē. Amoue a sole sol͡r radiū ⁊ n̄ lucet. riuū a fōtib⁹

et arescit. ramum ab arbore et siccatur. membrum a corpore putre
scit. Separa filiũ a dilectione et subiectione paterna. et iam non
est filius. sed frater et collega eorum quibus dicit. vos ex patre dyabo
lo estis In principio ysaie legit filios enutriui et exaltaui. ipi autẽ
spreuerunt me. vltimũ aũt verbum eiusdem ꝓphete est. vermis eo
rum non morietur. ꝛ ignis eorum non extinguet. Porro mihi videtur
[illegible]nerare filius. cuius volũtas a paterna volũtate dissentit Hec
petrus [illegible]ꝛen. ¶ Legit in historijs et gestis romanorum ꝙ quidam
rex nobilis et sapiẽs vxorem duxit dilectã. que debite dilectionis in
memor tres filios genuit ex adulterio. qui semꝑ patri erãt rebelles
et in nullo obediẽtes nec similes. Deinde de semine regis vnũ fili
um genuit quẽ nutriuit. Accidit aũt ꝙ rex finito dierũ circulo more
retur. corpusqꝫ suũ cum regali sartophago clauderet. Post cuiꝰ obi
tum filij supradicti ꝓ regno litigauerunt. Miles quidã veteranus
quondam mortui regis secretarius hoc vidẽs. specialibꝰ regni pri
matibus et militibus sic inquit. Audite cõsiliũ meũ. Expedit vo
bis vt corpus sepulti regis de sepulchro tollat. et quilibet filiorũ
arcum cũ sagitta paratum habebit. et quicũqꝫ regem ꝓfundiꝰ sagitta
uerit iste regnũ habebit. Et placuit oĩbus consiliũ illud. et patrem
suũ de loco effoderũt. et ad arborẽ ligauerũt. Primus sagittam iaci
ens manũ dexteram patris grauiter vulnerauit. quare tanqꝫ heres
futurus gl'iabat. Scd'us torquẽs sagittã ꝓprius in os sagittauit.
Tercius aũt cor patris pforauit cũ sagitta. qui se putabat regnum
preceteris fratribꝰ suis sine omni lite certissime possessurũ. Quar
tus vero cũ attenderet corpus patris grauiter vulneratũ ingemu
it. et voce lamentabili dixit. Absit a me ꝙ ego corpus patris mei
aut viuũ aut mortuũ vnqꝫ ledam. ꝛ osculatus est illud cum magna
reuerẽtia ꝛ dilectione. His factis reges principesqꝫ simulqꝫ totꝰ mũ
dus eundem iuuenem eligentes tanqꝫ verum heredem ꝛ regem in
solio patris locauerunt. ꝛ alij tres filij omni dignitate erant priua
ti. quia ꝓbati sunt non fuisse regis veri filij. ¶ Mistice per istos
quattuor filios regis intelliguntur quatuor genera religiosorum. quo
rum tria excipient ab hereditate filiorum dei. Nam per illum qui

dexterã patris sagitta vulneravit significant illi qui lingua sua patrem suum spiritualem sꝫ prelatum diffamant. eiusqꝫ bonaꝫ famã que ꝑ dexteram intelligit detrahendo vulnerant Et hij maledictionem cham incurrunt. qui verenda patris sui nudata non operuit. sed suis fratribus nunciavit genesis. xiiij. Leprã quoqꝫ marie incurrunt. contra quã dominus iratus recessit ab ea ꝛ ipsam lepra percussit ꝓpter detractionem cõmissam in moysen duceꝫ ꝛ pri[illegible] populi isrl. Jsidorus libro. iij. de summo bono. Cham filij noe sñia dampnant. qui suoꝝ prepositoꝝ culpas in publicũ ꝓdunt. habituri sem meritũ et iaphet si reuerenter operierunt. Propter qđ licet omnis detractio sit ꝓhibita. tamẽ de prelatis ꝛ principib⁹ fit specialis ꝓhibitio. Exodi. xx. vbi dicit. Dijs non detrahes. ꝛ principi populi tui non maledices. Deos vt glosa notat sacerdotes populi aut iudices qui ecclesie pncipant vult intelligi. Cũ em̃ inquit omnis detractio ꝑniciosa sit. in illos tamẽ ꝑniciosior est. Et recte dicunt dij. quia vices agũt dei. Prelatis nãqꝫ dicit in luca. Qui vos audit me audit. ꝛ qui vos spernit me spnit. De hoc vicio detractionis subditoꝝ cõtra prelatos sic scribit in policratico libro vij. ca. xxij. Cũ apl's vicia gẽtiũ multa enumeraret. nouissime ꝛ quasi in culmine malorum siue ꝓfundo rectius dixerim posuit detractores eosqꝫ tanqꝫ singulari nota diuine bonitatis hostes exprimẽs. quasi solos deo odibiles esse ꝓnũciat. Verũtñ illos deo odibiliores inter ceteros esse crediderim. quia latẽti odio amiciciã simulãt. ꝛ detrahendo secreto suos ꝑlatos insequũt. Sed quos deteriores dixerim. an adulatores an detractores nõ satis liquet. vtrũqꝫ tñ viciuꝫ apud antiquos inuenio morte mulctatũ. Naꝫ ꝛ atheniẽses thimagoraꝫ inter officia salutatiõis dario regi more gentis illius adulãtem capitali supplicio affecerũt. ꝛ lacedemonioꝝ senat⁹ caristolũ interimi iussit. eo ꝙ magnoꝝ viroꝝ id est principũ ꝛ ꝑlatorũ facta carpe maluit qꝫ palam virili cõstantia arguere. Hoc em̃ apud bene cõpositos semꝑ licuit. vt quisqꝫ suo iudicio vteret palãqꝫ rephẽderet qđ nequaqꝫ recte factũ videret. Si quidẽ hãc rephendendi licentiam caritate subnixã libertas approbat et tyrãnica dñtarat

rabies perhorrescit ꝛ impedit. Ceterū non est cetus cōuiuentium nisi religiosissimus sit. quē liuoris stimulus nō attingat. Vbiqꝫ tn̄ qui illustrioribus clarescunt meritis alicuius inuidie toxicato den te rodunt. sed preceteris serui dn̄os p̄latos subditi insequūt. Nam sicut seruoꝝ ita ꝛ subditoꝝ genus plerūqꝫ querulū est. aut se iniuste premi aut indigne remunerari. aut officia male administrari cau- [illegible] rar[illegible] ꝑ inuenies qui in aliquo nō detrahat presidenti. et si in terdu[illegible] [illegible]ia recte gerant Comicos relege reuolue tragicos. famili- am fere semp̄ patrifamilias videbis ingratā. At non mō incuria. ꝟ et in scola ꝛ in claustro sed in capitolio morem hūc miraberis obti nere. Que vero ad gratiā sine inuidia via expeditissima sit. senex docet in andria. dum filiū in omnib⁹ obsequi neminē ledere refert Ait quoqꝫ sanct⁹ aug⁹. q̄ dentē caninū vel euitabit cautissima hu- militas. vel retondet solidissima veritas alia siquidem virtute ne mo detractionis declinat aculeos. Hec ibidē. ¶ Per scdm filiuꝫ sꝫ qui patrē suū in os sagittauit. designant illi qui p̄lato suo aliquid ipis iubenti audacter rn̄dēt non faciam. vel cū murmure faciunt. Et de talibus inuerecūdis et audacib⁹ maxime iuuenib⁹ scdm sen tentiā bti bernardi non est spes Nam dicit etiā ambrosius. Sicut in via seculi audacia fortitudinē. ita in via dei audacia debilitateꝫ parit. ¶ Per terciū filiū qui cor patris vulnerauit significant illi qui occulte in corde suo cogitatiōes malas ꝛ murmurationes et te meraria iudicia suspitionesqꝫ falsas contra p̄latū suū portāt et nu- triunt. Cōtra quos dicit doctor ecc̄iastic⁹. x. In cogitatione tua re gi ne detrahas. de illis sꝫ aliqua mala suspicādo vel temere iudicā do. nedū foris obloquēdo. qd̄ peius est. Itaqꝫ nō solū verbo talib⁹ ꝑsōnis ꝓhibet scriptura detrahere. sed etiā cogitatione. ¶ Per q̄r tum filiū designat ꝑfectus claustralis verus dei adoptiu⁹ fili⁹. qui quitquit a ꝑposito patre sibi p̄lato fuerit impatū sic accipit. quasi de celo. sit ore dei ꝓlatū. nihil rep̄hendēs nihil dijudicās. nil discu tiens. in nullo penit⁹ murmurare p̄sumēs. Et hic talis in fine ele- uabitur a principib⁹. id est a sanctis angelis dei. ꝛ ab oībus sanctis cum iubilo in effabili in vitam eternaꝫ suscipiet dicente ad ipsum

xpo. Veni benedicte patris mei. implesti humiliter que pcepi. acci pe liberaliter que pmisi. ¶ Sed sciendum q hanc reuerentiam ꝛ obedientiā exhibendā plātis specialiter impedit inuidia. Vn ouidius methamorfoseos describēs inuidum inter cetera dicit q summa cacumina carpit. quia semp cōtra supiores suos prelatos inuidus quisqꝫ garrit. Et addit idem expositor dicens. q inuidia est viciū vilium psonarū pro tanto. quia psone abiecte sem[illegible] inuident supioribus. et omnis inuidus ideo inuidet quia se inferiorē alio in aliquo qd appetit esse videt. Inferior planeta eclipsat supiorez et non econtra vt patet de sole et luna. ita regulariter illi qui minus valent in virtutibus. et sunt meritis ꝛ gratijs inferiores obumbrare nitunt p inuidiā ꝛ detractionē meliores. Et ideo signanter dicitur iob. v. Paruulū occidit inuidia. Et subdit ibi supra ouidius dicens q inuidus flatu suo id est exverbo malicioso poluit omnē populum et vrbem quā attingit hoc est monasteriū qd inhabitat. et omnes de cōuentu qui libenter ipm audiūt inficit. quia eos secum ad murmurandū contra prelatum inducit. Sed audiat talis quid bernardus dicit libro suo de cōsideratione ad eugeniū papā Si inquit is qui murmurat scdm aīam mortuus est qui instigat quō viuitur. Quasi diceret nullo modo. sed dampnabili9 mortu9 est qui aliū ad viciū murmuris instigat. ymmo sicut scribit in libro de pfectione euāgelica instigās alios ad murmurādū malo suo exemplo vel pniciosa detractiōe silis est lucifero. qui de padiso dei eiectus. nec in aere p nimietate malicie sue habitare pmissus. in īferni detrusus caligine vsucias suggerit oib9 demonib9 p orbē vagātib9 et insidiātib9 vite pcipue sctōꝝ. Idcirco scdm btm bernarduz nihil sic horrēdū est vt murmur in cōgregatiōe. Murmur em valde diffusiuū est. quia sicut vno porco grūniēte alij idē incipiūt. ita murmur vni9 facile facit alios murmurare. Sed audiāt huiusmodi adhuc ad terrorem emēdationēqꝫ ipoꝝ quid dicat iohannes crisosti. sermone. vij. sup eplaz ad hebreos. Si inquit filij isrl terrā pmissiōis itrare nō potuerūt. q tātas calamitates ptulerūt i heremo qr murmurauert. quō nos celū merebimur si murmuratores fuerim9

Quasi dicat. Nullis meritis nullis laborib⁹ murmuratores regnū celoꝝ acquirere possunt. teste beato greg. qui dicit in omelia ꝙ regnum celoꝝ nemo qui murmurat accipere potest. ¶ Preterea qm̄ vt ysaie. xxi. scribit. ꝙ speculator idem prelat⁹ annūciare debet suꝑ ple subditis quecūq; viderit id est q̄ scripturis diuinis cognouerit seu intellexerit. ideo necesse mihi ad liberationē anime mee videt̄. [...]ctoꝝ [...]ctoꝝ autoritatib⁹ ostēdere subditis meis ymmo vniuersis in [...]cta religione ꝓfessis plures ipius vicij murmuris malas et prauas cōditiones ¶ Prima est ꝙ peccatū murmuris cōtra dicta vel facta prelatoꝝ specialiter reputat̄ cōtra deū esse vt dictum est. Vnde grego. Qui cōtra suppositā sibi potestatē murmurat. liquet ꝙ eum redarguit qui eandē potestatē homi dedit. Cū em̄ oīs potestas sit a deo. sicut qui resistit potestati dei ordinatōni resistit scd̄m apl̄m ad romanos. xiij. ita qui murmurat cōtra eam. contra dominū dicit̄ murmurare. Propter q̄d sicut dicit climach⁹ cū tibi tua cogitatio suggerit dijudicare prepositū. resili sicut a fornicatione. 7 oīno huic serpenti nō locū nō quietē nō introitū nō iniciū p̄beas. Dicito vero ad draconē cogitationi principantē O seductor nō ego mei prelati. sed ipe meū suscepit iudiciuȝ. Non ego illi⁹. sed ipe meus cōstitut⁹ est iudex. Et sequit̄ ibideȝ. Noli admirari 7 stupere suꝑ id q̄d dicturus sum habeo em̄ moysen hoc vna mecū p̄dicanteȝ. Expedit in deū 7 nō in patrē hoc est prelatū peccare. Deo em̄ ad iram cōcitato p̄latus noster potest eū recōciliare. isto vero a nobis cōturbato aliquē ꝓnobis deū exorantē 7 ꝓpiciū facienteȝ vlterius nō habemus. Ex p̄dictis climachi sentētijs venerabilis magister gerardus groet in vna ep̄la ad quendā nouiciū in domo carthusiensi ꝓpe leodiū eundē taliter admonuit dicēs. Caue diligenter ne supiorē vel ei⁹ facta iudicaueris. vel ad malū interp̄tat⁹ fueris. et omne verbū mentis tue vel cogitationeȝ quācūq; contra supiorē suspicādo. q̄dcūq; puum malū de eo vel de factis ei⁹ abhorre 7 proice a te. sic cogitationem fornicādi horres vel abicis. 7 suade. mēti tue ꝙ oēs tales certissime a dyabolo sunt et laquei dyaboli. Nec admittas nec applaudas quēcunq; monachū tibi dicentē

mala de ſuperioꝛibus vel ſuadentem ſuperioꝛem minus ſapiēpter
vel minus bene agere. ſed auertens te mox ab eo veluti a facie ſer
pentis concitus abſcede. Unde etiam in policratico libꝛo ſeptīo
capitulo. xx. de eodem dicit̄ ſic. Nos igitur maximam habeamus
ſollicitudinem circa dei vera dogmata. et circa pꝛelatoꝝ honeſta
tem ſeu reuerentiam. quia per eam maxima nobis dona dabuntur
a deo. ⁊ ea que ſunt firma habebimus. et que nondū ver[illegible]
remus. Bene aūt vniuerſa gerunt̄ et competent̄. ſi rei ſe[illegible]gis pꝛi:
cipium fiat decēs et amabile deo. Hoc aūt futurum eſſe credimus
ſi ſacre obedientie votū humiliter et ſimpliciter ſine murmure cu:
ſtodiatur. ¶ Scḋa praua cōditio murmuris eſt ꝙ mutat ſtatum
religioſi in ſtatum alium. Clauſtralis nanqꝫ murmurās in ſtatuā
vertitur. Statua videtur eſſe homo et non eſt. talis videtur eſſe
monachus et non eſt. Jdeo dixit abbas paſtor in vitaſpatrū. Qui
queruloſus eſt monachus non eſt. Ex quo patet ꝙ murmur facit
de monacho non monachum. quod eſt valde hoꝛribile. ¶ Ter
cia eſt quia hoc fuit pꝛopꝛium vicium iudeoꝛum in deſerto in quo
grauiter et frequēter offenderāt deum ſꝫ murmurādo contra moy
ſen et aaron. Jtaqꝫ ſubditi contra ſuos p̄latos murmurātes imitā
tur iudeos qui ſunt a domīo repꝛobati. qḋ eſt mire inſipiētie. Vos
aūt k̄mi non ſitis obſecro imitatoꝛes iudeoꝝ. ſed venerabiliū parē
tum beatiſſimi iohānis baptiſte. de quib⁹ ſcribit̄ ꝙ erant iuſti am:
bo ante deū. incedentes in oībus mādatis et iuſtificationib⁹ domi
ni ſine querela luce. j. Nolite murmurare inuicē dixit ſaluatoꝛ iohā:
nis. vj. Oīa facite ſine murmurationib⁹ ad philippeñ. ij. Unde di
cit auctoꝛ ſumme vicioꝝ Peccatū murmuris aliqñ fuit iudeoꝝ. ſed
mō dicit̄ eſſe monachoꝝ. ¶ Quarta eſt ꝙ murmuratio coꝛrūpit
ſocios ad modū lepꝛe. aīamqꝫ murmuroſi lepꝛoſam efficit. Vñ. au
guſt. ad frēs de heremo ſermōe. iij. Attēdite frēs ne murmuratoꝛes
ſitis. Naꝫ ſicut lepꝛa ꝓpꝛiū coꝛp⁹ deuoꝛat ⁊ ſibi adherētes inficit.
ſic et murmuratio nō ſolū ſeipām. ſed etiā cūctos audiētes occidit
Jgitur o frēs mei. o leticia coꝛdis mei. deponite murmura. claudite
infra dentes linguā. apponite cuſtodiā oꝛi veſtro. Nō eñ ad mo:

nasterium venistis vt murmuretis. sed vt mūdanis omnib⁹ cōcul catis in monasterio sancte iuste ⁊ pie viuere valeatis. Qđ si nō fe ceritis qđ de⁹ auertat meli⁹ fuisset ꝙ nati nō essetis vel non fuisse tis. quia meli⁹ est oīno esse carere q̄ȝ in inferno cū murmuratorib⁹ et detractorib⁹ eternaliter iacere. Hec aug⁹. ¶ Quita mala condi tio murmuris est qꝛ murmur est specialis dei offensio. a qua sūme debēt oēs hoīes cauere. Vñ hoc pctm̄ nō solū in futuro sed etiaȝ in pnti ... horibiliter punit. Propter hoc em̄ maria soror moysi ꝑ cussa est lepra. numeri. xij. Hec maria que murmurauit cōtra moy sen aīam subditoꝝ significat qñ p̄lato obedire recusat. ⁊ recusando murmurat ⁊ murmurādo leprosa efficit̄. vt dicit aug⁹. vbi supra. Propter hoc pctm̄ murmuris ignis diuin⁹ accēsus deuorauit extre mam ꝑteȝ castroꝝ. numeri. ix. Propter hoc dathan ⁊ abyron absor pti sunt a terra viuētes. numeri. xvj. Propter hoc celestis iniurie vl tor egressus a dño cōbussit ducētos quīquaginta viros de choritis eodē capl̄o. Propter hoc misit dñs serpētes igneos in ppl̄m q̄ eos subito occidebāt. numeri. xxj. Hec aūt oīa ī figura facta sunt nostri scripta sunt aūt ad correctionē vt nō sim⁹ murmuratores. vt scribi tur. j. ad corinthe. x. Et sequit̄ ibidē. Neqȝ murmurauerītis sicut quidā eoꝝ murmurauerūt. ⁊ perierūt ab exterminatore. Vbi hieroni. Nō murmurem⁹. ne nos demones venenosis morsib⁹ saucient aut depascāt. Porro de pena murmuratoꝝ in futuro dicit iudas apl̄us in ep̄la sua. Hij sunt murmuratores querulosi scd̄m desideria sua ambulātes. Premisit penā dicēs. Quib⁹ ꝓcella tenebraꝝ ī eternū seruata est. Est aūt murmuratio querela cū inpatiā in his que hō debet facere vel sustinere paciēter. ¶ Sexta est qꝛ hoīem in quo est meritis bonoꝝ opm suoꝝ priuat. ita ꝙ nihil sibi ꝓsunt. Sapie. j. Custodite vos a murmuratiōe que nihil ꝓdest. Murmur nāqȝ qđ fit ꝯtra deū vl̄ ꝯtra eū qui est loco ipi⁹ nihil ꝓdest. qꝛ qđ potuit es se meritoriū ꝓpter murmur fit demeritoriū. Quia cuȝ monachus murmurosus vt pȝ ex p̄dictis ꝑ augus. in aīa leprosus est. ⁊ ꝑ bern ardum scd̄m aīam mortu⁹ est nihil deo gratū nec sibi ip̄i meritoriū opari potest. Verificat̄ q̄ȝ in eis illud ysaie. lix. Opa eoꝝ inutilia.

Unde valerius eps in quodā sermōe. Quāuis inquit quis vitā si de muniat sciētia regat. castitate ornet. sobrietate cōponat. nihil ē qd in hoīe deo placeat. si in toto corpe lingua p murmurosam et detractoriā locutionē displiceat. Igit dilectissimi ne in vanū laboretis habeatis silentiū in corde ne murmuretis. habeatis silētiū i ore vt nō litigetis. ¶ Septima et vltima mala conditio murmuris est quia excludit a regno celesti. ad qd maxime oēs hoīes debent suspirare. In cui' figura hoc peccatū filios israel transeuntes desertū excludit a terra pmissiōis licet pmissa eis multociēs Numeri. xiiij. Oēs qui murmurastis cōtra me nō intrabitis i terrā sup quā leuaui manū meā vt habitare vos facerē. Sikiter hoc viciū in deserto religiōis illos qui murmurāt excludit a regno celor. Gregori'. Regnū celor nullus qui murmurat accipit. Deniqz omne fere genus vicior i murmure ē inclusū. Nā qui murmurat insinuat se impacientē primū odientē. alior facta diiudicātē. supbiā habentē. Et iō dicit eccliastici. x. Vir prudēs et disciplinatus nō murmurabit correptus. Quapropter etiā freqnēter dr in regula bti benedicti. Ante oia āmonētes vt sine murmuratōe sint frēs. Ex istis patz breuiter q3 detestādū et fugiēdū sit oibus subditis murmuratio tā cordis q3 oris contra platos. Et tm de primo mēbro primi nostri pncipalis

Qd ppria voluntas placeat diabolo. ij. capitulo.

Tri scōo q ppria volūtas summe placet diabolo. Iuxta illud ecclesiastici. xviij. A volūtate tua auertere. Si pstas anie tue cōcupiscētias eius. faciet te i gaudiū inimicis tuis. Vn eusebius omelia tercia ad monachos instruēdos dicit. Nō obedire et post pprias sensualitates ire. ē diaboli facere voluntatē hoc ē volūtarie sibi etiā in pnti dāpnationē inferre. Nēpe sicut ille qui p obediētiā pfecte se abnegat et pprie volūtati plene renūciat. tot' i holocaustū medullatū dño cōsecrat. totusqz volūtas dei efficit. q p ysaiā dicit. Vocaberis volūtas mea i ea. sic q pprias volūtates seqt a deo derelinqt et angel ei'. seducēdus pdēd' et deuorād' a diabolo. Ecōtra i li. d gestis saluatoris. x. dr. q qn mōach' hūilit et simplicit. cū negata ppria volūtate pficit iussū spūal' pris terret

demones.fulminat in inferno.tremere facit omnes aereas terrasq̃ potestates. Et allegat ibidem exemplū de athanasio magno qui centū demones habuit quadraginta annis ad temptationē.quos post resistentiam tanti tpis habuit ad obedientiā et subiectionē et pcepto eius fecerunt trecentorū monachorū cenobiū cū omnib9 officinis. educētes aquā p aqueductus a longe.quia bon9 obediēs q̃ suo supiori incōtradicte subicit.ꝛ inferiora sibi possidet ipse sub: [illegible] quodā notabili pbatur exemplo alio. Legit nāq̃ in dialogo seueri q̃ cuidā volenti monasteriū quoddā magne dispositionis intrare.cepit abbas pponere graues istius discipline labores sua vero impia dura. Jlle vero nihil his terrorib9 pmoueri cepit. sed magis ita oēm obiam polliceri.vt si eū abbas in ignē ire pcipe ret nō recusaret intrare. Quā illi9 pfessionē vt abbas accepit. nō est cūctat9 pbare pfitentē. Casu siquidē cliban9 ppe ardebat.qui multo igne succēsus coquēdis panib9 pabat. Hunc ergo fratrē illū iubet abbas intrare. Nec distulit parere pcepto medias flammas ingredit.que mox audaci fide victes velut illis quondā hebreis pueris cessere veniēti. Et qui putabat arsurus velut frigido rore pfusus se ipē miratus est. Et ioānes cassian9 de eodem sic ait. Nullo vicio tam precipitē dyabolus mōachum pertrahit ac perducit ad mortem.quā cum eū neglectis cōsiliis seniorū suorū suo sensui psua: serit iudicioq̃ cōfidere. Sed nullaten9 decipi poterit quisquis nō suo sed maiorū viuit exemplo. Hec ille. Jtaq̃ kmi si desideratis ne vnq̄ gaudeat de vobis inimic9 vester dyabol9.audiatis intelliga: tis et recogitetis.opeq̃ imitari studeatis sctōrū antiquorū patrum cōuersationē.de quib9 idē iohānes cassian9 de institutione mona: chorū libro . iiij.ca.j.memorabile refert exemplū p hūc modū. Thebaide est cenobiū in quo quinq̃ milia fratrū ab vno regunt abbate in tanta obia qua nō potest apud nos vn9 vel vni obedire p mo: dico tpe. Nā tanta obseruātia obie regula custodit ab eis.vt iuniores absq̃ ppositi sui licētia aut pmissu. nō solū nō audeāt cellā pgredi.sed ne ipi quidē naturali necessitati satisfacere sua autorita te psumāt.sicq̃ vniuersa cōplere quecūq̃ fuerint ab eo pcepta tan

q̄z a deo sint celitus edita sine vlla discussione festinãt. vt nõnunq̄z etiã impossibilia sibimet impata. ea fide ac deuotõne suscipiãt vt tota virtute ac sine vlla cordis hesitatione pficere ea ꝛ consummare nitant̄. ꝛ ne impossibilitatē quidē precepti pro abbatis reuerentia meciant̄. Itaqꝫ cõsidētes intra cubilia sua ꝛ opi ac meditationi studiū piter impendētes cū sonitū pulsantis ostiū. ac diuersoꝝ cellulas pcucientis audierit. ad oratõez scꝫ eos. seu ad [illegible] inuitãtis certatim ex suis cubilibus vnusquisqꝫ prūpit [illegible] vt is q̄ op⁹ exercet scriptoris. q̄z reptus fuerit inchoasse lrãm finire non audeat. Sed impfcãs littere lineas derelīquēs nõ tã opis ɔpēdia lucra ve sectet̄. q̄z obie virtutē exeq̄ toto studio atꝫ emulatõe festiet quã non solū operi manuū seu lcīoni vel silētio ꝛ quieti celle. verꝫ eciam cūctis virtutib⁹ ita preferunt. vt huic iudicēt oīa postponēda. Et vniuersa dispendia subire ɔtenti sint. dummõ hoc bonū scꝫ obie in nullo violasse videant̄. Sequit̄ eodē libro ca. iiij. q᷑ sollicitudo principalis senioris deputati ad custodiã ꝛ instructõez nouicioꝝ hec est scꝫ in dicto cenobio. vt doceat eū primitus vincere suas volūtates. quē in hijs diligenter exercēs hec illi semp impare de industria pcurabit. que senserit aīo eius esse contraria. Multis siquidē expimētis edocti tradūt monachū ꝛ maxime iuniorē ne voluntatē quidē cõcupīe sue refrenare posse. nisi prius p obiam morti ficare didicerit suas volūtates. Ideoqꝫ pnūciãt nullaten⁹ pualere vel irã vel tristiciã vel spm̄ fornicationis extinguere. sed nec humilitatē cordis verã nec cū fratrib⁹ vnanimitatē ppetuaꝫ. nec firmam diuturnãqꝫ posse retinere cõcordiã eū qui prius volūtates suas nõ didicerit supare. Consequēter idez post predicta instruit̄ scꝫ in monasterio susceptus. nullas penitus cogitationes pruriētes in corde pniciosa ɔfusiõe celare. sed cõfestim vt exorte fuerint eas suo patefacere seniori. nec sup earū iudicio quicq̄z sue discretioni ɔmittetur. sed illud credere malū oē vel bonū. qđ pnūciauerit senioris examē. Ita fit vt in nullo circūuenire iuuenē callidus hostis velut inexptū ignarūqꝫ pualeat. nec vlla fraude decipe. quē puidet non sua sed senioꝝ discretione muniri. Alias quippe subtilissimus dya

bolus iuuenē illudere ⁊ deicere nō poterit. nisi cū eū seu ꝑ arrogan
tiā siue ꝑ verecūdiā ad cogitationū suaꝝ velamē illexerit. Genera
le nāq; ⁊ euidēs indiciū diabolice cognitiōis esse denūciāt. si eā se
niori cōfundat̄ apire. Hec ille greg⁹. in registro. Quisquis intrare
eternitatis ianuā nitit̄. tēptatiōes suas mēti pastoris indicet. Eya
ergo dilectissimi frēs sequamur tota v̄tutis instātia cōuersationis
exēplū sctōꝝ patꝝ de quibus locuti sum⁹. ⁊ sollicita cordis ⁊ corpis
[illegible] ꝑfectaq; ꝓprie volūtatis abnegatōe ꝓcuremus. vt ī eter
na beatitudine ꝰ eoꝝ societate gaudere valeam⁹. Simus de facili
ducibiles a ꝓpria sensualitate a ꝓprio sentimēto et ꝓposito. ad se
ctandā volūtatē nostri p̄positi exēplo xp̄i. qui sicut ouis nō apiens
os suū ductus est ⁊ reductus de iudice ad iudicē. sc3 ab anna ad cay
pham. a caypha ad pylatū. a pylato ad herodē. ab herode iterū ad
pylatū. Ouis simpliciter ⁊ obediētissime trāsit sub v̄ga sine bacu
lo sui pastoris sine quacūq; remurmuratiōe seu remorsiōe cōtra ba
culū pastoris. vt ducat̄ ad illa pascua ⁊ nō alia ad libitū sue volun
tatis. s3 ad quecūq; pastor eā ducere voluerit. Sic verus claustral
ouis xp̄i ꝓpria volūtate plene resignat⁹. studet obedire ouina sim
plicitate in oībus iuxta regulā sue ꝓfessiōis deo ⁊ suis supiorib⁹ dei
vices gerētibus. sine diiudicatōe curiosa atq; remurmuratiōe picu
losa regule ⁊ p̄ceptoꝝ. Ecōtra nō ouis xp̄i ē s3 lupus ⁊ canis diabo
li. subditus claustralis. qui huic baculo pastoris. id est p̄lati remor
det ꝑ impatiētiā ⁊ murmuratiōnē ad obediēdū. qd̄ quidē ex supbia
⁊ p̄sumptōe ꝓcedit. sicut sanies ex vlcere. Audiat qui huiusmōi est
quid flos doctoꝝ Aug⁹. dicat de ptinacib⁹ in suo sensu ī ep̄la cōtra
faustū. Nimis inquit amādo sniā3 suā diabolica p̄sumptio ē. Et
subdit ibidē. Vita hoīes sumus s3 spe angeli sum⁹. quib⁹ equales ī
resurrectiōe futuri erim⁹. Quādiu ergo nō habem⁹ pfectionē ange
li. nō habeam⁹ p̄sumptionē diaboli. Hec sc3 p̄sumptio angelos de
pressit. turrim euertit. linguā cōfundit. goliā ꝓstrauit. aman suspē
dit. Niniū p̄ceps ē qui intrare intēdit vbi alios cecidisse viderit.
⁊ vehemēter infrenis ē cui nō incutit̄ timor alio pereunte. Seneca
Bonū ē fugiēda aspicere ī alieno malo. Idē. Ex vicio alterius sa

piens emendat suũ. Cõtra hãc ꝓprij sensus ꝑtinaciẽ habemus memorabile exẽplũ de sctõ moyse. Qui cũ essꝫ a deo cõstitutus dux populi. ⁊ facie ad faciẽ loquebatᷣ cũ deo sicut amicus ad amicũ suũ. ac ꝑ ipsũ plenissime de oĩbus doceretᷣ que ad regimẽ ppł'i ꝑtinẽt. maluit tñ hoĩs gẽtilis ietro videlicꝫ sacerdotis madian cõsilijs acquiescere qꝫ ꝓprijs deseruire. Nã de indiscretiõe laboris eũ arguẽs cõtinuo acquieuit. Dixit enĩ illi ietro. Non bonã rẽ facis. [illegible] re cõsumeris. vltra vires tuas ẽ negociũ. solꝰ non poteris [illegible] sustinere ⁊ cetera. vt habetᷣ exodi. xviij. De hac etiã ꝟtute scꝫ regi debere non ꝓprijs ſꝫ ꝑlatoꝝ cõsilijs sic dicit venerabił magister iohẽs gerson cãcellarius parisieñ. in tractatu suo de decẽ ꝑceptis. ꝑtractãs q̃rtũ dñi ꝑceptũ scꝫ honora parẽtes tuos. Cõtra hoc inq̃t ꝑceptũ grauiter peccãt hi qui nolũt supioꝝ suoꝝ aut sapiẽtioꝝ acquiescere cõsilijs ꝓprijs iudicijs initẽtes. Prouenit quippe graue pctĩn hoc ex inobediẽtia ⁊ dedignãti supbia. ĩ deceptionẽ ⁊ erroꝛẽ hoĩeꝫ inducẽs Cõtingit nãqꝫ sepius vt aliquis hõ taliter deceptus supbia. tante se reputet sctitatis. vt hũano cõsilio nõ indigere se credat. Fit ꝓinde vt deceptus hõ ille ꝑ austerã nimis et indiscretã abstinẽtiã quã bonã eẽ credit. capitis furiã aut aliã infirmitatẽ incurabilẽ malo fine ꝑiturus incurrat. Quo cõtra quilibꝫ cõuersus ad deũ ꝑ feruentẽ caritatẽ ex hũilitate dꝫ se supponere alteri ꝓpter deum nõ presumens ꝗ seipõ posse volũtatẽ dei scire. Et difficile est imo vt mihi viderᷣ impossibile qꝰ tał dãpnerᷣ. dũmõ iuxta prelati sui cõsiliũ oĩa desiderat ac laborat facere. Hec ille. ¶ Viderᷣ mihi ꝑutile imo ⁊ necesse pñti libellulo interserere duodecim ꝯsiderationes a predicta eximio viro magistro iohãne gerson in quadã epł'a cuidã religioso ad instructionẽ suã missas. q̃s quisqꝫ religiosus ꝓfessus ꝓ serenatione conscientie sue sedulo recogitare debet. ¶ Consideret itaqꝫ primo qꝰ dei prouidencia que in sui dispositione non fallitur deduxit eum ad ordinem celebrem ⁊ approbatum. in quo iam ita professus est post probationem solitam. vt resilere fas non est. Faciat ergo de pia necessitate virtutem gratuitam et meritoriam deo q̃ꝫ acceptabilem, qui durum est si contra stimulum calcitret facile:

gium quoqꝫ si voluntatē suā rursus vsurpet. quā in superiorum suo rum manus dedit. ¶ Consideret scđo religiosus quisqꝫ ꝙ iam sibi viuendum est non ꝓpria sed aliena voluntate. que tamē originali ter a sua volūtate recessit. Non eīm quispiā eū ad ꝓfitendum coe git Sequenda est igit̄ deinceps aliena voluntas non p̄occupanda non docenda. ¶ Consideret tercio qm̄ dominus bonoꝝ nostrorum non eget. ac ꝑinde melior est obediētia q̄ȝ victima. Propterea ce- [...] gula generali illđ esse meli⁹ illud pulchri⁹ illđ nobili⁹ il lud vtili⁹ delectabili⁹ ⁊ honesti⁹. qđ est obīe ꝑrimius. sit illa res in qua obedit̄ vilis abiecta turpis inutilis laboriosa vana stulta quā tūlibet inhonesta. pctō secluso. Exemplū fuit in dn̄o nostro ihesu xp̄o. qui factus est obediēs vsqꝫ ad mortē mortē aūt crucis. Exem- plum in ysaia. qui regio genere et ꝓphetico sp̄ū insignis ambula- uit nud⁹. hāc existimās vt hieronim⁹ sententialiter dicit sup̄mam nobilitateȝ deo obedire. Vnde et agathes in culpata ꝙ se gereret seruilē ꝑsonā. r̄ndit theologisans. Summa ingenuitas hec est. in q̄ seruitus xp̄i cōprobat̄. ¶ Cōsideret quarto ꝙ aduersarius noster dyabolus iuxta verbū petri tanq̄ȝ leo rugiēs circuit querēs quē de- uoret. Nō habet aūt efficati⁹ machinamētū q̄ȝ si homini suadere posset displicētiā sui status iam assumpti iam ꝓfessi nūc sub vela mine maioris vtilitatis in alia vocatione vt in p̄dicando nūc sub figmēto cōtemplatiōis. nūc sub arrogātia scientie amplioris. nunc sub vmbraculo ꝙ oīa sunt inutilia. que ꝓsequit̄ vigilia ieiunia. cā tica vocis cū stꝛibus quia de⁹ soluȝ inspicit cor. et ait. Et corꝑalis exercitatio ad modicū vtilis est. Vt quid deniqꝫ hec pditio vngēti qđ poterat venūdari multo. Dicit hoc sibi qui se docere alios p̄su- mit ydoneū. et clausus tn̄ in cella tenet̄. ¶ Cōsideret quīto ꝙ oīa suspecta sunt tanq̄ȝ a demonio meridiano qđ se trāsfigurat in an- gelū lucis ingesta et suggesta. que loci vel ꝓpositi mutationē inge runt. et suadent directe vel indirecte. p̄cipue nisi manifestus sit in via qua positus ambulabat obex eterne salutis. qui poni soluȝ cre ditur dum cum hac via et ipsa non stat salus. ¶ Consideret sexto ꝙ scola religiōis valde distat a scola secularis īquisitiōis. Dicebat

hoc vnus fratrum meorum alteri fratri suo ⁊ meo dum simul in or-
dine celestinoꝝ morarent̄. Frater hec nō est scola theologie vl̄ phi
lozophie sed xp̄iane discipline. non venisti ad doctrinā sed ad di-
sciplinam ⁊ bonitatē. Linque questiones scolasticas que erudiunt
intellectū. satis tibi sint regulares obseruātōes nostre que accēdere
debēt affectū. ¶ Cōsideret septimo ꝙ viatores hic sunt nō cō-
hensores. Sit igit̄ viator vt viator. nō querat hic que ꝑ [illegible]mo in
via quesito dant̄ in patria. cōp̄hēsio sꝫ diuītatis sine fantasmate si
ne labore. vbi nec languor nec seniū ⁊c. Dicam⁹ cū ap̄lo. Nihil iu
dicaui me scire inter vos. nisi iesū xp̄m ⁊ hūc crucifixū. Sufficiat
nobis hic corpaliter ambulantib⁹ ꝑ corpalia trāsire ꝑ fidem ⁊ spē
et caritatem in eterna siquidē in speculo ⁊ enigmate. quousqꝫ veni
et dies illa vbi sponsus pascit ⁊ cubat in meridie. qñ videbim⁹ fa
cie ad faciē sicuti est et similes ei ꝓsus erimus. ¶ Cōsideret octa
uo ꝙ in illa die p̄mi specialis examinis ⁊ nouissimi generalis nō
interrogabimur quātū fuerit intellectus noster acutus et eruditus
sed quales fuerit et q̄ꝫ simplex q̄ꝫ pius et spontane⁹ humilis et de-
uotus ad deū noster affect⁹. demū q̄ꝫ efficax et obsequiosus in eius
mandatis effectus. Hoc viderat qui dicebat. Omnis cōsumatio-
nis vidi finem latū mandatū tuū nimis. Quod quidē mandatum
est caritas nō cognoscēdi vanitas. ¶ Consideret nono ex p̄missis
qm̄ oē studiū suū resolui dꝫ ad effectuꝫ vt nihil studeat nihil legat
nihil cātet nihil mediteī qd̄ nō ordineī ad inflāmationē affectus
qm̄ in hac inflāmatiōe cōsistit sup̄mus apex theologie iusticie tra
dite ꝑ dyonisiū et reuelate sibi ⁊ alijs ꝑ spiritū sanctū. Sed neqꝫ fu
gabunt̄ fantasmata ꝑ studiū sed ꝑ desideriū. ꝑ affectū sꝫ et nō intel
lectum. qm̄ necesse est intelligentē fantasmata speculari. ¶ Con
sideret decimo ꝙ hec inflāmatio affectus nō expectanda ē ab hoīe
ꝓpterea nō suspiret adhunc vel illū doctorē. p̄sertim viatorē. vt di
cat felix essem ex cōuictu talis vni⁹. Suggestiones hui⁹ modi sepe
sunt dyabolice ꝓcurantes inquietudinē. Scio exptus de quodam
ꝓfessō qui prius ardentis studij in seculo de ꝓgenie nedū illustri ꝫ
regia. cōquerebat̄ ꝙ tp̄e suo non esset alter hieronimus quē posset

audire pventurus ex eruditione sua ad scientie pfectionem . quasi non esse tpe suo doctor etiam in ianuis qui sufficeret docere eum. quasi ppterea religionem intrasset nō ad lamentū sed ad documētum. Recolo tristis q dum pia sollicitudine dicerem me suspicari ne talis ardor sciēdi esset ab instinctu malo . rñdit indignabundus que voluit et recessit. Quo benedicte de9 quo recessit. O qm pau: lo post tpe factus apostata sub specie religōnis arcioris. tandē abs que v... secūdic velo habitū omnē religionis abiecit. Misereat sui ymmo et mei et oīm nostrū de9. cū piculū par aut maius seclu: sa pietate dei imminet ceruicib9 nostris. Sit hoc inductū non ad cōtumeliā vel improperiū ppitius sit deus. sed ad cautelā et exemplum nō plus sape q̄3 oportet. et vt semp meminerim9 psalmi illi us. dñe nō est exaltatū cor meū etc. ¶ Cōsideret vndecimo iuxta p missa qualis exercitatio sibi tenenda sit. Prima siquidē vt adim: pleatur opus dei. sic em̄ nominat in regula ecclasticū officium vel seruiciū. Deinde si quid erit residuū tpis ordinat ad vacanduz sibi post necessitates corpis que multe sunt Hoc sub breui versiculo cō plexus est documētū aliquis dicens. Fac opus iniūctū deinde va: cato tibi. Sit tñ adhuc ista vacatio talit practicata in ocio deuotionis. vt nō reddat ineptū p lacrimas aut aliā corpis vel cerebri debilitationē exercitiū actionis i officijs et cāticis. ¶ Cōsideret po: stremo q ex q̄ monach9 fact9 est et desijt esse secularis. vt monach9 saluabit. aut aliter oīno nō saluabit Sed heu sicut cōquerit petr9 blesen epla. cxlj. legim9 in li. cotidianor euētuū q in his qui euor: muerūt seculū frequēter amor seculi recidiuat. suaq3 reedificantes ihericho quā in primitiua cōuersione subuerterāt. ignez et cineres ambitiōis suscitāt iā sopitas. ppriāq3 volūtatez repetūt. quā p regno celor vēdiderūt. Hac ambitiōe et pprie volūtatis ptinatia pi clitant frequēter scioli. id est qui putāt se aliquid scire. q̄s pauca literatura sua facit insanos et puaricatores obseruātie regularis. et iuxta aplm semp discentes. et nūq̄3 ad veritatis sciam peruenietes. Siquidē de causa illumīationis fecerūt sibi materiā cecitatis. In gressi em̄ pruptam ppuij sensus et senti menti viā. in qua nihil nō

tenebrosum nihilq̨ non lubricum est. ruunt in ꝓfunda mortis per
precipicia ꝓprie voluntatis. Alta quippe sape mors est. et facile
ꝑiclitatur qui se in alto ꝓspiciens obstupescit. Sed iuxta verbum
sapientie melior est homo minoratus sapiā ⁊ sensu deficiēs ī timo:
re. q̄z qui abundat sensu et transgredit̄ legem. ¶ Hec dilectissimi
fratres pio corde meditātes. sapientissimi salomonis se[illegible]
res estote consilij. qui vniuersos āmonet dicens. ne inni[illegible] pru
dentie tue ꝓuerbioꝝ. iij Vbi hieronimus dicit q̄ prudentie sue in:
nitimur. qui ea que sibi agēda vel dicēda vident̄ patrē decretis p̄:
ponit. Nō talis erat venerabilis ille lanfrāc⁹ cāthuariensis archi
ep̄us omni sciētia seculari ꝑfecte imbut⁹. in cui⁹ gestis legit̄ q̄ qua
dam die dum monachus in lectorio herluini ad mēsam legeret. q̄d
daz inter legendū dixit sicut dicere debuit q̄d presidenti nō placuit
et alter dicere iussit. velut si dixisset docere media ꝓducta sicut est
et iuberet eam breuiari. Nō eīn prior ille litteratus erat. Sed vir
sapiens et sciens magis obedientiam in xp̄o debere quā donato. di
misit q̄d bene ꝓnunciauerat. et dixit quod recte dicere iubebatur.
Exemplo huius sancti descendere debet verus obediēs per humi:
litatem ab omni reputatione ꝓprie cognitionis. vt sapienter no:
uicius et inscius videatur. Conetur obedire hieronimo monenti.
Discamus in terris quorum nobis scientia perseueret in celis.
Que autē scientia hec sit in terris discenda declaret bernard⁹ sup
missus est dicens. Disce terra subdi. disce humiliari. Ita ꝓpriam
voluntatem euomas vt non reuertaris ad vomitum. ita te cōfigu
res ⁊ cōplantes similitudini et obie xp̄i vt sis mortuus mūdo. mor
tuus a corde tuo. et vita tua feliciter abscondat̄ in xp̄o. Obediētia
que filiū dei decuit. nō sit queso. tibi dedecori. Nō est eīn seru⁹ ma
ior dn̄o suo. Hoc ergo in te sentias q̄d ⁊ in xp̄o iesu. qui cū in forma
dei esset formā serui accepit. ⁊ vsq̨ ad ignominiā crucis ⁊ penā cur
sum obedientie limitauit Tu vero cohumiliatus et cōpaupertat⁹
domino maiestatis. vagum et liberum tue voluntatis arbitrium
subice pro eo grauitate seruituti. Si recolas quāta sustinuerit ꝓ te
⁊ si milies te dare posses ad mortē nō sufficeres tn̄ ad paria rn̄dere

Quid em̄ retribuet puluis ꝛ vermis domino glorie. qui ꝓ eo aīaꝫ
suam in morte conclusit vt beatitudine frueremur quā nec oculus
vidit nec auris audiuit. Ea ꝓpter omni ꝓpria voluntate deposi
ta. studeas moribus ꝛ vita implere carthusiensem ꝛ monachū. Di
cit sanctus fulgentius episcopus. Veri monachi sunt qui iustifica
tis volūtatibus suis parati sunt nihil velle nihil nolle. sed abbatis
[illegible]modo cōsilia vel precepta seruare. O quot immissiones facit ꝑ
ang[illegible]os malos lucifer princeps tenebrarū aduersus hanc pre
claram virtutē scꝫ sanctam obedientiā. Circuit sathan iste querēs
quē deuoret. Inuenit religiosum deditū obīe si potest auertere sa
tagit. vt iste sub intentione boni scꝫ vacādi suauiori et crebriori de
uotioni postponat opus iniūctum. Sic impellit iste neqꝫ. scit em̄
ꝙ inutiliter ymo noxie fiūt nō iussa. preceptis et iniūctis omissis
Indiscretus importunus est prelatus ait insultans demon. ꝛ mur
mur inducēs cōtra prepositū. vt mentē subditi faciat dissuauē. et
ex tedio retardet iniūctum obīe opus. Sed scit vere obediēs ꝙ ne
qꝫ sterilitas iniūcti opis neqꝫ importunitas aut ignorātia presidē
tis adimit meritū obīe. Scit ꝙ qui precipientē prelatū iudicat ter
ram sursum celū vero deorsum vertit. ꝛ codeꝫ instanti factus est iu
dex et reus dn̄s et seruus. Scit deniqꝫ vere obediēs ꝙ qui possidet
in se ꝓpriaꝫ voluntatē. et temptationes suas prelato suo abscōdit
tenet infra viscera sua dampnationis mortē. De predicta materia
vtilissima sic admonetur curauit venerabilis magister gerardus
groet carthusiensienseꝫ illū de quo supra Monachus inquit debet
humiliter esse obediens supioribus et suo sensu non inniti. nec sue
discretioni vel exercitio spirituali. sed ea deuotione et exercitio vti
quā vel supiores suadent. quia hoc securū vtile humile et fructuo
sum est. In hoc em̄ sue voluntati renūciat. Nam pfectius est face
re minus ex obia q̄ꝫ maius ex ꝓpria voluntate. et efficitur illd mi
nus bonum maius bonum. Multi cadunt qui ꝓpriam sequuntur
voluntatem. ꝛ sunt quasi ꝓprietarij seipos possidentes. Possidere
aūt ꝓpriam voluntatē vel ꝓpriū sensum verior est apostasia atqꝫ
deterior q̄ꝫ relinquere habitū vel claustrum. quia essentialius est

religioni votum obedientie q̄ locus aut habitus De huius obediē
tie voto ab omnibus religiosis ꝓfessis fideliter reddendo admoni
tio datur deutronomij.xxiij. Votū qḋ voueris deo non tardabis
reddere. Ratio hui⁹ datur eccl'astici.v. Quī deo displicet infidelis
et stulta ꝓmissio. Periuriū est em̄ iuramentū frangere. vt dicit san
ctus thomas. scḋo a scḋe in materia de voto. sed non reddere deo vo
tum infidelitas est. longe detestabili⁹ peccatū q̄ʒ piuriū ...
tie aūt obseruatio sumit̄ a cōsilio saluatoris mat.xvj. Si q..s vult
post me venire abneget semetip̄m. et tollat crucē suā et sequat̄ me.
Ille em̄ solus pfecte se abnegat. qui ꝓprie volūtati plene renūciat
Volūtas em̄ ita in hominis potestate est. q̄ a nullo alio extorque-
ri potest. Nullū igit̄ taʒ suaue holocaustū deo offerri potest. sicut
p̄scindere a se illud. qḋ summe suū est. dominiū sʒ ꝓprie volūtatis
Et sequit̄ in p̄dicta ep̄la. Verba p̄cepta ⁊ ꝯsilia debet monachus
a supiori accipe ꝓmpta volūtate. ac si a dn̄o deo met pciperet. Nā
deus sua ꝓuidētia ꝓuidit ⁊ ordinauit ab eterno. q̄ in tali tpe talis
monachus p obiam talis supioris saluari debeat. et qui in hoc resi
stit ordinatiōi diuine resistit. Nō eni sine causa ⁊ vtilitate magna
supior potestatē portat. Nō eni habēt potestatē. nisi esset ei data
desup. Etiā si supior malus eēt. dūmō recte in oppositū diuini pre
cepti minime p̄ciperet. audacter ⁊ cōfidēter supiori cōfide. Et q̄lē
te habet talē te reputa. Si te cōdēpnauerit te cōdēpna. si te iustifi
cauerit vel saluauerit te in v̓tute dei ⁊ superioris et eius meritis ac
iustoꝝ pcibus te solutū ⁊ iustificatū habe. Hec ille. ❡ Formā etiā
huius pfecte obediētie ⁊ plene resignatiōis volūtatis ꝓprie in illa
famosa ⁊ v̓tuosa dn̄a griselde de ytalia habes. que p̄ceptū aliquod
qn̄qʒ audiēs a viro suo rn̄dit. In ip̄o inquit domus tue introitu ve
stes totaliter ⁊ volūtates affectusqʒ meos exui. tuos indui. De om̄i
ergo re quicquid tu vis ⁊ ego volo. nec cōsensum meū queras de vl
la re. Nempe si future tue voluntatis essem prescia. etiā quicquid
id esset ante ⁊ velle ⁊ facere inciperē. q̄ʒ tu velles aut fieri pciperes
Nūc autē animū tuū quē prescire nō possum libēs seq̄r. Sic scḋm
bernardū verus monachus operā de p̄uenire debet voluntatē et p

ceptū sui plati. ¶ Est igitur sciendū q̄ scd̄m thomā cuilibet religio so ē volūtas sui supioris pceptū. nō tm̄ illa quā ex vbis suis exteri⁹ audit. sed etiā illa quā interius i corde interptat̄ seu intelligit. Et ergo tenet̄ quilibet religiosus in oibus agere non solū sicut audit p̄latū suū dicere aut pcipere. s etiā sicut interpretat̄ z estimat ipsum velle. Vñ climachus. Qñ absente eo qui p̄est. vultū ipsi⁹ ymagina[illegible]obis assistere putātes. z omnē collocutionē vl' sermonē vel cib[illegible] vel aliud quippiā qd̄ eū suspicamur odire in nobis auerti mur. tūc cognoscimus q̄ legittimā obediētiā vere exequimur. Et iterum. Si vere p̄elegisti inquit tollere xp̄i iugū. ante oia te volo obe dientiā exercere. Sicut enī ferrum fabro. ita z monachus seipsum tra dere debet z subiectus esse plato. Excitet nos ad hāc pfectā abne gationē sn̄ia bti augus. in li. de vginitate sic dicētis. Quicūq3 scd̄m se vult viuere z nō scd̄m deū eiusq3 vicariū. silis ē diabolo qui scd̄3 seipsum z nō scd̄m deū supiorē suū viuere voluit. Itē bernardus. Ve semel z ve iterum crucē dñi portātibus. z nō sequētib⁹ illū. Christus ne pderet obediētiā pdidit vitā. Vos estis carissimi frēs qui portatis crucē dñi multiplici rigore z labore ordinis. sub cui⁹ regu la pfessi estis. s ipsum minime sequimini si nō penitus volūtates pprias abnegatis. Quā pmpti aūt z pfecti esse deberetis o dilecti filij mihi indigno pctōri cōmissi in hac vtute obediētie. ppendere potestis. ex eo q̄ monastica pfessio a sctis dr̄ secūdus baptismus. et hoc. ppter votū obediētie cū abrenūciatōe totius pprie volūtatis qd̄ excedit om̄e genus satisfactiōis etiā publice pnie. vt habetur i decretis distin. xxxiij. q. ij. ca. āmonere. De quo sic scribit magister gerardus groet vbi supra. Itē cōside q̄ p introitū religiōis cū ppo sito pseuerādi z mutādi vitā. qui ē quasi scd̄s baptismus scd̄m ber nardū in libro de precepto z dispēsatōe. z etiā scd̄m alios doctores et vt in collatiōibus patrum habet̄. remittunt̄ tibi tā quo ad culpam q̄3 ad penā penitus oia pctā. Et ergo sic renatus denuo z de nouo mūdatus z rebaptisatus in spū. custodi te deinceps forti custodia. ¶ Hec oia s dilectissimi supradicta intelligētes ac ope pficiētes ve ricarthusiēses simus verique abrahe patris obediētie filij. z in ꝯsor

tium filioꝝ dei veraciter adoptati. quia ⁊ oēs sancte religionis pro
fessores qui nos p̄cesserūt. p̲ hāc v̄tutē p̲fecte obediētie iustificati
sunt. mēbraq̄ꝫ xp̄i effecti, qui dixit. nō veni facere volūtatē meā ſ꜒
volūtatē ei⁹ qui misit me Joh. vj. Exēplo hui⁹ v̄bi obediētissimi
dn̄i iesu. ⁊ etiā v̄bi p̲assūpti. scꝫ pat̄ si vis transfer calicē istū a me.
verūtn̄ nō mea voluntas fiat ſ꜒ tua. dicat sp̲ verus obediēs ad p̄la
tū suū. Fiat volūtas tua nō mea. Hoc nāq̄ꝫ v̄bū bn̄dict⁹ [illegible]
trē suū in hūili sua ānullatōe locut⁹ ē. Et hoc v̄bū erat [illegible] delecta
bili⁹ ⁊ honesti⁹ deo prī amabili⁹. nobisq̄ꝫ vtili⁹ ⁊ diabolo scādalosi
us q̄ꝫ aliud qd̄cūq̄ꝫ v̄bū qd̄ xp̄s vnq̄ꝫ dixerat. q꞉ i abnegatōe sue vo
lūtatis scd̄m hūanitatē oēs redēpti sum⁹ ⁊ saluati. Adhuc replico
sic. Religios⁹ q̄libꝫ p̲fessus diligēs reddere deo p̲fecte vota sua que
distinxerūt labia sua. ⁊ p̄cipue votū obediētie. ppt̄ qd̄ marie sibi re
mittūt oīa pctā cōmissa i seclo. q꞉ stat⁹ monastice religiōis ppriīs
sime dr̄ stat⁹ pn̄ie. Qd̄ vt ꝯueniēti⁹ ostēdat̄ accipiēdū ē illud qd̄ di
cit augus. x. de ciui. dei. videlicꝫ ꝙ religio nō quēlibet ſ꜒ cultū dei si
gnificare videt̄. Cult⁹ aūt soli deo debit⁹ i sacrificij oblatiōe on̄dit̄.
Offert̄ aūt deo sacrificiū d̄ exterioribus reb⁹. qn̄ eas aliq̄s ppt̄ deū
largit̄. scd̄m illud ad hebreos vlti. Beneficiētie ⁊ cōiōnis nolite ob
liuisci. talib⁹ eni hostijs ꝓmeret̄ deus. Offert̄ etiā deo d̄ ꝓprio cor
pore dū scꝫ qui xp̄i sunt carnē suā crucifigūt cū vicijs ⁊ ꝯcupiscētijs
vt ap̄l̄us dicit ad gal. v. Et ad roma. xij. Exhibeatis corp̲a vestra
hostiā viuētē deo placentē. Est aūt etiā sacrificiū terciū deo acce
ptissimū. qn̄ aliquis spm̄ suū offert deo. scd̄ꝫ illud psal. Sacrificiū
deo spūs ꝯtribulatus. Sed sciēdū ꝙ sicut greg⁹. sup̲ ezechielē dicit
hoc iter sacrificiū ⁊ holocaustū differt. ꝙ oē holocaustū sacrificiū ē
ſ꜒ nō oīe sacrificiū holocaustū. Jn sacrificijs eni p̲s pecudis i ho
locausto v̄o totū pec⁹ offerri ꝯsueuit. Cū ergo suū aliquid aliquis
deo vouet. ⁊ aliquid nō vouet sacrificiū ē. Cū v̄o oē qd̄ hꝫ oē qd̄ vi
uit oē qd̄ sapit oīpotēti deo vouerit holocaustū ē. Qd̄ q̄dē implet̄
p̲ tria vota monastica. vicꝫ paup̲tatis ꝯtinētie ⁊ obediētie. Vnde
manifestū ē eos qui huiusmōi vota emittūt. quasi ppter holocau
sti excellentiam anthonomatice religiosos vocari. Per sacrificij

antē oblationē scḋm legis mandatū satisfacere oportꝫ ꝓ peccatis
ꝓut in leuitico exp̄sse iubeť. Sicut igiť holocaustū ē ꝑfectū sacrifi
ciū. ita ꝑ vota premissa hō p̄fecte deo satisfacit. cui de exterioribꝰ
rebus ⁊ de ꝓprio corpe ⁊ de ꝓprio spū holocaustū offert. Ex quo
patet ꝙ religiōis status nō solū ꝑfectionē caritatis. sed etiā pnīe ꝑ
fectionē cōtinet. intantū ꝙ nulla pctā sunt tā grauia ꝓ quibꝰ pos
[illegible] ꝑ satisfactiōe religiōis assumptio. quasi religionis sta
tū omn[illegible] ꝑfectionē satisfactiōis trāscendentē. tn̄ in cōmutatiōe sa
tisfactiōis quantūcunq; grauis cōsuliť religiōis ingressus. vt patꝫ
xxxiij. q. ij. ca. āmonere. vbi stephanus papa quendā qui vxorē suaꝫ
interfecerat inducit vt ingrediať monasteriuꝫ. et hūiliatus sub ma
nu abbatis. cūcta obseruet que sibi fuerit imperata. alioquin iniun
git sibi grauissimā penitētiā si elegerit in seculo remanere. Igiť vt
illi qui statū religionis ad pnīam ꝑ agendā ingressi sunt. deo ꝑ vo
ta p̄missa ꝑfecte satisfaciāt. holocaustū de exterioribus rebus et de
ꝓprio corpe. necnō de ꝓprio spū offerētes ꝓpter votū obedientie
quā ꝓfessi sunt. cōpetit ipsis queadmoduꝫ in regula bti benedicti
habeť voluntatē ꝓpriā odire. ⁊ alterius sequēdo volūtatē p̄ceptis
abbatis in oībus obedire. etiā si ipse qḋ absit aliter q̄ꝫ debet agat.
memores dn̄ici p̄cepti qḋ est. que dicūt facite. que aūt faciūt facere
nolite. Qm̄ quidē boni nō quelibet hominū sed ipsum dn̄m hoc p̄
cipientē audiūt obedięter. ideo audiunť vtiliter etiā qui inutiliter
agūt. Multis itaq; ꝓsunt docēdo que nec faciūt. sed longe plerisq;
ꝓdessent faciēdo que dicūt. Doctrina enim magistri vel doctoris
nūq̄ꝫ est accepta quo ad mores saltē. nisi prius eius vita fuerit ap
probata. iuxta dictū grego. sup ezechielē. Sermo docētis dulcedinē
nō habet. quē vita reproba intra cōscientiā remordet. Itē ibidem
Qui v̄bū dei loquiť prius studeat qualiter viuat ⁊ postea colligat
ex vita. que ⁊ qualia dicat. quia ad hoc vt serueť veritas p̄dicandi
necesse ē vt teneať altitudo viuēdi. ¶ Pro oībus his iā dictis atq;
dicēdis. filios obediētie mee ⁊ oēs ac singulos ad quos forte p̄sens
tractatulus ꝑuenire contigerit. rogo in visceribus xp̄i. ⁊ in caritate
nō ficta. hoc sentire i se qḋ ⁊ in xp̄o iesu. vt sicut ꝓ nobis exinaniuit

se formā serui accipiēs. sic se ꝓ xpo humiliēt in obsequiū seruitutis vt exhibeāt corpus suū hostiā viuā sanctā deo placentē. vt tota eorū sensualitas a ratōe absorpta spūi subijciat ad seruiēdum deo viuenti. Sensualitas ē mulier ad quā dr. Et ad vir₂ erit ↄuersio tua. Tota itaqꝫ rō humiliet. tot⁹ intellect⁹ captiuet in obsequiū christi. Indixistis ꝓprie carni bellū. ↄtendētes nō eē qd̄ estis. ꝛ recuperantes fortiter qd̄ in prima origine ꝑdidistis. vt rapiatis ꝑ [illegible] gnū celo₂. ꝛ intrudatis vos ī hereditatē sctō₂. Cū samaritana reliquistis ydriā ↄcupiscētie. ꝛ in vobis spūalē vestrā hiericho destruxistis. Sicut scriptū ē. Maledictus qui reedificat hiericho. Tu igit̄ carissime frater q̄ te dedisti ꝓfessione monastice. manū tuā misisti ad fortia. vtere ↄsilio sapiētis. ꝛ necesse in cōpedes pedē tuū. ne accideris a vincul̄ ei⁹. Recolas q₂ vir obediēs testimonio sapiētie loquit̄ victorias. dū de diabolo ꝑ obediētie bonū de mūdo ac de seipo triumphat ī xpo. Sine oī exceptōe. sine oī murmuratōe faciat regule ꝓfessor qd̄ iūngit̄ sibi. Quid vō vl̄ quale vel quātū sit qd̄ iūngitur nō discernat. alioq̄n p̄sumit comedere d̄ ligno sciētie boni ꝛ mali. Nihil ergo discernat. Sit indiscret⁹ vt intelligat. sit stult⁹ vt sapiat. nec reputet iiuriosū. si qn̄qꝫ correctōe ↄtristet̄ aut verbere. qui ꝑ inanē leticiā imoderatius frequēter se recolit excessisse. Oīs disciplina in p̄nti amara ē. ſꝫ in futuro facit fructū pacatissimū iusticie. Lentescēs ī via dn̄i a pastore suo duri⁹ increpari sustineat. stercoribus enī boum lapidādus ē piger. Qui ergo spū dei ducit̄ cū equanimitate sustineat corripientē magist₂. ꝛ si dura sunt ei que audit. reputet se durior ib⁹ esse dignū. Impunitas equidē est negligētie filia. ↄtumacie mater. radix pctī. nutrix inobediētie ꝛ ꝓprie voluntatis. mortis eterne p̄ambula. p̄paratrix inferni. Per impunitatem subdito₂ malicia ↄualescit. Per hāc ī suis stercorib⁹ miseri cōputrescunt. atqꝫ pctō₂ suo₂ bibētes vrinā gloriant̄ cum malefecerint et exultāt in rebus pessimis. Sana prelati ↄsilia ꝛ mādata. ac terribilia dei iudicia v̄ba reputāt. nec mortis eterne supplicia timent. donec ꝑnicioso nimis expimēto cognoscāt ꝑ interminabiles cruciat⁹ qd̄ obediēdo acquiescere aut timere noluerant. Ponite ergo corda

vestra sup̱ vias vestras. ne sitis terra ꝓxima maledicto. quā percu
tiat dn̄s spū oris sui. Judicabit enī dn̄s fines terre. et hominē in su
is opibus compħēdet. cū singulari tn̄ districtiōe fiet iudiciū de reli
giosis ꝛ claustralibus. quos deus segregauit in hereditatē sibi. Vn̄
ipse dicit leuitis in figura religiosoꝝ. Eritis inquit sc̄ti mihi quia
ego sanctus sum. ꝛ sep̱aui vos a ceteris pp̄lis vt essetis mei. Cure
[illegible] carissimi vt quales hūano ore et iudicio dicimur ac repu
tamur. tales ī oculis dei veraciter simus. atq̧ in iudicio extremo in
ueniamur. Nā cū in iudicio xp̄s corpus suū exhibuerit ꝓ salute no
stra susceptū. ꝓ nostra absolutōe dāpnatū. ꝓ nostroꝝ vulnerū me
dicina clauis ꝛ lancea p̱forātū. atq̧ allegauerit hec oīa se passuȝ vt
nō esset nobis obedientia laboriosa. quid erit qn̄ ꝯtra nos liuores
et cicatrices in accusationē ꝛ dāpnationē nostre inobediētie ꝛ per
tinacie ꝓferent. Hec petrus blesen̄. in ep̄l'a ca. xxiiij. Predicta petri
blesen̄. scripta sc̄tūs effrē dyaconus cōfirmat dicēs. In futuro iudi
cio secularis hō interdū excusatiōnē obtinet. vtpote qui in seculo ē
colligatus. Nos aūt quid dicemus. in quibus nos deuinctos fuisse
causabimur. Timēdū est ac tremēdū ne forte qui hic nos ꝯstitutos
laudibus efferūt. illic nos subsannare incipiāt. et qui nos hic beati
ficāt. illic nos siīliter exprobrēt. Sicut eniȝ īmēsa gloria monachis
p̱fecte obediētibus ꝛ deo sc̄dm regule sue institutionē fideliter serui
entibus. eiq̧ coherētibus in futurū ꝓmittit. ita pene grauissime p̄
parāt his qui tepidi eā negligēterq̧ fuerint executi. ꝛ sc̄dm hoc qđ
ꝓfessi sunt vel ab hoībus esse credūt fructus ꝯgruos sanctitatis ei
dem exhibere neglexerint. q2 maledictus hō qui facit opus dei ne
gligenter. Et tm̄ de sc̄do mēbro primi principalis.

¶ Qđ ꝓpria voluntas nocet ꝓprio subiecto ca. iij.

Dicebam tercio q ꝓpria volūtas nocet ꝓprio subiecto. id
est ei in q est. ꝛ hoc multiplicit. ¶ Primo aufert ei dei be
neficia. Vn̄ greg9. Dignū est vt ab eius beneficijs quilibȝ
sit extraneus. qui eius iussiōibus nō vult esse subiectus. Sed qui p̄
lato suo dei vicario non obedit nec deo obedit vt sup̱ius dictū est.
Vn̄ beatus bernardus dicit. Quicquid vice dei precipit hō qđ cer

tum non est displicere deo. omnino sic accipiendū est ac si p̄cipiat deus. ¶ Secunda ꝓprie voluntatis mala condicio est ꝙ penā habet. Vnde beatus benedictus in regula describēdo scd̄m humilitatis gradum dicit. Secundus humilitatis gradus est. si quis ꝓpriā non amans voluntatem desideria sua non delectetur implere. sed factis imitetur vocem illam domini dicentis Non ver... facere voluntatem meam. sed voluntatem eius qui misit me. It... scriptura. Voluntas habet penam. ⁊ necessitas parit coronam. id est voluntas vtiq̧ ꝓpria habet penam. et necessitas dei voluntatem faciendi et prelati subaudis parit coronam. Hoc autem ad iustam dei legem pertinet. vt qui non vult suauiter ab eo eiusq̧ vicario regi penaliter a seip̄o regatur. quiq̧ sponte iugum suaue ⁊ onus leue caritatis ⁊ obedientie abijcit ꝓprie voluntatis onus portet inuite Iussisti domine ait quidam ⁊ sic est. ꝙ omnis inordinatus anim⁹ sibyp̄si pena est. Res necessaria ista necessitas scilicet faciendi voluntatem alterius que parit coronam. De hoc in policratico libro viij. ca. xiiij. sic pulchre scribitur. Mundus inobedientie filijs plenus est. eo ꝙ in tanta multitudine hominū pauci sunt qui non famulent ꝓprie voluntati. sed laboriose voluntatis nexibus non implicitι aut nulli aut pauciores sunt. De loco voluptatis exclusus ē homo ex quo. inobedientia preualuit. eo ꝙ vita iocunda et trāquilla frui non potest cui cepit voluntas ꝓpria dominari Maluit facere qđ libuit q̄ȝ qđ iussus est. ⁊ proiectus in locum miserie in terrā laboris missus est. vt ei ⁊ semini suo terra spinas ⁊ tribulos germinaret. ⁊ in sudore vultus comedat panem suum qui in rectitudine voluntatis obediens sine difficultate ⁊ labore plenam poterat habere voluptatem. Si quidem ad necessitatem ⁊ voluptatem parata inuenerat omnia. Vultus autem dicitur a volendo. ⁊ sudor eius laborem ⁊ angustias indicat corrupte ac ꝓprie volūtatis. Hec ibidē Nō ergo ꝯtēpnam⁹ frēs. semē modicū ē ꝓpria volūtas. ꝗ magnus exinde fructus consurgit. Semen omniū malorū ꝓpria voluntas. obediētia vo extirpauit illud. Qui nouit obedientiā nouit portā ꝟtutū. ip̄ius ignarus regni vicioꝝ ē ciuis. Si ab īobediētia sūt ma

la visibilia ⁊ inuisibilia simul exorta. certū est obedientiā bonorum omniū eē germē. ¶ Tercio ꝓpria volūtas ei in q̄ ē aufert fortitudinē resistēdi carnis vicijs ⁊ tēptatiōibus ⁊ opandi ṽtutes. Vn̄ btūs eusebius vbi supra. Dubiū nō ē q̄ vires inobediētib⁹ diuinit⁹ subtrahūt. Idē dicit btūs bernard⁹. Qui suo ducit̄ arbitrio. diuino ca[...] auxilio. In cui⁹ rei figura saul q: ꝯtra p̄ceptū samuelis sacrifici[...] obtulit. ⁊ agag regi et pinguib⁹ ꝯtra p̄ceptū dn̄i ꝑcere volunt. fuit a dn̄o reprobat⁹ ⁊ debilitat⁹ ad resistēdū philisteis. primi regū. xiiij. Silr̄iter ofni ⁊ phinees q: noluerūt obedire voci heli patris sui. fuerūt a philisteis īterfecti. q̄zq̄z p̄ntē habuerūt archā dei primi regū. iiij. Ecōtra ṽo obediētes victoriā vicioꝝ ⁊ tēptationū in mūdo ꝑ mercede recipiūt. et exultationē ī celo. Iuxta illud ꝓuerbioꝝ. xxj. Vir obediēs loquet̄ victorias. Et eiusdē. xxix. Filius ṽbū custodiēs extra ꝑditionē erit. Obediētie ascribit̄ victoria. Nō eni dicit salomon vir prudēs loquet̄ victorias. vel vir doctus. sed vir obediēs loquet̄ victorias. scz de diabolo carne ⁊ mundo. De q̄ pulchra habet̄ figura Nūeri. xxj. vbi legit̄ q̄ isrl̄ nō potuit vincere seon regē amorreoꝝ, donec vētū est ī iasa. Isrl̄ vir vidēs deum viꝝ claustralē significat. Seon rex amorreoꝝ designat diabolū. q: seon īterpretat̄ eleuat⁹. Iasa interꝑtat̄ impletio mādati. Isrl̄ ergo amorreorū regē nō supat. donec ventū est ī iasa. q: vir claustralis nisi ꝑ impletionē mādatoꝝ sui p̄lati de diabolo nō triūphat. Vn̄ naum primo vnicuiqꝫ religioso vt saluus eē possit ab inimicis suis tēptatoribus ꝯsulit. Redde iuda vota tua. et nō adijciet vltra vt ꝑtrāseat ꝑ te belial. id ē diabol⁹. Votū eni nostꝝ principale ē ipsa obedientia Sed neqꝫ de carne sua ꝑ castitatē religiosus quisqꝫ triūphare poterit nisi ṽtute obediētie. Vn̄ aug⁹. Si sꝑ aīa staret sub dn̄o suo. sꝑ et caro obediret aīe dn̄e sue. Noli ergo mirari si ea scz aīa que deseruit supiorē idē deuz. penas patit̄ ꝑ inferiorē scz carnē. Idē de ciuitate dei li. v. ca. xiiij. Postq̄z inquit p̄cepti facta ē trāgressio scz a primis parētib⁹. ꝯfestim gratia deserēte diuina. senserūt nouū motū inobediētis carnis sue tāq̄z reciprocā penā inobediētie sue. Iaz quippe aīa q: supiorē dn̄m suū suo arbitrio deseruerat. inferiorē famulum

ad suum arbitrium non tenuerat. Idem ait ysidorus libro primo
d summo bono. Non erit inquit caro subiecta anime. nec vicia ra
tioni. si animus non est subditus creatori. Et cassiodorus super psal
mū centesimūquartū. Telis vicissitudo recipit. vt qui amanti dño
seruire noluerint. odientibus inimicis iusto iudicio ꝓbarentur esse
subiecti. ¶ Quarto ꝓpria voluntas euacuat merita e[illegible]
Vnde cum quidā murmurarent contra deū dicentes. qu[illegible] ieiuna
uimus ꝛ nescisti: humiliauimus animas nostras ꝛ non aspexisti. re
sponsum est eis ideo. quia in diebus ieiunioꝝ vestroꝝ inueniuntur
voluntates vestre. Ecce carissimi videmus per inobedientiā ani
moꝝ opera non respici. ieiunia nō audiri. vota non suscipi. Vnde
bernardus. Grande malū est ꝓpria voluntas. qua fit vt bona tua
bona non sint. Quāobrem dicit etiaꝫ eusebius omelia. v. ad mona
chos. Illum diem tm̄ vixisse te computa. in quo voluntates ꝓpri
as abnegasti. in quo desiderijs restitisti. queꝫ sine vlla regule trans
gressione duxisti. Cogitemus q̄ꝫ dura ꝛ dolēda nimis condicio sit
omni intentiōe studiū laboris impendere. ꝛ fructum non recipere
post laborem. Si enī nos de vigilijs de orationibus de celebratio
nibus reuertentes inobedientie passio. sed spiritus inuidie si con
suetudo obtrectatiōis excipiat zyzania tritico miscuimus. qd vide
bamur congregare dispersimus. spem messis auibus ferisqꝫ donaui
mus. ac sic laborem totius diei ꝛ noctis vno momento effudimus
et verificatur in vnoquoqꝫ nostrū illud Michee. vi. Tu seminabis
et non metes. tu calcabis oliuam ꝛ non vngeris oleo. ꝛ mustū ꝛ nō
bibes vinum. Si desieris inquit dominus per ysaiam extendere di
gitū in opere. ꝛ loqui qd non ꝓdest. ꝯcludit tandē. cibabo te heredi
tate patris tui iacob. Itaqꝫ vt idē ait qui vult tute esse opera sua
vel recta in ꝯspectu dei. nihil obediētie preferat. nihil penitꝰ ante
ponat. siue senioꝛ siue iunioꝛ sit. Obediētia in iunioribus adhuc ne
cessitas ē. in senioribꝰ vō dignitas est. Vn̄ ꝛ in policratico libro. vij
capi. xij. scribitur. Non est qd displiceat deo vbi sincere volūtatis
victima imolatur. aut qd eum non offendat si in qualibet pingui
oblatione ꝓpriam ei quis subtraxerit voluntatem. Ergo qui suam

voluntatē facere disponit deū irritat. et qui sua postposita illius se
subijcit volūtati altissimū placat. In abnegatōe siquidē ꝓprie vo
lūtatis sola vere religiōis sūma ꝯsistit. Vn̄ moyses in leuitico. Om̄is
oblatio que offert dn̄o absq̄ fermēto fiet. nec q̄cq̄ fermēti aut mel
lis adolebit in sacrificio dn̄i. Sup̄bie nāq̄ fermētū offert et mellis.
cū q̄s neglecta hūilitate et amaritudine p̄ceptoꝝ quippiā offert ad
[illegible] volūtatis. Qui v̄o p̄ceptis p̄lati ꝓpriā subijcit volūta
tē. quicq̄ [illegible] offerat tumorē fermēti et mellis sacrificio ꝓhibitā exclu
dit dulcedinē. Igit̄ verus obediēs dāpnū suū maximū estimat. si
lentiū patris id ē cū nil op̄is sibi iniūgit. et nihil se fecisse arbitrat̄ agi
tatus a ꝓpria volūtate. Ipse nāq̄ p̄latus q̄ties subditoꝝ p̄electā p̄
ficit voluntatē. aliquā margaritā cadere facit de eoꝝ corona. vt d̄r
libro. x. de gestis dn̄i saluatoris. Ideoq̄ dicit expositor climachi dili
gētissimus monachoꝝ exhortator. Nūq̄ ait suscipias eū qui tibi
subditus est dicentē tibi. Da mihi licentiam ad tale opus exequen
dum Manifestum quia seductus propriā perficit volūtatem. et de
ceptus atq̄ illusus meritū corā deo obediētie p̄dit. ¶ Quito inobe
diētia siue ꝓpria volūtas illū in q̄ ē ponit ī multiplicē afflictionē
et tēptationē. iuxta illud qd̄ scribit̄ Deuteronomij. xxvj. Nisi custo
dieris et feceris oīa v̄ba deuteronomij hui⁹. augebit dn̄s plagas tu
as et seminis tui. Vn̄ saul inobedientē malign⁹ spūs exagitauit. primi
regū. xvi. Et q̄rto li. d̄ gestis dn̄i saluatoris d̄r. Om̄is inobediēs circū
cludit̄ a diabolo. filij q̄ isrl̄ quotiēscūq̄ nō obedierūt moysi et aarō
fuerūt multiplicit̄ afflicti. vt patz in exodo et in li. numeroꝝ. Cōtra
hoc viciū ꝓprie volūtatis et inobediētie pulchre ī figura ꝯsulit̄. pri
mi machabeoꝝ. ij. Dixit mathathias filijs suis Ecce symon frater
vester scio q̄ vir ꝯsilij ē. ip̄m audite sp̄ et ipse vobis erit pr̄. Obediē
tia q̄ppe ē boni ꝯsilij. q̄ ꝓpriā volūtatē que ē via ad infernū docet
mortificare. et p̄lati volūtatē que ē via ad celū implere. Mathathi
as nāq̄ interpretatur donum dei. et designat claustralem. qui dono
dei a peccato surrexit. et se deo per votum obedientie donauit. Hic
cunctos filios suos. id est omnia opera sua regere debet et operari
scd̄m consilium prelati cui obedientiam promisit. Sicut eni aurū

superductū nobilitat omne metallum. sic obedientia opera religio si. ¶ Sexto ppria voluntas hominē a deo separat. Unde eusebius omelia quinta de resurrectione domini. Qui sequitur inquit pro- prias voluntates et per passiones suas capitur. exul a deo efficitur Ideo etiam dicitur in libro de gestis saluatoris quo supra. Via re cta ad celum obedientia. omnes alie ad inferos penetr... D... tem ad ppriam voluntatem dominari volentem. Va... etro sa thanas. meqꝫ perpetuo deo cōiunctum sine vlteriori veratione re linque. ¶ Septimo ppria voluntas hominem in quo est diabo lo coniungit. Unde bernardus. Ve qui contra pfessionem suam pprio non plati sui vult se regere magisterio. Fedus inijt cū diabo lo. imo qd plus est origenes dicit Nihil referre inter demoniacum et alium passiōibus suis agitatū. Et addit iohānes gerson cancel larius parisiensis dicens. q peior est passionatus demoniaco. Nā demoniaco sua veratio tm̄ pena est. que alteri ad culpam detesta bilem imputatur. Item sicut demoniacus nō sentit nec intelligit passionem suam. ita inobediētia scdm sententiā eusebij vbi supra. obdurat animū quem semel ceperit. vt ad suscipiēda precepta nec auctoritate nec ratiōe flectatur. sed qd pessimū est sibi soli credat. et p omni ratione suam intentionem sequatur. ꝛ hoc solū rectum putet. qd obdurato corde conceperit. similis ei effectus de quo ser mo diuinus pronunciat. Itinera insipientium recta in conspectu eorum. Et micheas ppheta ca. vij. Malū manuū suarū dicunt bo num. ¶ Octauū malum siue dāpnū qd ppria voluntas seu inobe dientia homini facit in quo est. est q ei ignem in inferno cōstruit. vt in eo eternaliter ardeat. Unde bernardus. Quid inquit ardebit in inferno. nisi ppria volūtas. Tolle ppriā voluntatē. ꝛ infernus nō erit. ¶ Nonū malū est q hominē ɔfundit. Osee qrto. Confun det isrl' in volūtate sua. Et ysaie. xlv. Cōfundēt oēs qui repugnāt ei. ¶ Decimū malū est q hominē in errorem inducit. Unde clima chus. Quemadmodum non habens ducem licet sit valde prudēs in via leuiter errat. ita et qui sua voluntate et pprio arbitrio pre sumit per se viam monasticā pergere. q̄uis omnē mūdi sapientiā

nouerit leuiter perdit. Hieronim⁹. Nulla res absq͡ʒ magistro disci tur. etiā muta aīalia ⁊ ferax greges ductores sequūt suos. grues vnā sequūt ordine litteratorio. ī naui vn⁹ gubernator. in domo vn⁹ dn̄s in q̄uis grādi exercitu vni⁹ signum expectat. Vn̄ ⁊ seneca epl̄a. xlij. In oī republica debet vn⁹ principari. ne inter eos fiat diuisio. Est igit̄ bonū obedire maiorib⁹ scd̄m hieronimū. ⁊ post sciētiā scriptu ... tramitē ab aliis discere. Posset deus oēs viā certificare de suis ... citis p̄ occultas reuelatiōes. absq͡ʒ eo q̄ hō hoī subderet. ꝫ hūilitas frustrꝰ eēt in ordine ꝟtutū. Nā hūilitas est marie obedientis. ¶ Vndecimū malū inobedīētie ē. q: facit q̄ oratio ei⁹ in q̄ ē a deo nō exaudit. Vn̄ ille cecus nat⁹ a xp̄o illumīat⁹ dixit. Si quis dei cultor ē ⁊ facit ei⁹ voluntatē. hūc exaudit. Isidorus. Non impetrat a deo bonū qd̄ quis poscit. qui ei⁹ legi non obedit. Si ꝟo qd̄ deus p̄cipit facim⁹. id qd̄ ab eo petim⁹ sine dubio obtinemus. Et thomas de aquino. Nihil maius pōt homo dare deo q̄ʒ q̄ ꝓpriā voluntatē ꝓpter ip̄m alteri⁹ subiiciat voluntati Et in summa virtutū dr̄. Multū glorificat deū verus obediēs qui facit beneplacitū dei. cū deus hoc ei mādat p̄ vilē p̄sonā. ⁊ tanto est gloria dei maior quāto p̄sona illa ē vilior. ¶ Duodecimū ē q̄ ꝓpria volūtas bestificat hoīem in q̄ ē. id est facit hoīem bestiā corā deo. Vn̄ libro quarto de gestis saluatoris dr̄ sic. Sequi ꝓpriā voluntatē ⁊ sententiam siue sensus ꝓprij nimis approbare. atq͡ʒ eam preponderare sententiis seniorum omnino est bestiale. Qui bestialitati obedit eidē est subditus. diuorciatus ab hoībus habētibus rationē fructus pecorꝫ cenobita. Et ergo talis abominabilis est corā deo ⁊ hoībus. Iuxta illud psal̄. Corrupti sunt ⁊ abominabiles facti sunt in volūtatibus suis. ꝓut allegat btūs benedictus in regula sua. Sicut enī fructus delectabilis ⁊ speciosus extrinsecus. putridus ꝟo intrinsecus. sic monachus pertinax. ⁊ in sensu suo ac voluntate proprietarius. ¶ Terciūdecimū est q̄ mori cogit eternaliter eum in quo est. Vn̄ hieronimus sup̄ illud psal̄. Vos autē sicut hoīes moriemini sic dicit. Melius habet in hebreo. vos aūt sicut adā moriemini. Sicut adā pat̄ vester noluit audire p̄ceptū ⁊ cecidit. ita ⁊ vos inobedien

121

tes moriemini. Jtē idē de eodē versu. Vides quia qui hō est mori tur. Deus eni nō morit. Et adā q̄zdiu seruauit p̄ceptū ⁊ deus fuit. nō mortuus ē. Ita verus obediēs scdm animā mori non pōt. Idē hieronimus etiam ptractās illud psal. octogesimiscdi aduersum te testamētū disposuerūt tabernacula ydumeoꝝ et hysmahelite sic di cit. Hysmahelite interptant obediētes sibi. hoc ē quodcūq̄ habu rit cor ⁊ mala cogitatio statim faciūt. Nos autē nō deb[illegible] voluntatē nostrā. nec dici hysmahelite hoc est obedient[illegible] sibi. sed hysmahel hoc ē obediēs deo eiusq̄ vicario. quia qui ab obedientiā declināt hoc operant qd ⁊ demōes. qui nō diuine volūtati subijci. sed ppria voluerūt volūtate abuti. ¶ Quartūdecimū est q̄ homi nē etiā in pn̄ti inferni penā sentire facit. Vn̄ dicit venerabilis ka therina de senis in reuelatiōibus suis. Studeat oīs religiosus vere p̄scindere a se venenū pprie volūtatis ⁊ sensualitatis que ducit in dubitāter ad mortē eternā. imo pprie volūtatis possessores crucē diaboli portāt amaritudinē inferni. etiā in pn̄ti vita degustantes ¶ Quintūdecimū malū pprie volūtatis ⁊ inobedientie est q̄ hoī in quo ē patibulū in inferno edificat. quia ppria volūtas furtū est quo religiosus tollit se ei cui se voto spontaneo tradidit in pfessio ne. Vn̄ beatus bernardus ī meditatiōibus suis. Tu te dedisti plato tuo in pfessiōe ppter regnū celoꝝ. ⁊ iam nō es tuus sed eius cui te vēdidisti. ⁊ ideo nihil licet tibi de te agere sine eius volūtate. Ipse eni est dn̄s tue volūtatis. Et ptractio rei aliene dn̄o inuito furtū ē Ipsi rectores nostri vicarij dei sunt sup nos. ⁊ nos debem⁹ eis obe dire sicut dn̄o deo. nō vt hoībus. quia nō ppter ipsos s3 ppter deū subicimur eis. Sitis alterius ait apl'us ad romanos. vij. vt fructifi cetis deo. ¶ Sextadecima mala pdicio volūtatis pprie siue inobe dientie ē. q̄ aduentū ⁊ p̄sentiā impedit spūs sancti. quē qui nō ha bet nō est de discipulis iesu. iuxta illud ad romanos. viij. Si quis spm̄ xp̄i nō habet. hic nō ē eius. Vn̄ bernardus. Soli suo spū. id ē ppria voluntate vacui spm̄ sanctū recipiunt. Vnd in figura dicit psal. regum. xvij. q̄ spūs dn̄i recessit a saul. ¶ Deniq̄ vt magis ab hoc pessimo vicio retrahamur. nos qui religiosi ores ceteris mona

chis dicimur. ⁊ alios de vicio ꝓprietatis iudicamus scire debem⁹. ꝙ possessio ꝓprie volūtatis ē maior ꝓprietas q̄ȝ possessio pecunie etiā ꝺ꞉ verior apostasia q̄ȝ depositio habit⁹ ⁊ discessio a mōasterio q꞉ obediētia magis ē de substātia ꝓfessiōis q̄ȝ habit⁹, aut loc⁹ sicut dicit doctor libri de sūma viciox. ¶ Fructuosum igit̄ in postex ꝓ ceteris arbitror hic ponere ī forma argumētū venerabil̄ et gloriosi do ... ... istri iohānis gerson cācellarij pisien. ꝯtra quēdā mona chū p... cē in volūtate ⁊ sensualitate ꝓpria. q̄ ꝓbat ipsūȝ furē sa crilegū ⁊ raptorē. q꞉ ꝑ ꝯtumaciā ⁊ ꝑtinaciā sensus ꝓprij tollit se ꝑ̄lato cui se voto tradidit. Dicit ergo sic p̄dictus magister ꝑ epl̄am ad quēdā ꝑtinacē ī suo sensu mōachū ꝓfessū ⁊ inobedientē. Gratia ⁊ pax. De ore tuo te iudico serue nequā. Si hoc dixit ī pabola dn̄s de seruo nō multiplicāte licȝ reddēte talētū. quid dictur⁹ ē de seruo dissipāte simul ⁊ negāte talētū. Tal̄ ē inobediēs ille ꝓfessus. sit clericus sit laic⁹. qui ꝓpriā spūs sui voluntatē acceptā a deo causa lucrādi vite thesaux eterne. dedit illā in māu supioris sui dicēs. Suscipe me ⁊ viuā abba pat̄. in manus tuas cōmēdo spm̄ meū. qm̄ fidens ī te ⁊ diffidēs de me do illū tibi adiuua ⁊ saluus ero. Nunc tu quisquis es ꝓfess⁹. hoc mō vel sic̄. q̄ patri cui⁹ ē volūtas tua dono tuo. imo voto spōtaneo pri⁹. nūc ī necessitatē v̄so parere recusas. q̄ ꝯtra stimulū calcitrare p̄sumis. iterrogabo te paucula. q̄ten⁹ ex ore tuo te iudicet ꝯsciētia tua. Interrogo te nō dicā serue nequā. ſȝ fratrē ⁊ ꝯseruū in xp̄o carissimū agēs in spū lenitatis ⁊ instruēs iuxta monitionē apl̄i ⁊ xp̄i. cupiēs te saluum eē ab errore vie deuie. qm̄ oīs inobediētia deuiat a via vite. ad quā q̄ reduxerit ⁊ ꝯuerterit peccatorē. opit multitudinē pctōx. iterrogo te si memineris ꝓfessiōis tue ⁊ si penitet te fecisse. Procul absit hec ingratitudo a spū tuo. ꝓcul ⁊ tal̄ obliuio. Porro si memineris et approbas. interrogo q̄s sapiētior ⁊ potior interpres erit ꝓfessiōis hui⁹ qualiter obseruāda ē aut supior pater tuus marie cū ꝯsilio ꝯuētus. aut tu subditus et vnicus. ⁊ vt fert̄ laicus. Si te tuūq̄ȝ dixeris preferēdū p̄ponēdūq̄ȝ iudicium erras intollerabiliter. neq̄ȝ ē q̄ talē non aspernaret̄ ꝓtinus arrogantiā subsannās ⁊ dicēs. Quis pōt hunc audire Certe puto ꝙ

pudet te etiā auditu tuo hec interrogatio prima. Interrogo dein
ceps. putasne patrē. imo ⁊ patres tuos ita malignantis esse nequi
cie ꝙ in male consulendo saluti tue vellent se simul ⁊ te perire. Ex
clamabis arbitror ad hanc interrogationem cachinnans et reni:
tens, rugata fronte. Longe sit hec insania a me pauperculo ydeota
subdito peccatore. vt de sanctissima superiorum meorum probatis
simaqꝫ sapientia tam sacrilege desipiam. Euigila nunc ⁊ perso[illegible]
si non breui raciuncula ꝯtinus ex ore tuo te iudico. qui[illegible] hoc
et illud facere tu non obedire perseueras. Si enim superior tuus sa
pientior est in cognoscendo precepta regule quam professus es. si
preterea credis ꝙ nollet se dampnare dum tibi precipit obedire.
quid obniti potes. quid excusationis afferre super inobediētia tua
ne dicam pertinacia. Sed dices forte demissis oculis ⁊ facie humi
deiecta. si non omnis pudor a te abcesserit. si nō attrita iam fron
te meretricem mutaris dicens. Volo virtuosus esse et domino per
afflictiones abstinentiamqꝫ placere. exemplo priorum sanctorum
nominatim iohānis baptiste. Sentio fortitudinem corporis mei
scio ꝙ ieiuniū a vino non erit in grauamine mihi. Ecce frater re
cedis iam a concessis prioribus. Tu iudicium tui prefers omni al
teri. quasi si dicat infirmus ⁊ insanus medico suo. Cognosco meli
us dispositionē meam q̈ꝫ tuipse. scio qualiter mihi obtemperandū
dum non est regulis artis tue. ¶ Aggrediar te nunc altera via duri
ore vt ex ore tuo te iudicem si pertinax esse decreueris non tantum
modo seruum nequā. sed vel hereticum apostatam. vel de heresi et
apostasia vehementer suspectum. ita tamen si deperditio iudicij
rationis per cerebri lesionem tibi non fuerit excusationis subsidiū.
quo casu non iam argumentis theologie. sed fomētis medicine opꝰ
erit. Dixit dn̄s noster iesus xp̄s ad oēs in ecclesia prelatos loquens
ad personas apostoloꝝ ⁊ discipulorum. Qui vos audit me audit.
⁊ qui vos spernit me spernit. Credis hoc. Credis. si catholicus es.
Scio preterea ꝙ superiores sunt et prelati tui patres ordinis san
cti. in quo ⁊ sub quo professum te negare non potes. aut si negas
erras in facto ⁊ ꝯuinci testibus potes. imo verberibus ⁊ carceribus

coerceri. Alioquin fas esset exemplo simili ⁊ pernicioso cuilibꝫ pro
fesso religionē se negare ꝓfessum. ⁊ impune. Ceteꝝ si te ꝓfessum fa
tearis. oportꝫ te ad obedientiā ꝯtra ꝓpriū etiā volūtatis arbitriū
teneri ligatū. Alioquin ꝯtradicis euāgelico nunc inducto p̄cepto.
qui vos spernit me spernit. Qui autem spernit xp̄m vtiqꝫ blasphe
mat ⁊ apostatisat. Et si addit ꝙ hoc licite faciat. se palā ī heresim
ꝑcipitat. ⁊ qua si nolit extrahi ꝑtinax ē iudicandus. ⁊ talis brachio
[illegible] linquēdus. nedū monasterio pellendus. Prouideat salu
briora d[illegible] tā etsi ita loquimur et vere loquimur. Tēptabo viam
rursus alterā. que sanioris ē ad morbū fomēti. Dicis vt accepi et iā
p̄tactum ē ꝙ nō ex inobediētia desistere vis a potu vini ceterisqꝫ ci
bis laucioribus ordini ꝯcessis sed ad ꝟtutes acquirēdas ex peniten
tia. Vide queso frater ne menciat̄ iniquitas sibi ne sit iste laqueus
sathane sub angelo lucis. nō virtus abstinētie in spū humilitatis
Itaqꝫ si vis vt credā tibi. ostēde vel paulisper obediētiā ī aliquan
tulo potu vini. necnō in alio fratꝝ edulio saltē pauculo. vnde non
possit corpus ad lasciuiā excitari. neqꝫ rigor abstinētie perdi. Nūc
vero quale istud ē ꝙ abhorres a vino taliter. vt nec ꝯsuetudini ec
clesie velis esse ꝯformis. que post sacrā cōmunionē dat laicis pocu
lum vini tantillū. Qualis ē obsecro singularitas ista. Nūquid de
radice ꝓcedit abstinētie. ⁊ nō potius ex intimis ypocritalis demen
tie. vt dū facis qđ nemo mirent̄ oēs. ⁊ tibi laudē singularitatis im
pune p̄sumas. Legimus de multis ita seductis. pessimo fine termi
nantibus finē. Fuit sctō francisco collaudatus frater vnus qui ius
sus ꝯfiteri ꝑ ꝟba noluit nisi ꝑ nutus Tollite inquit sctūs franciscꝰ
figmētū hoc diabolicū. Docuit exitus ita esse. Dicit climachus. Si
videris aliquē qui sibi sit in cōmunitate singularis. ip̄e nō indiget
demone tēptante. quia factus ē sibi demon. Et apud sapientē scri
bit̄. Vidisti hominē sibi sapientē videri plus illo spem habebit in
sipiens. Quis ꝟo plus sibi videt̄ sapiēs q̄ꝫ sit ille. qui iudicium ꝓ
prium p̄fert iudicio quorūcunqꝫ. At vero dicit frater iste sicut acce
pi nullū audiā in abstinētia mea nisi solū ecclesiā. quasi videlicꝫ ꝓ
quolibet tali sit ꝯuocādū generale ꝯcilium. aut sit papa specialiter

adeundus. et non dicat sufficienter ecclesia. qn̄ supior p̄sertim in te tali decreuit et iubet. Existimo pinde q̄ si mitteret̄ ad papā frater iste nec sic obedire iussioni sue vellet. Est apud narratiōes patrū d̄ quodā gloriante in abstinētie singularitate Qd̄ remediū inuenerunt patres. Ligauerunt ipm tanq̄ fatuū et certe iā ipse talis talis erat. Cōpulerūt vti latissimis cibis. et vino ad saturitatē aut nauseam. Qui tandē sanatus est a p̄sumptiōe vel arrogantia singularis abstinentie. et ꝯsequenter a vanitate et piculo insanie [illegible]. Tradit btūs bernardus q̄ nō habet diabolus machinamentū maius ad pditionē querentiū placere deo q̄ȝ si suadet currere indiscrete. quatenus qui currit incurrat piculū et p̄ceps ruat. Vocatur hoc demoniū meridianū qn̄ sub specie magni boni et singularis pfectus incidit quis in magnū malū. Et qd̄ maius malū q̄ȝ inobedientia que peccatū ariolandi. id est ydolatrādi a dn̄o nomiat̄. Preterea dicit aplus. Si esca mea scandalisat fratrē meū non manducabo carnes in eternū. Quātomagis si abstinentia tua o frater scandalisat fratrē nedū vnū ex pusillis. sed patrē et maiorē ve tibi timendū est. Itaq̄ȝ non expedit tibi ꝯtristare patrē tuū. nō ꝯtumacē esse ad illū non tollere te sibi cui te voto tradidisti. hoc rapina est. hoc sacrilegium. Dicā tibi in veritate nec mentiar. si de duobus malis alterū esset faciendū. vel comedere carnes in die veneris sancta cū renisu ꝯscientie timorate. aut abstinere a vino ꝯtra p̄ceptū obedientie rationabiliter imposite p̄ferrē primū. quia secundū nō ideo vt malū sed vt bonū deberet impleri bibendo vinū. Alioquin cuȝ pertinaci renisu non staret salus. vbi aliud ꝑpetrando cū sequenti humili penitentia comedens carnes saluaret̄. Deniq̄ȝ si forte dicturus es moueor lege spūs sancti. vide si spūs sanctus est dissentiōis deus. vide si quilibȝ pfessus regulā ita diceret quāta ꝯfusio sequeret̄. vide si sufficientē doces exceptionē a regula generali. quā et scd̄m quā professus es. Sed formido ne faciā verba mea surdo. nisi q̄ non iam tibi sed patribus p te loquor. et forte p ceteris in posterꝝ si qd̄ auertat deus occurreret casus talis.

¶ Qd̄ ꝓpria voluntas nocet toti congregationi. ca. iiij.

Icebam quarto ꝙ ꝓpria voluntas nocet toti ꝯgregatiōi
Vñ btūs bernardus dicit. Vñ veniūt scādala ⁊ turbatio
nes in ꝯgregatione. nisi ꝙ sequendo ꝓpriā voluntatē qđ
apud nos temere diffinimus. si quo mō ꝓhiberi ꝯtingat vel impe
diri. statim in murmurationē ⁊ scandalum ꝓrumpimus. ⁊ sic alios
scandalisamus. et eis malū exemplū prebemus. quos edificare per
obedientiā ⁊ patiētiā potius debuimus. Hec bernardus. Vñ vene
rabilis doctor iohānes gerson. Pertinacia inquit in opinionib⁹ et
actibus ꝓpriis per quā quis non est paratus corrigi. dāpnabilis ⁊
vix sanabilis est presumptio. ⁊ dum apud religiosum est cuncta tur
bat ⁊ perdit. Diabolus nāq; facit sicut astutus piscator. qui quādo
vult faciliter decipere pisces turbat aquas. ⁊ tunc est securus ꝙ pi
sces non poterūt videre rethe suum. Eodem modo facit diabolus
in congregatione seu conuentu quorūcunq; religiosorum. Immit
tit enim turbationem per aliquem inobedientem ⁊ pertinacem in
sensu suo in vnam totam congregationem. ⁊ sic tunc ducit ad mur
murationes ⁊ malicias excogitandas contra prelatum. qui nō per
misit eum facere voluntatē ꝓpriam. Vtinam attenderet talis qui
sic malo exemplo suo ⁊ persuasione peruersa scandalisat confratres
suos atq; perturbat verbū beati augustini ita dicentis Qui in con
spectu aliorum male viuit. quantū in illo est eum a quo attenditur
occidit. ⁊ forte qui imitatur moritur. qui non imitatur viuit. tamē
quātū ad illum pertinet ambos occidit. Isidorus de summo bono
libro scđo. Maioris culpe est manifeste q̄ȝ occulte peccare. Dupli
citer enim reus est qui aperte delinquit. qui agit ⁊ docȝ Idē quoq;
confirmatur sentētia beati gregorii. qui in codice regule pastoralis
titulo. xlvii. sic ait Audiant inuidi ⁊ iurgiorum seminatores qđ scri
ptum est. Beati pacifici quoniā filii dei vocabūtur. atq; e diuerso
colligant. quia si filii dei vocantur qui pacem faciunt ꝓculdubio
sathane sunt filii qui confundunt. Omnes autem qui per discordi
am separantur. a viriditate dilectiōis arescunt. Qui etsi boni ope
ris fructus in suis actionibus ꝓferunt. ꝑfecto nulli sunt. quia non

ex vnitate caritatis oriuntur. Hinc ergo perpendant seminātes iurgia q̄z multipliciter peccant. quia dum vnam nequiciā perpetrāt. ab humanis cordibus cunctas simul virtutes eradicant. In vno enim malo innumēra agunt. quia seminando discordiam. caritatem que nimirum virtutum est omniū mater extinguunt. Quia autem nihil est preciosius deo virtute dilectionis. nihil est diabolo desiderabilius extinctione charitatis. Quisquis igitur semi[nando iur]gia dilectionem proximorū perimit. hosti ideo familia[riter] seruit. quia qua ille amissa cecidit. hanc iste vulneratis cordibus subtrahens eas iter ascensionis abscidit. Hec gregorius. ⁊ bernardus in sermone de eodem sic ait. Non tibi videtur grauiorem ab eo christus sustinere persecutionem. qui suggestione maligna exemplo pernicioso ab eo peruertit animas quas redemit. q̄z a iudeo qui sanguinem illum fudit. O pax ait augustinus beatus. qui te habet male dictus qui te odit. ⁊ qui te frangit ⁊ impedit in homines. quoniam antichristus est ⁊ filius perditionis. Qui pacem oris ⁊ operis non habet. christianus dici non debet. quia pacem pro testamento christus omnibus fidelibus tanq̄z summum bonum et sine quo nullus viuere debet dereliquit. Patet ergo luce clarius q̄ talis pacis turbator per detractiones et murmurationes deo iniuriatur dupliciter. Primo nanq̄z impedit ne legatum dei stare possit. Legauit enī deus pacem hominibus. Johannis. xiv. Pacem meam do vobis pacem relinquo vobis. Et ideo huius discordie seminator contra bonum pacis tanq̄z excōmunicatus est vitandus. Secundo talis iniuriatur deo. quia expellit eum a quiete sue habitationis. Contra illud scribitur in psalmis. In pace factus est locus eius. Detractio autem et susurratio atq̄z murmuratio turbant pacem ⁊ destruunt. Dicit philosophus. Q̄d vnusquisq̄z qualis est talia loquitur et in his delectatur. Et seneca. Imago animi sermo ē. q̄lis vir talis oratio est eius. Cassiodorus. Vis scire de frē tuo q̄le cor habeat. attende vnde frequentius et libentius loquatur. Ex abundātia enī cordis os loquitur. Item hugo libro. iij. de anima. Vanus sermo vane conscientie est index. Mores hominis lingua pandit. et qualis sermo osten

ditur talis animus comprobatꝰ. Ideo qui malam habꝫ ꝯscientiam facile detrahit ⁊ murmurat. defectus ꝓximoꝝ maxime plati explorat ⁊ publicat. Sꝫ viri ſcti ⁊ electi fratꝝ ſuoꝝ ⁊ ſocioꝝ defectꝰ quātū bona ꝯſcientia ꝑmittit ſepeliunt ⁊ occultāt. apponētes mirrā compaſſionis ⁊ inuoluunt in ſyndone caritatis. quia caritas operit multitudinē pctōꝝ Jacobi. ij. et vngētes balſamo honeſte accuſatiōis [illegible]dicta illa aīa a deo. cuius humilitas alterius ꝯfundit ſuperbiā. [illegible]ius patiētia ꝓximi extinguit iracundiā. cuiꝰ obediētia pigriciā alterius tacite increpat. cuiꝰ feruor inertiā alieni teporis exſuſcitat. Quantis nāqꝫ exemplū vere humilitatis obediētie et caritatis oſtēdis. cū tantis et ꝓ tantis eterna p̄mia poſſidebis. Hec in āmonitiōe ſcd̄a. ¶ Ꝗapropter dilectiſſimi fratres ſicut ꝯſulit beatus bernardus Seminemus ꝓximis exemplū bonū ꝑ aperta opa. ſeminemus angelis gaudiū magnū ꝑ occulta ſuſpiria. Item gregorius. xxiiij. li. moralꝰ. Volantia aīalia ſe viciſſim feriunt alis ſuis. quia ſanctoꝝ mētes in eo ꝙ ſupna appetūt. ꝯſideratis alterius virtutibꝰ inuicē excitantꝰ. Ala eni ſua me ꝑcutit. qui exemplo ſanctitatis me ad melius accēdit. Et ala mea vicinū animal ferio. ſi aliqū alteri opus bonū qd̄ imitetꝰ oſtendo. Et hic ſit huiꝰ materie finis in qua multis ſctōꝝ auctoritatibꝰ religioſus quilibet ꝯtra viciū ꝓprie volūtatis eſt āmonitꝰ. ¶ O mi clauſtralis ꝓfeſſe ſub ordinis alis memor eſto aſſidue ꝙ ſpopondiſti ſaluberrimaꝫ obedientiā ꝑ quā voluntati ꝓprie libera volūtate renunciās. te volūtati dei voluntati p̄lati ⁊ p̄ceptis religionis ⁊ ordinis obligaſti. Que tāto glorioſior eſt quāto humilior. tāto magis leuis ⁊ facilis. quāto maioris caritatis affectibus exhibetꝰ. tantoqꝫ maioris meriti. quāto minus habuerit ꝓprie volūtatis. Vn̄ fit ꝙ plus mercedis ꝓponitꝰ. ſi iubeantur que ſcd̄ꝫ ſe nature quodā horrore fugere debeamus q̄ꝫ detur de re nobis accepta p̄ceptū. Juſſit dn̄s deus abrahe. Egredere de terra tua ⁊ de cognatiōe tua ⁊ de domo patris tui. ⁊ veni in terram quā monſtrauero tibi. Durus quippe ſermo dimittere dulcedinem patrie ſuauitatē cognatoꝝ et ꝯſuetudinē paterne domus. Cui voci ⁊ obediētie p̄cepto taliter obediuit. vt etiā filium ſuū vellet in ſue

cognationis patriā ꝓhiberet. Sed mira obedientia fuit cum audi
uit vocē dei vocātis ⁊ dicētis Tolle filiū tuū vnigenitū quē diligis
ysaac ⁊ vade in terrā visiōis. atqꝫ offer eum ibi in holocaustū super
vnū montiū quē monstrauero tibi. ⁊ hoc facere. sine trepidatōe pa
rauit. Hanc obedientiā electissimi patriarche deus videre nō vo
luit sed nobis imitandā ꝓponere ⁊ ꝯtemplandā in vn[illegible]
sui ꝑsona. quē ꝓ nobis in ara crucis īmolauit ante ꝑ to[illegible]ula figu
rare. O gloriosa obediētia. o virtus plena gratie. o sola que genus
humanū ab inimici manib⁹ liberasti. Nā sicut ꝑ inobediētiā vni
us hōis pctōres ꝯstituti sunt multi. ita ꝑ vnius obedientiā iusti cō
stituent̄ ⁊ multi. Christus nāqꝫ factus obediēs vsqꝫ ad mortē in ar
duo crucis ꝑ suū p̄ciosissimū sanguinē inobedientiā primoꝝ paren
tū dignatus fuit abolere. Et qm̄ xp̄iane ꝑfectionis est sicut testat̄
veritas seruare p̄cepta. atqꝫ vendere oīa que habem⁹ ⁊ dare paupe
ribus ⁊ sequi xp̄m. monita meliora sequamur. nō quidē in metu pe
ne sed in dilectiōe iusticie. nō coactione tristes sed dicto pareamus
ouantes. certi de retributiōe tanto maioris meriti. quāto ꝓmptio
res fuerimus in executiōe p̄cepti. Sit tanta ꝓpter deū nostre obe
dientie ꝓmptitudo. q̄ nō solū expectemus imperiū. sed p̄ueniam⁹
cū alacritate p̄ceptū. Obediendo quidē nostrā ꝯtēpnimus volun
tatē qua solū nos ⁊ religiosi ceteri. ⁊ nō aliter beatitudinē possum⁹
ꝓmereri. ꝑ iesum xp̄m dn̄m nostꝝ quē decreuimus salubriter imita
ri. Hec franciscus petrarcha poeta laureatus eleganter quidem et
splendide. ⁊ vtinā audiatur.

¶ De requisitis ad verā ⁊ ꝑfectā obedientiā. ca. v.

Irca secundū principale in principio libelli hui⁹ assum
ptū scilicȝ de requisitis ad verā et ꝑfectā obedientiā acci
pio mihi ꝓ themate ⁊ fundamento illud qđ scribit̄ Luce
xxiij. ca. Pater in manus tuas cōmēdo spm̄ meū. In quo v̄bo obe
diens iesus fecit ꝓfessiōnē in manibus sui abbatis. id est dei patris
sicut facit monachus in manib⁹ sui abbatis siue prioris. ¶ Pro quo
notandū q̄ in spū duo sunt scȝ sensus ⁊ volūtas. vtrūqꝫ relinquere
oportet qui vere ꝓfessiōnē facit. vtrūqꝫ decet abnegare ꝑfecta obe

dientia. Non est habenda sensus ꝓprietas sicut quidam qui in eo
ꝙ magis litterati sunt vel antiquiores in ordine magis sibi credūt
q̄z abbati vel priori. imo graue ferunt quando vident minores ad
consilia regiminis domus ipis pretermissis cōuocari. Item volun
tas ꝓpria abijcienda est precipue. quia vt dicit bernardus. Nihil
... in inferno nisi ꝓpria voluntas. Cōmendet ergo monach⁹
spiritum ... in manus dei ⁊ prelati. ⁊ spiritum dei in premiū re
cipiet. Soli enim spiritu suo ꝓprio euacuati. copiam spiritus dei
id est spūs sancti recipiunt. Vnde postq̄z ꝓpheta dixerat in psal.
auferes spiritū eorū. sequitur ibi emittes spiritum tuū. Nam vt di
cit bernardus. Non dabit inobedienti copiaz sui. qui maluit mori
q̄z non obedire. Hic est iesus qui dicit in euangelio. Cibus meus ē
vt faciā voluntatē eius qui misit me. Nam cibus aīe obedientia ē
Itaqꝫ quotiens tibi aliquid in virtute obedientie iniungit. panis
in refectionem anime porrigitur. Sed sūmopere cauendum est pre
lato qui istum panem filiorum scꝫ obedientiam subditis debet mi
nistrare. ne nimis durum ⁊ muscidum eis dispēset. ne fauces tenere
illum nequeant masticare. Sic multi prelati non panem sed cru
stas duras imasticabiles subditis suis loco panis offerunt. quibus
non reficiantur. sed potius strangulentur. Isti sunt prelati abba
tes et priores qui sine affectione sine cordis teneritudine precepta
sua cum rigore inflexibili multiplicant. Tales loco panis crustas.
imo potius lapides porrigunt. cum tamē dicat dominus. Et si pe
tierit panem. nūquid lapidem porriget ei. Vnde efficiuntur filioꝝ
suorum. id est subditorum interfectores ante deum. Cōtra tales du
ros prelatos dicit dominus per ezechielem. Cum austeritate ⁊ po
tentia imperabatis eis. ⁊ disperse sunt oues mee. Oues einm. id est
subditi sepius ꝓpter prelati duriciam disperguntur. ideo oues fugi
unt ⁊ declinant. nec eis conscientias suas manifestare audent. Vn
de in vitispatrum libro. v. dixit quidam sener. Impossibile ē vt cū
duricia ⁊ austeritate facile ab intentione sua quis reuocetur. Legi
tur quoqꝫ in gestis sancti ancelmi canthuariensis ꝙ quidaz abbas

ſemel conferebat cum ancelmo dicens. Quid faciemus cum pueris in clauſtro nutritis. non enim ceſſamus die ac nocte eos verberare ⁊ ſemper deteriores fiūt. Ad quem ancelmus. Quā bene nutrimentum veſtrum expenditis. qui de hominibus beſtias facitis. Dic mihi queſo abba ſi plantam vnam in hortu tuo plantares. ⁊ mox illā ex omni parte concluderes vt ramos ſuos nullaten⁹ expa[n]dere poſſet. qualis arbor inde ꝓdiret. Profecto inutilis. Sic et vos pueros ⁊ iuuenes tm̄ minis ⁊ terroribus coartatis. vt nulla eis liceat penitus libertate potiri. Unde fit ꝙ quia nec amorē dulcedinis vel pietatis circa ſe in vobis ſentiunt. nec alicuius boni in vobis poſtea fidem habeant. Contingit quoq₃ modo miſerabili. vt ſicut creſcūt in corpore. ſic in eis odium ⁊ ſuſpicio omnis mali creſcat. cu₃ a nullo fuerint in vera caritate nutriti. nullum niſi depreſſis ſuperciliȷ̄s oculo ve obliquo valeant intueri. Hec ille. Sapientie doctor clamat prelatos duros cōminans. Horrende ⁊ cito apparebit vobis. Quaſi dicat. Vos qui modo horribiles apparetis ſubditis veſtris imperatis enim non cum pietate ſed cum auſteritate. non cū amore ſed cum timore. cauete quia iudex veſter chriſtus horrende ⁊ cito apparebit vobis. Ueniet enim malis prelatis potenter cum incuſſione timoris. ſed bonis cum benignitate conſolationis. Nam iuſtum eſt ꝙ iudex prelatorum chriſtus conſimiliter ſe habeat ad eos quemadmodum ipſi ſe habuerunt ad ſubditos. Huius exemplum habemus in libro regū. Dixerunt ſenes ad roboam. Si locutus fueris ad eos verba lenia erunt tibi ſerui cunctis dieb⁹. Sed ipſe econtrario fecit de conſilio iuuenum. et ex vno verbo aſpero factum eſt ſciſma in populo qđ nunq̄₃ potuit poſtea ad concordiam reuocari Ex parte ergo prelatorum attendēda eſt lenitas et diſcretio in precipiendo ſicut docet apoſtolus. Patres nolite ad iracundiam prouocare filios veſtros. De hac etiam lenitate ſcriptum eſt. In fide ⁊ lenitate ſanctū fecit illū. Turpe quidē ⁊ abſurdū ē in p̄lato cū ira et auſteritate corripe. ſicut ad thimotheū apl's ſcribēs ait. Seruū inquit dn̄i nō oportet litigare. ſꝫ ad oēs manſuetū eſſe ⁊ patientē et

cum lenitate eos corripere qui resistunt veritati. Legitur qm̄ aque
syloe cū silentio currūt. aque vo rasin transeunt cū tumultu. Cūqꝫ
spōsa in canticis dicat amicus meus bibit vinū cū lacte. id est rigo
rem exercet cum lenitate. ipa cōuersa ad sponsum ꝛ seueritati man
suetudinem preferens. meliora sunt inquit vbera tua vino Cum p
ph[illegible]ret. ecce spiritus grandis conterens petras. ꝛ non in spi
ritu dominus. ꝛ post spiritum cōmotio. et non in cōmotione domi
nus. ꝛ post cōmotionē ignis ꝛ non in igne dominus. adiūgit ꝛ post
ignem sibulus aure tenuis ꝛ in eo dominus. Nam cum spiritus ire
et cōmotionis ꝛ ignis iracūdie deo displiceāt. ipsi accepta est lenis
et blanda correctio. Verūtamen in hac lenitate aut potius in hoc
melle fel fructuose correctiōis absconditum est. Nam in sua lenita
te zelum. ꝛ in blandiciȷ̄s suis aculeos habet. Et ecce in suauitate et
pace eius amaritudo amarissima aduersus eos qui ignorāt ꝛ errāt.
Verūtamen verius diligit seuerius corrigit occulte tamen. et effi
cacior est in eo ad emendationem subditoruz lenitas columbina q̄z
seueritas exterior ꝛ indignatio vultuosa. sicut in hieremia notatur
Data est inquit terra iniquorū in desolationem a facie ire colūbe.
Hec lenitas spiritum fortitudinis habz. Et vt verbis iob vtar hec
est que dicit regi apostata. ꝛ duces impios vocat. Hec non accipit
personas principum. nec agnoscit tyrannū cum disceptauerit con
tra pauperem. Attende igitur quia distinctionem recipiunt. suasqꝫ
vires vtiliter ꝛ prudēter alternant blanda ꝛ seuera correctio. Nam
de vtraqꝫ in ezechiele scriptum est. Ignis erat in medio. ꝛ d medio
ignis quasi species electri. Cum sit electrum genus metalli tempe
ratissimū. significat correctionis suauissimum blandimentuz. De
seueritate autem ibi scriptum est. Ignis erat in medio animalium
et de igne fulgur egrediens. Debet itaqꝫ quādoqꝫ mansuescere seue
ritas. Nam in opere templi leones sculpti sunt ꝛ lora dependētia.
in quo notat necessariuz esse vt discipline seueritas refrenata loro
mansuetudinis temperetur. Verūtamē remissio que os prelati ob
struit. que mentem eius deȷ̄cit. que adulatorem ꝛ venditorem olei
facit. dum sibi quietem et honorificentiam venatur in fauore sub:

ditorum.hec miseros precipitat in foueam scandalorum. In hac fo
uea vt dicit propheta cubauit lamia et inuenit sibi requiem. Hec ad
prelatos. ¶ Deniqz ad propositum redeundo sciendum est quod ad per
fectam et meritoriam obedientiam septem requiruntur. de quibus
extant hi versus. Esse libens simplex hylaris subiectio deb...
velox fortis humilis mors finis ei sit. ¶ Primo ergo req...ur quod sit
libens. hoc est quod claustralis propriam voluntatem relinquat. et sine
contradictione cordis et oris. superioris volun...am faciat suam. ad
philippen. ij. Omnia facite sine murmuratione. exemplo christi qui
ait Johannis. iiij. Meus cibus est vt faciam voluntatem eius qui mi
sit me. Vbi sic dicit aug9. Optimus minister tuus est. qui non ma
gis intuetur hoc a te audire quod ipse voluerit. sed poti9 hoc velle quod
a te audierit. Porro de periculo et magnitudine peccati illorum qui
non libenter obediunt sic dicit bernardus in epistola ad adam mo
nachum. Si moleste ceperis sustinere si iudicare prelatum si mur
murare in corde. etiam si exterius impleas quod iubetur. non est virtus
obedientie sed velamen malicie. Nemo ergo seipsum decipiat vt pu
tet sibi exteriorem sufficere obedientiam. nisi etiam ex intimo cordis
affectu et cum bona voluntate obediat. Gregorius Non seruili metu
obedientia sed caritatis affectu seruanda est. Et ideo augustinus
volens determinare in regula sua qualis debet esse obedientia sic di
cit. Preposito tanqz patri obediatur non domino. vt sit obedientia filia
lis. sicut decet filios ecclesie. De ista etiam superficiali et exteriori obe
dientia sic scribitur in preallegato libro de gestis saluatoris. Obedi
uit quis insipide prelato temporaliter eum veritus. et confratrum per
horrescens discrimen. pacem quesiuit iste in terris sed non bone vo
luntatis. gloria vero ex hoc sibi non erit in excelsis. Et paulopost.
Obedire ad oculum carnis. carnis meritum habet. obedire ad ocu
lum spiritus supcelestia merita captat. Et ratio ei9 in promptu est. quia
voluntatis humane tam nobilis est condicio. vt nullum actum de
nominet nisi ad illum actione voluntaria declinauerit. Et hec est
causa quare lux doctorum augustinus indefesse tenet non esse bonum
et malum nisi in voluntate. Quapropter siue bonum siue malum no

lens quis faciat. nullatenus ei sed cogenti imputandum est. Qualiter igitur bonus et non potius malus reputabitur. qui bona peragit et mala desiderat. et per se quidem nepharia. per accidens vero cōmittit vtilia. Vnde obedientie meritum nō consistit in eo quod agitur aut toleratur exterius. sed in eo qđ interius abnegatur. Gre[illegible] in sermone. Cum ad opus bonū ex bona voluntate non ducitur. re[illegible]istam sine fructu peccator operatur. quia vt ait augus. libro. xiij. de trinitate. mala voluntate vel sola miser quisqꝫ efficit. Sed seneca in epistola. lxxij. Sola voluntas beate ac misere vite sibi causa est. ¶ Secundo ad perfectam ac meritoriam obedientiam requiritur q̄ sit simplex. hoc est q̄ claustralis non debet esse curiosus ad inuestigandum quare hoc precipitur vel iniungitur. vel quare sibi magis q̄ꝫ alteri iniungitur nec debet cōtra precipientē murmurare de inutilitate rei iniuncte. vel de impossibilitate excusationem pretendere. sed simplici corde se ad obediendum promptū reddere. Ad hanc simplicitatem pertinet q̄ scribit venerabilis magister iohannes gerson super magnificat ca. Deposuit potentes đ sede. Nolo te inquit curiosum scrutatorem esse vite aliene. Semper memineris precōij caritatis. quia non cogitat malū. Vox est christi. Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris. Fuge ergo quantū potes iudicium đ aliorum vita. tecum habita. te cogita te circūspice. clausos in alienis sceleribus apertissimos in tuis oculos habe. Quid necesse est vt alienis sordibus cor tuum inquines. aut impleas suspitiōibus maliuolis et impuris. Vnde bernardus. Omnibus nobis in conuersationis inicio nulla virtus est magis necessaria. q̄ꝫ simplicitas humilis. et grauitas verecunda. De hac verecundia in policratico libro. viij. ca. ix. Postremo vnum ad qđ totius philosophici cetus tendit intentio. scꝫ finis honestus letus exitus et iocūdus. qui plane euenire non poterit. nisi philosophia omnibus officinis et omniū ministris officiorum custodem adhibeat verecundiam. que parens est vt ait cassianus oīs honesti consilij. solenniū officiorum tutela. magistra innocentie. cara proximis. accepta alienis. priuatas negligens facultates. vt cōmunes amplificet. oīi lo

co omni tempore pre se fauorabilem gerens vultum. adeo quidem vt etiam in verecūdis feratur accepta. In vitispatrū libro .xi. legitur q̄ senes dicebāt quia nihil sic querit deus ab his qui primicias conuersatiōis habent. quā obedientie laborē. Vnde ⁊ ancelmus libro suo de ssimilitudinibus dicit. q̄ iuuenes senioribus debent esse subiecti obedientes ⁊ obsequiosi. Sicut enim fructus non se[illegible] in arbore in qua flos primo non apparuit. sic ⁊ in senect[illegible] honorē legittimū consequi non poterit. qui in adolescentia alicuius discipline non laborauit. In tractatu quoq̄ de .xij. abusionibus dicitur q̄ tercius grad⁹ abusionis est adolescens sine obedientia. Et sequitur. Sicut in senibus sobrietas ⁊ morum perfectio requiritur. sic in adolescentibus obsequiū ⁊ subiectio ⁊ obedientia rite debet. Ideo seneca epistola .xxxviij. dicit. q̄ iuueni est parendum seni verendū. Recitat valerius in libro .ij. ca. j. q̄ senectuti iuuentus ita cumulatum ⁊ circūspectum honorem tribuebat. tanq̄ omnes maiores natu. omniū adolescentiū cōmunes patres essent. Sed forte dicit aliquis ex simplicioribus. Vtinam esset mihi talis abbas ⁊ prior. qualis fuit beatus bernardus. obedirē faciliter imperanti. Nunc vero dum mei superioris paruam sapientiam ⁊ imperfectionē multiplicem conspicio. non possum ei ex corde obedire. neq̄ audeo ei conscientiam meam cōmittere ⁊ salutē. Quisquis ita dicis ⁊ sapis. erras et desipis. Non enim cōmittis te ⁊ salutem tuam in manus hoīs quia prudens est aut plurimū litteratus aut deuotus. sed quia ē tibi scd̄m regularem institutionē prepositus aut p̄latus. Quāobrē obedias ei non vt homini sed vt deo iubenti. si tamen non contra deū. Et sepe tanto erit deo tua obediētia placentior tibiq̄ fructuosior. quāto ē indignior ille cui ꝓpter deū subijci non refugis. Hec iohannes gerson cācellarius parisiēsis. Quā obediētiā bernard⁹ confirmat ita dicēs. Nō te moueat magr̄ imperitus. indiscreta ptās. sed memēto quia nō est ptās nisi a deo. De isto mō obediēdi scȝ simpliciter sine dijudicatiōe p̄lati aut p̄cepti sic habetur in vitispatrum libro .xiiij. Dicebāt senes quia si quis alicui patri se tradit ad subiectionem non debȝ attendere in mandatis dei. sed patri suo spirituali

omnē voluntatē suā cōmittere. qr illi p omia obediēs nō incurret peccatū apud deū. Sed heu heu q̄z pauci inueniūt tales obediētes quinpotius ē inuenire qui statuta senio4 z ordinatiōes plato4 stu diose discutiūt. herēt ad singula que iiungunt. exigūt de quibusdam rationē. z male suspicāt de oī pcepto. nec vnq̄z libēter obediūt. nisi cū audire ptigerit qđ forte libuerit. De quib9 dicit bernardus i ser ... đ ↄuersiōe scti pauli. Sit pfecto sic mlto4 inquit vsq3 hodie pusillan.. itas z puersitas exigit. vt ab eis queri oporteat quid vis vt faciā tibi more illi9 ceci euangelici luce. xviij. nō ipsi querūt dn̄e quid me vis facere Actuū. ix. Cōsiderare eni necesse habet mister z vicarius xpi. quid sibi pcipi velint. nō ipsi ↄsiderāt que sit volūtas pceptoris. Hec bernard9. De hoc refert exemplū notabile li. x. vitas patrū. Legit nāq3 ibidē q quidā frater dixit cuidā seni magno. Ab ba volebā inuenire senē aliquē iuxta volūtatē meā z morari cū ipo Et dicit ei senex. Bene queris dn̄e meus. Jlle aūt affirmabat hu iusmodi esse desideriū suū. nō intelligēs que locutus ē senex ille. S3 cū vidxret senex eū existimātē q bene sentiret. dicit ei. Ergo si inue nis scđm volūtatē tuā vis manere cum eo. Et ille dixit. Etiā oīno volo hoc si inuenio scđm volūtatē meā. Dixit ergo ei senex. Nō vt tu sequaris volūtatē senis illi9. s vt ille tuā volūtatē sequat. et ita i eo repauses. Sensit aūt frater ille que dicebat. z surgēs pstrauit se ad pniā3 dicēs Jgnosce mihi qr valde gloriabar. estimans me dice re cū nihil tenerē. Hec ibidē. Qđ igit iā supra dixi repetā. Est eni3 minime tediosa s iocūda re4 vtiliū repetitio. Teneat ppterea me morit religiosus q̄sq3 q oīs inobediētia murmuratō z pp2ij sensus ptinacia deuiat a via vite. z deducit monachū in pditionē. Ait an thoni9. Jngēs demonū turba istū puolat aerē. nō pcul a nobis ho stiū caterua discurrit. Hostile illis ↄtra oēs xpianos marie ↄtra mo nachos z vgies xpi odiū ē. Nō h3 aūt efficaci9 venenū ad infectio nē spūalē claustraliū diabol9. q̄3 si suadeat ppzias seq̄ volūtates. z sue prudētie sēsualitatiq3 initi. ¶ Tercio ad verā obediētiā reqrit q sit hilaris. hoc ē scđ3 august. ad frēs đ heremo q mōach9 corde io cūdo facie serena. ore risorio. z oculo ornato. sctitatis splēdore cū oī

caritatis affectu obediat. quia scḋe ad Cor. ix. dicit̄. Hylarē datorē diligit deus. Ecclesiastici. xxxv. In oī dato hylarē fac vultū tuū. De hoc modo obediēdi dicit etiā btūs bernardus sic. Serenitas in vultu ⁊ dulcedo in sermōe multū colorant obedientiā obsequentis Nubilosa corpis cōpositio. ⁊ facies tenebris tristicie obfuscata deuotionē ab aīa recessisse significat. Quis enī libenter imperat homini tristiciā efflanti. Felix plane ille monach⁹ qui talē se [illegible] plato suo vt audacter ei qḋ vult p̄cipiat cuiusmōi erat [illegible]ilemon. ad quē scribens paulus ait. Confidens de obedientia tua scripsi tibi, sciens qm̄ ⁊ sup illud qḋ dico facies. Bernardus. Illū optimū dixerim gradū obediētie. cū eo aīo opus iniunctū receperit. q̄s q̄ et p̄cipitur. ¶ Quarto ad pfectā obedientiā requirit̄ q̄ sit velox ⁊ celeris. Vn̄ bernardus. Verus obediēs mandatū non pcrastinat. ꝑ statiꝫ parat aures auditui. pedes itineri. manus operi. ⁊ se totū intus colligit vt mandatū pagat imperātis. nō attēdēs quale sit qḋ p̄cipit. hoc solo ꝯtentus quia p̄cipit. Itē hieronim⁹. Perfecta obediētia ē sua relinquere impfecta. ⁊ imperātis implere p̄cepta. Qḋ factū legit̄ de quodā sancto monacho nōie marco. q̄ sedebat scribēs in cella sua. ⁊ cū incepisset litterā o. et fecisset quasi medietatē illi⁹ circuli. audiuit vocē spūalis patris clamantē. qui statim relicta illa littera impfecta festinauit ad ostiū cellule. vt volūtati patris satisfaceret. De hac festinatiōe scribit̄ ꝓuerbiorꝫ. xxij. Vidisti hoiem velocē in ope suo. corā regibus stabit. nec erit ante ignobiles. Ad hanc celerē obedientiā imitamur a dn̄o dicēte Luce. xix. zachee festinans descēde scꝫ a ꝓpria voluntate ⁊ affectiōe siue ꝯcupiscentia Et sequit̄ remuneratio. Hodie salus huic domui facta ē. ¶ Quinto ad verā obedientiā requirit̄ q̄ sit fortis ⁊ virilis. Vn̄ bernardus in libro de p̄cepto ⁊ dispensatiōe. Perfecta obediētia legē nescit terminis. non artat̄. nō ꝯtenta angustijs ꝓfessiōis largiori voluntate fert̄ in latitudinē caritatis. ⁊ ad om̄e qḋ iniungit̄ spontaneo vigore liberalis alacrisqꝫ cōmodū non ꝯsiderans in infinitā libertatē extendit̄. Idem quoqꝫ alibi ptractās illud ꝓuerbiorꝫ vltimo. Manū suam misit ad fortia sic dicit. Agendū est instanter et ꝯstāter obedi

endum.nec inter asperitatem verberũ tam regalis est semita relin
quenda.⁊ loquitur ꝺ semita obedientie. Christus etiam hanc semi
tam ꝑ morte ignominiosissima relinquere voluit. Juxta illud ad
philippeñ.ij. Factus obediens vsq3 ad mortem.mortē autē crucis.
Mementote quia christus ne perderet obedientiam perdidit vitā
Hec bernardus. ¶ Sexto requiritur ad perfectam obedientiam ꝙ
[illegible] humilis. Juxta illud luce.xvij. Cũ feceritis omnia que p̄cepta
sunt vo[illegible] dicite serui inutiles sumus. Dicamus semꝑ cõtraria ad
superbi pharisei verba. Deus ignosce mihi peccatori quia non sum
sicut ceteri hominũ innocentes. castitate pollentes. oratiõi instan
tes. sobrie iuste ⁊ pie viuentes in hoc seculo. fructus digne peniten
tie facientes. sicut etiā hic publicanus ⁊ sicut meretrix hec. ꝺ quali
bus iurat veritas ꝙ precedent in regno dei phariseos. Nõ ieiuno
non decimas do. ⁊ si quid aliquid boni facio illud qua districtione
a te iudicet̄ ignoro. aut quo fine terminet̄. Hec beda. Vñ bernardꝰ.
Magna virtus hũilitatis. sine cuius obtẽtu virtus obediẽtie non
solũ virtus non fit. sed etiā in sup̄biā detestabilē erũpit. Siquidē
vt ait petrus blesen. in ep̄la Jlle qui in altis habitat et humilia re
spicit superbiā sup̄ oīa detestat̄. Hec est eñi illa athalia que fere om
ne genus regiũ extirpauit. Hec est bestia saltus que deuorauit exer
citũ absolon. Hec est erugo et tinea que omnē mētis ornatũ depra
uando ꝯsumit. Juxta p̄ceptũ quoq3 diuine legis qui dederit ꝺ semi
ne suo. id est de opere obediētie sue idolo moloch. id est regi sup̄bie
moriet̄. De isto mō obediendi sc3 humiliter sic dicit venerabilis do
ctor ⁊ magister libri ꝺ gestis saluatoris libro. iiij. Pro nostra inquit
forma viuendi. dñi iesu obedientiā oculo fidei videamus. ꝺ qua di
cit euangelista. Descendit cũ illis iesus nazareth. et erat subditus il
lis. Descēsus est in obediētia. Nam nisi animus ad yma descendat
oĩno reluctabit obediens. Hic descensus ab arce mentis fit ab oĩ al
titudine cordis. ab oĩ tumore mentis. ab oĩ iudicio elationis. ab oĩ
ꝓposito contradictionis. ⁊ ab omni reputatione ꝓprie cognitiõis.
Vsq3quo erit descensus. Nazareth est terminus. Nazareth flos est
Florida nāq3 in odoribus. florida in aspectibus debet esse obedien

tia. Nazareth est virgultum. et sine virga correptionis et discipline
obedientia perfecte non agitur. Qui parcit virge odit filium dicit
scriptura de carnali filio. Verū sic experientia docet de spūali filio
atq3 patre. Luce clarius patet q pater spūalis nō corrigens subdi
tum vsq3 ad eternā mortē odit eū Sit ergo in nazareth obedientia
et accipiat qui p̄est oīno virgultū. et corrigat quē assumpsit in filiū
Sanctitas interp̄tat̄ nazareth. Sāctitas certe a sanguinis tin[cto]
ra sumpsit iniciū. et sanctus sanguine tinctus dicit̄. et vsq[ad] sangui
nem impermisse oportet obedire. Nā et christus nazareth subdit?
factus est obediēs vsq3 ad mortē. et omnē sanguinis effusionē. Sed
qui erant huic monacho qui omniū dn̄s erat presidētes. Maria et
ioseph. veritas et caritas. His ducibus et his p̄latis sine intermissio
ne obediamus. Si qui autem precipiunt mariam illuminationez.
et ioseph augmentum a suis lateribus habeant. vt preter veritatē
et caritatem subiectis nullo modo precipiant. et preter ipsas subdi
tos alia scire non doceant neq3 cogant. Qui vero experimento nō
didicit obedientiam sepe incaute precipiet. sed fides obedientis li
berat vtrūq3. Durum est q sciat equitare nesciens ambulare. Doce
re vero qd quis non didicit aut presumptio aut stulticia aut para
clitus est. Nempe absq3 dubio non a verbo aut a libro. sed ab expe
rientia ipsarum. aut ab infusione comprehenduntur perfecte virtu
tes. Et si de christo dicitur. ex his que passus est didicit obediētiā
qd sequit̄ tacebo. Vn̄ gregorius primo dyalogorū. Vsus recte puer
sationis est vt p̄esse nō audeat qui subesse nō didicit. nec obedientiā
subiectis imperet. quā p̄latis nō nouit exhibere. De isto mō p̄cipi
endi habet̄ etiā in vitispatrū in li. xv. sic. Dicebat quidē senex. q2 si
quis cū timore dei et humilitate iniūgit fratri aliquid facere. sermo
ip̄e qui p̄pter deum egredit̄. facit ip̄m fratrē subiectū existere. et im
plere qd iniunctū fuerit. Si autē quis volens iubere fratri et non
hoc scd̄m timorē dei fecerit. sed per auctoritatem et austeritatem.
volens sibi in eo potestatem vendicare. deus qui videt occulta cor
dis non permittit eum audire vel facere quod iubetur. Manife-
stum est enim opus quod scd̄m deum fit. et iterum manifestum est

qđ in potestate iniungit᷑.q̄m qđ a deo est cū humilitate et obsecra
tione imperat᷑.qđ autē ex potestate cū furore et ꝑturbatiōe.vtpote
qđ a maligno est.¶ Septimo ⁊ vltimo requirit᷑ ad verā obediētiā
ꝙ sit ꝑseuerans vsqꝫ ad mortē.q꞉ sicut dicit grego.li. primo moral᷑.
Incassum bonū agit᷑ si ante vite terminū deserat᷑.q꞉ frustra veloci
ter currit qui priusq̄ꝫ ad metā ꝑuenit deficit.Et iohānes in apoca
lipsi ait.Qui vicerit scꝫ ꝓpriā affectionē ⁊ voluntatē.et custodie
rit vsqꝫ in finē oꝑa mea.dabo illi stellā matutinā.id est meipꝫ.Di
camus ergo cū btō iob in corde nostro.donec deficiā nō recedā ab
innocētia mea.iustificationē meā quā cepi non deserā.vt impleat᷑
in nobis illud sapiētie.Esto firmus in via dn̄i.⁊ sequet᷑ te verbum
pacis ⁊ iusticie.scꝫ illius qui dicet Venite benedicti patris mei per
cipite regnū.¶ De tribus modis obediēdi p̄cipue dedit dn̄s apl̄is
formā dicens.Non vos me elegistis ꝟ ego elegi vos ⁊ posui vos vt
eatis ⁊ fructū afferatis⁊ fructus vester maneat.vt scꝫ obediant hu
militer viriliter ⁊ ꝑseuerāter.Nō inquit vos me elegistis ne glorie
mini quasi ex vobis.ꝟ ego elegi vos ne sitis ingrati.q̄si nō acceperi
tis.⁊ posui vos vt eatis ⁊ fructū afferatis ne torpeatis ocio.gratiā
dei inuacuū recipiētes.⁊ fructus vester maneat q̄tenus ꝑseuerātia
coronet᷑.¶ Has dilectissimi septē obediētie regulas cordis auribus
retinere studeatis.nec ab ipsis ꝯdicionibus p̄scriptis ꝓprie volun
tatis p̄pediente sentimēto vnq̄ꝫ resilire ꝯtendatis.Hi sunt septem
gradus scale quā vidit iacob.vt habet᷑ genesis.xxviij.Cuiꝰ duo la
tera possunt intelligi pauꝑtas volūtaria ⁊ ꝯtinētia vel abrenūcia
tio ꝓprie voluntatis ⁊ ꝓprij sensus.¶ Attendenda v̄o sunt q̄tuor
que de hac scala dicūt᷑.Primū est ꝙ erat stans suꝑ terrā.in quo no
tat᷑ rectitudo intentiōis que debet esse in his qui viā obediētie in
grediunt᷑.⁊ excludit᷑ ꝑ hoc macula intentionis terrene.Nā eoꝝ qui
habēt terrenā intentionē in religiōe scala nō stat ꝟ potius iacet su
per terrā.sed potius directa est ad infernū.¶ Secundū qđ de hac
scala dicit᷑ est ꝙ cacumen eius tangebat celum.in quo figuratuꝫ est
ꝙ ꝯuersatio religiosoꝝ debet esse in celis.vel ꝙ īmediatus trāsitus
est in morte a via ꝑfecte obediētie in celū.Parū eniꝫ vel nihil mo

rantur perfecte obedientes in purgatorio. quia in vero obediente christus viuit et operatur. Iuxta illud ad gal. ij. Viuo ego iā non ego viuit vero in me christus. Nō est eniz verisimile q̄ deus sit in futuro eoꝝ vltor quoꝝ hic est actor. ¶ Tercium est q̄ iacob vidit angelos ascendentes et descendētes per scalā illā. in qua designatur q̄ via obedientie vita angelica est. Siue enī descendant vere obedientes fratribus suis ministrādo. siue ascendant deo assistendo in oratiōe lectione. meditatione. ad modū angeloꝝ voluntatem dei peragunt. ¶ Quartū est q̄ dn̄s erat innixus scale. in quo insinuatur q̄ perfecta obedientia se habet imediate ad deū. Nullū enim vel modicū interuallū est inter mortē vere obedientis et diuinam visionē. De hoc in climacho tale refertur exemplū. Cū enim quidā senex diceret alteri de quodā iuniore monacho q̄ mortuus esset. respōdit ille. Hoc mihi psuadere nequibis vt audiā et credā. Sciebat nāq̄ q̄ verus obediens in vita fuisset. Tunc senex ait. Veni et vide. Surrexerūt ergo ambo celeriter et ad cimiterium puenerūt. et clamauit ille alter tanq̄ ad viuentē. et dicit ei. Frater innocenti mortuus es. At vero pfectus obediens et post mortē obedientiā ostendens rn̄dit. Pater quomō possibile est hominē operatorē obedientie mori. Itē insinuatur in hoc q̄ dn̄s innixus est scale q̄ ipe paratus est iuuare et pseruare eos qui viā obedientie aggressi sunt. ¶ Pro his oībus dilectissimi studeamus hanc virtutē obediētie cordialiter adimplere. quā tam solenniter pmisimus apertis ianuis in pfessione. qm̄ si ptra votum inobediētes fuerimus. aut cū murmure obediētes. furti pculdubio rei tenebimur. et tanq̄ aliene rei inuasores scilicz abnegate voluntatis. peccati veniā non merebimur priusq̄ quod ablatum est fuerit restitutum. vt dicit august. in epla ad macedoniū. ¶ De cōmendatione huius virtutis scz obediētie. Sic dicit idē augus. sermō e. ij ad fratres de heremo. O venerabilis sanctaq̄ obedientia. tu salus omniū fideliū. custodia omniū virtutū. tu celū aperis et infernū claudis. tu etiā filiū dei ad terrā posuisti. et venit inter hoīes non vt faceret voluntatē hoīs. sed voluntatē patris qui misit eū. Voluntas enī patris fuit vt redimeret humanū genus. et reconciliaret ei crea

tura sua que perierat. et vt voluntas patris perficeretur filius fuit obediens vsqꝫ ad mortem. Vt ergo non esset nobis obedientia laboriosa. exitum presentis vite saluator per obedientiam terminauit. Iure ergo obedientia sacrificio ꝓponitur. quia de potestate diaboli nos eripuit. qđ nullum legale sacrificium facere potuit. Nec mirum si nos peccatores obedientie in hac vita subijcimur. qñ hanc mediator dei ⁊ hominū etiam in morte non deseruit. se ei subijcitur qui per oīa erat patri coequalis. ¶ Nos autē ꝓpter peccatū alijs hominibus subiecti sumus. Nam natura oēs equales genuit. sed inequalitas que accessit ex vicio ordinata est dei iudicio. Vñ oportet nos obedire hominibus. Ideo fratres mei attēdite ⁊ parati semꝑ estote ad obedientiam mandatoꝝ dei. paratas semper habētes aures auditui et linguā voci. pedes ituros festinate. manus ad opera sine mora parate. corde iocundo. facie serena. ore risorio. et oculo ornato sanctitatis splendore. non tamen timore seruili vel metu. sed omni caritatis affectu sanctam obedientiā seruare vos opto. Tūc enim ante tribunal iudicis abrahā non vos condēpnabit sed commendabit. non vos a se expellet sed conuocabit. nō vos maledicet sed sublimabit in eterna patria. O monache lege qđ dicitur melior est obediētia q̄ꝫ victima. que causa est. nisi ꝙ in victimis aliena immolatur caro. sed in obedientia voluntas ꝓpria ⁊ caro mactat̄. Estote ergo fratres mei obedientes. vt deū placare possitis de peccatis cōmissis Tanto enī citius placat homo deum. quanto repssa arbitrij sui superbia gladio precepti se immolat. Hec est illa obedientia que concordiam conseruat in angelis. pacem nutrit in monachis. tranquillitatem generat in ciuibus. Hec est illa obedientia sine qua respublica stare non potest. sine qua familia aliqua regi nō potest. O q̄ꝫ enorme viciū qđ obedientie contrariū fuerit. Per hoc diabolus celum perdidit. per hoc homo paradisum amisit. per hoc saul regnum. per hoc salomon amorem diuinū. O sancta dei sponsa obedientia. tu perfecta scala qua celum ascenditur. tu quadriga qua helyas vehitur in paradisuꝫ. tu porta fidelium paradisi ⁊ clausura reorū inferni. O sancta obedientia tu humilitatē nutris. tu pa

tientiam ꝓbas. tu mansuetudinem examinas. Estote ergo fratres mei cum abrahã obedientes. reddẽtes que sunt cesaris cesari. et que sunt dei deo. Tunc vero reddimus cesari debitum. quando duliam prelatis nostris reddimus. Hec enim dulia consistit in reuerẽtia in rerum exhibitione ꝛ dilectiõe. Hoc autem facere debemus non solũ pastoribus. sed etiam sanctis dei. ꝛ tunc reddimus per obedientiã que sunt cesaris cesari. Sed tũc reddimus que sunt dei deo. quãdo in latria perseueramus. Hec enim soli deo conuenit. Hec enim con sistit in oratione ꝛ gratiarũactiõe cultus exterioris homi[illegible] exhibi tione. ꝛ interioris mentis deuotione. qḋ facere et perseuerare deus ipse nobis in eternum dignetur. ¶ De cõmendatione etiam huius virtutis scȝ obedientie in libro de gestis saluatoris tale ponitur ex emplũ ymaginatũ. Quodã tempe conuentũ atq̃ ꝯgregationẽ oẽs virtutes inuisibilẽ fecerunt. in medio statuentes puellã paruulã. obedientiam. et veritas in medio surgens inuisibiliter ab omnibus perquisiuit. Habetis ne aliquid querele aduersus hanc. Et respon derunt. Nequaq̃. imo ipsa velut famula cum sit tamẽ primiceria nos omnes honorat. in om̃i loco tempe ꝛ opere nos vereť. nostras perficit voluntates. letificat cõgregationẽ nostrã. nec vnq̃ȝ queri monia aut murmur auditur ab ea. Ipam dicimus oĩno innocentẽ ac liberam sine exactione diuina debere regnum celoꝝ introire. Pla to respondente iudici deo ꝓ ea. Similiter fecerunt et demones ad uersus obedientiam querentes testimonia. ꝛ non inuenerũt ipsam in aliquo suis legibus subiacere sed oĩno rebellem. ꝛ nihil eoꝝ iuris inueniẽtes in ea maledixerũt atq̃ ꝯdẽpnauerunt eã ab ipoꝝ regno disponentes ꝯtra eã bella crudelia. quia ipsa ipsoꝝ demonũ fines actu intrepido semꝑ pulsat.

¶ De fructibus obedientie. sextũ capitulũ.

Circa tercium membrũ principale ꝓpositum. scȝ de fructi bus obediẽtie accipio mihi loco thematis illud qḋ scribi tur genesis. xxij. per memetipm iuraui quia fecisti rẽ hanc et nõ pepercisti filio tuo vnigenito ꝓpť me. bñdicã tibi ꝛ multipli cabo semẽ tuũ sicut stellas celi. et velut arenã que est in littore ma

ris.possidebit semen tuū portas inimicoꝝ suoꝝ.et benedicent̄ in se mine tuo oēs gentes terre.quia obedisti voci mee. Ecce quantā ꝓ missionē recepit mercedis a deo ꝑ angelum de celo.facta obediētia beatissimi patriarche abrahe. Eya gaudete ꝛ exultate oēs claustra les ꝛ viri religiosi.quia teste origene vos quoqꝫ predictā angeli vo cem audietis. Nunc cognoui qm̄ times tu deū.quia nō pepercisti patri tuo aut matri.filio tuo vel filie vel vxori.aut pepercisti pecu nie vel honoribus seculi ꝛ ambitionibus mūdi.sed oīa ꝯtempsisti. et oīa du[illegible]sti vt stercora vt xp̄m lucrifaceres. Vendidisti oīa ꝛ dedi sti paupibus.et secutus es verbū dei.et reꝝ omniū principi per reli gionis vinculum adheres. Felix hac tue vite cōmutatione.felix ter quaterqꝫ felix.q potuisti mūdi blandientis illecebras supare Cam pus diaboli mūdus est.in quo cū mortalibus pugnā ꝯserit.et quasi leo rugiens circuit terrā et ꝑambulat eā.querens quē deuoret et ex tinguat.cuius insidias qui formidare voluerit se mūdo subtrahat. se mundo occidat.non in hoc sit mūdo corruptibili tanq̄ꝫ ciuis.ꝭ tanq̄ꝫ ꝑegrinus et aduena.nō dormiat cū debeat vigilare. Caueat circūspiciatqꝫ ne antiquus hostis ꝛ ꝯtinuus insidiator aliunde late ret et improuisus exiliat.vbiqꝫ cogitet eū adesse.ꝛ quicquid inuene rit oculis gratū.auribꝰ mellifluū.suaue olfactu.gustu dulce aut de lectabile tactu.vel in quo mens rapiat̄ aut excitet̄ appetitus.quic quid tale inuenerit escā infrā hamis putet.et ibidē latere nouerit inimicū. Quicquid in hoc campo est.diaboli telū est. Si in hunc campū carnalia ꝯcupiscendo declinet̄.hosti potentissimo vł occa sio pugne et spes victorie p̄betur. Tu autē bone monache vt ad te redeam dirupisti vincula.ꝯtriuisti laqueū.ꝛ liberatus seculūꝛ mun di pompas taliter reliquisti.quia hinc eleuatis alis ad religiōis al titudinē euolasti.vt maxima tibi sit indicta ꝑseuerandi necessitas cauendiqꝫ ne per p̄cipicia rediens in ruinā ad mundi labes.ꝛ quas fugisti miserias reuertaris. Quidā nanqꝫ dicunt mundū istum esse olentē fetidā ꝛ imūdissimā sentinā turpitudinū. Quā fugere mun dicia mentis est.purificatio cordis.intellectus illumīatio.et ad hu ius aggrauātis corꝑis futurā glorificationē.quā speramus et credi

mus post aduentum domini sola via. Heu heu munde corruptibi
lis munde corrupte. munde corrumpens quis te cognoscet. quis te
spernet. quis te fugiet. Utinam nudetur in oculis hominũ turpitu
do tua qua amatores tuos turpissimos efficis ⁊ imundos. vt te me
liori consilio fugiãt ⁊ euitent. Audi veritatem. Qui diligit mundũ
non est caritas patris in eo. Qui mundum diligit deum odit. Non
est cum deo qui mundũ amat. Per solam enim dilectionem cũ deo
sumus. non increata illa caritas solum create caritatis merito pos
sidetur. Nec cogitemus deum ⁊ mundũ simul posse dil[illegible]re ⁊ sequi
Cum autem ex dilectione spes perfecta oriatur. scз eterne illius in
corruptibilis glorie percipiendo. mundũ diligendo q̄d sperabimus
Certe mundo perfrui abundare diuitijs explere voluptates alijs
presidere. que quidem via sunt ad tartarũ non ad celum. ad diabo
lum non ad deum. Et tamen tanta mentiũ nostrarum cecitas est.
ꝙ illa querimus ⁊ ad ea quasi beatifica totius mẽtis viribus anhe
lamus. Excutiamus ergo has tenebras. et mundũ relinquẽtes nos
ad illud lumen inextinguibile conuertamus. Si enim sicut sacra te
statur historia dum in mũdo manemus peregrini sumus et aduene
sumus coram dño. ⁊ nostrum est inquirere patriã cum simus hospi
tes super terraз. in eo diuertimus non manemus. Nam dies nostri
sicut vmbra super terram. ⁊ non est mora. Que cum ita sint cur nõ
patriam veram inquirimus. Cur non ad illam celestem ad quã su
mus geniti ꝓperamus. Cur in itineris nostri diuersorio non solum
retardantes viam sed perdentes patriam cupimus permanere Et
quoniã diuersorium duo nobis significat. aut locum ĩ quo viatores
mox recessuri declinant. aut locum in via vbi plures semite reperi
untur. ita ꝙ per vnam euntes ab alia declinamus. quid faciamus
amatores mundi. Quã stultum est in diuersorio mentẽ et spem ap
ponere, vbi mox sumus etiã si stare voluerimus recessuri. O quãta
dementia tenet in hac mundi dilectione mortales. Diligimus exi
liũ. negligimus patriã. mãsura spernimus. trãsitoria vere trãseun
tes amamus. Non possumus fateor corpore mundũ istũ exire. Hic
enim gignimur. hic viuimus. hic nutrimur. mentẽ tamẽ hinc si vo

luerimus valemus eleuare. Respiciamus dum in mūdo pergimus ante pedes. Mundus iste diuersorium est. plures ante oculos vie sunt. via voluptatis. via virtutis. via transgressionis. via obedientie. via inferi. via celi. Quid faciemus o mortales. Ad voluptates infirma caro nos trahit. ad transgressionem diabolus. ad infernum mundus. Continentia autem in deū nos dirigit. obedientia ducit. mundiq; abrenūciatio deo nos vnit. Nos dormiamus in diuersorio expectantes donec eijciamur. Si venire in patriam volumus surgendum est et pperandum. via enim longa arta ardua et laboriosa superanda est. Longa quidem amatoribus mundi. qui a deo in viam longissimam abierunt. arta diuitibus quos oportet diuitiarum dimittere sarcinas. si volunt ad celorū principem peruenire. ardua voluptuosis, quibus opus est mentem a sensibilibus reuocare. et delectationē suam erigere in celis quam habebant in terris. laboriosa negligentibus qui habent pugnare cum carne. luctari cum mundo. certare cum diabolo. Surgamus ergo. nā breuem et compendiosam viam nobis efficiet caritas. amplā paupertas. planam sobrietas. facilem et amenam quotidiana victoria. et quod victorie premiū est. immarcessibilis glorie spes non vacua. Sufficiat nobis de mūdo necessaria sumere. et a malo quicquid fuerit amplius reputare. Famē reprimi. sitim extingui. ymbres et frigora pelli ventorumq; et estuum vim arceri natura desiderat. Quicquid vltra ē a malo est. Videtis ni fallor dilectissimi fratres et filij aliqualiter quid sit mundus iste quem fugistis, cuius fallacias vtilimum arbitror denudasse. vt reliqui sectatores mundi quid ament quo tā perdite delectantur. quoue tam miserabiliter implicētur discussis nebulis agnoscant. Agere vos moneo gratias altissimo qui vos eduxit de vr caldeorum. id est de incentiuo viciorum scz mundo. et induxit in terram bonam melle et lacte manantē. hoc est ad religionem in qua quotidie spiritualis dulcedinis percipere possitis alimoniam. Non enim charissimi sine diuini numinis dispositiōe factum putetis q cogitare cepistis qualiter in seculo pro trāsitorijs dimittebatis eterna. et deniq; creatorem pro creatura deserentes.

a celesti patre suscepta portione substantie. que vobis contingebat profecti eratis in regionem longinquam. vbi deniq͡z cupiuissetis fame facta de porcorum siliquis satiari. Ad vos itaq͡z reuersi diuine gratie lumine in tenebris effulgente. sine qua nedum bona facere non possumus. sed etiam velle presertim efficaciter nō valeamus. Ad vos inquam qui pro secularibus occupationibus tranquillitatem religionis pro mundi delicijs. asperitatem ordinis pro transacte vite superbia in qua superiores gradus elatis affectibus cupiebatis obedientie iugum non verbo solum sed per effectum operis elegistis gloriosū nomen monachi assumentes. meus dirigitur sermo. Qui hactenus vicijs vixistis nunc virtutibus. hactenus vanis nunc solidis occupamini. Deniq͡z stabatis in mūdo quasi ciues et incole toti in terrenorum amore submersi. nunc autem vos viatores agnoscentes cepistis vos gerere peregrinos in terris. Et de timore seruili si quis in vobis tunc erat quo peccatores dei iudiciū metuebatis. ad timorem dilectionis et reuerentie quod declarat religionis electio. vos ad deum creatorem et redemptorem vestrum laudabiliter cōuertistis. Ad vos ergo libellus iste dirigitur. in quibus tm̄ gratia diuina valuit. ꝙ fugistis carnem mundum et diabolum. que tria mors sunt. et sequimini deum patrem et filium et spiritum sanctum. que tria vita sunt. Itaq͡z relicto mundo deum et deo frui in quibus consistit omniū futura mortalium immortalis beatitudo desiderantes. vos religioni optimo consilio et vinculo pene necessario dixerim tradidistis. Cathena quidē est qua rationalis creatura suo creatori desideriosa coniungitur vt se mūdo subtrahat. statumq͡z perfectionis religionis dignitatem professus. in dies magis atq͡z magis proficiens in illam perfectionem redigatur per gratiam. qua illi summo et ineffabili bono in quod omnia tendunt. īmarcessibilis et eterne glorie pṙceps religet. A q̄ religatiōe id est pfecta nō solū iterata ligatiōe vocabulū illud credi pōt nō irrationabiliter descendisse. O vere vinculū. o pciosa cathena. o salutare ligamē. o funiculū triplex. per mare p terras. inter ignes et gla

dios et quecũq; pericula excogitari possunt expetendũ. Videamus si placet an vere funiculus triplex sit hec de qua loquimur ꝛ quam sequimur mundi contagione expiata modis omnibus religio. Triplex ni fallor cõsecratione voti totius religionis perfectio continetur. sicut iuxta apostoli dictum. Quicquid in mundo est de tribus vnum est. scꝫ concupiscẽtia carnis aut oculorum aut superbia vite. Concupiscentie quidem carnis cõtinentie votũ opponitur. Concupiscent[illegible] oculorũ que profecto pallentis auaricie est. illa felix ꝛ locuplex electio paupertatis. quapropter deũ cuncta dimittimus. que et sic nos in via vacuos reddit ꝙ veniamus pleniores in patriam. sic temporalibus exuit ꝙ induit nos eternis. noscitur cõtraponi. Superbie autem vite quis nescit obijci abdicationem ꝑprie voluntatis. ꝛ illam difficilis obedientie sponsionem. O felicem qui recognoscit religio. qui cognitam amplectitur. ꝛ amplexam constanter ꝓsequitur vsq; in finem. O via nedum parum nota sed paucis via quidem difficilis arta ardua ꝛ laboriosa. deducens tamen in patriam. via quidem difficilis sed virtutis. via mortalium sed ad immortalia. via sollicitudinis sed ad metam perducẽs trãquillitatis. et qđ dulcissimũ est vita preter abrupta seculi dirigens ad amena spacia paradisi. Tu status perfectionis licet non semper collectio perfectorum. tu scola veritatis. viciorum expultrix. regula morum et cultura virtutum. Tu custos pudicicie doctrina obedientie mater honestatis magistra sobrietatis. Tu victrix insolentie. supatrix inanis glorie. fugatrix elationis. sedatrix contentiõis. Tu precepta iubes. ad consilia obligas. auges merita. aggrauas delicta. et qđ super omnia maximũ est tu sola cum caritate vinculũ es quo deo coniungimur et vnimur. Quapropter in policratico libro. vij. cap. xx. scribitur sic. Firmiter tene ꝙ nulla vita fidelior. nulla simplicior. nulla felicior. q̃ꝫ eorum qui in claustris humiliter degunt abiectione sua degentes. obedientes prelatis suis in omni subiectione et reuerentia. non appetentes sub obedie nomine dominatum. aut vagandi aut ociandi licentiam. vasa sua possidentes in sanctificatio

ne ꝛ honoꝛe. preſtolantes in ſilentio et patientia ſalutare dei. a de
tractione ꝛ murmure alieni. excipiẽtes ab oꝛe domini inquiete ver
bum quod ſaluare poteſt animas ſuas. grata miſcẽtes cum deo col
loquia. ꝛ quaſi terreſtres angeli ſunt totius mundane perturbatio
nis ignari. Qui vero ad explendas neceſſitates egrediuntur humi
liter. et in eis fideliter verſantur. et ſi non ſecurioꝛem plane vtilio
rem exercent vitam maxima laude digni et reuerentia. Uerum pro
pter diſſolutionem et inoꝛdinatam vitam quoꝛundam religioſoꝛũ
vere religionis gloꝛia non diminuitur. Nam religio in his qui eaꝫ
intrantes profitentur votis adeo vera a deo probata conſiſtit. vt
nullius reprehenſionis aculeos reformidet. Siquidem carthuſien
ſes quaſi incentiue carnis triumphatoꝛes pꝛecipui vbiqꝫ clareſcũt.
ciſtercienſes beati benedicti quem omniũ iuſtoꝛum ſpiritu plenuꝫ
fuiſſe cõſtat precepta et veſtigia ſequuntur ad vnguem. cluniacen
ſes religionis foꝛmam multis tradiderunt. Heremite quoqꝫ ſolitu
dinem ſaluatoꝛis et filios pꝛophetarum inſtitutionis ſue habẽt au
ctoꝛes. Fratres templi machabeoꝛum exemplo ponunt animas ꝓ
fratribus ſuis. In his tamen omnibus fideles inueniuntur ꝛ repꝛo
bi. nec ob id religionis aut profeſſionis veritas defoꝛmatur. Que
enim pꝛofeſſio eſt aut que vnqꝫ ſocietas legitur. in quam macula
non irrepſerit Angelũ apoſtatam legimus in pꝛimis fratribus par
ricidium. ꝓphetam repꝛobum. apoſtolum pꝛoditoꝛem. diſcipulos
chꝛiſti perfidos. nec tamen coꝛrumpitur puritas perſiſtentium an
geloꝛum. aut minus ſancta eſt ſocietas inuicem diligentium fratrũ
aut prophetie gratia eſt in electis culpabilis. aut apoſtolatus in fi
delibus contemptibilis. aut vita clauſtralis per varias diſſolutio
nes oberrantium. et ſeculariter atqꝫ carnaliter viuentium eſt infa
mis. ¶ Ad religionem ergo confugiendum eſt miſeris moꝛtalibus
qui poſt mundi coꝛrumpentis illecebꝛas incedentes abierunt acce
pta carnali poꝛtione ſubſtantie in regionem longinquam. et a deo
longe factus eſt incolatus eoꝛum. Cogita ꝙ ſe immolauit in cruce
chꝛiſtus. vt redemptos ſuo precioſo ſanguine moꝛte ſuſcepta ſalua

ret. Immolemus ergo nosmetipsos vt saluemur in religione. Ara quidem maxima et sanctissima est hec semper cum veneratione no minanda religio. in qua non terrenas fruges sicut agricola reprobatus cayn offerimus. sed sicut pastor ouium electus abel primogenita gregum et de ipsorum adipibus immolamus. Quid est autem terre fruges offerre. nisi deo de terrenis operibus velle placere. Quid est pastorem ouium esse nisi sensus nostros quos cum bestijs cōmunes habemus pastoralem curam assumentes regere. et ne bestialiter vagentur cohibere. Nam sacrificium deo spiritus contribulatus. cor contritum et humiliatum deus non despiciet. Sacrificium quidem abel figura religionis est. Nam sicut in illo rerum omniū principi deo ex primogenitis ouium et ipsorum adipibus immolatur. hoc est primi mentium motus consecrantur. ita sacram religionem professi. deo primos mentis et vlteriores sensuum suorum affectus voluntatem ppriam abdicantes offerunt et submittunt. Et quoniam non qui incipit sed qui perseuerauerit coronam accipiet. cauendum est ne post immolande religionis ingressum. ne post illam obligatoriam sanctissimi voti emissionem egrediamur foras in agrum. hoc est ad secularia redeamus. ne insurgat in nos diaboli figura cayn et interficiat nos. Qui enim in agro fuerit id est mundi negocijs deditus. gladio iuxta propheticum oraculum morietur. Nam religio munda et immaculata apud deum hec est immaculatū se custodire ab hoc seculo. Quis autem infecto mundo poterit adherere. quod mundus et sine macula conseruetur. Res magni discriminis est ignominiam seculi sub religionis habitu circūferre impietatem sub pietatis vmbraculo. et antichristū sub christi vestibus occultare. Nec te seducat hostis mūdus hostis diabolus hostis caro. Hactenus enim non fueras dei. eo quod tue voluntatis dominus esses. nunc autem tue voluntatis dominiū amisisti. imo apud deū abdicatione voluntaria recondisti. Caue quia quotiens illa sine deo et vicarij eius hoc est prelati tui licentia ad ali

quid faciendum defleveris rapine et sacrilegii reus constitueris. Tunc autem sine deo voluntatem flectimus. cum eam ad illicita declinamus. et si contra voti limites nobis aliquid indulgemus. Noli nos imo noli te decipere. si mundum et immaculatum intra cordis penetralia te non servas. et pro peccatis tuis continuos gemitus non fundis. cum albas vestes indutus sis. Hypocrita quidē es. et nomine tm̄ carthusiensis. Si ad mundum etiam sola mente reverteris apostata es. si extra obedientiam dei et regule vel prelati quodcunq₃ etiam opus bonum feceris transgressor es. Lectum nanq₃ tibi fuit ex statutis nostris in ipso professionis tue die. q₃ novicius professione facta ita se ab omnibus que mundi sunt intelligat alienum. vt nullius prorsus rei nec suipsius quidem sine prioris licentia habeat potestatem. Licet enim multa et diversa sunt que observamus. vno tamen ⁊ solo obedientie bono cuncta nobis fructuosa speramus. ¶ Debes ergo cautissime attendere ne deo mentiaris cui te vendidisti propter regnum celorum. sicut dictum est supra. Semper ergo mi dilecte fili versetur ante mentis oculos dies illa professionis tue qua te mundo moriens ante altare quasi mortuum pro benedictione suscipienda pretendisti. Recordare iugiter obligationis tue cyrographum et verba illa formata ac etiam forte manu propria scripta. quibus te omnipotenti deo solenni voto pie atq₃ humiliter dedicasti. O te felicem mi monache si postq̄₃ ad aratrum manum posuisti te non convertaris retro. si salutem anime tue imo animam tuam in dei prelatiq₃ tui obedientia cōtinebis. Recordare inquam diem illam in qua de profundis clamasti ad dominum ⁊ animam tuam apud terrenam detenta in salutis eterne premium ad superos revocasti. Semel deo consecratus es, sacrilegiū erit si te iterum converteris ad terrena. Time creditorem cui te indissolubiliter obligasti. Time dn̄m cui volūtatis tue dominiū tradidisti. Time quidē dn̄m. et inquire que beneplacita sunt illi. Quid autem sibi placeat sapiens admonet et prophe

ta confirmat. Inquit enī ille. Si quid vouisti deo non moreris red dere. displicet enim illi infidelis ꝛ stulta ꝑmissio. Reddat vt iubet apostolus vnusquisqꝫ prout destinauit in corde suo. non ex tristicia aut necessitate. hylarem enim datorem diligit deus. Qđ si dederit tibi dominus. dabit enim si voles et voti non peniteat tui. si nō in necessitatis tristicia sed in leticia voluntatis ꝑmissa persoluas non tricesimū de tui seminis hoc est voti largitate fructum. nō seragesimū solum. quorum ille simpliciter christianis iste vero clericis reseruatur. sed centesimū altissime perfectionis fructum accipies. qui consummatissimis competit religiosis. Tu enim teipm voluntatem ꝛ opera tua. deo religionē ingrediens dedicasti. Hoc est vere sacrificiuꝫ iusticie qđ edificatis muris hierusalē dominus acceptat cum totus homo totus redditur creatori. Hoc est vere holocaustuꝫ id est totū incensum. in quo totum qđ sumus ꝛ possumus deo committimus. ꝛ nihil in nostra relinquimus potestate. Hoc nō faciūt qui sine voto opera solū offerunt. ꝛ ob id apud dei benignitatē nō est dignum ipsos tantūdē quantū voti obnoxios promereri. Quis plus gratie meretur. an qui solum fructus arboris sic superiori donaret ꝙ ad illorum prestationem nisi quantū placuerit sibi non teneatur. an qui arborem donat ꝛ fructus tali conditiōe. ꝙ etiā post donationem nequit reuocare. Nemini dubium illum qui plus donauit plus mereri. Plus aūt largitur qui fructus ꝛ arborem. q̄ꝫ qui solum fructus exhibeat longeqꝫ plus qui taliter in perpetuū donat ꝙ retractare non possit. q̄ꝫ qui taliter prestat ꝙ vlterius si non velit impune valeat non prestare. Subiungemus igitur religiōe voluntatis arbitrium letanter et totaliter deo suoqꝫ vicario prelato. vt obedientes eideꝫ quicquid facimus operemur. ac vt bonitate sua ad preparatum celorum regnū non nos actores sed sola instrumenta bonorum que facere dicimur acceptando gratuite perducat. O felicem contractum. o vere lucrose permutationis auctionem. Religione voluntates nostras quibus sola mortalia offendentia et dampnantia opera possumus deo concedimus. vt coexistente nobis deo vitalia meritoria et deum placantia faciamus. Verum

quātū nobis minui videt arbitrij.tantū nostris opibus vite cumu lat et meriti. Exemplū habemus i beatissima vidua elisabeth.que pdicta oia optime sciens.ↄsentiente marito cuius dā viri religione pcipui scꝫ magistri conradi adeo se subiecit voluntati.vt quicquid ille pciperet.ipsa cū reuerentia et multo gaudio adimpleret.vt ex hoc et obedientie pciperet meritū.et dñi saluatoris q̄ factus ē obe diens vsqꝫ ad mortē imitaret exemplū. Magister autē predictus se pe sibi molesta et cōtraria imponebat.et quos amplius diligere vi debat ab eius ↄsortio separabat vt eius voluntatē frangeret.ꝛ ipm suū affectū totaliter in deū dirigeret. Sed in his oibus inueniebat velox ad obedientiā.ꝛ ↄstans ad patiētiā. Sed qm̄ hec disputatio de mūdi fallacijs ꝛ laude religiōis me longius q̄ȝ arbitrabar a pro pósito traxit.enarrando sub breuitate ipsius scte obedientie fruct9 ↄsequar quantū dederit omipotens deus.cui est honor ꝛ gloria in secula seculoꝝ Amen.

¶ De fructibus obedientie.vij.ca.

Primus itaqꝫ fructus virtutis obediētie est.qꝫ pacem dat et seruat religioso. Qui eni minus est obediēs frequentes habet turbatiōes.quia nō est pmptus ad multa.que sibi imponunt.ad que si esset pmptus nō turbaret.sed pacem haberet Ideo dicit puerbioꝝ.xiij. Qui timet pceptū in pace versabit. So lus quidē obediēs est.qui cū timore pceptū sui plati recipit. Sic in telligo qꝫ gloriosorū terre vere fidei principū alter seruos dominis carnalibus obedire p oia.alter vo subditos esse in oi timore dñi pre cipit.illud adijciēs vt hoc nō tm̄ bonis ac modestis exhibeant.sed etiā discolis. Neqꝫ eni ꝺ dño iudicare seruū decet.sed mores ei9 qua lescūqꝫ perferre. Quo enim immicior dñs aut platus.eo et clarior deoqꝫ acceptior obediētia ꝛ patiētia subditi seu serui est. Vn̄ poeta laureatus franciscus petrarcha.ij.libro suo ꝺ remedijs vtriusqꝫ for tune.dolori ↄquerēti ꝺ duricia ꝛ puersitate dñoꝝ seu platoꝝ respon det ratio. Nulla re melius q̄ȝ dilectōe ꝛ obsequio mollient scꝫ duri plati.et fortassis adeo vt qđ obediētibus accidit.inde tibi ventura libertas ꝛ pax.vn̄ te seruū luges aut subiectū. Deinde dolori cōque

renti et dicenti. imperiosus ꝛ difficilis est dominus seu prelatus. re spondet nō sine causa illi in sortem obuenisse tecum in animo tuo pone. Quicquid ergo iubet q̄zuis difficillimū sed honestum. deuz ipsum iubere credito. Sic ergo per omnia prelatis obediant subdi ti si iusta precipiunt. Non difficultas retrahat non labor non ne gata premia non irrogata supplicia. Unde apostolus cum seruos per omnia dominis obedire precepisset subaudis dūmodo iniusti cia et inhonestas absint. addidit. ¶ Non ad oculum seruiētes qua si hominibus placentes. sed in simplicitate cordis timentes deum Hec ille. ¶ Secundo obedientia acquirit religioso gratiam maio rum suorum. Sicut enim sillaba indifferens. est multum accepta versificatoribus quia possunt d̄ ea facere qd̄ volunt siue breuem si ue longam. ita ꝛ vere obediens prelato suo accept⁹ est. quia potest de eo facere quod vult. Exemplum habemus in vitispatrum de ab bate siluano. qui cum quereretur a quibusdaz quare diligeret disci pulum suum marcum pre aliis. duxit eos per cellas fratrum. et vo cans vnum non statim venit. Similiter ꝛ multi fecerūt. Cum au tem veniens ad cellam marci vocasset eum. ipse relicta littera im perfecta quam scribebat statim venit ad euz. Quo viso dixit abbas eis. Ecce quare plus diligo euz. Et illi dixerunt. Uere et plus dili gendus est a te. quia deus plus diligit eum. Talis etiam erat paul⁹ qui de se prime ad corinthios. x. ait. Ego per omnia omnibus pla ceo. non querens quod mihi vtile est sed quod multis. Unde eccle siastici. xxiiii. Respicite quoniam non soli mihi laboraui. sed omni bus exquirentibus disciplinam. Augustinus. Quanto amplius rē cōmunem q̄z ꝓpria vestra curaueritis. tanto vos amplius profice re noueritis. ¶ Tercio obedientia totam congregationem quam inobedientia summe ꝑturbat pacificat. In cui⁹ figura primi mach abeoꝝ. xiiii. legitur ꝙ siluit terra. id est in pace fuit oīmibus diebus symonis qui interpretatur obediens. ¶ Quarto obedientia vtilē hominem facit congregationi sue. Bonus enim obediens est sicut asina que erat in hierusalem cōmunis. quam quilibet poterat acci

pere ad quoscunqꝫ vsus. Et felix qui potest dicere cum psalmista.
Vt iumentum factus sum apud te. tenuisti manum dexteram me-
am. et in voluntate tua non mea deduxisti me. ¶ Quinto obedi-
entia custodit a periculis peccatorum. Exequens enim obedienti
am est in negocio regis celestis cuius mandatum exequitur. et ideo
est securior q̄ȝ qui est in proprio vt mercator. Vnde gregorius dicit
Sola obedientia virtus est que ceteras virtutes menti inserit. in-
sertasqꝫ custodit. ¶ Sexto obedientia facit hominem nobilissime
triumphare videlicet de hoste fortissimo scilicet proprio animo.
cui qui dominatur melior est scd̄m salomonem expugnatore vrbiū
a quo quidem animo ꝛ sensu multi vincuntur. postq̄ȝ vicerunt car
nem mundum et dyabolum. ¶ Septimo obedientia facit deo sa
crificium acceptissimum. Per pietatem enim offeruntur deo res
temporales. per abstinentiaȝ propria caro. per obedientiam vero
propria voluntas. Primi regum. xv. Melior est obedientia q̄ȝ vi
ctima. quia scd̄m gregorium. Per obedientiam propria voluntas
mactatur. Tanto igitur quisqꝫ citius deum placat. quanto repres-
sa ante eius conspectum proprij arbitrij superbia precepti se im-
molat. ¶ Octauo obedientia facit preces apud deum efficaces.
Vnde augustinus in libro de opere monachorum. Citius exaudi-
tur vna oratio obediētis q̄ȝ decem milia contemptoris. Vnde gre
gorius. Si obedientes fuerimus prepositis nostris. obediet deus
orationibus nostris. Et hoc iustum est. Qui enim prelatum audit
et ei obedit. deū audit et ei obedit. Iuxta illud. Qui vos audit me
audit. et qui vos spernit me spernit. Et ideo etiam dicit moyses
ad murmuratores et inobedientes. murmur vestrum non est con-
tra me sed contra dominum Exodi. xvi. Vnde gregorius super le-
uiticum omelia. xi. Seruus si domino irreuerens sit. id est subditꝰ
si prelato inobediens fuerit. per hunc corporalem dominum et pre
latum in dominum maiestatis contumeliam iactat. ¶ Nono obe
dientia sūme ditat meritis. Sicut enim mercator qui circa omne ge
nus negociatiōis ꝛ omni tempe ꝛ in p̄ciosis mercibus negociatur sa

cile ditatur. ita et vere obediens. quia in omni tempore ꝛ opere me
ret. Et ideo bene pōt dici obediētie illud ꝓuerbioꝝ vltimo. Mul
te filie scꝫ virtutes spūs sancti filie. ꝯgregauerūt diuitias. tu super
gressa es vniuersas. Ecōtra inobediētia oībus meritis hoīem spo
liat ac pauperē facit. Nā vt supius dictū est. per inobedientiā ani
marū opera nō respiciunt. oratiōes ꝛ vota nō suscipiunt. ꝯtingitq̄
inobediētib⁹ illud aggei primo. Seminastis multū et intulistis pa
rū comedistis ꝛ nō estis saturati. bibistis ꝛ nō estis inebriati. Intel
lige de cōmunione corpis xpi sacramētaliter et nō virtualiter vt iu
das. Et sequit̄ ibidē. Et qui mercedes ꝯgregauit misit eas ī saccuꝫ
pertusum. De sacco quippe ptuso aliūde exit qđ aliunde immittit̄
quia inobediētes meritū qđ ex bono ope acquirūt per inobediētiā
perdūt. ¶ Decimo obediētia ad maiorē ꝑducit gloriā. Vnde legit̄
in vitispatrū ꝙ quidā senex vidit quatuor ordines in celo. vnuꝫ in
firmantiū et gratias agentiū. aliū infirmis ministrātiū. aliū in soli
tudine degentiū. aliū viuentiū in obediētia. et hic erat sup oēs. Et
cū quereret rationē dictū est ei. q2 alij qđ faciūt. faciūt scđm volū
tatē suā. hi autē ꝓprias volūtates abdicātes qđ faciūt. faciūt scđm
iussionē patris spūalis qđ est maius. et ideo ducit ad gloriā maio
rem. Ad philippeñ. ij. Factus est obediēs vsq̄ ad mortē. ꝓpter qđ
et deus exaltauit illū. Ipsa enīꝫ filij dei obediētia adeo meruit exal
tari. vt ad gloriā eius flectat̄ omne genu. Itaq̄ obediētie stipēdiū
est regnare. obediētie seruus seu operator rex est hominū. socius an
geloꝝ. horror demonū. ¶ Vndecimo obediētia homini obediēti di
uinam misericordiā impetrat Eccl'iastici. x. Eris velut fili⁹ altis
simi obediens. ꝛ miserebit̄ tui magis q̄ꝫ mater. Igit̄ quodcūq̄ pōt
manus tua in opibus obediētie instanter operare ꝯsulit sapiēs Ec
clesiastes. ix. sciēs ꝙ sicut dicit poeta laureatus libro suo primo de
remedijs vtriusq̄ fortune magnū satis ipa sibi virtus est premium.
Consciētia bonoꝝ opeꝝ nihil est dulcius. Nō te retrahat ab hone
sto desperatio p̄mioꝝ. q2 nullū etiā in hac vita recte factū p̄mio ca
ret. cuius vt sapiētibus placet fructus vberrimus ē fecisse atq̄ in si
lentio meminisse. Nihil q̄ꝫ dulcius ē bene ꝛ obediēter expēsi tēpo

tis memoria. Tempus ergo non est vane expendendū. q2 scd̄m ber
nardū Nihil p̄ciosius tempore. ß heu nil eo hodie vilius inuenitur
Transeunt dies salutis ⁊ nemo recogitat. nemo sibi diem perire et
nunq̄ȝ reddituꝝ causat. Et iuxta sententiā eiusdē. sicut capillus de
capite. sic nec momentū de tempore peribit indiscussum qualit̄ fu
erit a nobis expensum. Non igit̄ ociosis operibus ꝯsumamus tem
pus. qd̄ nobis ad agendā penitentiā ad obtinendā veniā. ad acqui
rendā gratiā. ad ꝓmerendā celestem gloriā miseratio diuina indul
sit. ¶ Unde notandū ꝙ tempus modo datur. sed postm[...] aufert̄
modo tēpus iuuat postmoduȝ aduersabit̄. tēpus modo est ß postea
finietur. Datur dico tēpus modo ad merendū ⁊ penitendū. Iuxta
illud ecclesiastici. xvij. Numeꝝ dieꝝ ⁊ tempus dedit illi vt scȝ domi
nus temporis esset ⁊ in tempore peniteret ⁊ mereret̄. Seneca in ꝓ
uerbijs. Oia aliena sunt a nobis tempus tm̄ nostꝝ est. quotidie de
terior est posterior dies. Postmodū tempus auferetur. Iuxta illud
psalmiste. Cuȝ accepero tēpus ego iusticias iudicabo. Accede igit̄
peccator cū fiducia thronū misericordie dū licet appellare. dum ad
huc dies est comparatiōis. dū misericordia sedet in throno suo que
exuperatur iudiciū. caue ne differas quousq̄ȝ dn̄s acceperit tēpus a
te. tunc vtiq̄ȝ iusticias iudicabit nec appellare licebit. ¶ Scd̄o dixi
ꝙ modo tempus iuuat Primi machabeoꝝ. xij. Vt vidit ionathas
quia tēpus euȝ iuuat. elegit viros et misit illos romā ⁊c. Postea ad
uersabitur Trenoꝝ. j. Vocauit aduersuȝ me tēpus vt ꝯteret electos
suos. ¶ Tercio dixi ꝙ tēpus finietur Apocalip. x. Iurauit angelus
per viuentē in secula quia tēpus amplius non erit. Ideo valde be
ne concludit ap̄l'us ad gal̄. vj. Ergo dū tēpus habemus operemur
bonū ad omnes. ¶ Itē sciendū ꝙ istud tempus est labile breue et
acceptabile. quia labile redimendū est. Ad ephesios. v. Redimētes
tempus qm̄ dies mali sunt. Quoniā breue. conseruandū est Eccle
siastici. x. Fili ꝯserua tempus et deuita a malo. Quoniā acceptabi
le. salubriter expendendū est. scd̄e ad coꝝ. vj. Ecce nunc tempus ac
ceptabile. ecce nunc dies salutis. Sed heu tēpus benefaciendi dn̄e
dissipauerunt legē tuā. De quo in policratico libro. j. ca. j. sic scribi

tur. Quis eo indignior est qui suiipsius contempnit habere noticiā.
qui tempus qđ parca manu datum est ad mensurā in visum vite
et solum reparari non potest vsuraria quadam accessione et penali
repetendum in vite dispendia ꝓdigit. et in contumeliam auctoris
effundit. Ad hoc sane nasci hominem. ad hoc ei dari tempus constat
vt creatorem suum colat amet cogitet. quicquid hinc excidit perdi
tur. Videte ergo quantū perditi temporis est. quantūq; non perdi
ti. Idcirco studeat vnusquisq; obedire statutis ordinis carthusien.
in prima parte capl'i. xlj. vbi ponitur talis distinctio horarum. vt
sciamus quomō vtiliter expendere debemus tempus nostrū. Spa
cium inquiūt vel a prima vsq; ad terciā hyemis tempore. vel a ma
tutinis vsq; ad terciam estate. diebus omnibus exercitijs spirituali
bus mancipamur. A tercia vero vsq; ad sextā ferialibus diebus ma
nuū deputatur operibus. que tamen opera saltem breuibus volu
mus oratiōibus interrūpi. Spacium vero qđ sexte noneq; interest
quieti deputatur estate. et qđ nonam vesperasq; discriminat manu
alibus deputatur operibus. Semperq; in operando saltem ad bre
ues. et quasi iaculatas monemus oratiōes recurrere. Porro a spacijs
operi manuū deputatis vtilitatē non intendimus excludere lectio
nis. A vesperis vsq; ad completoriū spiritualib9 opera datˀ in qua
dragesima vsq; ad completoriū licet manualia operari. Post com
pletorium nequaq̄ vltra multū differimus accubare. Monemus
etiam horis ad quietem deputatis dormitioni magnum studiū im
pendere. quo temporibus ceteris alacriter vigilare possimus. Hec
omnia ibidem. Scdm hāc ordinationem expendere curemus tem
pus nostrum. Nam et monachoꝝ legislator fundamentum statuto
rum nostrorum. beatus scʒ benedictus precepit vt omnes magistrā
regulam sequantur.

¶ Octauum capitulum.

ya ergo charissimi et desiderantissimi fratres huic glorio
e se et excellentissime virtuti obedientie ceterarūq; virtutū
primicerie. de qua tamen vtilia et gloriosa in p̄senti specu
lo vestro. qđ spiritu iesu operāte ad vestrā edificationē collegi spe
culari potestis vltro vt occurratis consulo. venientē ꝑ mandatū p̄

lati.leto animo vel patentib⁹ vlnis excipientes atqꝫ amplectētes vt enim resistentibus ꝑmolesta. sic amantibus ꝑiocūda est. Jugū qui fert volens leue efficit. Sed heu oēs fere de numero stultorū filiorꝝ sumus. de quibus sic dicit ancelmus libro suo de similitudinibus. Propria voluntas cuidam herbe venenose ⁊ mortifere similatur. quaꝫ quidam medicus peritissimus ꝓgeniei cuiusdam primis parentibus interdixit. cōminans ꝙ si ex ea comederent. leprosi effecti interirent. At illi preceptis eius obedire noluerunt. sed ex eadeꝫ arbore comederunt. vnde ⁊ leprosi effecti leprosos filios genuerūt ⁊ vt medicus cōminatus est mortui sunt. Quorꝝ filij licet parentes suos cognouerunt herba illa infirmatos fuisse ⁊ mortuos. seqꝫ ip̄os lepra percussos. eandem tamen herbam super omnes alias diligūt inde cibos suos condiunt. ⁊ mane ⁊ vespere quasi ꝓ medicamento accipiunt. Hi q̄ꝫ sint dementes omnis qui audit aduertere potest. Sed nec minus dementant̄ qui ꝓpria volūtate vtunt̄. Nihil itaqꝫ illis dementius qui nihil vtuntur sua mēte libentius. Hec ille. Verum ne nobis deterius spiritualiter contingat scientibus ꝓpter inobedientiam primos parentes nostros perisse. nosqꝫ ꝓpter eam in originali peccato natos ⁊ morituros. audiam⁹ singuli libenter. imo suscipiamus tāq̄ꝫ epistolā amatoriā celitus nobis missam āmonitionē venerabil' petri blesen̄. cuidā monacho ita scribētis. Dedisti inquit manū tua monastice ꝓfessiōi. cursum queso tue ꝯuersatiōis attēde. Ex quadā enī obligatiōe que tue annexa est ꝓfessiōi. exigit̄ a te spiritualiū frugū mensura ꝓpensior. vt sis deuotior in oratione in lectōe studiosior. in castitate cautior. patiētior in duris. in risu rarior. suauior ī ꝯuersatōe. grauior in vultu ⁊ gestu ⁊ habitu. moderatior in v̄bis. ꝓfusior in lacrimis. ī caritate feruētior. Redde ꝯscientie tue de quotidianis actib⁹ rationē. Vide si diem et noctē sine cuiuslibet pcti macula trāsegisti. si minus legisti aut orasti. si in v̄bo si in cibo si in potu. si in somno temperantie modum excessisti. et scias nō modicam esse temporis illius iacturam. quod in ocio aut fabulis expendisti. Verbum hieremie est. Bonuꝫ est viro cum portauerit iugū ab adolescentia sua. sedebit solitarius ⁊ tacebit. et leua

bit se supra se. Vereor ne sensu contrario et perverso levabis te supra te non humiliter sentiens. sed exaltās te et ambulans in magnis et mirabilibus supra te. habens voluntatē propriā abbatē seu p̄latū. Sed certe nulli prelato aut subdito voluntatē propriā sequi licet. Nam et monachorum legislator quasi edicto precipit generali ut oēs sequantur magistrā regulā. et ab hac lege nec abbas nec prior excipit̄. Verbum apostoli petri est. Castificantes inquit corda vestra in obedientia caritatis. ut scʒ subiectus voto alacri obediat. et affectio filialis pate..nam reverentiam semper pre oculis habens nullis artata limitibus se occurrēti desiderio in latitudinem caritatis infūdat. Quicquid ergo tibi prelatus iniūxerit sic illud amplecti debes. ac si deus ip̄e p̄ciperet. nam et si etiā impossibilia iniungant̄. iuxta regule tenorem confidens de adiutorio dei ex caritate obedias. Beatus benedictus quoqʒ contestatur deo impendi obedientiā que maioribus exhibetur. Ad p̄latos loquens dn̄s dicit Qui vos spernit me spernit. et qui vos audit me audit. Perniciosum igitur est suū qualitercūqʒ scandalisare prelatum. Nam si super scandalo pusillorum terribilem penam statuit deus. quid erit de scandalo prelatorum. Sane in omnibus que a prelato iubentur generaliter dāpnabilis est contemptus. et sicut caritas cōmendat obedientie meritum. sic rebellio accumulat inobedientie malum. Species contumacie est de modo mandati inquirere hesitare discernere aut differre. In contractu enī obedientie non habet disputatio aut disceptatio locū. Naʒ si in discussionē aut suspicationē ea que tibi sunt mandata deduxeris. ad lignū scientie boni et mali manum prevaricationis extendis Nimis delicata est hec obedientia transiens in deliberativū genus cause. Non ē hoc in auditu auris obedire. nō est hec regularis obedientia sine mora. sed astutia tergiversatrix et aperta superbia. Si autem vite nequioris est abbas vel prelatus. ei tamē ex caritate obedire oportet. Scriptū est enim. Que dicunt facite. que aūt faciūt nolite facere. Contēptū igitur sup oīa cave. Naʒ si et dominus quandoqʒ pro peccatoribus et transgressoribus testimonio prophete rogaverit ne perirent. licet pro crucifixoribus suis oraverit. licet ecclesia

oret: p scismaticis ⁊ iudeis. nec deum tamen nec ecclesiam pro con
temptoribus vnq̄z intercessisse reperies. Super ꝯtumacia tamē et
contemptu sanctoꝝ patꝝ prudentia dispensauit. ⁊ ꝯtra inobedien
tie malum ꝓposita est transgressoribus penitentie medicina. Hec
ille. ¶ Quoniā ergo constat subditos grauissime periclitari et in
damnationis periculo ꝯuersari. si inobedientes ac rebelles suis pre
latis extiterint. aut ꝯtra eos corde aut ore murmurauerint. deberēt
prelati curare oīno ne subditis suis ad hoc causam siue occasionez
darent per duriciam suam ⁊ austeritatem. Contra quam quidē du
riciam datur admonitio Prouerbioꝝ. xxv. Aufer impietatem d̄ vul
tu regis. ⁊ firmabit̄ iusticia thronus eius. Vbi sic dicit glosa rabani
Qui p̄sunt populis si volūt firmū esse soliū semꝑ hylaritate ⁊ gra
tia vultus plenos exhibeāt. ne ꝑ arrogantiā ⁊ duriciā rigidi plebis
odiū incurrāt. Hieronimus quoqꝫ in ep̄la prima ad thimoth. ij. ca.
oportet episcopū irrep̄hensibilē esse ⁊ nō iracundū sic dicit. Nihil
est fedius p̄ceptore furioso. qui cū debeat esse mansuetus ⁊ humilis
e diuerso toruo vultu. trementibus labijs. rugata fronte effrenatis
ꝯuicijs. facie inter ruborē ⁊ pallorē variata ꝑstrepitat. ⁊ errātes nō
tantū ad bonum ꝑtrahat quantū ad malū sua seuitia p̄cipitat. Et
augus. in libro de pastoribus. Si multas oues idez subditos errare
plangimus. ve quoꝝ cornibus id est duricijs factū est. Bernardus
etiā suꝑ cantica Prelatos ad pietatē lenitatēqꝫ exhortās ait. Discit
te p̄lati subditoꝝ matres vos esse debere nō dn̄os. Studete magis
amari q̄z metui. Et si interdū seueritate opus est paterna sit non
tyrannica. Matres fouēdo. patres corripiēdo vos exhibeatis. Su
spēdite v̄bera ꝓducite vbera. pectora lacte pinguescāt nō typo tur
gescāt. Hec ille. Vn̄ petrꝰ blesen̄. cuidā abbati scribēs ait. Et si mo
nachoꝝ electio fecit te fratꝝ tuoꝝ pricipē. nō tn̄ abstulit esse fratrē
Quāto maior es humilia te in oībus. Audi humilē ⁊ terribilē xp̄m
Qui maior est vestꝝ. fiat sicut minor. Principem te ꝯstituerūt frēs
tui. esto quasi vnus ex illis. Benedictus basilius arsenius duo ma-
charij multiqꝫ alij magistri religiōis idip̄m sentiūt. votū scꝫ religio
se ꝓfessiōis acceptū semel nulla occasiōe postea irritandum. De ho

nor assumptus a pfessione ꝛ votis que distinxerunt labia tua, non exemit. ſ ad eius obseruantiā fortius alligauit. Si iuguꝫ dn̄i porta sti hactenus. illud ām̄odo patiētius feras ꝛ viuas regulariter inter eos quos ad formā vite regularis informas. Alioquin notaberis il lo euāgelij v̄bo. alligāt onera grauia ꝛ importabilia et imponūt in humeros hoim. digito aūt suo nolūt ea mouere. Itaqꝫ docens tuis discipulis esse cōtraria tuis factis iudicas nō eē agēda. Subditi te honorāt ꝗ plus onerāt. Quicqd lāguidū quicqd egrū quicqd mar cidū in monasterij viscerib9 latet. totū tibi tractādū curādūqꝫ obti git. Durū op9. Quo primū die abbas aut prior factus es tibi viue re desysti. Libertas inde ꝛ reqes ꝛ iocūditas abiere. p his seruit9 la bor occupatio afflictio ꝛ mordaces subierūt cure. Iā nō viuis et si spires. Occupatoꝝ enī vita mors ē. qui cū miseri oēs sint. illi sunt omniū miserrimi qui p alijs voluntarie ꝛ ppria ambitiōe occupā tur. Iā dixi quo die p̄lationē assumpsisti. tibi moriens alijs viuere incepisti. qd qꝫ durissimū ē ingratis ꝛ murmurosis estimatorib9 la boris tui. Scito te seruire querulis. ꝛ vix tibi obitū ante gratiā rela turis. Dulce nihil. nihilqꝫ tranquillū. spes amara ꝛ turbida presi dentiū sors. Quāti nēpe negocij sit multos corrigere hinc patet ꝗ sese corrigūt paucissimi. Prius ergo custodi teipm̄. vt securius pcu res custodiā alioꝝ. Cōmissa est tibi villicatio grauis. villicatiōis hui9 rōnē exactissime reqret terribilis in iudicijs suis deus. Teste aūt gregorij p̄latus tot coronas sibi multiplicat. ꝗt deo aīas lucri facit. ❡ Prelati etiā scire debēt ꝗ si puersa ppetrant. tot mortibus digni sunt. ꝗt ad subditos sue perditiōis exempla trāsmittūt. A te igit̄ prius ꝛ deinceps a subditis explantare studeas dissolutionū p pagines veternosas et auferre scandala de regno dei qd intra vos est. nec in aīe tue discrimē reserues hoc officiū angel' messorib9 qui bus hoc misteriū in die tremēda celesti dispēsatiōe debet. Omi dili gētia custodi cor tuū vt exēplo sis alijs. Mitte manū tuā ad fortia et scias qꝛ dissoluta ē ciuis domus in qua nō imperat disciplina teste beato gregorio. Ars artiū est regimē aīaꝝ. Aīas autē nō potes re gere nisi disciplina mediāte. vt sit iusticia ꝛ iudiciū p̄paratio sedis

tue. Flagella filios tuos. ꝛ sapientis testimonio corꝝ animas liberabis. In omni tñ exercitio discipline misericordia primas partes obtineat. vt q̄d rigor exasperauit verbo aut verbere pia mansuetudo remulceat. Non sis pnus ad iracundiã. nõ impetuosus ad ꝯtumelias. nõ p̄ceps ad sentẽtiã nõ vehemẽs ad vindictã. Verba et opera tua p̄dicet caritas ꝛ insonnet affectio. nec attẽdas quid tibi sit vtile ꝗ quid multis. Caritas enĩ que sua sunt nõ querit. Nec vtilitates tuas ꝓcurabis efficacius. q̄ȝ si cõmoditati ꝛ saluti fraterne tua diligẽtia impẽdat̃. Nõ sis fastuosus in vultu. nõ vultuosus in verbis. nõ nimis exasperãs. nõ notabilis in vestitu. Dilectus eris deo ꝛ hominibus. si ꝯsciẽtiã ꝛ actus tuos oĩ cautela seruaueris. Emulare carismata meliora. nõ familiaritatẽ secularium. nõ popularis aure gratiam. nõ laudis aliene stipẽdia. ꝗ thesaurũ ꝯsciẽtie bone ĩ abiectõe tui et xp̄i ꝓximiq̧ caritate fundate. Nõ potes aũt vere esse humil̃ si credis palponibus. si ꝓpriã excellẽtiã nõ ꝯtemnis. Si v̾o altior q̄ȝ melior esse appetis. nõ p̄miũ sed p̄cipitiũ expectabis. Sicut aũt alios p̄cedis dignitate. sic vite meritis antecedas. ¶ Officiũ autẽ p̄latorꝝ p̄cipue priorꝝ ordinis carthusieñ. pulchre describit̃ primi regum. vij. vbi de samuele sic dicit̃. Iudicabat q̄ȝ samuel isr̃l cũctis dieb⁹ vite sue. ꝛ ibat ꝑ singulos annos circuiens bethel ꝛ galgala ꝛ masphat. reuertebaturq̧ in ramatha. ibi enĩ erat domus ei⁹. Quid aliud videt̃ sonare littera. nisi ꝙ cellas fratrum prior ex officio circuire debet ꝛ diligenter inquirere de statu singulorum. vt agnoscere possit vultũ pecoris sui. eosq̧ letificare ꝑ v̾ba sua ꝯsolatoria ꝛ informatoria. Tandẽ q̄ȝ reuerti debȝ ad cellã suã. vt ꝓprie etiã ꝓuideat saluti. Et non solum circuire debet bethel. id est cellas monachorum. sed etiam galgala ꝛ masphat. id est cellas et officinas conuersorum et donatorum omniũ sibi cõmissorum. Edificauit etiam samuel ibi altare domino. Recte quidem eo ꝙ iuge sacrificium esse oporteat in cella prioris que cultu iusticie ꝛ morum honestate et luce bonorum operum seipsam exhibet templum dei. Hec in palicratico. Et quia minus fortasse ponderis habȝ exhortatio mea apud te circa instruẽdi abbatis officium et prelatorum. ponam ipsa bea

ri gregorij verba Tantũ inquit debent transcendere opera subdito
rum actio p̄lati.quantũ distare solet a grege vita pastoris. Et sub
iungit. Sit ergo cogitatiõe mundus.actione p̄cipuus.discretus in
ꝯsilio.fructuosus in verbo.singulis compassiõe ꝓximus.p̄ cunctis
ꝯtemplatõe suspensus.bene agentibus ꝑ humilitatē socius. ꝑ iusti
cie vero zelũ ꝯtra delinquentes erectus.interioꝝ curā.exteriorũ sol
licitudine nõ minuēs. dispensationē exterioꝝ. interioꝝ ꝓuidentia
non relinquens. Deniqȝ abbas dicit idē gregorius in oĩbus studeat
christi [illegible] imitari. Apostolo enĩ teste qui dicit se in christo mane
re.sic vt christꝰ ambulauit debet ꝛ ipse ambulare. Te honor assum
ptus ad subditorũ custodiā obligauit. Audi salomonē. Fili mi spo
pondisti ꝑ amico tuo.defixisti apud extraneũ manũ tuaȝ.illaquea
tus es verbis oris tui.ꝛ captus es sermonibus ꝓprijs. Fac ergo qđ
dico tibi fili mi. Discurre festina suscita amicũ tuũ.ne dederis som
nũ oculis tuis.ꝛ palpebre tue non dormitent. Iuxta expositionem
gregorij apud extraneũ manũ suam defigere est curā anime aliene
quā prius non habuerat in periculũ sue ꝯuersatiõis accipe. Com
missos itaqȝ tibi salutaribus monitis excitare iuberis.vt a peccati
torpore surgentes in sanctis cogitatiõibus ꝛ operibus excubantes.
de breui ꝛ transitorio labore manipulos referāt exultatiõis eterne.
Precor ergo te per viscera misericordie christi.vt attendas pericu
lum p̄lationis tue.recolens illud verbũ apostoli.horrendũ est inci
dere in manus dei viuētis.accumulare sibi peccata duplicia.flam
mas gehēnales ꝑ iniquitatibus incurrere alienis. Vnde gregorius
Vbi subiectus ex sua culpa morit̄ ibi is qui p̄est quoniā tacuit reus
mortis tenetur. Et vt vtar testimonio salomonis. iudiciuȝ durissi
mũ in his qui p̄sunt fiet. Vnde fiet durũ quia male intrauerũt. du
rius quia male rexerunt.durissimũ quia male vixerunt. Tunc eniȝ
erit prelatis triplex questio.scȝ quomodo intrasti. quomodo rexisti
quõ vixisti. Durũ iudiciũ fiet secularibus.magis duꝝ religiosis. sed
durissimũ ꝑuersis p̄latis. Dura questio q: a pauperibus extorsionē
fecerũt.durior q: bona paupeꝝ ꝯsumpserũt durissima quia xp̄o ꝛ ec
clesie de ꝑceptis elemosynis nõ seruierũt. Dura inquam questio fi

et p̄latis.q² oues xp̄i nō pauerunt substantia corꝑali.durio² q² eas
non pauerūt verbo doctrinali.durissima q² eas non pauerunt ope
re bone vite exemplari.Dura inquā questio fiet eis quia bonos nō
informauerunt.durior quia malos non increpauerunt. durissima
quia ipsimet non bene vixerunt.¶ Vnde notandū q̄ ad hoc q̄ pre
latus bene p̄sit debꝫ esse luminosus per rectā informationē. opero
sus per sanctā occupationē.gratiosus ꝑ piam compassionē. et ani
mosus per iustā correctionē. Primo dico q̄ debet esse luminosus
per rectā informationē. Iuxta illud qđ scribit̄ sapiētie [illegible]imo.Dili
gite lumen sapiētie oēs qui p̄estis populo. Moraliter loquendo hi
sunt ille stelle. De quib⁹ genesis.j.dicit̄. Posuit stellas ī firmamen
to celi vt lucerent sup terrā ꝛ p̄essent diei ꝛ nocti. diei id est clericis
Vnde gregorius in moral. Cū is qui subest seruit ad obsequiuꝫ.re
stat ꝓculdubio vt is qui p̄est seruiat ad verbū.ꝛ cū is qui subest iuſ
sis obtemperat.oportꝫ q̄ is qui p̄est curam sollicitudinis impēdat
Sed iam ꝓhdolor verificatur illud Iohelis.ij. Sol et luna obte
nebrati sunt. ꝛ stelle retraxerunt lumen suuꝫ. Per solē ꝛ lunā intelli
gunt̄ p̄lati maiores.per stellas vero curati ꝛ minores subditi.¶ Se
cundo dico q̄ p̄latus ad hoc q̄ digne p̄sit debꝫ esse operosus ꝑ san
ctam occupationem temporalia contempnendo. spiritualia predi
cando.sacramenta ministrando ꝛ pauperes visitando. Iuxta illud
ap̄li ad romanos.xij. Qui p̄est in sollicitudine. Et tales tm̄ digni
sunt honore prelati. Iuxta illud ap̄li. Qui bene p̄sunt p̄sbyteri du
plici honore digni habeantur.maxime qui laborant verbo ꝛ doctri
na. Vnde prime ad thessal.v.dicebat ap̄ls. Rogam⁹ aūt vos frēs
vt noueritis eos qui laborāt inter vos ꝛ p̄sunt vobis ꝛ monēt vos.
vt habeatis vos illos abundātius in caritate ꝓpter opus illorū.et
pacē habete cū eis.¶ Tercio debet p̄latus bonus esse gratiosus ꝑ
cōpassionē vt ꝯsolet̄ pusillanimes suscipiat infirmos patiēs sit ad
oēs scđm regulā beati augus. Et iđ sicut bonus p̄latus dixit iohan
nes in canonica sua Prime iohānis.iij. Maiorē hoꝝ nō habeo gra
tiam q̄ꝫ vt audiā filios meos in veritate ambulātes. Debꝫ igit̄ pre
latus bonus esse subditis loco dei pater nō tyrānus. Et innocen

tius de vilitate ꝯditiōis humane dicit sic ꝯtra malos ꝓlatos. Sta
tim vt ambitiosus ꝓmotus ē ad honorē mox in supbiā extollit̄. et in
iactantiā effrenat̄. nō curat ꝓdesse. ꝫ gloriat̄ ꝑesse. ꝑsumit se melio
rē qr cernit se supiorē. At bonū nō facit gradus ꝫ virt⁹. nō dignitas
ꝫ honestas. Priores dedignat̄ amicos notos ignorat. hesternos so
dales ꝯtemnit. antiquis vultū auertit. ceruicē erigit. fastū ostendit
grandia loquit̄. subtilia meditat̄. subesse non patit̄. ꝑesse molit̄. pre
ceps ⁊ audax. gloriosus ⁊ arrogans. grauis ⁊ importunus. Sicut au
tē in malos prelatos fiet iudiciū durissimū. ita bonis dabit̄ ꝓmiuꝫ
maximū. Quāuis enī lōge securius ē coesse q̄ꝫ ꝑesse. tñ meritoriuꝫ
valde ē si prelatus sic presit vt ꝓsit. Vñ aug⁹. in quodā sermone di
cit. Nihil ē in hac vita ⁊ maxīe hoc tpe difficilius ⁊ piculosius pre
sbyteri aut episcopi officio. ꝫ apud deū nihil beatius si eo mō mili
tet quo impator iubet. ¶ Quarto debet esse prelat⁹ animosus p iustā
correctionē. Juxta illud qd̄ figuratiue scribit̄ Gen̄. j. ca. Presit pisci
bus maris ⁊ volatilibus celi ⁊ bestijs terre. omniq₃ reptili qd̄ moue
tur in terra. Pisces maris sunt rebelles et ociosi. volatilia celi sunt
supbi ⁊ ambitiosi. bestie terre sunt auari et pecuniosi. reptilia lubri
ci ⁊ luxuriosi. q̄s oēs debꝫ prelatus iustus corripe. ⁊ scd̄m ecclesiasti
cas sanctiones ad ṽtutes reducere. Juxta illud ysaie. xxiij. Princi
pes in iudicio ꝑeūt. Sꝫ quidā sūt similes miluis. q nō antiq̄s gal
linas ꝫ iuuenes pullos inuadūt. Quidā etiā sunt sic̄es magr̄o leo
nis. qui nō leonē ꝫ catulū verberat. Sic ꝓlati moderni nō diuites
et nobiles pctōres ꝫ paupes solū ecclesiastica censura castigāt. Et
de quo dolendū ē tales interdū presunt in ecclesia qui sunt tenebro
si p ignorantiā. ociosi p ignauiā. seditiosi p iracundiā. ignominiosi
p infamiā. Sed ꝯtra tales bene loquit̄ gregorius in suo pastorali di
cens. Nihil in hoc seculo excellētius sacerdotibus. nihil sublimius
episcopis repiri pōt. vt cū dignitatem oculis demōstramus. digne
noscamus qd̄ sumus. ⁊ qd̄ sumus ꝓfessiōe. actiōe potius q̄ꝫ nomīe
demōstremus. vt nomē ꝯgruat actioni ⁊ actio correspōdeat nomini
ne sit honor sublimis ⁊ vita ꝓcliuis. ne sit deifica ꝓfessio ⁊ illicita
actiōe sit religiosus amictus ⁊ irreligiosus ꝓfectus ne sit gradus ex

celsus et deformis excessus. ne locutionem simulemus columbinam et mentem habeamus caninam. ne pfessionem mostremus ouinam et fero citatem habeamus lupinam. Cosimilem sententiam dicit btus bernardus scdo ad eugenium. Audi inquit canticum meum minus suaue sed salutare Monstruosa res est gradus summus et animus infimus. sedes prima et maligna vita. lingua magniloqua et manus ociosa. sermo mult9 et fructus nullus. vultus grauis et actus leuis. caput canum et cor va num. facies rugosa et lingua nugosa. ingens auctoritas et nutans sta bilitas. Hec bernardus. ¶ Dubitatio ronabilis incidit hic. vtrum electores teneant eligere meliorem. Et arguitur q nō. qr decretal dicit q sufficit eligere bonum. nec est necesse eligere meliorem. Ad oppositum videtur qrti regum. x. Eligite meliorem de filijs dni vestri. et ponite eum sup solium patris sui. Pro rnsione dicendum q nō semp ille qui est melior simpliciter. est melior ad platuram. Ille enim inter hoies est simpliciter me lior. qui est in caritate pfectior. Vn btus aug9. in encheridion. lxxiij. dicit q quanto in quocumq caritas maior est. tanto melior est in quo est Cum enim queritur vtrum quisq sit hō bonus. nō queritur quid ipse credat aut quid speret. sed quid amet. Contingit autem frequenter q illi qui est p fectissim9 in caritate. multa deficiunt que sunt necessaria plato. puta sciētia valitudo corpis et experientia in tpalib9 et cetera huiusmodi. Electio autem eorum que sunt ad finem debz fieri scdm ditionem finis. Et io dicendum q electores quicumq talem eligere tenentur qui sit melior ad sta tum illum cui p electionem puidere tenentur. nō autem tenentur eligere hoiez sim pliciter meliorem et sanctiorem. Per hoc patet argumentum. Vn ad decre talem dicendum q decretalis intelligitur de simpliciter meliori Vn decre talis vult dicere q nō tenentur eligere meliorem ad statum illum. sed sufficit q eligant bonum. Et ppter hoc si electores nō eligerent meliorem ad sta tum illum. vbi tn eligerent bonum electio nō esset cassanda nec decretalis informat sciētiam electorum sed iudicium publicum. Auctoritas ad oppo situm intelligitur de meliori ad finem.

¶ Conclusio. ix. capituli.

Enicq vt libellus presens intitulatus speculum subdito rum de subditis et pro subditis finiatur. attendere debent

omnes subditi ad continuam ipsorum pacem atq perpetuam salutem q licet prelatus sit malus et subditus bonus et sanct⁹. q̄zdiu tamen platus toleratur ab ecclesia maiore habet honorem et reuerentiam q̄z subditus ꝑpter tres rationes. ¶ Prima quia p̄latus gerit vice dei. vnde deus specialiter in ipso venerat. et hoc debet semper animare subditū ad honore prelati sui. ¶ Secūda ratio est quia est ꝑsona publica. vn̄ in ip̄o honorat respublica et bonitas ecclesie que maior est q̄z bonitas alicui⁹ singularis ꝑsone. Et iō ꝯsueuerūt plati ꝑsona[illegible]er dicere illud qd in fine horaꝝ dicūt ꝑ defunctis. Verbū et oratio p̄lati ē quasi oratio multitudinis. et iō videt melior ceteris paribus q̄z oratio singularis ꝑsone. ¶ Tercia q: p̄latio se habet ad v̄tutē sicut causa efficiēs in alijs v̄tutib⁹ Vn̄ ipsa p̄latio honorabilis est etiā in ꝑsona indigna. Dicit enī philosophus. ix. ethicorū q dignius ē in alijs causam v̄tutis existere. q̄z in se tm̄ v̄tuosum esse. Itē crisost. in dyalogo suo li. iij. ca. v. dicit q quanto est celū q̄z terra p̄ciosius. et quāto p̄ciosior ē aīa q̄z corpus. tanto magis nobis reuerēdi et honorabiles esse debēt parētes sp̄ūales. id est p̄lati nostri q̄z parētes carnales. Et subdit ibidē causaz dicēs. Ille q̄ppe nos et carnis et sanguis voluptate genuerūt. hi v̄o sunt nobis diuine generatiōis auctores. Secundā causaz eiusdē ponit idē in eodē libro capitulo sequēti dicēs. Quia maior v̄tus p̄latis p̄cipue sacerdotibus a deo data ē q̄z carnalib⁹ parētib⁹. tātūq inter vtrosq differt. quātū int̄ p̄ntē vitā interest et futurā. Alteri q̄ppe in hāc. alteri v̄o in illā genuerūt. Et illi quidē nec corp̄alē p̄nt ꝑpulsare mortez. hi v̄o p̄iturā aīaz saluauerūt frequēter. nō solū docēdo et monēdo. sed etiā oratiōib⁹ adiuuādo. Parentes etiā naturales si aliq̄s seculi potestates sublimes offenderit filij eoꝝ nihil eis p̄nt ꝑdesse. p̄lati v̄o parētes sp̄ūales subditoꝝ. nō solū potētes et reges ſ etiā ip̄m deum frequenter iratū sua nobis intercessiōe reconciliant. Per ip̄os xp̄m induimus. ꝑ ipsos cōiungimur dei filio. per ipsos mēbra illius beati capitis efficimur. Propter qd q̄ hos despiciunt eisq detrahunt magis mihi videntur rei q̄z dathan et abyron. digniq maiori sup-

plicio. Hec crisostomus. Ista eadem scz de prelato malo honorando etiã declarat venerabilis magister iohannes gerson ita dicens. Cõtra hoc preceptũ domini scz honora parẽtes tuos graviter peccant hi qui suis superioribus quibuscũq3 detrahũt aut maledicũt. Nõ enim ꝓpter maliciã aliquoꝝ ministroꝝ ecclesie debet a quoq3 fideli status prelaticus aut ecclesiasticus diffamari aut ledi. q2 nõ perdit virtutem suam missa celebrata aut baptismus siue aliud sacramentũ ꝓpter maliciã ministroꝝ. Sed nec minus meretur subditus obediendo humiliter prelato indigno 7 malo. imo ut superius dictũ est plus meretur huiusmodi obediendo q̃3 bono. Sicut eniz solem visibilem quantacũq3 malicia aperientes fenestram. et si ad furandum vel ad occidendum hominẽ eam aperiat. nõ ꝓhibet ab infusione luminis 7 immissiõe radioꝝ. nec ipsum lumen ꝓhibet malicia eiusdẽ quo minus ingrediatur 7 domui se infundat. sic solem iusticie xpm malicia quãtacũq3 ministri seu prelati ministerio suo viã preparantis lumini sue gratie. et quasi aperientis ei fenestram cordis eius quem baptisat non ꝓhibet. nec lumen gratie eius quo minus intrat avertit. Sili modo intellige de ceteris officijs ꝑlatorum erga subditos. Propter hoc etiã sic dicunt statuta ordinis carthusieñ. scda parte ca. xv. Si cui durũ aut graue aliquid imponere prior voluerit. repugnare phas nõ habem9. ne cũ ei restiterim9 nõ ei sed dño cuius erga nos agit vices restitisse inueniamur. Et ĩ eadem parte ca. xxiiij. scribitur sic. Cũ ab omnibus qui regulariter viuere decreuerunt obediẽtia magno studio sit seruãda. ab his tamẽ deuotius 7 sollicitius quanto districtius asperiusq3 subire ꝓpositũ ne si qd absit ista defuerit tanti labores non solũ careant ꝓmio. sed et suppliciũ dãpnationis incurrant. Altissima 7 angelica ẽ ꝓfessio carthusiensiũ. perfectissima 7 angelica debet esse obediẽtia 7 subiectio eoꝝ. Iã quia libellus claudendus est hoc. vos charissimos ĩ fine ipius cõmonere volo. vt sit semper ante oculos cordis vestri forma professionis vestre. timor dei. ignis gehenne. vestroꝝ memoria peccatoꝝ dies mortis 7 recordatio passionũ dñi nostri iesu christi. Cõsiderate diligẽter quãto labore desudent hoĩes. quanto studio.

quanto demū non ipsius vite tm̄.sed ꝛ periculo anime vt tempora lia adipiscantur.ꝛ peritura congregent vbi diu permanere nō pos sunt.nec que possidentur nec qui possidet. Pudeat itaqꝫ filiū regni minoris studiū in retinenda adoptionis sue gloria inueniri q̄ꝫ filiū perditionis in coaceruandis perituris ꝛ cumulandis sibi supplicijs semper mansuris. Pudeat eum serenissimū illum vultuꝫ patris sui vl' leuiter contristare.qui in tantā dignatus est eum gloriā adopta re. Pudeat inquā eum incomparabiles paterne mense delicias de serere.ꝛ os paterno osculo sanctificatum immūdis porcoꝝ siliquis polluere. Cogitet semper magnitudinē paterne dilectionis. refor midet quoqꝫ si ingratus repertus fuerit intolerandaꝫ seueritatē pa terne indignatiōis. Appēdat ante oculos exigui laboris inestima bile premiū.ꝛ econtrario momētanee voluptatis ineluctabile sup plicium. Timeat tremendi iudicij futuram discussionē.in qua cuꝫ memorata fuerit ṗrogata nobis dona pietatis.districta anīaduer sione exigendum est a nobis ꝛ debitum condigne seruitutis. Cōme morabuntur ante tribunal iudicis dignitas conditionis. gloria di uitie similitudinis.caritas redēptionis.effusio preciosi sanguinis. adoptio filiorum.ṗmissa beatitudo regni celorū. Cōmemorabunt̄ et adimplēda precepta collata subsidia.hostis imbecillitas nostra desidia. O quanta tunc erit confusio trepidante conscientia. Heu q̄ꝫ amara heu q̄ꝫ sera heu q̄ꝫ infructuosa tūc erit de ṗterito tempo re penitētia. O si modo liceret vultum illum confusionis nostre in spicere. O si modo liberet districtionem illam emēdatiōe vita mi tigare. Tunc accusante ꝯsciētia nullus erit excusator. nūc correcta vita nullus erit tunc accusator. Vos igitur genus electa progenies sancta stirps regia.vt filij dei filij charissimi.digne deo digne tan to patre cōuersamini.vt tunc leti eum sicut patrem excipiatis.cui nunc filiali affectu deseruitis. Non est filioꝝ adueniente patre tre pidare aut latebras querere.sed exultante spiritu certatim in occur sum ruere.singulos vt prius ipse occurrat anhelare.cupide ample cti.affectuosissime deosculari.atqꝫ immensum de dulcissimi patris aduentu gaudium occursu gestu plausu osculis atqꝫ amplexu testa

ri. Tales filios tam pios tam deuotos tam sedulos benignissimus ac serenissimus. pater paterna hylaritate excipit. et in vnū innumeros amplexuz. inflexis latius vlnis colligit. dulcesqꝫ filios ad sacratissimū pectus astringēs blanda manu blandoqꝫ affectu demulcet dicēs Nunc filij mei. nūc charissimi mei. nūc benedicti patris mei gloria regni mei mecū pfruimi. nunc adoptiōis vr̄e quāta sit dignitas agnoscite. et qđ flendo seminastis gaudentes metite Jam labores vestri et luctus tempora cursore velocius abierunt. sed refrigerij vestri et gaudij tempora me manente abire non poterūt. Quia igitur hylariter implestis que precepi percipite liberaliter que pmisī In illa die diuini vultus splēdore illustratus homo agnoscere poterit gratia dei que et quāta circa se fuerit. Et quoniā nihil in se dignū tāta largitate inueniet. eternas largitori gratias referet. qui viuit et regnat per omnia secula seculoꝝ Amen.

¶ Explicit liber qui dicitur speculum subditoꝝ.

¶ Incipit plogus libri sequentis qui dicitur speculū sacerdotū.

q Via vt ait flos doctoꝝ. Augusti. Nemo in ecclesia amplius nocet. q̄ȝ si peruerse agens ac male viuēs. nomen vł ordinē sacerdotis habet. verificaturq̄ȝ nimis p̄senti in tempore illud dictū Ambrosij in quodam sermōne. Ex inordinata inquit ⁊ indisciplinata multitudine sacerdotū hodie ɔtemptui daꝛ nostre redemptiōis venerabile sacramentū. Nam qui debuerāt esse vicarij apostoloꝝ et filij pe[illegible] facti sunt socij iude ⁊ p̄ambuli antixp̄i. Quem secutus Crisost. sup matheū omelia. xv. sic dicit. Multi sacerdotes ⁊ pauci sacerdotes. multi in noīe ⁊ pauci in opere. Legē dei nec sciūt nec discunt. vacantes ocio cōmessationibus et ebrietatibus studēt. terrenis inhyant. terrena sapiūt. assidui in plateis. in ecclesia rari. tardi ad inuestigandū culpā peccatoris. parati ad querēda vestigia leporis. velociores ad ɔgregandos canes q̄ȝ ad vocandū pauperes. libentius porrigunt panē cani q̄ȝ paupi. Hi sunt quoꝝ thalamus ornatior ecclesia sua. mensa paratior altari. cibus calice preciosior. equus carior missali. camisia pulchrior ⁊ delicatior alba. Nō est iā dicere vt populus sic sacerdos. q: nec sic populus vt sacerdos. Hodie qd̄ ⁊ flens dico euenit q̄ osee pp̄heta ɔquerendo deplorat ⁊ dicit. Multiplicauit populus altaria ad peccandū. facte sūt eis are in delictū. Verbū quippe grego. est. Qui xp̄i corpus indigne ɔficit christū tradit. vt christus dn̄ tradiꝛ dicat. Ecce manus tradētis mecū est in mensa. Idcirco paucula ex diuersis ɔscripsi in presenti speculo. qd̄ specialiter sacerdotes edificet ad salutē ⁊ inflāmet ad emēdationē. Rogo autē in visceribus xp̄i vnūquenq̄ȝ hui⁹ speculi lectorem. vt oret p lectore. vt vtatur salubriter quesitis cum labore alieno. ⁊ gaudeat de inuentis suis labore pprio. Profiteor nāq̄ȝ q̄ omnia que in p̄senti quinquipartito speculo vł forte alibi ante vnq̄ȝ conscripsi. nō ex agro pprio. id est ex copia ingenij pprij. sed exemplo ruth. que agrū intrauit alienuȝ. vt spicas colligeret post terga metentiū. ego paupculus diuersas sanctoꝝ auctoritates tanq̄ȝ spicas de diuersis libris non sine labore collegi. ⁊ que ex diuersis lectio

nibus congeſſi in diuerſos tractatulos ſingularibus titulis annota
tos diſtinxi ꝛ ordinaui. melius enī diſtincta ſeruant̄. Per has autē
modicas ſpicas agrū fertilē originalium libroꝝ nō deſpicias lector
optime. Improuidus enim eſt qui neglecto igne ꝑ ſcintillas ſe niti
tur calefacere. ꝛ qui ꝯtempto fonte. per roris guttas ſitim conatur
ꝯtinguere.

¶ Incipit ſpeculum ſacerdotum. j. ca.

Ngeloꝝ eſca nutriuiſti populū tuū Sapiētie. xvj. Circa
que verba notandū eſt ꝙ per manna in ſacra ſcriptura fi
gurat̄ ſingulariter eukariſtie ſacramentū. Sicut enim filij
iſrael per deſertū trāſeuntes verſus terrā eis a dn̄o repromiſſam ta
li refocillabant̄ alimēto. ita nos per mundū ad celū pergētes corpo
ris ꝛ ſanguinis xp̄i quotidiano viatico recreamur. Vocatur autē
merito panis angeloꝝ. tā ꝓpter ꝯficientes eukariſtiā q̄ꝫ ꝓpter ve
ſcentes. Conficiūt aūt iſtud ſacramētū ſolūmodo ſacerdotes. ſicut
patet in decretis diſtinctiōe. xxxv. ca. Ecce. Sacerdotes ṽo in ſcri
ptura ſacra angeli nominant̄ Iuxta illud ſcđe ad corinth. v. Muli
er debet habere velamē ꝓpter angelos. Gloſa ꝓpter reuerentiā ſa
cerdotū qui nuncij dei ſunt Iuxta illud malachie. ij. Labia ſacer
dotis cuſtodiunt ſcientiā. ꝛ legē requirūt ex ore eius. quia angelus
dn̄i exercituū eſt. Ratio huius denominatiōis metheforice ē. quia
ſacerdotē decꝫ angelū in duodecim ꝯditionibus imitari. que ī iſtis
verſibꝰ ꝯtinent̄. Paſcit ꝛ hortat̄ ducit vehit excitat arcet. Orat con
gaudet. punit laudat ſine ſumptu. ¶ Prima ergo operatio angeli cir
ca nos ſcđm ordinē iſtoꝝ verſuū eſt paſcit. Cuius exemplū habemꝰ
tercij regū. xix. vbi legimus ꝙ angelus detulit panē ꝛ aquā ad heliā
dormientē ꝛ famelicū dicēs. Surge inquit ꝛ comede. grandis enīꝫ
tibi reſtat via. Iſto mō moraliter loquendo ꝓpriū officiū ſacerdo
tis eſt paſcere populū in ṽbo ꝛ exemplo ꝛ tēporali ſubſidio ſi poſſit
Vn̄ petro ſignanter dictū eſt ter paſce paſce paſce Iohannis. xxj.
Bis aūt dictū eſt ei paſce agnos meos ꝛ ſemel paſce oues. ad innu
endū differētiā doctrīe neceſſarie iuuenibꝰ ꝛ ſenibus. Senibꝰ nāqꝫ
ſimplex admonitio ſufficit. iuuenibus ṽo opus eſt tā verbis q̄ꝫ ver

beribus vt debite doceant. Aliter tñ istud dicit exposuisse quidam
nouicius. arguẽs q̄ iuuenes frẽs debẽt refici bis in die. & senibus cõ
uenit ieiunare. & iõ pie dixit xp̄us petro bis pasce agnos meos. et se
mel pasce oues meas. ¶ Scḋa opatio quã angelum legimus circa
nos exercere ẽ exhortari. Cuius exẽplũ habemus mathei. ij. vbi le
gimus q̄ angelus dñi apparuit in somnis ioseph dicẽs Surge & ac
cipe puer & matrẽ eius & fuge in egyptũ &c. Hanc opationẽ imitat
sacerdos [illegible]na ꝯsilia priuatim suggerẽdo. ¶ Tercio tenet sacerdos
ducere ꝑ bonã et aptã ꝯuersationẽ. exẽplo raphaelis tobie. v. Ego
inquit angelus eũ ducã et reducã ad te. Et sicut victoria exercitus
ẽ gloria boni ducis. ita sc̄titas populi attribuit pro merito sacerdo
ti. Vñ crisost. de dignitate sacerdotali li. iij. Vñ agẽte populo vnus
quisq̄ ꝓ merito suo remunerabit. sacerdos aũt ꝓ bonis omniũ. Ha
bebit eni ꝓ ꝓprijs bonis aureã ꝓ alienis aureolã. Hec crisost. Et
ideo scḋm eundẽ crisost. sup matheũ omel. xxxj. sacerdos ẽ in popu
lo sicut radix in arbore. & sicut stomachus in corpe. Queadmodum
inquit cũ videris arborẽ pallẽtibus folijs marcidã. intelligis quia
aliquã culpã hꝫ circa radicẽ. ita cũ videris populũ indisciplinatũ
& irreligiosũ. sine dubio cognosce q̄ sacerdotiũ eius nõ ẽ sanũ. Hec
crisosto. Sed scḋm pliniũ in li. naturalis historie. et ysidor. xx. ethi
mologiar ca. iiij. Salamãdra ẽ serpẽs quidã. cuius veneno int alia
venena maxima vis ẽ. Hoc si trũco vel radici arboris irrepserit. oia
poma eius intoxicat & oẽs ramos. Reuera isto mõ diabolus q̄ mõ
salamãdre sp viuit i igne. radices ecclesie. i. sacerdotes sic intoxicat
et inficit his diebus. q̄ oẽs rami ecclesie ab eis pcti venenum assu
munt. Vñ ad romanos. xj. Si radix sc̄tã & rami. Et ꝑ oppositũ si
radix ẽ infecta. & rami erũt nociui. Vlterius dicit crisos. q̄ sacerdos
ẽ in grege sicut stomachus in corpe. Queadmodũ inquit medicus
qñ primo ingredit ad infirmũ. statim d stomacho eius interrogat
& eũ cõponere festinat. qr̄ si stomachus sanus sit totũ corp9 validũ
ẽ. si aũt dissipatus fuerit totũ corpus infirmũ ẽ. ita si sacerdotiũ in
tegr fuerit tota floret ecclesia. si aũt corruptũ fuerit. oim fides mar
cida ẽ & infirma. Sicut stomach9 accipiẽs cibũ coquit ip̄m i ipso. &

p totū corpus dispgit. sic sacerdotes accipiūt sciētiā sermonis p scri
pturas ex deo. & excoquētes eā in se. i. tractātes eā et meditātes apō
se. vniuerso populo subministrāt. Et infra. Sicut i corpe si aliqd mē
brū fuerit infirmatū. nō oīno languet & stomachus. si aūt stomach⁹
lāguerit oīa mēbra inueniūt infirma. sic si aliqs peccauerit xpiano
rū. nō oīno peccāt & sacerdotes. si aūt sacerdotes fuerit in pctis. tot⁹
populus ↄuertit ad peccādū. Et iō dicit ysidorus in de summo bo
no. Sacerdotes dei p eo℞ scʒ subdito℞ iniqtate. dānantur si eos aut
ignorātes nō erudiāt. aut peccātes nō arguant dicēte dno ad pphe
tā. Speculatorē dedi te domui isrł. Si non fueris locutus vt custo
diat se a via sua mala. ille i iniqtate sua morietur. sanguinē vō eius dē
manu tua requirā. In policratico li. vij. Nihil sic erit studiosū im
peratorib⁹. sicut sacerdotū honestas. cū vtiqʒ p illis ipsi sp deo sup
plicēt. Ibidē. Profecto indign⁹ ē sacerdotio. nisi fuerit ordinat⁹ in
uitus. ¶ Quartus actus angelicus scdm pdictos vsus ē vehere. i.
trāsportare. Deferūt eni angeli boni aīas bn morietiū in celū. Jux
ta illud luce. xv. Factū est aūt vt moreretur mēdicus. & portaretur ab an
gelis in sinū abrahe. Sic sacerdotes angelici dē terrenis desiderijs ad
amorē celestiū transferūt penitētes. qñ eis ↄfitendo pctis pristinis
moriūtur. Juxta illō prime petri. ij. Pctis mortui iusticie viuamus.
¶ Quitus act⁹ angelic⁹ ē excitare. Juxta illō actuū. xij. Angel⁹ dñi
astitit & lumē refulsit in hītaculo carceris. pcussoqʒ latere petri exci
tauit eū dicēs Surge velociter Erat aūt petr⁹ dormiēs inter duos mi
lites vinct⁹ cathenis duab⁹. Petr⁹ dormiēs i carcere ē pctōr irretitus
mala ↄsuetudie. Jacet inter duos milites vinct⁹ cathenis duab⁹. & duo
custodes añ ostiū custodiūt carcerē Duo milites moraliter sūt mors &
demō. mors insidiatur corpi. demō insidiatur aīe Due cathene. amor de
lectādi & pudor reuelādi Duo custodes ne hō ↄfessiōis ostiū exeat. sc
psūptio venie & ↄfidētia vite plixe. Huic astare dʒ sacerdos angel⁹ &
eū corripiēdo excitare. pcutere nō palpare. ¶ Sextus act⁹ angelic⁹
est arcere demonū ptātē. sicut fecit raphael dē asmodeo qui suffoca
uerat septem viros sare Tobie. v. Consimiliter sacerdos arcere debʒ
oēs malos p censuras ecclesiasticas. demones etiā p adiuratiōes sa

cras ne noceant bonis viris. ¶ Septimus actus angeli est orare. Unde legimus actuū.xvj. q paulo per visionē apparuit angelus i specie viri macedonis dicens. Transiens macedoniā adiuua nos. Qui dicitur fuisse macedonibus ppositus. qui eorū a paulo suppli cauit salutē. Sic sacerdos pro salute populi orare tenet. ¶ Octauo angelus congaudet penitentibus de peccatis. Iuxta illud luce.xv. Gaudiū est angelis dei sup vno peccatore penitentiā agente. et sic penitent... populi gaudiū deb3 esse boni sacerdotis. ¶ Nono ange lus punit Iuxta illud tercij regū.xxiiij. Venit angelus dñi 7 pcussit in castris assyriorū centū octoginta quinq3 milia. Sic sacerdotum est sententias excōmunicationis ɔtra ɔtumaces 7 rebelles fulmina re. ¶ Decimo officiū angelorū est deū laudare Iuxta illud ysaie.vj. Clamabant alter ad alterū et dicebant. sanctus sanct9 sctūs dñs de us exercituū. Hoc etiā sacerdotibus dinoscit̄ cōuenire. Iuxta illud esdre.iij. Steterunt sacerdotes in ordine suo vt laudarēt dominū. ¶ Undecimo 7 vltimo angelus est sine sumptu. sicut pat3 in ange lo Tobie.v. qui magne fuit vtilitatis 7 parui sumptus. Consimili ter sacerdotes relicta cupiditate temporaliū. de decimis 7 oblatiōi bus tm̄ viuant. Similiter cū spiritualia ministerialiter largiunt̄. nihil p eisdē recipiāt p mercede. ne symonie vicio maculēt̄. ¶ Ubi notandū q angeli habēt quattuor ɔditiones in quibus sacerdotes eos conuenit imitari. Sunt eni3 īmateriales siue substantie separa te. intellectuales pleni sciētia 7 veritate. sunt motores orbiū 7 recto res hominū. ¶ Primo ergo angeli sunt īmateriales. spiritus eni sūt 7 carnē 7 ossa non habent. Et tales debēt esse sacerdotes p ɔtinen tiam 7 castitatē. vt motus passionū carnaliu3 non sequant̄. In cu ius figura dictū est petro. Caro 7 sanguis nō reuelauit tibi Math. xvj. Marbodus libro suo de lapidib9. ca.iij. dicit de allectorio quat tuor. Primo quia lapis ille non generat̄ nisi in gallis castratis. Se cundo extinguit sitim. Tercio q reddit hominē honorabilē. Quar to q reddit hominē disertū. ¶ Moraliter loquendo iste lapis desi gnat ɔtinentiā clericalē. que non inuenit̄ nisi in his qui se refrenāt a carnis desiderijs ppt̄ meritū vite eterne Iuxta illud mathei.xvj

Sunt eunuchi qui seipsos castrauerunt ꝓpter regnum celoꝝ. Hec
virtus extinguit sitim fomitis carnis infecte. ꝛ illicita desideria car
nalis ꝯcupiscētie. In cui⁹ figura scribit̃ sapientie. x. Data ē illis aq̃
de petra altissima. et requies sitis de lapide duro. Lapis durus est
ꝯtinētia. durū est enī ꝯtra stimulos carnis calcitrare. Hec virtus fa
cit hoīem venerabilē. sicut ꝑ oppositū incōtinētia facit hoīem ꝯfu
sibilē. Vñ scribit̃ iudith. xiiij. Vna mulier hebrea fecit ꝯfusiones in
domo nabuchodonosor. Hec v̄tus scꝫ ꝯtinētia reddit hoīez disertū
id est eloquentē. ꝛ acceptū in loquēdo tā in oratōe q̃z in p̄dicatiōe
Et ꝑ oppositum sacerdotes infames de incōtinētia nec digni sunt
orare ꝛ p̄dicare. Sunt igit̃ primo sacerdotes imateriales ꝛ substan
tie sepate sicut angeli. In cuius figura dicit̃ d̄ nathan Ecclesiasti
ci. xlvij. Et surrexit nathan ꝓpheta et quasi adeps sepatus ē a car
ne. Et d̄ talibus ꝓbis angelis dicit̃ in psal. Facit angelos suos spi
ritus. ¶ Scd̓o angeli sunt intellectuales pleni scientia ꝛ veritate.
et sacerdotes dei pollere debēt sciētia sacre scripture. Et ideo cōue
nienter est sancitū extra de magistris. et ne aliquid exigent ꝓ licen
tia docēdi. ꝛ ꝙ magister in theologia sꝑ in metropoli habeat̃. q̃ do
ceat sacerdotes. Oēs autē tā cathedrales ecclesie q̃z alie in quibus
suppetūt facultates. doctorem habeāt in grāmatica. qui clericos ec
clesie gratis instruat et etiā alios iuxta posse. Hec ē sn̄ia illius capi
tuli. ꝛ eadē quasi capitulo. Qm̄ in ecclesia. Consuetudo gallicana
habet ꝙ magistri debēt institui ꝑ singulas ecclesias cathedrales et
eis bn̄ficia assignari qui paupes gratis doceāt ꝛ informēt. Et ideo
signāter dicit̃ aggei. ij. ca. Interroga sacerdotes legē. Sup q̄d dicit
hieronimus. Cōsidera sacerdotē esse de lege interrogatos respōde
re. si sacerdos ē sciat legē dn̄i. Si ignorat legē dn̄i. ipse se arguet nō
esse sacerdotē dn̄i. Vñ malachie. ij. Labia sacerdotis custodiunt sci
entiā. ꝛ legē requirēt de ore eius. q̄r angelus dn̄i exercituū est. ¶ Ter
cio sunt motores orbiū a quibus causat̃ ꝛ generat̃ quicquid inter ge
nerabilia ꝛ corruptibilia ꝓcedit ad esse. Sic officiū sacerdotū esse
deberet mouere nobiles ꝛ potētes. quoꝝ virtute regunt̃ subditi ad
cultū dei. Figurā huius habemus iohānis. v. de angelo qui descēde

bat scdm tempus in piscinam et mouebatur aqua. et qui primus de-
scendisset in piscinam post motionez aque. sanus fiebat a quacunqz
detinebatur infirmitate. ¶ Moraliter piscina multe aque est perso
na magne potentie. In hanc descendit sacerdos vel curatus. quando
eius conscientiam examinat de delicijs. mouet aquam: quando limitat
suam potentiam ad regulas diuini iuris. ¶ Quarto angeli sunt re
ceptores hominum et custodes scdm sanctos. Et eodem modo sacer
dotes et curati. qui pro subditorum animabus habent coram deo responde
re. Iuxta illud psal. Angelis suis mandauit de te. vt custodiant te in
omnibus vijs tuis. Sed proch dolor his diebus verificatur nimis di
ctum beati iob. Ecce qui seruiunt ei. id est deo non sunt stabiles. et in
angelis suis repperit prauitatem Iob. iiij. ca. Sunt enim quidam de
modernis sacerdotibus angeli sathane per discordiam. angeli apo
statici per superbiam. angeli incubi per luxuriam. angeli abyssi per aua
riciam. ¶ Primi sunt angeli sathane per discordiam. Sathan eniz in
terpretatur aduersarius. et tales de omni briga aduersitate et discordia
se intromittunt. conspirant prelia. ingrediuntur pugnas et exercent la
trocinia. vt nec vix sit inuenire comitiuam predonum quin habeant con
sortium sacerdotum. Isti sunt similes sacerdotibus baal de quibus ter
cij regum. xviij. dicitur quod incidebant se cultris et lanceolis vsqz ad contra
ctionem sanguinis. Demones enim multum gaudent de effusione san
guinis humani. Quilibet talis figuratur per angelum de quo prouerbio
rum. xvi. Semper malus gurgia querit. angelus autem malus mittetur con
tra eum. ¶ Scdo aliqui sacerdotes sunt angeli apostatici per superbiam
Iuxta illud ecclesiastici. x. Initium superbie hominis apostotare a deo.
Hi sunt similes sacerdotibus dagon. de quibus primi regum. v. ca. dicitur.
quod non calcant sacerdotes dagon. et omnes qui ingrediuntur templum dagon super
limen templi. Limen super quod calcatur perfectionem designat humilitatis. super
quod stabiliter stant viri sancti. Istud limen non calcant sacerdotes ambitio
si et superbi. qui ad prelationes maiores et altiores aspirant. continue adu
lantur regibus et principibus. et eos infatuant ac finaliter decipiunt. Sic de
ceptus fuit anthiochus rex syrie in templo nanee. consilio deceptus sa
cerdotum nanee. sicut dicitur primo machabeorum. ¶ Tercio sacerdotes

moderni sunt incubi p luxuriā. Incubi vel incubones scdm ysido-
rū octauo ethimologiaꝝ ca. vlti. in fine a romanis dicunt fauni. et
sunt vt credit demones corpa humana sibi iungentes. ⁊ sic mulieri
bus se immiscētes. ⁊ sicut demones incubi dicunt nōnunq̄ genera
re gigātes. ita sacerdotes ꝓpter vehemētiā voluptatis gignūt com
muniter pingues grossos ⁊ corpulētos. Hi pñt dici sacerdotes pria
pi vel beelphegor. Fuit eni ydolū moab sup mōtē fogor. vn̄ ⁊ a loco
dictus ē beelphegor. Interptat aūt ydolū ignominie. Repñtabat
priapū. quē latini dicebāt deū hortoꝝ. Fuit eni iuuenis qdā de lap
sato ciuitate helesponti. quē ꝓpter magnitudinē mēbri virilis ex
pulsum de lapsato. in numeꝝ dieꝝ greci lubrici trāstulerūt. scdm ysi
doꝝ. viij. ethimologiaꝝ. ca. xi. Hūc vilissimū deū excolūt nō pauci
religiosi ⁊ sacerdotes moderni. discipuli illius maligni angeli. de q̄
loquit apostolus scḋe ad Coꝝ. xiiij. Datus ē mihi stimulus carnis
mee angelus sathane q̄ me colaphizet. ¶ Quarto sacerdotes mo
derni sunt angeli abyssi p auariciā. Ceres nāq abyssuz. id est infer
nū dicit ptinere. Vn̄ sacerdotes ceroris dediti lucris videlicet mer
cationib⁹. angeli abyssi dici pñt imitatores illi⁹ angeli de q̄ apoca
lipsis. ix. Locuste habebāt sup se regē angelū abyssi. Tales fuerunt
sacerdotes belis quoꝝ vestigia nō nisi p cineres sunt cōperta. et iō
iuste trucidati Daniel. xiiij. Sic istoꝝ facta post mortē corpis erūt
nota. et ipsi p demeritis puniti pena ꝑpetua. ab illo qui angel' pec
cantibus nō pepercit. sed rudētibus inferni detractos in tartarum
tradidit in iudiciū cruciādos reseruari. scḋe petri. ij. Nō sic boni sa
cerdotes. quibus dicit ysaie. lxi. Vos sctī dñi vocabimini ministri dei
nostri. q mathei. iiij. Ecce angeli accesserūt ⁊ mīstrabāt ei.

¶ Qd sacerdotes debent esse sine macula. ij. ca.

Leuitici. xxi. ca. scribit sic. Sacerdos qui habuerit maculā
nō offeret panes deo suo. nec accedet ad ministeriū eius.
Sapia eni que ē fili⁹ dei cū sit speciosior sole vt dr sap. vij. mūdū re
qrit hospitiū. Refert greg. nazāzen⁹ q cū ipe inueīs studerz atheīs
appuerūt ei ī visiōe due pulcre puelle. ⁊ accedētes ꝓpi⁹ ruerūt ī ei⁹
amplex⁹. ipe vo vtpote cast⁹ erubuit ⁊ āmirat⁹ nō modicū ait Que

nam estis vos. Nos inquiūt sumus due puelle tibi admodū famili
ares ⁊ dilecte. Ego enī sum castitas ait vna. ⁊ ego sapientia subiun
git altera. Et venimus ad te volentes tecum o castissime iuuenis
habitare. quia tu nobis in corde ⁊ corꝑe tuo sanctū habitaculū pre
parasti. Sapientia enim in animas sanctas se transfert. ⁊ immūdū
habitaculum detestatur. In cuius rei figura legitur exodi. xxi. Qd
moyses filijs israel recepturis legē precepit vt vestimenta lauarēt
et a mulieribus abstinerent. Cū enim teste psalmista. lex dn̄i sit im
maculata. ⁊ eloquia dn̄i casta. diuina sapientia imaculatū et castū
requirit discipulū. Ideoqꝫ hugo de sancto victore in didascolicon
ait. Inlaudabilis est sapientia quā vita maculat impudica In cu
ius figura scribit primi regū. xxi. ꝙ achimelech sacerdos anteq̄ꝫ pa
nes ꝓpositiōis daret dauid ⁊ pueris eius. quesiuit an mūdi essent
pueri. saltim a mulierib⁹. In quo mystice datur intelligi. ꝙ qui de
siderat a summo sacerdote christo pane sapientie ⁊ intellectus ciba
ri. studere debeat castitati. Vnde ⁊ augus. narrat puerū quendam d̄
geometria interrogatū respōdisse tanq̄ꝫ illius peritissime discipli
ne. In septimo quoqꝫ de ciuitate dei dicit. ꝙ socrates inter philoso
phos primus philosophiā conuertit ad mores. cū oēs ante illū ma
gis naturalibus intenderint Hoc aūt ideo fecit socrates teste augu
stino vt deprimētibus libidinibus. exoneratus animus. ad noticiaꝫ
diuinoꝝ ascendere possꝫ. vbi tāqꝫ in puro fonte omniū reꝝ causas
inspiceret. Vn̄ sicut oculus corꝑalis clare videre nō potest si fuerit
lippus. vel sordibus pulueris plenus. ita ad hoc ꝙ ocul⁹ cordis spi
ritualis sincere diuinā sapiām ꝯtēpleṫ. oportꝫ vt ab humore carna
lis ꝯcupiscētie depureṫ. Vn̄ hieronimus epistola. lxx. ad rusticū mo
nachū. Ama inquit scientiā scripturaꝝ. ⁊ carnis vicia nō amabis.
¶ Itē pōt esse dubiū vtꝝ ceteris paribus plus peccet vir adulterā
do q̄ꝫ sacerdos in fornicādo. Et dico ꝓ nūc ꝙ ceteris paribus sacer
dos plus peccat. Rō est q: sacerdos vouit solēniter ꝯtinere ab oī
muliere. et totaliter se deo dedicauit. vir v̄o vxoratus iurauit fideli
tatē mulieri. ⁊ ad oppositū se totaliter obligauit. si vxor velit id est
ad oppositū actū. ergo sacerdos se magis elongauit ab actu carnis

q² vouit se nūq̄ʒ cū aliqua fornicari. Itē magis solēniter vouit q̄ʒ ꝯiugatus iurauit. q² votū suū est solennizatū p̄ sacrū ordinē. qd̄ est sacramētū maxime reuerentie. sicut oēs clerici ⁊ laici ꝯfitent̄. ⁊ certitudinaliter est verū ꝙ illud sacramentū directe ⁊ imediate applicat hominē ad ꝯsecrandū corpus xp̄i verū in sacramentū altaris. qd̄ est maximū. qd̄ in hac vita homini pōt cōmunicari. ¶ Sed ꝯtra non plus tenetur sacerdos q̄ʒ subdyaconus. q² qn̄ factus fuit subdyaconus. vouit ꝯtinentiā solenniter ⁊ nunq̄ʒ postea. Hic dico duo. Primo ꝙ quotienscūq; subdyaconus postea ordinatur totiens d̄ facto ꝯtestatur se approbare votū solennizatū in prima susceptiōe sacri ordinis. Vn̄ sacerdos facit tres attestationes d̄ obseruanda ꝯtinentia. ¶ Secūdo dico ꝙ subdyaconus etiam magis peccat fornicando ceteris paribus q̄ʒ coniugatus adulterando. Cuius ratio est quia votum suū est solēnius ꝓpter sacramentū qd̄ suscepit. ⁊ ꝓpter finē ad quem ex tunc applicatur. Probare autē ꝙ ordo sacerdocij sit solennius sacramētū q̄ʒ matrimoniū reputo superuacuū. Istam solutionē de fornicatione sacerdotis ⁊ adulterio cōiugati satis cōfirmo per ca. xxvij. q. c. Sicut bonū. et ca. Proposito. In primo capitulo dicitur. ꝙ vidue vouentes castitatē siue ꝯtinentiā. ⁊ votū frangentes peccant grauius q̄ʒ adulteri. qd̄ tamē apparet esse falsū. Sed pōt respōderi ꝙ illud capitulū loquit̄ de illis viduis. que primo vouerunt castitatē ⁊ postea contrahunt matrimoniū. ⁊ postea quādo sunt vidue. iterū illud votū frangunt fornicando. ⁊ hoc est grauius q̄ʒ simpliciter vouere castitatē et postea fornicari. verū est quia hec est intentio primi canonis ⁊ alterius capituli Proposito. Vn̄ vterq; canon loquit̄ d̄ vouētibus castitatē ⁊ postea ꝯtrahētibus. Simile habet̄ de clericis fornicarijs distin. xxxij. ca. Eos. Sed istis obmissis accipio media planiora. q² sicut grauius peccat monialis fornicando q̄ʒ vxor adulterādo. sicut dicit sanctus augus. de sctā virginitate longe an̄ mediū. Sʒ grauius peccat sacerdos fornicādo q̄ʒ monialis vel religiosus quicūq; in sacris ordinibus nō ꝯstitutus. ergo grauius peccat q̄ʒ adultera vel adulter. q² si grauius peccat q̄ʒ adultera grauius peccat q̄ʒ adulter. sicut in prima dubitatione dictum

est. Vnde videtur mihi q sacerdos secularis ē magis obligatus ad castitatem q̄z monachus inquantū talis scz q non sit in sacris ordinibus cōstitutus. ⁊ pari ratiōe magis q̄z sanctimonialis. vel quecunqz religiosa. inquantū religiosa.

¶ Qđ ministri ecclesie debent esse casti. iij. ca.

Ministri ecclesie debent esse casti propter plures rationes. ¶ Primo quia ipsi debēt deū placare. Ecclesiastici. xliiij. In tēpore iracundie factus est reconciliatio. Placare vo non possunt nisi placeant. Placere autē non possunt si carnaliter viuāt. Romanoꝝ. viij. Qui in carne sunt placere deo nō possunt. Bernardus. Ve filijs ire qui nondū sunt reconciliati. Reconciliationis aliene negociū. quasi gens que iusticiā fecit apprehendunt ¶ Secundo quia ipsi sunt loco dei. ideo ipsi viuere debēt vt deus scz spiritualiter non carnaliter. Deus enī spiritus est Johānis. iiij Et apocalipsis. j. Vidit iohānes similē filio hominis p̄cinctū ad māmillas zona aurea Similis filio hominis est sacerdos vicarius xp̄i. qui zonam aureā continentie debet habere. ¶ Tercio quia angelicū officiū habent. ideo puritatē angelicā habere debēt. Malachie. ij. dicit̄ đ sacerdote. q angelus domini exercituū est Exo. xix. Sacerdotes qui accedunt ad dominū sanctificentur. ne percutiat eos dn̄s. Primi regū. xxj. Si mundi sunt pueri maxime a mulieribꝰ manducēt panē. scz sanctū Leuitici. xxj. Homo qui habuerit maculam nō offeret deo suo panē. nec accedet ad ministeriū eius. Macula valde turpis luxuria ē. Hanc maculā dedit salomon in gloria sua Ecclesiastici. xlvij. Itē leuitici. xxij. Hō qui accesserit de stirpe vestra ad ea que sanctificata sunt in q̄ est immūdicia peribit corā dn̄o. ¶ Quarto qꝛ oportz eos mūdare alios. iō oportz eos esse valde mūdos. Ecclesiastici. xxxiiij. ca. Ab īmūdo quid mūdabit̄. Neemie. xij. Mūdati sunt sacerdotes ⁊ leuite mūdauerūt populū. ¶ Quīto qꝛ habēt spōsam nobilissimā scz eternā sapiētiā que filius dei est. ⁊ iō facilius spōsa vel ɔcubina carnali carere p̄nt. Sapiētie. viij. Hanc amaui ⁊ exquisiui illā a iuuētute mea ⁊ quesiui eā spōsam assumere mihi. ⁊ amatoꝛ factus sum forme illius. ¶ Sexto mīstri ecclesie de

bent esse casti.quia sunt magistri altissimi.ideo decet vt ipsi sint ꝓ
prij.Decet enī tm̄ dominū habere ꝓprios servientes.qđ non esset
si mulier haberet potestatē in corpe eoꝝ Prime ad corinthios .vij.
Vir potestatē corpis sui nō habet ꝫ mulier.Psal.Ambulās in via
imaculata hic mihi mīstrabat Plato in thimeo.Sacerdotes pditi
apud athenas sepati a cetero populo manebāt.ne ɔtagiōe aliqua
eoꝝ castitas pollueret Exodi.xij.Cōmesturis agnū paschalē dicit
renes vestros accingetis p abiectionē inmūdicie ꝛ assumptionem
mūdicie.Grego.Nulla bona sunt cetera.si occultis iudicis oculis
castitatis testimonio non approbant.Hieronimus.Quacūqꝫ vir
tute polleas.quibuscūqꝫ operibus niteas.si cingulo castitatis care
as.omnia per terram trahes.De luxuriosis sacerdotibus dominus
per ezechielem dicit.Coinquinabar in medio illorū.Ecce quāta
sacerdotū coinquinatio.cū ille qui sine macula est dicat se ab illis
inquinari.Hieronimus.Corpus xpi polluit qui ante altare pollu
tus accedit.Mundami ergo q̄ fertis vasa dn̄i.imo q̄ estis vasa dn̄i.
vt in vasis.i.in cordibus vestris mūdis ipm̄ qui ē candor lucis eter
ne.splendor glorie ꝛ speculū sine macula sumatis.

¶ Qualem oporteat esse sacerdotem.iiij.ca.

Valē putas esse debere eū q̄ ꝓ toto mūdo legatōe fungit
ꝛ depcat.iniqtatib⁹ oīm ꝓpiciū deū fieri nō solū viuētiū
ꝫ etiā mortuoꝝ.Ego q̄dē moysi et helie ɔfidētiā huic pu
to supplicationi posse sufficere.Sicut eniꝫ is cui sit cōmissus vni
uersus mūdus.ꝛ q̄ sit pat oīm.ita accedit ad deū obsecrās extingui
quicq̄d vbiqꝫ pugnatū ē.dissipari tumultū pacari oīa.ꝛ tā priuatis
malis q̄ꝫ publicis imponi finem conuenit.Itaqꝫ tantū differre de
bet omnibus ꝓ quibus precatur virtutis eminentia.quantū p̄cel
lit ꝛ ipse distat officio.Cum vo etiā spm̄ sanctū aduocauerit.et re
uerendam illam imolauerit hostiam.omniūqꝫ omniū dn̄m subinde
ɔtigerit.vbi illū dic mihi nostra estimatione ponemus.quantū ab
illo splendorem poscimus ꝛ quantam religionem.Expende enim
quales oporteat esse eius manus tantarum rerum ministros.qua
lem linguam verba illa fundentem.aut quo genere non mundiorē

et sanctiorem animam talis spiritus receptricem. Tunc enim etiaꝫ angeli circũstant sacerdoti. ⁊ tribunal atqꝫ altaris locus celestibus virtutibus adimpletᷓ in honorē illius q̄ imolatᷓ. Qđ quidē ex ipsis que aguntᷓ ostenditᷓ. Ego autē audiui referente aliquo. qm̄ p̄sbyter quidā vite sanctitate mirabilis. ⁊ qui reuelationes solet videre retulisset illi tale spectaculū se aliqñ vidisse. i. sacrificij tp̄e ꝯspexisse angeloꝝ multitudinē sicut ei possibile erat intueri. stolis fulgētib⁹ circũdant● altare coronantē. cũ officio quo circa regē suũ milites stare ꝯsueuerũt. qđ mihi facile p̄suasum ē. Alter v̄o mihi retulit nō ab alio se audisse dicēs sed q̄ ipse vidisset. qm̄ de hoc seculo recedētes qui p̄ticipes mysterioꝝ illoꝝ in ꝯsciētia mũda fuerīt. cũ efflauerint vltimũ spm̄. subuehi eos alacres manibus angeloꝝ. Necdũ ergo inhorrescis q̄ ad tale ministeriũ nitebaris me inducere. et indutum sordidis vestibus sacerdotum inserere dignitati. cum talē christus ei cōuiuantium congregatione separauerit. Splendore igitur vite totum illuminantis orbem. fulgere debet animus sacerdotis. Noster autem tantis tenebris operitur male videlicꝫ conscientie vt incuruetur semper. nec ad deum suum cum fiducia audeat aliqñ respicere. Sacerdotes sales terre sunt. nostram autem insipientiaꝫ ⁊ in omnibus ignorantiam quis queat facile sustinere. exceptis vobis qui nimis diligere nos decreuistis.

¶ De dignitate ⁊ excellentia sacerdotum. v. ca.

Acerdocij autem de quo loquimur aspice dignitatē. Agitur quidem in terra. sed officium eius celestibus negocijs continetur. Non enim homo. non angelus. non archangelus. non alia aliqua creatura. non virtus sed ip̄e spiritus sanctus hoc munus instituit. atqꝫ adhuc manentes in carne ministerio fungi p̄stitit angeloꝝ. Propt̄ qđ oportꝫ pontificē. q̄si qui in ip̄o ꝯsistat celo. illisqꝫ v̄tutibus misceatᷓ. ita vite splendore radiatum. Fuerunt quidem terribilia ⁊ horribilia etiam ea que in veteri testamēto ante gratiaꝫ gerebantur. vtputa tintinnabula malogranata. lapides in pectore ordinati. superhumerale. mitra cidaris. vestimentum talare. lamina aurea. sancta sanctoꝝ. intusqꝫ silentiũ. ⁊ solitudo reue

renda. Verũ si quis ea que sunt in gratie ordinatõe consideret par
ua esse. illa que pcesserunt terribilia iudicabit. qđ qꝫ de lege pnun
ciatũ est. etiã per hec veꝝ pbabit. qm̃ non sit clarificatũ id qđ cla
rificatũ fuerat pter excellentẽ claritatẽ. Nam cũ immolatũ dñm
nostꝝ. ꝛ cũ incenso videris astantẽ sacerdotẽ atqꝫ imprecantẽ. om-
nesqꝫ pariter pcioso illo imbui sanguine. adhuc te esse cũ hoibus ar
bitraris. ꝛ non ptinuo aĩo trãslatus in celos. omnẽqꝫ d mente sen
sum carnis excludens nuda aĩa sensuqꝫ mũdissimo ea que sunt in
celestibus intueris. O miraculũ o in nos dei beniuolẽtia. Qui sur
sum sedet ad dexterã patris. sacrificiũ tamẽ tempore hominũ mani
bus cõtinet. traditurqꝫ lambere cupiẽtibus eũ. ꝛ cũ veneratõe com
plecti. fitqꝫ totũ sub oculis humanis. Videntur tibi hec digna con
temptu. aut talia vt possibile sit cuiqꝫ super hoꝝ reuerentia infla
tione mẽtis attolli. Vt autẽ altitudinẽ et excellentiã sanctificatio
nis huius aliquo intuearis exemplo. Imaginarie sub pspectuz no
strum adductũ heliã. ꝛ innumerabilẽ circũstantiũ multitudinem. ꝛ
hostiã in altari positã. omnesqꝫ qui assunt magna silentij expecta
tione pticere. solũ vero pphetã orantẽ ꝛ repente flãmã de celis in
hostiã descendentẽ. Admirãda nempe hec ꝛ totius plena stuporis
Sed transi ex illis que nunc aguntᷣ. ꝛ non solũ mirãda ea. sed omnẽ
stuporẽ transcendẽtia videbis. Stat quippe sacerdos nõ ignẽ edu
cens sed spiritũ sanctũ diu pci incũbens. non vt illa desup accensa
lampas cõsumat apposita. sed vt aduolans gratia sancti spũs sacri
ficio p ipsum cunctoꝝ mentes accendat et splendidiores reddat ar
gento p ignẽ pbato. Hoc igitur ministeriũ ita reuerendũ que despi
cere audebit insania. An nescis qm̃ humana natura nunqꝫ in ignẽ
talis hostie sufficeret. sed toto funditus interiret nisi magnũ gratie
dei esset auxilium.

¶ Item de eodem. xi. ca.

Nam si quis introspiciat quantũ sit hominẽ carni ꝛ sangui
ni adhuc colligatũ beate illi et simplici nature posse fieri
vicinũ. tunc diligẽter intelliget ꝙ sacerdotes spũs sancti
gratia honorare dignũ sit. Per hos quippe misteria illa complentᷣ.

atqꝫ alia non his minora. tam grandibus vel ad rationē salutis no
stre vel etiā dignitatis. Hi nāqꝫ qui terrā incolūt atqꝫ in ea conuer
sant. celestia dispēsare meruerūt ⁊ ptātē acceperūt. quā neqꝫ angel
neqꝫ archangelis dedit deus. Neqꝫ eni ad illos dictū est. Quecūqꝫ
ligaueritis sup terrā erunt ligata ⁊ in celis. ⁊ quecūqꝫ solueritis erūt
soluta. Habēt nāqꝫ ⁊ mūdi principes vinciendi aliquā potestatē. ꝗ
vti hac in solis corpibus licet. Hoc autē vinculū qđ sacerdotib᷒ cō
missum est. ipsam ꝯtingit animā. trāsitqꝫ ad celos. vt ea que opera
ti fuerint sacerdotes deorsum. etiā deus ꝯfirmet in celis. sentētiāqꝫ
seruoꝝ dn̄s ipse corroboret. Quid ergo reliqui ē si eis oīs cōmissa ē
ptās celoꝝ. Quorūcunqꝫ eni inquit dimiseritis pctā dimittenꝰ. et
quorum retinueritis tenebuntur. Que potest inueniri maior pote
stas. Omne iudiciū dedit pater filio. at hoc video a filio totum sa
cerdotibus esse cōmissum. at sicut in celum iam trāslati ⁊ humanā
transcendētes n[illegible]atqꝫ a nostris infirmitatibus liberati in tan
tum euecti sunt principatum. Nam si imperator alicui subditoꝝ
honorem huiusmodi impartiatur. vt quos voluerit in vincula cō
trudat. laxetqꝫ quos voluerit. dignus inuidia ⁊ conspicuus ab omi
bus estimatur. hic qui a deo accepit tanto maiorem his vt prediri
mus potestatem. quāto est celum preciosius q̄ȝ terra. quāto precio
sior est anima q̄ȝ corpus. ita ne modico affectus honore credeꝝ. vt
aliqui etiam suspicentur posse hanc artē ab his quibus fuerat com
missa cōtemni. pcul fiat talis insania. Neqꝫ enim aliud q̄ȝ furor vo
candus est ꝯtemnere illud ministeriū. sine quo nobis nec salus nec
ea que sunt bona pmissa reddantur. Nemo eniȝ valebit ingredi re
gnū celoꝝ. nisi ex aqua renatus ⁊ spiritu sit. Et qui non manducat
carnē dn̄i. nec bibit eius sanguinē nō habebit vitā eternā. que per
nullius alterius q̄ȝ sanctis efficiunꝰ manib᷒ sacerdotū. Nec gehen
nē vtiqꝫ ignē vitare nec pmissoꝝ remuneratione potiri. nisi p illoꝝ
habemus officiū. Isti enim sunt qui spirituali affectione nos par
turiunt. ⁊ generatione baptismatis exequunꝰ. Per ipsos xp̄m indui
mus. per ipsos cōiungimur dei filio per ipsos membra beati illius
capitis efficimur. Quomodo ergo nobis isti nō solū reuerēdi ma

gis q̄ʒ reges aut duces aut iudices. sed etiam nō magis erunt hono rabiles q̄ʒ parentes. Illi quippe nos ex sanguine ꝛ carnis volupta te genuerāt. hi vero nobis sunt diuine generationis auctores. ꝛ san cte illius reformamur libertatis vere adoptionisq̄ꝫ filioꝝ.

¶ De mundicia sacerdotū qui portant vasa dn̄i. vij. ca.

Verbum pphete est. Mundamini qui fertis vasa domini Quanto mundiores esse oportꝫ qui sunt vasa dn̄i qui in manibus ꝛ corpore portāt christum. quibus apostolus di cit. Glorificate ꝛ portate christum in corpore vestro. Sacerdotem hoc sentire oportet qꝺ ꝛ in christo iesu. non solum vt per se humili tatem exinaniat. sed vt crucifixionem domini representans stigma ta eius portet in corpore suo et in ara cordis. seipsum domino cru cifigat. Verbū enī salomonis est. Sedisti ad mensam diuitis. scito quia eadem preparare te oportet. Nam et in leuitico. sacerdos pel lem hostie retinet. quia ordo sacerdotis exp[illegible] vt dum in men sa altaris hostiam īmolat salutarem. quadam cōtritionis cruce ho stie se confirmet. Olim paschalis agnus non comedebatur. nisi cū lactucis agrestibus et amaris. precingebantur autem renes in quo amaritudo penitentie. ꝛ continentie mūdicia designat̄. In vtroq̄ꝫ etiam poste sanguis agni ponebatur. vt sacerdos sacramentum do minice passionis nō solum̄ ore ad redemptionem. sed corde ad imi tationem suscipiat. quia tunc demū ei hostia pderit. si seipsum ho stiam faciens velit humiliter ꝛ efficaciter imitari qꝺ agit. Verbuꝫ apostoli est. Probet autē seipsum homo. ꝛ sic de pane illo edat ꝛ ꝺ calice bibat. O q̄ʒ felix qui probatus inuentus est. Proba me dn̄e ꝛ tenta me. vre renes meos ꝛ cor meum. vt tanto sacramento dignus inueniar. Terribile est enim qꝺ sequitur. Qui manducat meā car nem ꝛ bibit meum sanguinem indigne. iudicium sibi manducat et bibit. Domine iesu christe sacramentum corporis tui et sanguinis. nobis quasi pignus et obsidem celestis gratie dimisisti. et in eo con stituisti nobis non mortem sed vitam. non iudicium sed salutem. Quā perditus ergo est qui redemptionē in perditionem. qui sacri ficium in sacrilegiū. qui mysteriū in patricidiū. qui vitā ꝯuertit in

mortem. Prohibet dn̄s in lege moysi ne de agno paschali comedat
pegrinus aduena vel immūdus Quāta ergo ⁊ q̄ꝫ dampnabili teme
ritate sacerdos indignus mīstrare p̄sumit. q̄ vt v̄bo apostoli vtar.
iam filiū dei ꝯculcat. ⁊ sanguinē testamenti pollutū ducit. in q̄ san
ctificati sumus. ⁊ sp̄ui gratie ꝯtumeliā facit. Sacerdotibus dicit̄ p
ꝓphetā. Vos sancti dn̄i vocabimini. ministri dei dicet̄ vobis. Et
subiungit. Oēs qui viderint eos cognoscēt illos. quia isti sunt semē
cui benedixit dn̄s Video aūt hodie qd̄ ⁊ flens dico innumeros illit
teratos. aut potius ydeotas. ⁊ nihilominus carnaliter ꝯuersantes
vsurpare tanti officij gradū. itaq; sacramenti dignitas ex indigna
numerositate vilescit. Et euenit q̄ osee ꝓpheta ꝯquirendo deplo
rat ⁊ dicit. Multiplicauit populus altaria ad peccandū. facte sunt
eis are in delictū. Ideo raro sacrificat carthusiēsis ordo. Sicut enī
solet generari ex assiduitate ꝯtemptus. sic accendit̄ ex ipsa raritate
deuotio. Sane nō habent potestatē edere d̄ celesti altari. qui taber
naculo carnis dese[illegible] enī qui carnalib⁹ desiderijs insumūt
calix dn̄i vertitur in fel draconis. angeloꝝ panis aufert̄. ⁊ eis māna
celeste putrescit. pluitq; sup eos dn̄s sicut puluerē carnes. Notādū
aūt q̄ eodē sole carnes indurant̄ ⁊ māna liquescit. quia iuxta diuer
soꝝ exigentiā meritoꝝ quosdā deus in sua malicia obdurare pmit
tit. alios ad salubres lacrimas pia deuotōe resoluit. Cūq; ille quasi
languente ⁊ fastidiente stomacho tanq̄ꝫ furfur ⁊ corticē sacramen
ti recipit. aīa istius ex celesti adipe. ex diuini tritici medulla pin:
guescit. Sp̄us illius est sicut mons gelboe. super quem nec ros nec
pluuia cadit. Isti v̄o. quasi hereditati sue deus pluuiā voluntariā
segregauit. Ex inordinata ⁊ indisciplinata multitudine sacerdotū.
hodie dat̄ ostentui nostre redemptiōis venerabile sacramētū. Nā
qui debuerant esse vicarij apostoloꝝ et filij petri. facti sunt socij iu
de ⁊ p̄ambuli antixp̄i. Verbū quippe grego. est. Qui corpus christi
indigne ꝯficit xp̄m tradit. vt christus dū tradit̄ dicat. Ecce manus
tradētis me mecū est in mensa. August. sup illū versiculū Dederunt
in escam meā fel. Grauius inquit peccant offerentes indigne xp̄m
regnantē in celis. q̄ꝫ qui eū crucifixerūt ambulātē in terris. Et idē.

Magis peccant qui tradūt xp̄m peccatoribus membris. q̄ʒ qui tra
dunt eū crucifixoribus iudeis. Et adaptat sacerdotib⁹ prauis illud
lamentabile verbū xp̄m dederūt in escam meā fel. et in siti mea po
tauerūt me aceto. Dn̄s equidē salutē nostrā sitit et esurit. ⁊ iō dam
nabiliter peccat. qui ad corpus eius cū felle praue ꝯscientie. et cum
aceto iniquitatis accedit. Verbū beati hieronimi ē. Perfidus iude
us perfidus xp̄ianus. ille de latere. ille de calice sanguinē xp̄i fundit
Porro ioseph corpus dn̄i pijs manibus baiulauit. Iste vo pollu
tis manibus. ⁊ quibus paulo ante scorti pudenda tractauit salutem
hominū tangit. ⁊ recipit ore que pauloante basia meretrici imp̄sse
rat. Ille qui fuerat xp̄i membꝝ. tollit xp̄i membꝝ dicit apostolus. ⁊
facit membꝝ meretricis. Qui enim adheret meretrici. vnū corpus
vnūq̄ʒ membꝝ efficitur cū ea. In hoc membro abominabiliter po
nitur ⁊ detestabiliter corpus xp̄i. Repositū fuit illud preciosūʒ cor
pus in syndone munda ⁊ in monum[illegible]nūt in ore adhuc
potu hesterno fetente. ⁊ insen[illegible] ventris adhuc precedēte crapula
estuante demergit eū. quē angeli videre ꝯcupiscunt. quē ꝓspiciēdo
delectationes eternas accipiūt. Nōne potius antixp̄ianus q̄ʒ chri
stianus iudicandus ē. qui q̄ʒtū in se ē xp̄m iam factū impassibilem.
ita tractat indigne. ita ꝓbris afficit ita crudeliter interimit. ⁊ sepe
lit inhoneste. Verꝝ quia celestis animaduersionis sententiā sicut da
than ⁊ abyron in ipsa sui sacrificij vsurpatione nō sentiūt. diuinuʒ
putant euasisse iudiciuʒ. dicentes cū vxore manue. si dn̄s voluisset
nos occidere nō suscepisset sacrificiū de manu nostra. Certe maria
quā xp̄i caritas vehemēter accenderat. ꝓhibet̄ dn̄m tangere. Iohā
nes etiā baptista quo maior inter natos mulieꝝ testimonio xp̄i nō
surrexit. vertici saluatoris angelicis potestatibus tremendo. manū
veret̄ imponere. ⁊ filius ploratiōis eterne manu sacrilega ⁊ ore pol
luto sacramentū in quo vita eterna ē recipit. Ipsum sibi dānabili
ter incorporare aut potius incarcerare presumit. Prius ꝑ peniten
tiam ⁊ vsum longū erat expianda oīs iniquitas. vt inde veniret̄ ad
cornu altaris. id est ad tāti gratiā sacramēti. Lauabo inquit ꝓphe
ta manus meas. id est opa. ⁊ sic circūdabo altare tuū dn̄e. Et idem

Emitte lucem tuam ⁊ veritatem tuam. ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuuꝫ ⁊ in tabernacula tua. Et sic introibo ad altare tuum domine. Lauandi enim sunt interiores affectus. Nam in leuitico anteqꝫ offeratur hostia. diligēter omnia eiꝰ intestina lauantur. Apparuit dominus moysi. apparuit ⁊ iosue ꝑcipiens vtriqꝫ vt calciamenta soluerēt ꝺ pedibus suis. Calciamenta quippe fiunt de pellibus mortuorum animaliū. Terribilis vero locus est. in quo deo patri eius vnigenitus imolatur. Ideo quisqꝫ accedit ad [illegible]nte sanctificationis ministerium. necesse habet prius deponere immūdicias operum mortuorum. Res difficilis ⁊ ardua est ministrare ī sacerdocio. animas regere. Et iuxta verbū salomonis mittere se ī turbā populi. ⁊ alligare sibi peccata duplicia. Verbum enim domini est. Sacerdos meus qui vnctus est si deliquerit delinquere faciet populum meum. Super quem locum beatus gregorius dicit. Sci[illegible]t sacerdotes. ꝙ si peruersa perpetrant tot mortibus digni sunt. quot ad su[illegible]tos sue ꝓditiōis exempla transmittunt. Et quis nouit opera sua. Quis scit an amore an odio dignus sit. Delicta quis intelligit. Prauū est cor hominis ⁊ inscrutabile. abyssus ꝓfunda ⁊ inexplorabilis est cōscientia pctōris. Nam vt de ceteris taceam. si discussero ⁊ scopauero spiritū meum. si lauero me intro et mulciplicauero mihi herbam borith. sordibus intinxit me dominus. Sic a mortuo perit lauatio. Sic lauo laterem. ⁊ dum plus sordes excutio. plures excessus inueniens. quos nondum plene sicut debui plāxi. mihi ex ipsa criminū recordatione sordesco Ideo tanti sacramēti maiestate deterritus insufficientiam sanctitatis. quā ille gradus exigit meticulosus allego. Certe moyses iam electus in ducē populi ⁊ ad pharaonē mittendus. Hieremias etiaꝫ vocatus a dn̄o vt populū rebellem erudiat. humiliter se excusant. Nec dubiū est quin tm̄ ꝑemineat sacerdotalis dignitas officio veterū. quantū res spei substantia vmbre. quantū ꝓmissionibus exhibitio veritatis. Isaias vo qui dn̄o querēti quē mitteret ministerio ꝑdicationis. se offerens prius calculo purgatur altaris. Nemo enī aptus est mysterijs spiritualibus. donec sancti spūs ardore purgetᷣ

Ob reuerendam mysterij huius eminentiā. beatus marcus cuius cor ꝛ linguā dominus sancti spiritus igne purgauerat. quasi tamē adhuc imperfectum suum sentiens pollicem sibi abscidit. ne ad sacerdotium cogeretur. Legimus ꝙ cum beatus amonius ad regimē populi traheretur inuitus aurem sinistram ferro sibi radicitus secuit dicens. Lex diuina neminem precisa aure permittit fieri sacerdotem. Reuersi sunt ergo clerus ꝛ populus ad thimotheū tūc temporis patriarcham. qui amoniū non solum si auribus mutilatus. sed etsi naribus truncatus esset ꝓpter sanctitatem ipsius censu[illegible] ꝓmouendum. Reuertentibus illis ꝛ iterum trahentibus virum dei atq̧ cogentibus. linguam inquit meam ꝓpter quā vobis placeo. si me vlterius cogitis ꝓprijs dentibus amputabo. Et sic tandem sibi relictus est. Adhuc paulus heremita. anthonius. appollonius. mustius. hylarion. pānucius. vterq̧ macharius ꝛ arsenius. beatus etiā benedictus. ceteriq̧ viri noīatissime religiōis [illegible] in bn̄dictiōe ē. nūq̄ȝ gradū sacerdocij attigerūt [illegible]qua tn̄ simplicitate saluati sunt Sicut eni btūs odilo cluniacensis abbas ī exhortatiōib⁹ suis scribit istoꝝ singuli vna hora diei passiōis dn̄ice. nostreq̧ redēptiōis bn̄ficia. q̄si in fasciculū mēorie deuote ꝛ fidelir̄ colligebāt. et sic ī timore ꝛ hūilitate hic ad fruēdū suauit̄. firmit̄ in sua ꝯsciētia recōdētes corpus dn̄i spūalit̄ mādućabāt. Sic dn̄s p̄cepit apostol̄ dicēs. Hoc facite in meā cōmēoratione. adiūgit abbas. Sicut inquit sacramentum quicq̧ indignus. sic rem sacramēti non recipit nisi dign⁹. Voce humana explicari nō potest. cū quanta deuotione ꝯfici. cū quanta cautela dispensari. cū quāta reuerētia suscipi debeat corpus christi Conficere vereor. qđ affecto suscipe. Nā cū vtrobiq̧ pura ꝯsciētia exigat̄. tn̄ vita ꝑfectior ꝛ ꝯuersatione eminentior ꝓpter varias illi⁹ ordinis circūstantias a sacerdote requiritur. Vtinam modernorū sacerdotū sanctitas tanta esset. vt omi laude virtutis exemplo nobis desiderabilē appetitū sacerdotalis gradus immitteret. Itē exemplū scti bernardi in vita scti malachie. Cum sanctus malachias archieps sacrā offerret hostiā ꝛ appropinquasset ei dyacon⁹. intuitus eū sacerdos ingemuit. eo ꝙ sensisset penes illū latere qđ nō cō

ueniret. Peracto sacrificio secrete ꝑcunctatus de ꝯsciētia sua. confessus ē illusum sibi ꝑ somnū nocte illa. Cui iniūgens penitentiā. nō debueras inquit hodie ministrasse. sed verecūde te subtrahere. ⁊ tantis deferre mysteriis. vt hac humilitate purgatus dignius exinde mīstrares. Itē refert heraclides in libro qui dicit̄ ꝑadisus dicēs ad alexandꝝ machariū Ego veniēs repperi p̄sbyterꝝ ante fores ei⁹ q̄ venerat vt curaret̄. Habebat enī caput carchino exesum. vt etiaȝ eius vertices nudaret̄. et necdū a sc̄tō machario suscept⁹ fuerat aut visus. Qui mihi ꝓ illo roganti vt ei misereret̄ respondit. Non est dignus iste curari. Hanc enī penā diuinitus accepit. quia fornicatōe pollutus mysteria dn̄i violare ꝯsueuit. Persuade aūt vt in ꝑpetuū se suspendat sancti sacrificii immolatōe. ⁊ sic deo adiuuāte poterit curationē recipere. Qđ ⁊ factum est.

Explicit speculum sacerdotum.

Incipit ꝓlogus libri qui dicitur speculum secularium ⁊ mundi huius amatorum.

v

Anitas vanitatū ⁊ omnia vanitas dixit ecclesiastes Quoniā vt ait egregius doctor gregorius. nō ē deo acceptabilius sacrificiū. q̄ȝ animaꝝ zelus siue amor ideo ex diuersis auctoritatibus ecclesiasticoꝝ doctorum presentē tractatulū in vnū collegi. vt peccatrix anima deuiās. Per has sc̄tās auctoritates ⁊ āmonitiones ad viam veritatis ⁊ iusticie. vn̄ sicut ouis que perierat multū errauit. spiritu sancto aspirāte iam diuinitus reuocet̄. et vt statū suū cognoscēs periculosum erroneū ⁊ immūdū. tactus dolore intrinsecus ad deum se ꝯuertat. ꝯuersus penitentiā agat. ac sic tandē cū omībus sanctis vitam eternā obtineat. Siquidē vt dicit crisost. Nūc ꝑcipue multis illudit vanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas. Hunc versiculū si saperent qui in deliciis ⁊ diuitiis versant̄. in parietibus oībus in vestibus suis scriberēt. in domo in ianuis in ingressib⁹ ⁊ ante oīa in ꝯscientiis suis. vt ꝑ eū oculis cernerēt ⁊ corde sentirēt. qm̄quidē multe sūt fa

cies multe imagines false. que decipiunt incautos. Oportet ergo quotidie istud salutare carmen in prandijs in cenis ꝛ in omni ꝯuentu. vnūquēq3 primo suo canere ꝛ a primo libenter audire. quia vanitas vanitatū ꝛ oīa vanitas. pter amare deū ꝛ illi soli seruire. Hec crisost. Cōtinebit autē pn̄s tractatus septē capitula iuxta septē ferias ebdomade. ita vt peccatrix aīa p pctis deturpata. qualibȝ die speciale capitulū tanq3 nouū speculū accipiat. in quo faciē suā cōsideret. Primū capitulū erit de vilitate ꝛ miseria hoīes. scdm d peccato in cōmuni ꝛ quāta p peccatū incurrimus spūalia detrimenta siue dāna. terciū de penitētia cito facienda. quartū de mūdo fugiendo ꝛ odiendo. quintū de caducis mūdi diuitijs ꝛ falsis eius honoribus potētijs dignitatibusq3 ꝯtemnēdis. sextū de morte semp timenda vbiq3 et expectanda. septimū et vltimū erit de gaudijs paradisi et penis inferni.

¶ Explicit plogus. Incipit liber qui di[illegible]um secularium ꝛ mundi huius amatoꝝ Primū [illegible]

Verba hieremie pphete. Quare de vulua matris egressus sum vt viderē laborē ꝛ dolorē. ꝛ ꝯsumerēt in ꝯfusiōe dies mei. Si talia loquit̄ de se ille quē sanctificauit de⁹ in vtero. qualia loquar de me quē mater mea genuit in peccato. Bernardus. Stude cognoscere teipsum. quia multo melior et laudabilior es si teipsum cognoscis. q3 si te neglecto cognoueris cursus sydeꝝ. vires herbaꝝ. cōplexiones hominū. naturas aīalium. ꝛ haberes omniū celestiū ꝛ terrestriū scientiā. Attende ergo diligenter o hō quid fuisti ante ortū. ꝛ quid es ab ortu vsq3 ad occasum et quid eris post hāc vitā. Profecto fuisti spurcissimū sperma ꝛ vile semē ꝯceptus in putredine carnis. in feruore libidinis. in fetore luxurie. ꝛ qđ deterius ē in labe pctī. S3 attēde quo cibo ī vtero materno nutritus sis. Profecto sanguie mēstruo q̄ cessat in femīa post ꝯceptū. vt ex eo nutriat̄ ꝯceptus ī vtero. Qui quidē sanguis fertur esse tā detestabilis ꝛ immūdus. vt eius ꝯtactu fruges nō germinēt. arescāt arbusta. moriāt̄ herbe. amittūt arbores fet⁹. et si canes inde comederint in rabiē efferūt. Postea ploꝛās ꝛ eiulās traditus es hu

ius mūdi exilio ad laborem timorem ⁊ dolorem. ⁊ qđ grauius est ad
mortem. Formauit igitur dominus deus hominem de limo terre.
que ceteris indignior est elementis. Planetas ⁊ stellas fecit ex igne
flatus ⁊ ventus fecit ex aere. pisces ⁊ volucres fecit ex aqua. homies
et iumenta fecit de terra. Considerans igitur aquatica te vilem in
uenis. considerans aerea te viliorem cognosces. considerans ignea
te vilissimū reputabis. Nec valebis te parificare celestib⁹. nec au
debis te preferre terrenis. quia parem te iumentis inuenies. similē
recognosces. Unus est hominū ⁊ iumētoꝝ interitus. et equalis vtri
usqꝫ conditio. cum nihil habeat homo amplius iumēto. de terra or
ta sunt. ⁊ in terram pariter reuertentur. Verba sunt ista non cuius
libet hominis. sed sapientissimi salomonis. Sic ergo o hō quantū
cunqꝫ nobilis diceris ad hunc mundū venisti. nec memor es q̄ꝫ vi
lis origo tui. Forma fauor populi. feruor iuuenil' opesqꝫ. Subripue
re tibi. noscere [illegible] homo. ¶ Nunc attende secundo o hō quid
es. Audi de hoc [illegible] augustinū. ita de seipo dicentē. Heu
miser quid sum ego. Sum vas ste[illegible]linij. concha putredinis. ple
nus fetore ⁊ horrore. cecus pauper nudus. plurimis necessitatibus
subditus. ignorans introitum ⁊ exitum meum. miser ⁊ mortalis. cu
ius dies sicut vmbra pretereunt. cuius vita sicut lana euanescit. si
cut flos in arbore crescit ⁊ statim marcescit. Sum terra miserie fili
us ire. vas aptum in contumeliam. genitus per īmundiciā. viuens
in miseria. moriturus in angustia. Item bernardus. Quid aliud ē
homo q̄ꝫ sperma fetidū. saccus stercoꝝ. cibus vermiū. Si diligēter
consideres quid ꝑ os nares. ceterosqꝫ tui corꝑis meatus egrediatur
vilius sterquiliniū nunq̄ꝫ vidisti. O vilis ꝯditionis humane indi
gnitas. herbas ⁊ arbores inuestiga. Ille de se ꝓducunt flores fron
des fructus. ⁊ tu de te lendes pediculos ⁊ lumbricos. Ille de se fun
dunt oleū vinū ⁊ balsamū. ⁊ tu de te sputū vrinā et stercus. Ille de
se spirant suauitatē odoris. ⁊ tu de te reddis abominationē fetoris.
Qualis est arbor. talis est fructus eius. Non eniꝫ potest arbor ma
la fructus bonos facere. Quid enim ē homo scđm formā nisi arbor

euersa. cuius radices sunt crines. truncus est caput cum collo stipi
tes est pectus cum alis. rami sunt vlne cum tibijs. frondes sunt di
giti cuȝ articulis. Homo est foliū qđ a vento rapitur. ⁊ stipula que
a sole siccatur. Vnde beatus iob ait. Homo natus de muliere reple
tur multis miserijs. Qui quasi flos egreditur ⁊ conteritur. et fugit
velut vmbra. ⁊ nunq̄ȝ in eodeȝ statu permanet. Hinc ⁊ deus ait ad
hominē. Cinis es ⁊ in cinerē reuerteris. Et iob dicit dn̄o. Memē
to queso ꝙ sicut lutuȝ feceris me. ⁊ in puluerem reduces me. Quid
ergo lutum superbis. ꝺ quo puluis extolleris. Vnde ci[illegible] gloriaris
cuius cōceptio culpa est. nasci pena. labor vita. necesse mori. Cur
carnem tuam preciosis rebus impinguas ⁊ adornas. quā post pau
cos dies vermes deuoraturi sunt in sepulchro. animam vero tuam
non ornas bonis operibus. que deo presentanda est ⁊ angelis in ce
lis. Quare animam tuam vilipendis ⁊ ei carnem preponis. Domi
nam ancillari et ancillam domīari ma[illegible]st. O anima ha
bes inimicum domesticum ami[illegible]tum. qui malum ꝓ bo
no reddit. ⁊ sub specie amicici[illegible]udelior existens inimicus. Hic ho
stis est caro tua infelix ⁊ misera. multum tamen dilecta. Hanc cum
pauisti. inimicum pessimum contra te erexisti. Hanc cum ornasti.
hostem crudelissimum contra te armasti. Hanc cum foris varijs et
preciosis indumentis induisti. omnibus celestibus ornamentis te
spoliasti. ¶ Considera tercio ergo et attende o peccator. quid eris
post hanc vitam. Eris reuera cadauer miserum et putridum. et ci
bus vermiū. Inspice sepulchra eorum qui morte corporis hinc exi
erunt. et nihil inuenies in eis nisi cinerem et vermē. et fetorem et
horrorem. Qđ tu es illi fuerunt. et qđ ipi sunt tu eris. Homines fu
erunt sicut tu. comederunt biberunt riserunt duxerūt in bonis dies
suos. ⁊ in puncto ad inferna descenderunt. Hic caro eoꝝ vermibus
et illic aīa ignibus deputatur. donec rursus infelici collegio colliga
ti sempiternis inuoluantur incendijs. qui socij fuerunt in vicijs.
Vna nāqȝ pena implicat. quos vnus amor in crimīe ligat. Quid
profuit illis inanis gloria. breuis leticia. mundi potentia. carnis

voluptas.false diuitie.magna familia.et mala concupiscētia. Vbi risus vbi iocus.vbi iactantia vbi arrogātia. De tanta leticia quanta tristicia.post tantillā voluptatē tam grauis miseria.ꝺ exultatione ceciderunt in grandem ruinam ⁊ magna tormenta Quicquid illis accidit tibi accidere pōt quia homo es.homo ꝺ humo limus ꝺ limo. De terra es ⁊ de terra viuis.⁊ in terrā reuerteris qn̄ veniet dies vltima.que subito veniet ⁊ forsitan hodie erit. Certum est enim ꝙ morieris.sed incertū quādo aut quomodo vel vbi.quoniā mors vbiqꝫ te expectat. Tu quoqꝫ si sapiēs fueris.vbiqꝫ eam expectabis. De his etiā mundi amatoribus sic dicit ysidorus Dilectissimi pensare debemus.q̄ꝫ breuis ē mundi felicitas.q̄ꝫ modica est hui⁹ seculi gloria.q̄ꝫ caduca et fragilis est temporalis potentia. Dicat qui poterit.vbi sunt reges vbi principes vbi imperatores.vbi reruꝫ locupletes.vbi potentes seculi.vbi diuites mūdi. Qua vmbra transierunt.⁊ velut somn[illegible]uerunt.queruntur ⁊ non sunt. Quid dicemus ad hec. Reges [illegible] principes mortui sunt.multi tamē putant diu viuere.et quasi nūq̄ꝫ m[illegible] cadere ꝺ presenti vita. Certe non sic impij non sic. Vos autem sicut homines moriemini.et sicut vnus de principibus cadetis. Adhuc de conditione hominis post morteꝫ sic dicit beatus bernardus. Quid fetidius humano cadauere.quid horribilius mortuo homine. Cuius in vita erat gratissimus amplexus.fit in morte horribilissimus aspectus. Quid ergo ꝓsunt diuitie.quid delicie quid honores. Diuitie nō liberāt a morte.nec delicie a vermibus.nec honores a fetore. Item dicit crisost. ꝺ eodem sic. Quid ꝓfuit illis qui in luxuria corporis.⁊ in presentis vite voluptatione vsqꝫ ad diē vltimū permanserunt. Intuere nūc sepulchra eoꝝ.vide si est aliqꝺ iactantie vestigium in eis.si aliqua diuitiarū vel luxurie signa cognoueris. Require vbi nunc vestes ⁊ ornamenta tā pulcherrima.vbi nunc ⁊ spectaculoꝝ voluptas.vbi assedarum turbe ⁊ cōuiuioꝝ cessit opulentia. Risus iocus ⁊ immoderata leticia atqꝫ effrenata quo abijt quo recessit.vbi illa nunc et vbi ipsi. Quis finis vtroꝝ̄qꝫ. Intuere diligēter ⁊ accede ꝓpius ad singuloꝝ sepulchra.vide cineres solos ⁊ fetidas vermiū reliquias.⁊

recordare caroꝝ hunc esse finem. etiam si in leticia et delicijs etiam si in labore et continentia transigerunt hic vitã. Ecce dilectissime mihi iam legisti iaz vidisti in hoc capitulo ex verbis sanctoꝝ quid fuisti ante ortũ. quid es in p̄senti vita. et quid eris post hanc vitaz Utinam circa hec tria iugi meditatiõe verseris. Infelices quippe filij adam omissis veris ⁊ salutarib⁹ studijs. caduca potius ⁊ transitoria querũt. Sed tu charissime ruminans in corde vilitatẽ tuam et miseriam. scd̄m exteriorem hominẽ sectare humilitatẽ. fuge superbiam. sciẽs ꝙ superbia est signum quo diabolus distinguit suos ab alijs. Unde iob. Ipe est rex super omnes filios superbie. Unde gregorius. Euidentissimũ signum reproboꝝ superbia. electoꝝ humilitas. Qd̄ si quis habeat cognoscitur sub quo rege sit vel militet. scilicet vtrum sub rege christo an diabolo. Isidorus. Anima superbi a deo derelinquitur. et fit demonũ habitaculuz. Ecclesiastici. x. Odibilis deo et hominibus superbia vt patet, quia superbia luciferum de celo eiecit. adam de paradiso [illegible] et exercitũ eius submersit. saul de regno eiec[illegible]buchodonosor in bestiã trãsmutauit. Propter superbiam anthiochus male mortuus est. herodes ab angelo percussus.

¶ De peccato in cõmuni ⁊ quanta p̄ peccata incurrimus spiritualia detrimenta siue damna. ij. ca.

Qui facit peccatũ a diabolo est. qui peccat ab initio. Scribitur enim in prima canonica Johãnis. iij. ca. Peccatuz est onus graue qd̄ celum nõ sustinuit. nec terra vltimo nõ sustinebit. sed detrudet in infernũ cum auctore suo. Et sciẽdũ scd̄m augus. ꝙ peccatũ est omne dictũ factum vel concupitũ contra legẽ dei. Debet autẽ quilibet bonus xp̄ianus qui saluari desiderat summo studio et summa diligentia omne peccatum vitare. ⁊ hoc precipue ꝑpter tria. Primo quia deo summe displicet. secundo quia demonib⁹ valde placet. tercio hoĩ summe nocet. Dixi tibi primo o infelix pctõr ꝙ debes summa diligẽtia vitare omẽ peccatũ. quia deo creatori tuo summe displicet. Ad hoc sciendũ debes cogitare qd̄ deus fecerit ꝑpter odiũ peccati. Ipse enĩ ꝑpter peccatũ fere sex dissi

pauit omnia op̄a sua.scꝫ totū mundū ꝑ diluuiū vt habet̄ Gen̄.vij.
Alij aūt reges ꝛ potētes in ꝑiudiciū inimicoꝝ suoꝝ depopulāt̄ ter
ras eoꝝ.deus aūt dissipauit terrā ꝓpriā.q2 pctm̄ intrauerat terraꝫ
suā.¶ Itē scd̄o deus nō solū odio habꝫ pctm̄ ipsum.ſ etiā quicq̄d
peccatū tangit. Alij nāqꝫ hoīes ꝓpter vinū corruptū nō ꝓijciunt
in mare vasa aurea vl̄ argentea.sed seruant vasa ꝛ vinū effundunt
deus autem non solum peccatum sed etiam vasa peccati.scilꝫ crea
turas rationales.id est animas ad imaginem suam factas. et suo p̄
cioso sanguine redemptas.in odiuꝫ peccati ꝓijcit in occeano infer
nali. Quia [illegible] dicit̄ sapientie.xiiij. Odio sunt deo impius et impie
tas eius. Unde deus non habet tam bonū amicum nec in celo nec
in terra .quem non haberet odio vsqꝫ ad mortem.si inueniret in eo
vl̄ vnum peccatum mortale. Unde petrus.licet ardentius amaret
christū q̄ꝫ ceteri apostoli.tamen xp̄us eum ꝯdemnasset si decessissꝫ
in peccato trine negatiōis. ¶ Tercio q̄ꝫtū deus odiat peccatū ostē
ditur per hoc.q [illegible] mundi suū innocentē vnigenitum
interfecit. Unde dicitur ysaie.liij. [illegible]pter scelus populi mei pcus-
si eum. Et ipsemet dei filius vt peccatū interficeret ꝛ occideret tra
didit in morte animaꝫ suam.vt dicitur similiter ysaie.liij. Nullus
autem inuenitur qui tm̄ odit inimicū suū.q in eius odium vellet
interficere vnigenitum ꝓprium vel etiam semetipm̄. ¶ Quarto ꝓ
hoc ostenditur quia deus persecutus est peccatū ab initio in tantū
q ꝓiecit ipsum de celo. Et videns q remanserat in terra scilicꝫ in
mundo.ipse in ꝓpria persona descendit in mundū.vt de ipso fuga
ret peccatum.ꝛ tandem in die iudicij ꝓijciet ꝛ claudet ipsum in in
fernum. Unde michee vltimo. Proijciet in ꝓfundum maris oīa
peccata vestra. ¶ Quīto q̄ꝫ summe deus odiat peccatū patꝫ ꝑ hāc
similitudinē.quia bona mater videretur multū odire illud ꝓpter
q̄d puerꝝ suū ꝓijceret in clibanū ardentē.nec vnq̄ꝫ eū inde extrahe
ret. Sic deus ꝓpter odiū peccati filios suos quos tm̄ dilexit q pro
illis mori voluit in igneꝫ inextinguibilē ꝓijciet.si inuenerit in eis
peccatum mortale Sic ergo o peccatrix anima legisti.q̄ꝫtum deus
odio habet peccatū. Tu igitur si ei placere cupis oportet te summe

vitare illud.ita vt timor locū habeat in te. Mulier enim essꝫ mul
tū infidelis que illū cubaret in lecto suo quē vir suus odit. ꝛ ꝑ queꝫ
multa mala viro suo euenerūt. Sic certe peccatū ē.qđ summe odit
christus animaꝝ spōsus.ꝛ per qđ multa mala sibi acciderūt. ꝛ tādē
ipsa mors. Mortuus enī est ꝓpt delicta nostra scḋm apostolū. Et
iđ ē valde infidelē erga xp̄m.q̄ recipit pctm̄ i corde suo. Propterea
charissime iuxta āmonitionē sapientis ab omni delicto mūda cor
tuum. ¶ Dixi secundo ꝙ debes summa diligentia vitare omne pec
catum maxime mortale.quia summe diabolo placꝫ. ꝛ ipsum valde
letificat. Et istud potest ꝓbari triplici signo. Primū est quia ī nul
lo alio delectatur. Nam ipse nō vult aliud balneum. Nō querit au
rum vel argentum. Nam genesis.xiiij.dicitur in persona eius. Da
mihi animas.cetera tolle tibi. Vnde gregorius Nihil se fecisse esti
mat.cum animas non sautiat. Sicut enī auis rapax amat cor ꝑde.
sic diabolus cor hominis. ¶ Secundū si[illegible] diabolus summe
amat peccatū patet ex assidua [illegible] ꝛ quia in ꝓcurando
peccatum nunq̄ꝫ fatigatur. [illegible]am sex milia annoꝝ sunt ꝛ amplius
ꝙ nihil aliud fecit q̄ꝫ ꝓcurare peccata. Ideo quando dominus in
terrogauit eum dicens iob primo.vnde venis respondit. Circuiui
terrā ꝛ perambulaui eā. Tantū est occupatus in negocio peccatoꝝ
ꝙ non licꝫ ei somnū capere. Iuxta illud iob.xx. Qui me comedūt
non dormiūt. ¶ Terciū signū ꝙ peccatum summe diabolum letifi
cat est. quia nunq̄ꝫ potuit vel poterit satiari ꝑ peccatis. Nam in
finita milia hominū peccatoꝝ iam deuorauit.ꝛ tamen adhuc fame
licus est.ꝛ sicut leo circuit querēs quem deuoret. vt dicit prima pe
tri.v. Et non solum famelicus est.sed sitibundus. Job.xl. Absorbe
bit fluuiū ꝛ non mirabitur.ꝛ habet fiduciam ꝙ influat iordanis
in os eius.id est in infernuꝫ. Fluuius quem absorbet diabolus ꝛ nō
miratur sunt peccatores cū impetu currentes in os eius. Jordanis
vero qui interpretatur humilis descensus sunt iusti quieti et pacifi
ci.quos dyabolus summe desiderat absorbere. Exemplum habe-
tur in vitaspatrum de capitulo demonum. et singulis demonibus
de peccatis et malis que procurauerunt reddentibus rationem.

Et d illo diabolo qui specialiter fuit laudatus ₇ honoratus a prin cipe eoꝝ ₇ in cathedra collocatus. quia fecerat fornicari vnum mo nachum quem in quadraginta annis vix traxerat ad peccatum. O ergo peccatrix anima plora amare. eo ꝙ totiens letificasti in te ini micos tuos scȝ demones. totiens certe quotiens peccasti mortalit᷑ Et de cetero per puram confessionem ₇ dignam penitētiā fac gau dere super te deū tuū ₇ angelos eius. Scriptū est enī. Gaudiū ē an gelis dei sup̄ vno peccatore penitētiā agente. ¶ Dixi tercio o pctō᷑ ꝙ toto studio tuo debes vitare omne peccatū. quia tibi summe no cet. Nam primo ꝓpter peccatū mortale separamur ab amore dei et efficimur eius inimici. Isaie. lix. Iniquitates nostre diuiserunt inter nos ₇ deum. ₇ peccata nostra ꝓhibuerūt faciem eius a nobis. Vn̄ nō est aliq̄s sctūs ita magnus in celo. quantūcunqȝ sit amicus dei. si posset ₇ peccaret mortaliter. quin statim amicicia dissolueret᷑ Augus. Qui peccat ī amicū verissimū ₇ fidelissimū d᷑ vitupabilis qui vo peccat in[illegible]ssimū ₇ pijssimū. quō non erit ab ominabilis. ¶ Scdo p peccatū [illegible]at᷑ pctō᷑ ₇ adiudicat᷑ patibu lo inferni. Vn̄ scd̄m institutionē diuīe legis. a qua nō multū discre pat lex humana. oēs regalis decreti trāsgressores vel maiestatis re gie ꝯtemptores. id est oēs pctōres meret᷑ interire suspēdio. scd̄m qd̄ significat᷑ scdo esdre. vij. in decreto darij vbi sic dicit᷑. Denunciet᷑ vt quicunqȝ transgressi fuerint aliquid ex his que scripta sunt q̄ztū ad peccatū cōmissionis. aut spreuerint q̄ztum ad peccatū omissio nis. accipiatur lignum de suis ꝓprijs. quia de horto ꝓprie cōscien tie. ibi enim crescit lignum quo peccator suspenditur. et suspenda tur. bona quoqȝ sua regi ascribantur. Similiter eniȝ cedit ad glori am regis celestis pena reproboꝝ. sicut gloria bonoꝝ. Ecce charissi me qd̄ lex humana corpaliter facit. hoc spiritualiter lex diuina. Si milie fere legitur hester. vij. Dixit rex. Suspendite aman in pati bulo. Aman interpretatur iniquus. ₇ per hunc peccator intelligit᷑. quem rex celestis iubebit suspendi in patibulo inferni. si euȝ in pec cato mortali inuenerit. ¶ Tercio peccatum spoliat hominē omni bono. grē in p̄nti ₇ glorie ī futuro. ꝓuerbioꝝ. xiiij. Miseros facit po

pulos peccatū. Est enim peccator pauꝑ quia nihil habet. imo per peccatū mortale seipm̄ amisit. ⁊ in seruitutē diaboli transiuit. Pauperior: quia nihil pōt lucrari. eo ꝙ opa meritoria deo grata in tali statu facere nō pōt. Sed pauperrimus. quia nihil pōt ei dari. Nā bona facta non ꝓsunt ei ꝓ ipso ad salutē. quia nō viuit nisi quo ad corpus. Vñ dicit boetius q̄rto li. de ꝯso. Homo prauus nō est hō. nisi sicut hō mortuꝰ. ¶ Quarto ꝑ peccatū sepamur a lumie deiformi et excecamur atqꝫ obtenebramur. Sophonie. j. Ambulabūt vt ceci qui dño peccauerūt. Et in psal. Nescierūt neqꝫ intellexerunt. in tenebris ambulāt. Vñ hieronimus. Deprimit plane aīa ꝑ peccatum interius. ne valeat respicere supius. ¶ Quinto peccatū est sicut putredo in pomo. Sicut eni putredo aufert pomo valorē decorē colorē odorē ⁊ saporē. sic peccatū mortale aufert aīe decorē vite. odorē fame. valorē gratie. colorē forme. ⁊ saporē glorie. Vñ putredo ē omne peccatū. Nā de eo dicit ysaie. xv. Qui [illegible] illud. luto vilior est vita eius. Augus. Tollerabilius [illegible] tet hoibus. q̄z aīa peccatrix deo. Idē in quodā [illegible]mone de eodē sic ait. Per que vba quendā lubricū a pctō retraxit. Quid ꝓdest plena archa. si inanis est ꝯsciētia. Bona vis habere. ⁊ bonus esse nō vis. Nō vides erubescere te debere de bonis tuis. si domus tua plena ē bonis. ⁊ te habet malū. Quid eni ē qđ velis malū habere. Dic mihi. Nihil oīno. Non vxorē nō filiū non seruā, nō villā nō tunicā. postremo nō caligam. ⁊ tamē vis habere malā vitā. Rogo te. ꝓpone vitā tuā calige tue. Oīa que circūiacent oculis tuis elegātia ⁊ pulchra. tibi cara sunt. ⁊ tuipse tibi vilis ⁊ fedus es. Si possent tibi rn̄dere bona tua quibus plena est domus tua. nōne tibi clamarēt. Sicut tu nos bona vis habere. sic nos ⁊ volumꝰ habere bonū dñm. Tacita voce interpellāt dñm deū tuū ꝯtra te. Ecce tanta bona dedisti huic ⁊ ipse malus ē. Quid eni ꝓdest ei qđ habet. qn̄ eū qui oīa dedit nō habet. Hec augus. ¶ Sexto ex pctō nascit bestialitas carnis. Vñ boetius quarto de ꝯsola. Homo bonus ꝓbitate deserta in beluā ꝯuertit. Et philosophus. vij. ethicoꝝ. ꝙ talis peior est q̄z bestia. Et iō petrus ⁊ iudas apostoli pctōres ꝯparāt mutis pecoribus. Et dauid con

cordat eisdem dicens. Homo cum in honore. id est gratia gratum faciente esset non intellexit. comparatus est iumentis insipientibus

¶ Septimo et ultimo ex peccato nascitur diaboli seruilis filialitas Prime iohānis. iij. Qui facit peccatū a diabolo ē. Gregorius scd̄o moralium dicit. Diabolus mentes peccatorꝫ quos tentat. et ad cōsensum et operationē perducit. ingreditur ibiqꝫ moratur. Pro his omnibus o infelix peccator miserere anime tue. et noli inducere sup eaꝫ hec que legisti tanta mala. scꝫ offensam dei. leticiā inimici. et damnum ꝓprium. Agnosce homo q̄ꝫ nobilis est anima tua. et q̄ꝫ grauia fuerunt ei[illegible] vulnera. ꝓ quibus necesse fuit christū dominū vulnerari Si non essent hec ad mortem sempiternam. nunq̄ꝫ pro eorum remedio dei filius moreretur. Noli ergo vilipendere anīe tue passionem. cui a tanta maiestate tantam vides exhiberi compassionem Fudit ipse lacrimas ꝓ te. laua et tu per singulas noctes lectum tuū cordis compunctione. et lacrimarum assiduitate. Fudit ip̄e sanguinem suum. funde [illegible] cotidiana corporis afflictione. Noli attēdere quid caro velit. sed quid [illegible]ritus poscit. Nam vt dicit gregorius. Unde caro ad tēpus suauiter viuit. inde spiritus in eternuꝫ cruciatur. Et quo plus caro punitur in hac vita. tanto plus aīa gaudebit in futura vita. Augus. Voluntatis nunc ꝓ christo postponamus quādoqꝫ dimittenda. ne quod absit ꝓ transitoriis amittamus eterna. Si enim tibi diceretur sis toto hoc mense diues et potens et fac quicquid velis. vtere carnis voluptatib⁹ sicut placet. ea tamen conditione vt postea tibi oculi eruantur. omne solacium tollatur. toto tempore vite tue i fame et siti. in omi cruciatu viuas et miseria nūquid tale bonū hoc tempore susciperes. Et quidē tota vita hec nec mensis est. nec vnius diei vel hore spaciū. ad illius infelicitatis eterne inferni comparationem. cui neqꝫ finis est. neqꝫ pena similis inuenitur. Hec augus.

¶ De penitentia cito facienda. iij. ca.

Vi non accipit crucem suam et sequitur me. non est me dignus. scribitur mathei. x. Per hanc crucem penitentia designatur. quam de necessitate quilibet peccator debet su

scipere et perseueranter tollere. si in eterna beatitudine cu᷒ christo cupit regnare. Unde hieronimus in epistola ad susannā. Necessa ria est pnia. que aut equet crimīa aut certe excedat. Et augu. Quis quis saluari desiderat. quicquid sordis post purꝫ baptismū ꝯtraxit. oportꝫ ꝙ abluat. salti lacrimis mētis. Sed forte dicis. Durus ē hic sermo. nō possū mundū spernere. et carnē meā odio hr̄e et castigare. Audi nō meā ſꝫ gloriosi hieronimi sup hoc rn̄sionē. Impossibile ē inquit vt q̄s pn̄tibus et futuris fruat̄ bonis. vt hic ventrē ibi mentē impleat. vt de delicijs ad delicias trāseat. vt i vtroqꝫ s[illegible]lo vꝫ celo et terra appareat gloriosus. Quā hieronimi sn̄iam greg⁹. cōfir mat ita dicēs. Multi cupiūt euolare de miseria pn̄tis exilij ad gau dia celi. sed nolunt carere oblectamentis mundi. vocat eas gratia christi. sed reuocat eos concupiscentia seculi. Plerīqꝫ cupiunt mori morte iustorꝫ sed nolunt viuere vita eorꝫ. et hi in eternū peribūt. nā opera illorꝫ sequunt̄ illos. Itē ber[illegible]s ꝯuersationis sancti iohānis baptiste. pctō[illegible] delicijs durus nūcius ē eterne mortis. Quid eni nos irrōnales fere reptilia terre insanim⁹. cū ille quo inter natos mulierū nemo maior surrexit. innocētissimū corp⁹ suū sic afflixit. et nos indui p̄ciosis vestib⁹ festinam⁹. et splēdide laute et delicate epulari. Nō sic impij non sic itur ad astra. Deniqꝫ recor dare parabolam lazari et diuitis illius. qui opum tantarꝫ dominus qui purpura et bysso indutus. vnam aque guttam inuenire non po tuit ex hoc. cū esset in ardoris necessitate constitutus. Hec recorda re mi amice. et age penitentiā dum tempus est. Nam vt inquit gre gorius deus et si penitenti veniā spopōdit. peccāti tn̄ diē crastinū nō ꝓmisit. Pnia ē ꝑpetrata mala plāgere. et plangēda iterꝫ nō com mittere. id est ꝓpositū cōmittēdi nō habere. Vn̄ augus. in soliloqui is. Inanis ē pnia. quā sequēs coinq̄nat culpa. Nihil ꝓsunt lamen ta. si replicāt pctā. Nihil valet a mal' veniā poscere. et mala denuo iterare. ¶ Tres autem sunt partes integrales penitentie. scꝫ cordis contritio. oris confessio. operis satisfactio. Quia enim deum trib⁹ modis offendimus. scꝫ delectatione cogitationis. impudētia locu tionis. et superbia operis. scd̄m regulam vt ꝯtraria ꝯtrarijs curent̄.

f.

tribus modis oppositis satisfaciam⁹. delectationi cogitatiōis op
ponamus ꝯtritionē. impudētie locutionis ꝯfessionē. supbie operis
satisfactionē. ¶ De ꝯtritione pmo videam⁹. Cōtritio ē dolor p
pctis assumptus. cū ꝓposito abstinēdi ꝯfitendi ⁊ satisfaciēdi. Iste
dolor sicut dicit bern. debz esse triplex. scilicz acer acrior acerrimus
Acer debet esse. quia dn̄m deū nostꝝ ⁊ omniū creatorē offendimus
Acrior. quia patrē nostꝝ celestē qui nos multipliciter pascit impu
gnauimus. ⁊ in hoc peiores canibus fuimus qui pascentē se diligūt
et sequūt. Acerrimus vero. quia redemptorē nostꝝ qui nos redemit
ꝓprio sanguine. ⁊ a pctōꝝ vinculis liberauit. ⁊ a crudelitate demo
nū. ⁊ acerbitate gehenne potēter eripuit. q̄ztū in nobis ē iterꝝ cruci
fiximus. Sed ⁊ de trib⁹ debemus dolere. scz de cōmisso peccato. de
omisso bono. ⁊ de amisso tēpore. De virtute hui⁹ ꝯtritionis sic di
cit augus. Plus valet cordis vera ꝯtritio. q̄z toti⁹ mūdi pegrinatio.
Itē quedā glosa [illegible]. Ad dn̄m cū tribula. Nescit dn̄s differre.
quē compuncti[illegible] supplicare. Crisost. Sola ē com
pūctio que facit animā horrescere [illegible]purā. desiderare ciliciū. ama
re lacrimas. fugere risuz. Itē. Nihil ita glutinat ⁊ vnit nos deo. vt
lacrime penitētis. Econtra vo vt ait augu. Acriores diabolo dolo
rēs nō infigimus. q̄z cū plagas pctōꝝ nostroꝝ ꝯfitēdo ⁊ penitendo
sanamus. Sed heu cū tanta bona p penitētiā ꝯsequamur. pauci ta
men penitētiā agūt. Ideo ꝯquerit dn̄s hieremie. viij. dicēs. Nemo
qd bonū est loquit. nullus ē qui agat penitētiā sup pctō suo dicēs.
quid feci. ¶ Nunc de scdo scz de confessione videamus. Confessio
scdm qd cōiter describit. est legittima corā sacerdote pctōꝝ declara
tio. Et dicit ꝯfessio quasi sit vel ex toto vl vndiqꝫ fassio. Nam ille
vere ꝯfitet. qui totū fatet. Vel sic scdm ysidoꝝ in li. ethimologiaꝝ.
Cōfessio est p quā latens morbus anīe sub spe venie ꝯsequende. in
dei laudē aperit. De v̄tute ꝯfessiōis sic dicit ambro. sup Beati ima
culati. Cessat vindicta diuina. si ꝯfessio pcurrat hūana. Et cassio
dorus sup illud psal. Cōfiteant tibi populi deus. Illis nō iudex s
aduocatus ē xp̄s. qui se ꝓpria ꝯfessione damnarūt. Leo papa. Nō
remanet iudicio ꝯdēnādū. qd fuerit ꝯfessione purgatū. Et augus.

in libro de penitentia. Confessio ē salus animaꝝ. dissipatrix vicio
rū. restauratrix vtutū. oppugnatrix demonū. Quid plura. Obstru
it os inferni. portas aperit paradisi. Pro his oībus o charissime.
iuxta ꝯsiliū ysaie. dic tuas iniquitates vt iustificeris. Initiū enim
iusticie. ꝯfessio est peccatoꝝ. ¶ Oportet aūt te ꝯfiteri oīa pctā tua.
quoꝝ memoriā habes integre vni sacerdoti nō diuisim. ita vt vnā
partē de pctīs tuis dicas vni sacerdoti. alterā alteri. q: tunc neuter
sacerdos pōt tibi ꝯferre remediū salutare. q: sacramētū debet habe
re vnitatē ⁊ integritatē. aliter nō esset ꝯfessio sacrame[illegible]alis. Ideo
dicit bernardus. Qui ꝯfessionē suā diuersis sacerdotibꝰ diuidit. ve
nia caret. Execranda nāq3 fictio est pctā diuidere. et supficietenus
radere. nō intrinsecus eradicare. Et tales accipiūt excōmunicatio
nem ꝑ absolutiōe. ⁊ maledictionē ꝑ benedictiōe. Talis diuisio con
fessionis fit sepius ꝑ hypocrisim. qn̄ grauiora pctā dicunt ignotis
sacerdotibus. ⁊ illi cū quo debēt sepi[illegible]cunt solū leuiora
De talibus dicit augus. ⁊ poni[illegible]. Qui cōfessionē diuidit
laudandus non est. qḋ vni ce[illegible] aliī reuelat. qḋ est seipm laudare ⁊
ad hypocrisim tendere. ¶ Sequit̄ de tercia parte penitentie. scʒ de
satisfactione. Satisfactio scḋm augus. Est peccatoꝝ causas excide
re. ⁊ eoꝝ suggestionibus aditū nō indulgere. Nā vt dicit gregorius
Nequaq3 satisfacimus si ab iniq̄tate cessamus. nisi voluptates q̄s
dileximus. econtrario oppositis lamētis insequamur. Et vt dicit
crisost. Qualis p̄cessit offensio. talis debet sequi recōciliatio. Tan
to esto ꝓnus ad lamenta. quāto fuisti ꝓnus ad culpā. Qualis tibi
fuit ad peccandū intētio. talis tibi sit ad penitendū deuotio. Gra
uia pctā grauia lamenta desiderāt. Quia vt ait eusebius emisseni
epūs. nō leui ꝯtritione agendū est vt debita illa redimant̄ quibus
mors eterna debet̄. nec ꝑfunctoria opus ē satisfactione ꝓ malis ill'
ꝓpter que parat̄ ē ignis eternus. De eodē sic dicit sctūs basilius in
omelia. Grande alicui peccatū ⁊ graue cōmissum ē. grandi sine du
bio ꝯfessione indiget penitētie. Multis ⁊ amaris lacrimis intētis
per noctatisq3 vigiliīs. iugibus ꝯtinuatisq3 ieiuniīs. Si leue est de
lictū. par cōmissi sit ⁊ similis penitētia. Petrus quoq3 blesen. quen

dam conuersum minus iuste penitentem sic hortatur de hoc. Ver
bum illud sapientis. a tue sinu memorie non excidat fili mi. De in,
dulto et propiciato tibi peccato semper sis sollicitus. Sunt enim
plerīqꝫ qui ad perfectum penitentie sibi sufficere credunt qꝛ a sua
turpitudine destiterūt. nec recolunt excessus veteres. quasi spacio
temporis euanuerunt. ꝛ sola obliuione credunt se cum domino ad
plenum de suis iniquitatibus transegisse. In persona huius peni
tentis iob ad dominū loquens dicit. Signasti quasi in sacculo pec
cata mea. [illegible]on tam facile sine fletu ꝛ gemitu ꝛ cordis acerbo dolo
re sanantur. qui coaluerunt in medullis precordioꝝ. nec leuiter cul
pa remittūt. nisi cum quantitate peccati humilitas penitētie com
pensetur. Sed heu multi statim fatigantur in hac via satisffactiōis
et retrospiciunt cū vxore loth. Contra quos sic dicit bernardus in
quodā sermone. Qui perfecte senserit onus peccati ꝛ anīe lesionē.
ille aut parum [illegible] oino non sentiet corporis penam. nec re
putabit laborem. quo pecca[illegible]erit deleri p̄terita et caueri futu
ra. Et augus. super psal. quinqua[illegible]imū. Sunt multi quos pecca
re non pudet. agere penitentiā pudet. O incredibilis insania. De
vulnere non erubescitis. de ligatura vulneris erubescitis. Nonne
vulnus fetidius ꝛ putridius est. Confuge ergo ad medicum. age pe
nitentiam. dic iniquitatem meam ego cognosco. ꝛ peccatuꝫ meum
contra me est semp. tibi soli peccaui. quia tu solus sine peccato es.
¶ Consistit autē satisffactio in tribus. scꝫ in oratione elemosyna et
ieiunio. vt iste trinarius contra istum nepharium diaboli trinariū
opponatur. oratio contra superbiam. ieiuniū contra carnis concu
piscentiam. elemosyna contra auariciam. Vel sic. Omne peccatū
vel in deum cōmittimus. ꝛ contra hoc ordinatur oratio. vel in pxi
mū. ꝛ contra hoc elemosyna. vl' in nosipos. ꝛ contra hoc ordinatur
ieiuniū. ¶ Hic ꝑpter pauperes christi modicum de virtute elemo
syne tangamus. Elemosyna componitur ab elemon qđ est miseri
cordia ꝛ syna qđ est mandatum. id est mandatuꝫ misericordie. Et
scđm hoc scribitur per e. Sed melius scribitur per i. et tunc dicitur
elimosyna ab eli qđ est deus ꝛ syna. Inde elimosyna quasi manda

tum dei. ipse enim ꝓprio ore eam mādauit fieri. Unde in luca. Da
te elimosynā ⁊ ecce omnia munda sunt vobis. Uel dicit̄ elimosyna
ab eli qd̄ est deus ⁊ moys qd̄ est aqua. inde elimosyna q̄si aqua diui
na. Sicut enim aqua extinguit ignem. sic elimosyna extinguit pec
catum. Hec catholicon. ¶ Sunt autē precipue tria que nos ad eli
mosynas siue ad opera misericordie exercenda debent ꝓuocare. Pri
mum est quia misericordia redimit culpam. Prouerbioꝝ. xvj. Mi
sericordia et veritate redimitur iniquitas. Et danielis. iiij. Pecca
ta tua elemosynis redime. Hoc pulchre figuratū ē quar[illegible] regū. iiij.
vbi scribitur ꝙ mulier que cōgregauit in domo sua vasa vacua nō
pauca. parum olei qd̄ habuit in oīa vasa diuisit. ⁊ sic creuit oleū.
per qd̄ mulier a creditore liberatur. Uasa vacua sunt pauperes. q̊s
in domo debemus congregare. Isaie. lviij. Egenos vagosq̃ induc
in domum tuam. Parum autem olei per omnia vasa distribuitur.
Iuxta illud tobie. iiij. Si exiguum [illegible] exiguum liben
ter impartire stude. Inde cum [illegible]um misericordie crescit per meri
tum et gratiam anima pecca[illegible] creditori suo deo de peccatis suis
satisfacit. ¶ Secundo elemosyna bona temporalia multiplicat.
Unde gregorius in dyalogo. Terrene substantie per hoc ꝙ paupe
ribus distribuuntur multiplicantur. Exemplū habemus tercij re
gum. xvij. in vidua que heliam pauit. cui propter hoc dominus fa
rinam ⁊ oleum multiplicauit. Per qd̄ datur intelligi. ꝙ pauperes
magis pascunt elemosynarios q̄ȝ ecōtra. ¶ Tercio elemosyna siue
opus misericordie in morte elemosynarium custodit. ⁊ animā eius
cum claritate ad regnum celorum perducit. Unde dicit ambrosius
Sola misericordia comes est defunctorum. O q̄ȝ bonus q̄ȝ necessa
rius comes est morienti elemosyna. Noli ergo dilecte famulum ta
lem aduocatū post tergum derelinquere. sicut illi qui res suas aua
re retinentes. nihil in vita sua ꝑ manus ꝓprias paupib⁹ distribuūt
sed eas post vitam per manus alienas dispensandas disponunt. si
miles illi qui post tergū vult portare lucernā. cū tū dicit ecclesiasti
cus. Ante languorem adhibe medicinā. Idem. Ante mortem bene
fac amico tuo. id est anīe tue. vel xp̄o in membris suis scȝ paupibus

Preterea est sciendū ꝙ diues a quo petitur elemosyna debet ꝯside
rare tria. Primo quis eā petit. quia ipsemet dn̄s. Deus enī tm̄ dili
git paupes. ꝙ quicquid fit eis ꝓpter amorē suū reputat sibi factū.
Vn̄ scribitur mathei. xxv. Quicq̄d fecistis vni ex his fratribꝰ meis
minimis mihi fecistis. Petit ergo elemosynā per pauperē suū deus
a quo diues in oratiōe sua quotidiana petit regnū. Et ideo cū pau
peri negat diues elemosynā. timere debet ꝙ deus non exaudiet eū.
cū petit ab eo regnū celoꝝ. qꝛ dicit̄ ꝓuerbioꝝ. xxj. Qui obturat aurē
suā ad cla[illegible]orē paupis. ꝛ ipse clamabit ꝛ nō exaudiet̄. Debet diues
scd̄o ꝯsiderare ꝙ petit deus qn̄ elemosynā in suis paupibus petit.
petit vtiqꝫ non nostꝝ ſ suū. Et ideo valde ingratus ē deo qui pau
peri negat necessariā elemosynā cū de bonis dei habeat abundant
Hoc ꝯsiderauit dauid qui dixit primo paralip. xix. Tua sunt domi
ne oīa. ꝛ que de manu tua accepimus dedimus tibi. ¶ Tercio debꝫ
ꝯsiderare diues [illegible] Petit reuera ꝑ pauperē deus non
ad dandū ſ ad mutuandū. nec t[illegible] triplas imo ad centuplas vsu
ras. Vn̄ dicit augus. O hō quid feneraris homi. fenerare deo tales
vsuras ꝛ cētuplū accipies. ꝛ vitā eternā possidebis. Et idcirco ni
mis ē ingratus qui ad tales vsuras non vult accōmodare deo. ad q̄
les mutuaret iudeo vel sarraceno. Pro his oībus charissime the
sauriza tibi per paupes in celo tanq̄ꝫ in tuto. opera misericordie fa
ciendo in terra. Cor auari ē quasi fouea sine fundo. ꝛ quo plus reci
pit plus ꝯcupiscit vt nunq̄ꝫ videat̄ impleta. Iuxta illd̄ ecclesiastes
vij. Auarus nō implebit̄ pecunia. Attēde ꝙ cor sequit̄ thesaurum.
Ve autē illi qui in terra thesaurizat. qui ꝑ ꝯsequens cor suū in terra
loco tā ꝑiculoso exulauit. Illuc ergo dicit crisost. Congrega substā
tiam tuā vbi patriā habes. qui enī collocat thesauꝝ suū in terra nō
habet quid speret in celo. Vt quid enī aspicit ī celū. vbi nihil habꝫ
repositū. Illd̄ solū tuū reputa qd̄ paupibus erogasti. Nō sunt enī
hominis bona que secū deferre non pōt. Ambrosius. Nil tm̄ com
mendat̄ q̄ꝫ miseratio caritatis. Nō memini me legisse mala morte
mortuū. qui libenter exercuit oꝑa pietatis. Leo papa. Ille ad dn̄m
integros fructus ꝑmittit. a quo nunq̄ꝫ pauꝑ tristis recessit. Tanta

est finis acquisitionis eo℞. qui argentū fabricāt ⁊ solliciti sunt. nec
est inuētio ope℞ illo℞. exterminati enī sunt ⁊ ad inferos descēderūt
⁊ alij in locū ipso℞ surrexerūt. scribit baruch. iij. ca. Hec verba ptra
ctans ꝓsper in sentētijs suis sic ait. Vbi sunt mō insupabiles orato
res. vbi qui ꝯueniētius festa disponebāt. ⁊ vbi equo℞ splendidi nu
tritores. vbi exercituū duces. vbi satrape ⁊ tyrāni. None oēs puluis
et fauille. None in paucis versibus ē eo℞ memoria vite. Respice
sepulchra eo℞ ⁊ vide quis seruus. quis dn̄s. quis diues. quis paup.
discerne si potes vinctū a rege fortē a debili. ⁊ pulchrum a deformi.
Sciendū quoqꝫ ē ꝙ humana gloria ex quacūqꝫ re sit causata. ppē
quatuor rationes ab oībus ē fugiēda. Primo q2 vilissima ex sua con
ditione. scd̄o q2 vanissima siue q2 fragilissima in duratione. tercio
quia falsissima in pmissiōe. quarto q2 malignissima ī retributione
¶ Dico primo ꝙ mūdana gloria ideo ē nobis fugiēda q2 vilissima
et hoc de natura sua. Vn̄ scribit primi [redacted] ij. ca. Gloria ei9
stercus ⁊ vermis. hodie extollit [redacted] Quid in rebus
stercore detestabilius. quid in [redacted] alibus verme vilius. Ergo si tem
poralis gloria hoīs stercus ⁊ vermis ꝯsistit. nō est hoībus appeten
da ſꝫ fugiēda. Est nāqꝫ mūdi gloria putrido ligno similima. d̄ quo
philosophus docet. et ex ipsa experiētia patet ꝙ de nocte lucet. sed
putridū apparet in die. Quid enī est hominē vana gloria putridū
de nocte lucē habere. nisi hoc pn̄ti tpe qd̄ nocti vmbrose est simile
gloriosus incedere. ⁊ luminosus infirmis oculis apparere. qui non
possunt nisi scd̄m ea que foris sunt iudicare. Sed qn̄ dies iudicij ad
uenerit. in quo illuminabit dn̄s abscōdita tenebra℞. ⁊ manifestabit
ꝯsilia cordiū. tūcqꝫ qui mō apparēt vident̄ gloriosi apparebūt putri
di ⁊ vilissimi. et penitus nō curādi. Itē tales mūdi potētes sunt lu
cipete similes. que volādo in nocte lucet. ⁊ in die latet ac tota nigra
apparet. O si hec attenderēt qui in caducis suis diuitijs gloriant̄.
quisqꝫ quadā fetide carnis post modicuꝫ in cinerē reuersure. nobili
tate potētia extollūt̄ ⁊ dignitate. ⁊ alios ꝯtemnēdo deprimūt. quō
in futuro vilissimi nigri ⁊ putridi apparebūt. puto ꝙ mō detestarē
tur cordialiter gloriā mūdi huius temporalē. hoc sciētes ꝙ impos:

sibile est vt dicit hieronimus. vt homo in celo ⁊ in terra appareat gloriosus. ¶ Dixi secundo q̄ gloria mundana est nobis fugienda q̄r est fragilissima. nec est vlla stabilitate firmata. Sic nanq̄ ē defectiua. vt quelibet vaporosa vel fumosa substantia. Fumus enī quāto plus in altum se erigit. tāto plus desinit donec euanescat. Flos magni odoris ⁊ ad tempus mirabilis venustatis ad modicum actuz solis vrentis arescit. et omnis gloria eius perit. Sic mūdi gloria. Unde dicitur ysaie. xl. Omnis caro fenū. et om̄is gloria eius quasi flos feni. Exaruit fenum ⁊ flos eius decidit. et omnis gloria eius deperijt. Amatores igitur temporalis glorie. similes sunt feno tectoruz. q̄d priusq̄z euellatur exaruit. Unde ecclesiast. x. Omnis potentatus vita breuis. rex est hodie ⁊ cras moritur. Nam vbi nunc est gloria assueri regis. qui super centum p̄uincias imperauit. Ubi gloria illius maximi alexandri. in cuius conspectu oīs terra siluit Machabeor. j. ca. Ubi [illegible]ria totius romani imperij. q̄d ad modum ferri omnia regna mu[illegible]it. Ubi sunt principes mundi. ⁊ qui dominant̄ sup̄ bestias. Nō[illegible]nnes tanq̄z hospites vnius diei et peregrini velocissimi transierunt. Vere sic. Nā vnus ex eis non remansit. Quia in vanitate defecerunt dies eor̄. ⁊ anni eoruz cum festinatione. Nam cōe mori mors nulli parcit honori. Mors fera mors neq̄z. mors nulli parcit ⁊ equam. Dat cunctis legem. recipit cum paupere regem. ¶ Tercio mundana gloria ideo nobis est fugienda quia falsissima nulli seruans p̄missa. sed omnes homīes fallens in via Quem enim imperatorem quem principū nō decepit Longam enim ⁊ honorabilem vitam pacificam ⁊ securā potentiā suis p̄mittit. cum vnū momentū temporis vite addere nō possit. Quis in tēporali gloria alexandro similis. q̄ nullū bellū vnq̄z p̄didit. sed cū paucis multitudinē sepe vicit. Nullā ciuitatem obsedit quā nō ceperit. nullā vnq̄z p̄uinciā inuasit quā nō sue ditioni submiserit. ⁊ tn̄ q̄n oīa se subiugasse credidit et pacifice vitā ducere sperauit. tūc in momēto veneno deperijt. Quid ergo hāc mūdi gloriā sequeris. qua in morte iuuari nō poteris. Vñ petrus blesen. in quadā epistola. Gloria mundi fallax ⁊ seductoria. suos decipit amato

res. Quicquid enim vel in futuro ꝓmittit vel in p̄senti intēdit. to
tū ad nihilū deueniet tanq̄ȝ aqua decurrēs. Et iō q̄ȝ breuit̄ durat
q̄s prudēs querere curat. ¶ Quarto mūdana gloria iō ē nobis fugi
enda ⁊ ꝯtemnēda q2 malignissima in retributione. q2 nō ꝑducit ad
gloriā. ſ3 ad penā ⁊ cōfusionē sempiternā. Vñ osee. iiij. Gloriā in ig
nominiā cōmutabo. videlicȝ in morte. qñ gloria trāsibit in summā
ignominiā seu ꝯfusionē sempiternā. Potētiā in impotētiā. sapien
tia in stulticiā. ⁊ oēs delectatiōes ī maximā penā. Nā ⁊ iuxta men
surā culpe. erit ⁊ mēsura pene. Nā ꝯtra animā que se ad mūdanas
voluptates effūdit. dñs grauit̄ excandescit sui iudicij executoribus
dicēs. Quātū exultauit se in delicijs. tātū date ei tormētū ⁊ luctus.
Nō est igit̄ dilectissime affectāda neqȝ amāda mūdi gloria. que cō
stat ex predictis esse vilissima, fragilis seductoria ⁊ maligna. Si ve
ro ex his que iam scripta sunt nō noueris ad mundi gloriam cōtem
nendum. audi qualiter gloriosus hieronim[illegible] alloquitur ipos tem
poralis glorie amatores ita dic[illegible] qui ad celorum re
gna diuitiarum itinere festin[illegible]s. quoniam facilius est transire ca
melum per foramen acus. q̄ȝ diuitem intrare regnum celorum. Nō
mea sunt verba hec. sed christi. Si hec reuocabilis est sentētia. chri
stus omino non est deus. Celum inquit idem et terra transibunt. ver
ba autem mea non transibunt. Vlulate o vos miseri vento. insta
bilis fortune. nobiles ⁊ potentes qui alios confunditis et tanq̄ȝ ig
nobiles conculcatis. quia huius mundi vanitatibus honorumqȝ ⁊
falsarum dignitatuȝ fumo excecati. cum vestre vite breuissime tela
morte velut a terente forte hac nocte succidet̄. in inferno sine inter
minabili pre alijs cruciabimini continuo moriendo viuentes. In
laboribus hominū in mundo non estis. imo non solum cum homi
nibus labores non fertis. sed ⁊ laborantes viuere non permittitis.
Idcirco nō cū hoīb9. ſ3 cū diabolꝰ flagellami. Quāto eniȝ in mūdo
maior fuerit gloria ⁊ leticia. tāto maior erit ī inferno p̄parata pena
Sȝ quid dicā duodecim fatemur xp̄m apostolos elegisse q̄ꝝ vnus
omnium solus bartholomeus carnis origine fuit nobilis. ⁊ mathe
us diuitijs anteq̄ȝ apostolatum reciperet insistebat. Ceteri vero

erant pauperrimi piſcatores. Cur hec retuli audiatis. Si chriſtus
verax eſt. ꝛ ſi oīa que ex eius ore audiui mēdacia nō ſunt. huiuſmodi
hominū vix vnus aptus regno reperiet̄ ꝺ mille. Qui vo eoꝝ mihi
nō credūt. poſt modicū temporis in tormētis poſiti ſentient. Sed
forte quis veritatis lumīe cecus iā inſtabit. Ad quem ego ſi hoc me
interroget. reſponderē. Nōne vnico credimus dānari hoīez morta
li peccato. Sed ſi hoc inquiet ita eſt. vix vnus de centū milibꝰ ſal
uabit̄. Sed quid diues ꝛ mortalis fame aura paſtus aliud eſt. q̄m
quoddā oīm pctōꝝ vas putridū. Vbi ſupbia vbi auaricia. vbi luxu
ria. nonne in diuitibus nobilibus ꝛ potētibꝰ. Nōne ꝛ latrones ſunt
qui et pauperꝝ mercedē violēter depredant̄. ꝛ eos deprimūt atꝗ ne
cant. Quid ex vbertate domus dn̄i faciūt. qui vt paupibus neceſſa
ria ordinarēt receperūt. Certe ſupfluitatē veſtimētoꝝ. ſupfluitate
nimie addūt. de paupibus frigore ꝛ nuditate moriētibus nō curan
tes. Palacia ꝛ edifi[illegible] magna erigūt. vt humanis oculis ꝯtemplēt̄.
et paupes in p[illegible]ōmodis. Cōuiuia pparant alijs
frequēter diuitibus. vt ferculis de[illegible]tiſſimis ſuā ventris repleant
ingluuiē. quibus paupes fame pereūt. Quid aliud eſt eoꝝ vita q̄z
peccata. Si vēter repletus ē tāta ciboꝝ copia. nōne ad fores adeſt
luxuria. Quid ergo amplius loquar cū omniū mortaliū lingua de
ficeret vt que pctōꝝ facerēt itimaret. Nec deū niſi ſomniādo ꝯgno
ſcunt. nec ſe vt puto morituros arbitrāt̄. Non eni facile in pctā la
bit̄. qui ſe moriturū cogitat. et deū ſibi fore iudicē nō ignorat. Vere
nimis eſt imbecillis et miſer cui hoꝝ eſt memoria. ſi cūcta diaboli
ca tentamenta nō facile vilipendit. Idcirco vere dicā. Si deū ſuū
iudicē agnoſcerēt. et ſi ſe mori crederēt nō peccarēt ſaltim tā ſecure
Cur hi miſerrimi ad eccleſias ꝓperāt. Vt diuinis interſint myſte
rijs. an vt ꝯtemplent̄ mulieꝝ vultus Hec ſua eſt meditatio. hec p̄di
catio ꝛ dei cognitio. Sic diuinā ꝑcunctant̄ legē vt pecunias terraꝫ
et mare ꝑagrantes. crebris vigilijs et meditatiōibus ſibi ꝛ filijs ſu
is diuitias ꝯgregēt. Certatim veſtimēta ſua in ſocietate mira arti
ficij varietate frequēter mutēt. q̄m vt ludos haſtiludia choreas ꝑ:
catiōes ebrietates magna ꝯuiuia. delicata fercula ſuis alternatim

exhibeāt sodalibus.mulieres ad suā voluptatē explendā sufficiēter
habeāt. Sed ne miseri quid facitis nō agnoscitis.corpus ante tem
pus destruitis.ꝛ animā interficitis. Vn̄ infirmitates ꝛ mors tā in,
tempestiua.nisi ex nimia ciboꝝ copia et frequēti mulierū vsu. Deū
laudare creditis certe deluditis vosmetipsos. Pro corꝑe obliuisci,
mini animā.ꝛ ecce corpus simul cū aīa destruitis ante tēpus. Et
ideo gaudete iocūdamini ꝛ letamini in hoc tā breuissimo tꝑis spa
cio qd̄ habetis.vt postmodum cum diabolo sine fine tꝑis lugeatis
Qd̄ facitis ne differatis frequētissime vestimēta ꝑmu[illegible]tis.ne for
te vestra dispareat nobilitas.nec sint qui vos excedant.vt in infer
no verecundiā recipiatis ꝛ ꝯfusionē. Vbi ꝯuiuia.vbi delicata fercu
la.vbi vina ꝑciosa melle mixta et aromatibus.ꝑperate epulemi et
inebriemini. Non enim post mortē amplius facietis.sed cū diuite
qui q̄tidie splēdide epulabat̄ in tormētis gehēnalibus guttā aque
minimū ꝑoptabitis nec hr̄e poteritis. Agi[illegible].vestras ī luxu
rijs explete voluptates. Semiga[illegible]ꝑuse vt ꝙ corruptōe col
ligatis diuinā sn̄iaz.quā iustu[illegible]e dabit iudex ī magno iudicij die
dicēs. Ite maledicti in ignē eternū qui ꝑatus ē diabolo ꝛ angel̄ ei⁹
Heu cor lapideū.qui cū talē tibi cogitas ob huius mundi parua so
lacia imminere sententiā.non formidas. Si illū expectas diem tā
terribilē ꝛ crudelē.in quo non solū de luxurijs vestibus ebrietatib⁹
et cōmessationibus.ꝛ de toto tꝑe amisso quo vixisti. ß etiā oporte
bit te de qualibet locutione ꝛ cogitatione vana dn̄o reddere ratio
nē.cur non emēdaris. Cur moraris miser de die in diem ꝯuerti ad
dn̄m. Cur te maloꝝ iā non penitet. Ecce mors ꝑperat vt te ꝯterat
die noctuqꝫ currens. Ecce diabolus iā se ꝑ̄parat.vt te recipiat. Ec
ce diuitie tue tibi deficiēt. Ecce vermes corpus qd̄ tāta enutris di
ligentia expectāt.vt illud rodant quousqꝫ iteꝝ ꝯiunctū aīe cū illa
pariter penas habeat infinitas. Quid errādo ꝑ huius seculi inuia
in vanitatibus petis solacia diuitias gloriam.ꝛ cetera tibi placita
nō inuenies hic.quia hic nō sunt. Sed si vera queris gaudia.ad il
lam celestē gloriā ꝑpera ad quā factus es. Ibi certe illa vera sunt
gaudia que oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs ascen

dit. Dimitte queso caduca ⁊ momētanea. vt habere valeas eterna et ꝑpetua. Sed quid de his qui nec dei timore nec amore. nec mortis nec tormentoꝝ subsequētiū terrore a pctīs cessant. sed dolent si vt optāt praua agere nō possint dicā. Ve ve miseri qui hic ridetis quia plāgetis. Ve q̄ ista gaudia tꝑalia optatis. quia vobis inuitis sustinebitis tormēta infernalia. Ecce modicū vobis restat tempꝭ Implete mēsuras maliciaꝝ vestraꝝ. vt veniat suꝑ vos oīs diuina indignatio. Fruamini hoc paruo tꝑe in iocis et ebrietatibus. plꝫs et ꝯtentionibus. choreis ⁊ ꝑcationibus. nec vacuū ꝑterire tēpus ꝑmittatis. Quid moramini dū viuitis ꝯgregare filijs vestris honores diuitias ⁊ potētias. Vestrā augete nobilitatē et famā. et vt vestri possint filij que fecistis explere. quatinus cū illis ꝑiter in inferno ampliora patiamini tormēta. Sꝫ forte quis dicet. Benign⁹ est deus ⁊ misericors. qui oēm peccatorē ad se redeuntē recipit ⁊ indulget. Veꝝ quid [illegible] fateor. Benignior est dn̄s q̄ȝ credit. et vnicuiqꝫ parcet ad se vt [illegible] ti. Nōne benignus est dn̄s. qui tātas tolerat iniurias a pctōribus [illegible] ns eis tꝑis spaciū vt emēdentur. Sꝫ hoc noueritis. quia sicut benignus ē tolerādo. ita iustus est puniēdo. Sed quis iteꝝ dicet. ꝙ vir qui toto tꝑe quo vixit male fecit. i mortis articulo accepta penitētia a deo veniā obtinebit. Heu q̄ȝ vana suspicatio ⁊ falsa meditatio. Vix de centum milibus hoīm quoꝝ semꝑ mala fuit vita. merebit indulgentiā habere vnus. Vir totus in peccatis genitus ⁊ enutritus. qui nec deum vidit nec agnouit. nec de eo audire voluit. nec se peccasse cognoscit. nec quid penitentia sit nisi forte dormiēdo nouit. totus adhuc secularibus innodatus negocijs. quem angustia premit filioꝝ quos deserit. quem infirmitas conterit. dolor diuitiarū ⁊ tempaliū bonoꝝ concutit cum eis non posse frui amplius se cernit. q̄ȝ acceptam deo accipit penitentiam. quam non acciperet si adhuc se posse sanari crederet Certe concludam. Qui dum sanus est ⁊ iuuenis deum offendere non formidat. in morte non merebitur diuinam indulgentiam. Que nāqꝫ est penitentia quam quis accipit. quia se viuere amplius nō posse cernitur. Qui si ex infirmitate conualesceret. ꝑcior q̄ȝ prius

fieret. Scio non modicos pecuniosorum in mortis articulo accepta penitentia conualuisse corpore et peiorasse vitam. Hoc teneo hoc verum puto hoc multiplici experientia didici. quod ei non est bonus finis cui mala fuit semper vita. Qui peccare non timuit. sed mundi vanitatibus semper vixit. Hec omnia hieronimus. Pro his omnibus dilectissime mihi si recte sapis. si tecum lumen oculorum est. contemne et relinque hec omnia. scilicet caducas mundi diuicias et falsam eius gloriam propter eum qui est super omnia. Quid enim prodest homini si vniuersum mundum lucretur. anime vero su[illegible] detrimentum patiatur. Scitote omnem honorem huius seculi impedimentum esse graue et quoddam peremptorium salutis eterne. Quem enim legimus a secularibus diuitijs ad eternas delicias demigrasse. O quam fallax et vana est gloria quam homines ab inuicem petunt et accipiunt. et gloriam que a solo deo est non querunt. Homo si alijs vult preferri. nonne collega illius est [illegible]nam sedem meam ad aquilonem. et similis ero al[illegible]mo. Sed cuius ascendit cathedram eiusdem timeat precipitium [illegible]uinam. Augustinus. O quam felix quam beatus est. qui solo eternitatis desiderio inardescit. quia nec prosperitate attollitur. nec aduersitate quassatur. et dum nihil habet in mundo quod diligat. nihil est in mundo quod pertimescat. Gloria huius mundi nihil aliud est. quam quedam vana aurium inflatio. O ergo quantum excecatus es si huius mundi gloriam queris. Nam vt ancelmus ait. Non potes esse in honore sine labore. in prelatione sine tribulatione. in sublimitate sine vanitate. Vnde charissime si prudenter periculum tuum quod de temporali mundi honore incurris aduerteres. proculdubio animum tuum a seculi vanitatibus cohiberes.

¶ De morte semper et vbique timenda et expectanda. vj. ca.

Memor esto quoniam mors non tardat. scribitur Ecclesiast. xiiij. Quam multa bona conferat homini mortis memoria. in multis sacre scripture locis declaratur. Vnde ecclesiast. vij. dicitur. Memorare nouissima tua. et in eternum non pecca

bis. Ubi beatus bernardus ita ait. Summa felicitas est meditatio
mortis assidua. Hanc vbicūqꝫ homo prexerit secū portet ꝛ i eternū
non peccabit. Itē augu. Nihil sic reuocat a pctīs sicut frequēs me
ditatio mortis. Hec est enī que facit hominē se humiliare. oīa ꝯtem
nere. ꝛ penitentiā aggredi siue acceptare. Hieronim⁹. Facile ꝯtem
nit oīa. qui semꝑ cogitat se moriturū. Nā ꝯcupiscētia oculoꝝ con
temnit̄. qn̄ aliquis cogitat se tā breuiter oīa relictuꝝ. Cōcupiscētia
carnis despicit̄. dū quis ꝯsiderat ꝙ corpus suū ꝓpriū quasi i instan
ti erit cib[illegible]s vermiū. Suꝑbia vite spernit̄. dū quis hoc corde pon
derat qđ ille qui vult modo esse suꝑ alios. ponet̄ in terra subtus pe
des omniū. Utinā attenderēt omnes reges et principes ꝛ diuitijs
abundātes in hoc mūdo. quomō a tā amplis palacijs sunt deferen
di ad sepulchꝝ tā strictū. ꝛ a palacijs tā luminosis et fulgidis ad se
pulchꝝ tam horridū ꝛ obscuꝝ. Et a palacijs floridis ꝛ pictis yma
ginibus adorn[illegible]ulchꝝ tā fetidū ꝛ a palacijs sic rebus omī
bus superplenis. ad sepulchꝝ [illegible]digens ꝛ egenū. Et a palacijs fi
lijs ꝛ famulis adornatis. ad sepulchꝝ sic vacuū. sic a filijs ꝛ amicis
derelictum. O vbi est illa p̄terita pompa. vbi p̄terita gloria. vbi fa
muloꝝ subsequentiū turba. vbi vestimēta illa tā fulgida. vbi cultu
ra illa tā mollis ꝛ tenera. vbi fercula illa tam varia ꝛ diuersa. Heu
qui paulo ante viuebat in delicijs in palacio. totus mādacat̄ a ver
mib⁹ in sepulchro. Un̄ innocētius papa. Heu fratres attēdite. Ec
ce enī qui paulo ante inclitus ꝛ diues residebat ī domo. ecce q̄ʒ pau
per iacet in tumulo. ꝛ qui gloriosus incedebat in aula. ecce q̄ʒ defor
mis et despectus iacet in tumba. et qui vescebat̄ in delicijs in cena
culo. ecce nunc ꝯsumit̄ a vermibus in sepulchro. De hac etiam me
moria mortis sic scribit petrus damianus ad quandā comitissam.
Pensandum sepe est cum iam peccatrix anima vinculo carnis inci
pit absolui. q̄ʒ amaro terrore concutitur. quātis mordatis conscien
tie stimulis lacerat̄. recolit vetita que cōmisit. videt mandata que
negligenter implere contempsit. dolet indulta penitētie tempora
sese inaniter percepisse. plorat immobilē districte vltionis articu
luʒ ineuitabiliter īminere. Manere satagit. exire cōpellitur. recupe

rare vult tēpora perdita.sed non auditur.Post terga respiciens to-
tius transacte vite cursum velut vnum breuissimum deputat itine
ris passum.Ante se oculos dirigit.ꝛ infinite ꝑhennitatis spacia de
prehendit.Plorat itaqꝫ quia in tam breui spacio acquirere potuit
omniū leticiam seculorum.Deflet etiam se ꝓpter tam breuis illece
bre voluptatem.inenarrabilem perpetue suauitatis amisisse dulce
dinem.Erubescit quia ꝓpter carnem que vermibus erit obnoxia.
animam neglexit que choris angelicis erat inferenda.Iam radios
mentis attolit.ꝛ cum diuitiarū immortaliū gloriam c[illegible]templa-
tur.eam ꝓpter vite huius inopiā se perdidisse confunditur.Cūqꝫ
sub se reflectit oculos ad huius mundi vallem terramqꝫ caliginem
super se vero miratur eterni luminis claritatē.liquido deprehēdit.
quia totū nox erat ꝛ tenebre qđ in hoc mūdo amauit.Interea ocu
li contabescunt ꝛ vertunť in capite.pectus palpitat.raucū guttur
anhelat.paulatim dentes nigresc[illegible]membra cūcta
rigescunt.vene rumpunť in co[illegible].cor scinditur in dolore.Dū hec
itaqꝫ ꝛ huiusmodi tanqꝫ vicina morti precedentia famulanť offi
cia.assunt oīa gesta simul ꝛ verba.nec etiam ipē cogitationes de
sunt.que omnia amarum aduersus actorem testimoniū reddunt.
Coaceruantur cuncta antē respuentis oculos.ꝛ conspicere refugit
coactus ꝛ inuitus attendit.Adest preterea hinc horrenda demonū
turba.illinc virtus angelica.in illo qui medius est liquide dephen
ditur cui parti iure possessio vendicetur.Nam si pietatis in eo in
ueniantur insignia.visitationis angelice blandicijs delinitur.atqꝫ
armoniace melodie dulcedine vt exeat ꝓuocatur.Qđ si eū sinistre
parti meritorū nigredo et feditatis squalor adiudicet.intolerabili
mox terrore concutitur.repentini impetus violentia perturbatur.
precipitanter inuaditur.ac de misero carnis ergastulo violēter exi
re compellitur.Tunc anima vadit ad labia.Et interrogant labia
quid vis o anima.Respōdet anima ꝛ dicet.Exire me oportet.Di
cunt ei labia.Non per nos intrasti nec per nos exibis.Tūc vadit
ad nares.Et respondēt nares sicut labia.Postea venit ad oculos.
deinde ad aures.ꝛ non potest per eas exire.Tandem ad summita

tem capitis vadit ⁊ ibi exit. quia ibi intrauit. Tunc sedet super ver
ticem capitis circūspiciens huc atq; illuc. tunc conspicit maximaz
tristiciam si est damnanda ⁊ dicit ad seipsam. O tu maledicta ani
ma excōmunicati latronis. furis. adulteri. fornicatoris. piuri. Qū
tunc circūspicit illa infelix anima videt vestem suam quam habuit
in fonte baptismatis candidam et immaculatā. nigriorem pice et
coruo. Tunc miserabiliter suspirat dicens cum horribili fletu ⁊ cla
more. Heu heu quis mutauit vestem meā. Nonne vestis mea can
didior era[illegible]iue ⁊ modo immūdior est pice ⁊ nigrior coruo. Tūc ap
paret diabolus qui seduxit eam. ⁊ quem ipa secuta est in hoc mūdo
angelus scz sathane dicēs ei. Noli mirari amica mea. Ego suz qui
pparaui tibi hanc vestem. sed tu sola non es induta tali. sed maior
pars totius mundi. Tunc dicet aīa. Quis es tu. Diabolus respon
det dicens. Nōne ego iam dixi tibi. quia ego sum qui pparaui tibi
has vestes. ⁊ vi[illegible]di tibi. mihi quoq; in omnibus obe
disti ⁊ credidisti ⁊ laborasti mec[illegible]e cōsilium meū fecisti Ideo
habitabis mecum in regno. vbi tristicia sine leticia. vbi fames sine
cibo. vbi sitis sine potu, vbi tenebre sine luce. vbi fetor sine bono
odore. vbi dolor sine solacio. vbi planctus sine remedio. vbi fletus
sine interuallo. vbi clamor sine silentio. vbi vlulat⁹ sine moderātia
vbi ignis inextinguibilis sine refrigerio. vbi vētus valid⁹ sine tran
quillitate. vbi frigus sine modo, vbi calor sine termino. vbi omne
malum sine omni bono. O amica mea surge veni mecuz. Ecce an
geli inferni veniūt obuiam tibi ⁊ cantabunt tibi canticum doloris
⁊ tristicie. canticum amarum valde. Tunc etiam apparebit ei ange
lus dei. cui ipsa cōmissa fuerat a deo ⁊ dicet. Btūs qui vitauit hāc
vestem in mundo. O q̄z infelix es o amica diaboli. o maledicta cre
atura. o maledictio dei omipotētis tecum fui ⁊ non vidisti me. do
cui ⁊ noluisti me intelligere. cōsului tibi et noluisti audire me. Va
de ergo modo in manus demonū. ⁊ vide locum tartareum qui pre
paratus est tibi. iam opera tua iudicauerūt te. Ex tunc vero quis
explicare valeat quot armate iniquorū spirituū acies in insidijs la
teant. quot frementes cunei feralibus telis instructi tūc insurgant

a quibus infelix anima ad eterna supplicia cum amaritudine per
trahitur. eiq; derisorie improperantibus peccata sua ꝛ dicentibus
O q̃ʒtum superbisti hucusq;. O q̃ʒ splendide epulata es. O q̃ʒ cu
riose vestita fuisti. O q̃ʒ fortis. o q̃ʒ velox fuisti. Dic nobis cur mo
do non superbis. cur modo non epularis. cur modo nō varie vesti
ris. Cur modo non habes curam ꝺ diuitijs tuis. cur modo non so
laciaris cum vxore tua cum filijs ꝛ filiabus ꝛ amicis. Cur nō loque
ris eis. Anima vero misera corpori suo maledicit ita dicēs. O tem
plum diaboli opera tua polluerūt me. o maledicta ter[illegible] o habita
tio sathane surge cito ꝛ veni mecum vt videas loca tormentorum.
que sunt mihi preparata ꝑpter te. in quibus ero ego vsq; ad diem
iudicij. tu vero extūc mecum eris in eadem damnatione in eternū.
Maledicti sint oculi tui. quia noluerunt videre lucem veritatis et
viam iusticie. Maledicte sunt aures tue. quia noluerūt verba vite
eterne audire. Maledicte sint nares tu[illegible]unt odorē san
ctarum virtutū admittere. Ma[illegible]ta sint lingua ꝛ labia tua. quia
non gustauerunt eterne patri[illegible]audia. nec aperuerunt ostium oris
ad laudem sui creatoris. Maledicte sint manus tue quia ꝑ eas nō
sunt porrecte pauperibus elemosyne. Maledicta sint pectoris tui
precordia. quia eructabāt pessima consilia. Maledicti sint pedes
tui. quia ecclesie christi non visitauerunt edes. Maledicta sint om
nia membra tua quia celorum mihi exemerunt gaudia. Maledicta
sint omnia opera tua. quia eterna mihi adepta sunt supplicia. Ec
ce charissime de quanto periculo te potes liberare. de q̃ʒ magno ti
more eripere. si modo semꝑ timoratus fueris. ꝛ de morte suspectus
Stude nunc taliter viuere. vt in hora mortis valeas potius gaude
re q̃ʒ timere. Disce nunc mori mundo. vt tunc incipias viuere chri
sto. Disce nunc omnia contemnere. vt tunc possis libere ad chri-
stum pergere. Castiga nunc corpus per penitentiam. vt tunc cer
tam valeas habere ꝯfidentiā. O q̃ʒ felix et prudens qui talis nūc
nititur esse in vita. qualis optat inueniri in morte. Age age nunc
charissime quicquid potes. quia nescis quando morieris. Nescis
etiam quid tibi post mortem sequetur. Noli confidere sup amicos

et primos. quia citius obliuiscētur tui q̄z estimas. Si nō es modo sollicitus ꝑ teipso. quis erit sollicitus pro te in futuro. Melius est nunc tempestiue ꝓuidere ꝛ aliquid boni premittere. q̄z super alio rum auxilio sperare. Dum tempus habes cōgrega diuitias immor tales. elemosynaꝝ largitione. Fac tibi nunc amicos venerādo dei sanctos. vt cū defeceris de hac vita illi te recipiant in eterna taber nacula. Gregorius. Curandū nobis est ꝛ cum magnis quotidie fle tibus cogitandum. q̄z seuus sua in nobis opera requirens in die no stri exitus princeps huius mūdi veniet. Bernardus. Quis inquit ille pauor erit o anima mea cum dimissis oībus. quoꝝ est tibi tā iocunda p̄sentia tam gratus aspectus sola penitus incognitam re gionez ingredieris. ꝛ occursantia tibi cateruatim irruere teterrima mōstra videbis. Quis in die tāte necessitatis occurret. Quis tue bitur a rugientibus p̄paratis ad escam. Quis ꝯsolabitur. Quis de ducet. Sed oc[illegible]tiū iustoꝝ animabus angeli sancti. demo nes arcendo. ne illas e[illegible]ediant. ac ipsas in celū cum gau dio deferendo. ¶ Porro d̄ iniqua[illegible]nimarū transitu dicit bernar dus. ꝙ est illis horror in exitu. dolor in transitu. pudor in cōspectu glorie magni dei. Unde psal̄. Mors peccatorū pessima. Mala in amissione mundi. peior in corpis ꝛ anime separatione. pessima in vermis contritione ꝛ ignis concrematione. Et qđ omniū pessimū est in diuine contemplationis priuatione. Considera ergo dilectis sime mihi frequenter. ꝙ mors nō potest declinari. hora mortis nō potest inuestigari. tēpus a deo p̄ordinatū nō potest imutari. O vi ta secura vbi ꝯscientia pura. vbi mors sine formidine expectat̄. cum dulcedine optatur. ꝛ cum deuotione acceptatur. Bona siquidē est mors iusti ꝓpter requiem. melior ꝓpter nouitatem. optima ꝓpter securitatem.

¶ De gaudijs paradisi ꝛ penis inferni. vij. ca.

Culus nō vidit nec auris audiuit. nec in cor hoīs ascēdit. que p̄parauit deus his qui diligūt illum. scribit in prima epistola ad coꝝ. ij. ca. O aīa peccatrix ꝛ misera vt tibi iā vilescāt oīa que sunt in terra. attēde diligēter que ꝛ quāta sint que

preparantur electis dei in celis. Vñ sciendũ q tot et tanta sunt in
celis gaudia. q oẽs arismetrici huius mundi nõ possent ea enume
rare. omnes geometrici nõ possent ea mensurare. oẽs grãmatici re
thorici dyaletici nõ possent ea sermonib⁹ explicare. quia oculus nõ
vidit nec auris audiuit ꝛc̃. Gaudebũt quippe sancti supra se d dei
visione. infra se de celi ꝛ aliarũ creaturaꝝ corporaliũ pulchritudine
intra se de corpis ꝛ anime glorificatione. iuxta se de angeloꝝ ꝛ homi
nũ associatione. ❡ Ancelmus vero ponit septem bona corporis. ꝛ
septem bona anime. que iusti habebũt in celestis patrie beatitudi
ne. Et primo ponit bona corpis que sunt. pulchritudo. velocitas.
fortitudo. libertas. sanitas. voluptas. eternitas iustoꝝ dicẽs. In il
la ergo vita iustoꝝ pulchritudo solis pulchritudini. que septẽplici
ter q̃z mõ sit speciosior erit adequabit̃. queãdmodũ diuia scriptura
testatur. Fulgebunt iusti inquiẽs sicut sol in regno patris eorum.
❡ Velocitas nos tãta comitat̃. vt ipsis [illegible]i eque similes si
mus. qui a celis ad terras. ꝛ a t[illegible] in ictu dicto citius dilabuntur.
Huius quoq velocitatis exemplũ in radio solis licet intueri. q̃ sta
tim orto sole in plaga oriẽtali. ptingit in vltimo plage occidẽtalis
vt in eo ppendamus nõ esse impossibile qd de nostra dicim⁹ veloci
tate futura. psertim cũ in rebus aĩatis soleat esse maior velocitas
q̃z in inaĩatis. ❡ Preualebũt viribus quicũq meruerint supnis
ciuibus sociari. intatũ vt nullatenus illis obsistere quicq̃z valeat.
vel si mouẽdo vel euertẽdo voluerit quid a suo statu. quocũq diuer
tere nõ illico cedat. nec in eo q dicimus maiore conatu laborabũt.
q̃z nos mõ in motu oculoꝝ nostroꝝ. Ne queso excidat aĩo quã adi
piscimur angeloꝝ similitudo quatinus si hic aut his que dicturi su
mus aliud exemplũ nõ occurrit. ipa occurrat. atq in quib⁹ angelis
valere cõstiterit. etiã eque nos valere pbat ꝛ asserat. Quicũq ergo
angelorũ fuerint similitudinẽ assecuti. eoꝝ quoq libertatẽ necessa
rio assequẽt̃. Itaq sicut angelis nihil obsistit nec aliquid eis impe
dire vel cõstringere põt. quin p velle suo cũcta libertime penetrẽt
ita nõ erit obstaculũ vllũ qd nos retardet. nec clausura que nos de
tineat. nec elementũ qd nos ad velle parũ obsistat. De sanitate qd

melius dici poterit. q̄ʒ qḋ psal. canit. Salus inquit iustorum a do
mino. Quibus autē fuerit vera sanitas. que subire poterit infirmi
tas. Credere ꝛ incunctāter astruere licet sanitatē vite future ita iu
gem ꝛ incōmutabilē ac immobilē fore. vt ineffabili quadā atqꝫ sen
sibili suauitatis dulcedine totū hominē repleat ac om̄e qḋ alicui⁹
in se vicissitudinis mutabilitatis aut lesionis suspicionis p̄tēdere
queat procul arceat atqꝫ repellat. In illa futura vita inestimabilis
quedam delectatio bonos inebriabit vt dulcedine sui totos eos in
estimabili exundantia satiabit. Qui dixi totos. Oculos aures na
res os man[illegible]s pedes. guttur cor iecur pulmo ossa medulla exta etiā
ipsa ꝛ cuncta singillatim. singula quoqꝫ membra coꝝ in cōmune tā
mirabili delectationis et dulcedinis sensu complebūtur vt vere to
tus homo torrente voluptatis dei potet. ꝛ ab vbertate domus ei⁹
inebriet. Qui ergo hec bona fuerit adeptus. non intelligo ad quid
corpis sui ꝓ cōmodo vlterius porrigat affectus. Solūmodo assit
ei quā cunctos a[illegible] diuturnitas vite. Sed illa isti mi
nime deerit. quia iusti imppetuu[illegible]ent. Sunt etiam alia que qui
dem his que digessimus nō minus amant. ſ ad animā sicut illa ad
corpus referunt. que nihilominus in septenario numero cōstituta.
nō modicū placēt mēti que ipsoꝝ fuerit sapore imbuta. Sunt autē
hec sapiētia amicicia ꝯcordia ptās honor securitas gaudiū. Sapi
entia ergo tāta in futuro bonis erit. vt eoꝝ que scire voluerit nihil
sit qḋ ignorēt. Scient enī cūcta que sciēda sunt Fecit enī deus tam
ea que p̄terita sunt. q̄ʒ que hui⁹ seculi sunt futura. Ibi a singul' oēs
ab oībus singuli cognoscēt. nec queq̄ʒ oīno latebit qua patria qua
gente qua stirpe quis editus fuerit vel quid in vita fecerit. ¶ Ami
cicia intantū singuloꝝ intima erga singulos suo feruore complebit
vt amor cuiusqꝫ in quem sufficiat cuiqꝫ. Presertim cū oēs vnū cor
pus sint xpi. ꝛ xp̄s qui ē pax ipa sit oīm caput. nec minori se affectu
cōplectant. q̄ʒ mēbra vnius corpis sibiīuicē copulāt. Amabis ergo
oēs vt teipm. ꝛ amaberis ab oībus vt ipsi a se. Putas abūdās eris
in dilectione. qn̄ hoc tibi fuerit in possessione. Attamē ipsa transi
ꝛ ꝯtēplare ipsum ꝑ quē hec bona tibi ꝓuenere. ꝛ ꝑcipies q: ille pu

us q̃z tu ipsum ꝛ q̃z omnes alij incompabiliter amabit te. et super teipsum tu ineffabili quadã suauitate illũ amabis. ¶ Sic itaqz erit tanta in cũctis ꝯcordia, vt in nullo sentias aliquẽ discrepare ab eo qꝺ a te ꝯstiterit velle. Corpus vnũ erim9 ecclesia vna erim9. spon sa xp̃i erimus. quicũqz ibi erimus. Nõ ergo maior inter nos discor dia erit. q̃z nũc est inter vnius corpis mẽbra. Verꝫ sicut vides ĩ mo tu oculoꝝ qꝺ illuc q̃ vnus vertit mox alius sequit̃. ita quocũqz velle tuũ ꝯuerteris. velle omniũ sine aliqua discrepatione illico tibi pre sto habebis. Quid dixi omniũ. Ipsa dei voluntas non erit a tua di uersa sed sicut tu qꝺ ille. ita ille in cunctis qꝺ tu. Caput nãqz a suo corpe quõ discreparet. ¶ Cũqz itaqz deum ꝛ omnes voluntati tue ꝯcordes habueris ꝓfecto nihil voles qꝺ non posses. Omnipotẽs ergo eris volũtatis tue. quoniam ipsum omnipotentem habebis in omnibus concordantem voluntati tue. ¶ [illegible] cuz hec tibi tanta potestas affuerit. honor condec[illegible] minime deerit. Igit̃ dũ possessiõe hoꝝ bonoꝝ que dig[illegible]m9 felix fueris. [illegible]ne sufficiẽs tibi videberis. Maxime inquis. Itaqz cũ ipsa vita ꝑpetuo duret in il la vita. ꝛ hec oĩa tibi habẽti securitas q̃z ea ampli9 nõ ꝑdendi talia arriserit. obsecro quid estimas tibi erit. Secur9 ergo tantoꝝ bonoꝝ ꝑpetuo eris. ne alicuius tibi aduersari volentis incursum timebis. ¶ Potest ne ergo illius gaudij modus a quoq̃z homine penetrari. Cum vltra mille milia ꝛ decies centena milia innumerabiles ibi sint. ꝛ oẽs eadem beatitudine perfruant̃. nec vllus eoꝝ sit qui non tantũ de bono alterius gaudet quantũ de suo. ¶ Preterea vidẽtes deũ ip̃m quẽ ipsi supra se amabũt ipos amãtẽ ꝛ intelligẽtes inenar rabilit̃ plus q̃z seipsos illum amantẽ. in gloria eius mira et ineffa bili exultatione exultabunt. Cum ergo iusti fuerint tãta felicitate bti. restat vt ĩiusti ꝑ ꝯtrariũ sint inestiabili q̃dã infelicitate miseri. Sicut eniz iustos mira pulchritudo velocitas fortitudo libertas sa nitas voluptas alacres facit ꝛ iubilãtes, ita ĩiustos ĩmanis ꝛ inestiã bil' feditas tarditas imbecillitas seruitus lãguor atz dolor merẽtes reddet ꝛ eiulãtes. Sane diuturnitatẽ vite quã iusti ꝓ fruendis bo

nis summo amore cõplectentur. iniusti ꝑ interminabili pena qua
torquebunt. q̄m inerit illis summo odio execrabūt. De sapiētia vo
quid dicā nō inuenio. nisi quia sicut iustis erit in gaudiū ⁊ honorē.
ita iniustis quicquid sciēt erit in merorē ⁊ ꝯfusionē. Amicicia autē
qua inuicē pij summa iocūditate copulabūt. si qua impijs erit. in
tormētū illis erit. Quo enī magis quosq̧ amabūt. eo magis in eoꝝ
pena dolebūt. Discordiā habebūt cū omni creatura. ⁊ oīs creatura
discordabit cū illis. Hinc ergo ꝑ ꝑtāte bonoꝝ. tāta impotētia eos
sequeret̄. vt oīno nihil eoꝝ que voluerint possint. ⁊ quicquid habu
erint nolint. Igit̄ ꝑ honore sctōꝝ obtinebūt ꝑhenne obprobrium
Et hec quo fine claudent̄. Vere sicut amici dei securi erūt se nūq̄
amissuros bona sua. ita isti inimici dei oīno desperabunt se ampli
us iam perdituros hec mala sua. Pro eterno ⁊ ineffabili gaudio bo
noꝝ hereditabunt incogitabilē tristiciā. omnes qui ꝑ impenitudi
ne reatus sui trās[illegible] in societatē demonioꝝ. Hec ancelmus.
In illa igitur futura beatit[illegible] ait beatus augu. Deus omnes
sensus beatoꝝ spūali ⁊ ineffabili delectatione reficiet. cū ipse obie-
ctum omniū sensuū sit futurus. Erit nanq̧ deus speculum visui.
cythara auditui. mel gustui. balsamū olfactui. flos tactui. q2 ꝑpterea
deus homo factus est vt totum hominē in se beatificaret. vnde sen
sus interior reficietur in contemplatione diuinitatis. ⁊ sensus exte
rior in contemplatione humanitatis. Et breuiter scdm augusti. ⁊
grego. Tanta ē ibi pulchritudo iusticie. tanta iocunditas lucis eter
ne. vt etiā si non liceret in ea amplius viuere seu morari. nisi q̄ntum
vni⁹ diei mora. ꝑpter hoc innumerabiles huius vite dies pleni de
licijs ⁊ circūfluentia tꝑaliū bonoꝝ recte meritoq̧ cōtemnerentur.
Non enim falso aut paruo affectu dictum est. quia melior est dies
vna in atrijs tuis super milia. Bernardus. Quis in hac vita pen
sare potest. quanta sit illa felicitas beatorum videre deum esse cum
deo qui erit omnia in omnibus. habere deum qui est summū bonū
⁊ vbi est summum bonum. ibi est summa felicitas. summa iocundi
tas. vera libertas. perfecta caritas. eterna securitas. ⁊ secura eterni
tas. Augustinus dicit. O gaudium super gaudium videre deū qui

eum qui saluauit eum.qui glorificauit eū.videre faciem dei sui qđ est summū bonū.gaudiū angeloꝝ atq3 omniū sanctoꝝ. Qui quidē deus scđm grego.tā inestimabilis pulchritudinis est.vt angeli qui solē septēpliciter sua vincūt pulchritudine.iugiter in eū insatiabiliter desiderent ꝓspicere. Itē augus. Nulla ibi cōsurget malicia.nulla carnis miseria.nulla iam peccādi voluntas nec delinquēdi potestas.sed totū exultatio.totū leticia possidebit.homīes angelis sociati. O anima mea iā vidisti quanta sint iustoꝝ gaudia.q3 grandis leticia.quāta serenitas.quāta iocunditas illius superne ciuitatis. O felix iocunditas.o iocunda felicitas sctōs videre ⁊ cū sanctis esse ⁊ esse sanctū.deū videre deū habere in eternū ⁊ vltra. Si quotidie oporteret nos tormēta ꝑferre.si ipsam gehennā longo tpe tollerare vt xp̄m in gloria sua videre possemus ⁊ sanctis eius sociari.nōne dignū erat pati omne qđ triste est.vt tāte glorie tātiq3 boni participes haberemur. Quapropter aīa mea a turba terrenoꝝ desiderioꝝ secessum mentis petamus [illegible]noe a secreto cordis illicitarū cogitationū tumultus expellentes.⁊ intentione patrie supne in amorem intime quietis anhelantes.reuertamur ad ciuitatē celestē in q̄ scripti sumus ⁊ ciues decreti. Sicut ergo ciues sanctoꝝ ⁊ domestici dei.⁊ sicut heredes dei.coheredes autē xp̄i vt ad eū cito ꝑuenire valeamus. Si queramus quō hoc fieri pōt.vel quib9 meritis vel auxilijs. Audi.res ista posita est in potestate faciētis. quoniā regnū celoꝝ vim patit. Regnū celoꝝ o homo aliud nō querit preciū nisi te ipsum.tantū valet quantū es te da ⁊ habebis illud Quid turbaris de precio.xp̄s semetipm tradidit.vt acquireret te regnū deo patri. Ita tu temetipm da vt sis regnū eius.ac nō regnet peccatū in tuo mortali corpe sed spūs in acquisitione vite. ¶ O peccatrix aīa et misera;si hec que tibi iam dixi de gaudijs ⁊ excellentijs quib9 sancti et electi dei in eternū gaudebūt in regno celoꝝ non te moueant ad ꝓmerendū per penitētiā ⁊ per opera virtuosa cū gratia dei regnū celeste.timeas ⁊ paueas atq3 timēdo ꝯsidera miserabiles ꝯditiones ⁊ penalitates inferni ciuitatis diaboli.vt timore ⁊ pauore resurgas et reuertaris ad dn̄m deū tuū toto corde. De quibus penis sciendū

ꝙ cum in damnatis sit diuersitas peccatorū. erit etiam diuersitas penarū. Unde gregorius. Unus quidem gehenne ignis credendus est. sed non vno modo cruciat omnes peccatores. Unusquisqꝫ eniz quantū exigit culpa. tantū sentiet de pena. Sicut ab eodem igne aliter vritur palea. aliter lignum. aliter ferruz. Iste ignis taliter inflāmatus est ab ira iudicis succensus. ꝙ nouo incendio non indigebit vsqꝫ in sempiternū. Job. xx. Deuorabit eos ignis qui nō succendit. De acerbitate huius ignis dixit sebastianus cui angelus ad aurem stabat. ꝙ iste ignis sensibilis ita se habet ad ignem gehennalē sicut ignis depictus in pariete ad istū sensibilem. De isto igne erit scd'm ysidor. In inferno aliquid obscuri luminis. quo damnati videri possint vnde doleant nō vnde letentur. Eos quippe quos reprobi nunc inordinate diligunt. secum tunc in tormentis videbūt. vt penam ꝓprie cognitionis exaggeret carnalis cognatio auctori preposita pari ante oculos vltione dānata. Hic solet queri an damnati videant gloriam beato[illegible] hoc respōdet grego. in omelia de diuite epulone [illegible]c dicēs. Credend[illegible] est ꝙ ante retributionem extremi iudicij iniusti in requie quosdam iustos conspiciant. vt eos videntes in gaudio non solum de suo supplicio sed etiam de illorū bono crucientur. Iusti vero in tormentis semper intuent iniustos vt hinc eorum gaudiū crescat. quia malū ꝓspiciunt qd' misericorditer euaserunt. tantoqꝫ maiores ereptori suo gratias referunt. quāto vident in alijs qd' ipsi ꝑpeti si essent relicti potuisset. Et vt idem alibi ait. Non fuscabit beatitudinem iustorum aspecta pena reproborum. quoniā vbi iam cōpassio miserię non erit beatorū leticiā minuere non valebit. Et si eni in natura sue bonitatis misericordiā habēt. iam tūc auctoris sui iusticie coniuncti tota rectitudine cōiungent. vt nulla ad reprobos compassione moueantur. Unde dicit ꝓsper. ꝙ tunc filiorum parentum cōiugum miseria beatos contristare non poterit. Uidebunt autē damnati beatos ante diem iudicij nō hoc modo. ꝙ gloriam eorum qualis sit cognoscāt. sed solūmodo cognoscēt eos esse in gloria quadā inestimabili. Et ex hoc cruciabunt. tum ꝓpter inuidiā dolētes de felicitate bonorum. tum ꝓpter hoc ꝙ ipsi talē

gloriam amiserūt. Sed post diem iudicij omnino beatoꝝ visione priuabūt. nec tū ex hoc eoꝝ pena minuet̄ ꝑ augebit̄. q̄ꝛ memoriā habebūt btōꝝ glorie. quā in iudicio ꝛ an̄ iudiciū viderūt. ꝛ hec erit eis in tormētū. Sꝫ vlterius affligent̄ in hoc. q̄ꝛ videbūt ſe indignos reputari etiā videre gloriā. quā ſcti merēt̄ habere. ¶ Item pōt queri an dānati videāt que in hoc mūdo agūt̄. Ad hoc rñdet greg⁹. in. xij libro moraꝉ. ꝑeractās illud iob. ix. ſiue nobiles fuerint filij eius ſiue ignobiles nō intelligit. Sicut hi qui adhuc viuētes ſunt mortuoꝝ anie q̄ loco habeāt ignorāt. ita mortui vita in carne viuētium poſt eos qualiter diſponat̄ neſciūt. quia vita ſpūs lōge ē a vita carnis. Qđ tū de aīabus ſctis ſentiēdū nō eſt. quia que intus oīpotentis claritatem vident nullo modo credēdum quia ſit aliquid foris qđ ignorent. Boni ergo vident que fiunt circa ſuos. mali autē nō. Et ſi dicas magis diſtat a dānatis gloria beatoꝝ. q̄ꝫ ea que in hoc mundo aguntur. ſed ipi non vident ea que circa nos aguntur. ergo multo minus poſſunt videre gloriā beatoꝝ. Dico ea que hic agunt̄ non ita affligerent damnatos in inferno ſi viderentur. ſicut gloria beatoꝝ inſpecta. Vnde non ita oſtenduntur damnatis ea que hic aguntur ſicut ſanctoꝝ gloria. q̄ꝫuis etiaꝫ eorū que hic agunt̄ oſtendantur eis que in eis triſticiam augere poſſunt. licet per ſe nō videant. ¶ Item queritur an damnati ī inferno velint oīno alios eſſe damnatos. Ad hoc dico ſicut in beatis in patria erit perfectiſſima caritas. ita in damnatis erit perfectiſſimū odium. Vnde ſicut beati gaudēt de oībus bonis. ita mali de oībus bonis dolebūt. Vñ felicitas ſctōꝝ ꝯſiderata eos maxime affligit. vñ vellēt oēs bonos eſſe damnatos. Tanta eniꝫ erit inuidia in damnatis. q̄ꝛ etiā ꝓpinquorum glorie inuidebunt. cū ibi ſint in ſumma miſeria. cū etiā in hac vita hoc accidit creſcēte inuidia. Si tū minus inuident ꝓpinquis q̄ꝫ alijs. Et maior eſſꝫ eoꝝ pena ſi oēs ꝓpinq̄ dānarēt̄ et alij ſaluarent̄. q̄ꝫ ſi aliqui de ſuis ꝓpinquis damnarent̄. Et exinde fuit q̄ꝛ diues petijt ſuos frēs a damnatione eripi. Sciebat eniꝫ q̄ꝛ aliq̄ erreperentur. maluiſſet tū fratres ſuos non cum omnibus alijs damnari Et ſcias q̄ꝛ q̄ꝫuis ex damnatoꝝ multitudine pena ſinguloꝝ augea

tur. tamen tm̄ supcrescit odium ⁊ inuidia. q̄ magis eligunt torque
ri cū multis q̄ȝ minus soli. ¶ Queri etiam pōt an mortui maxime
damnati vel recordent ea que hic sciuerāt. Ad hoc dico q̄ in dam
natis erit ꝯsideratio eoꝝ que prius sciuerūt. vt materia tristicie. nō
autē vt delectationis causa. Considerabūt eni ⁊ mala que gesserūt
ex quibus damnati sunt. et bona dilecta que amiserunt et ex vtraqȝ
torquebunt̄. Preterea scias q̄ duplex pena in genere erit ī inferno.
scȝ pena damni ⁊ pena sensus. quas tāgit xp̄s mathei. vij. vbi dicit
O ī s arbor q e non facit fructū bonū excidet̄ et in ignē mittet̄. De
pena sensu que multiplex est. sic dicit grego. sup illud mathei. viij
eijcient̄ in tenebras exteriores. In inferno erit frigus insuperabile
ignis inextinguibilis. vermis īmortalis. fetor intollerabil̄. tenebre
palpabiles. flagella cedentiū. horrida visio demonū. ꝯfusio pctōꝝ
⁊ desperatio omniū beatorū. Itaqȝ damnati pleni erūt omniū mi
seria et dolore. habebūt enim fletū in oculis. stridorē in dentibus.
fetorē in naribus. gemitū [illegible] vocibus. terrorē in auribus. vincula in
manibus ⁊ pedibus. ignisqȝ ardore [illegible] mēbris suis oībus. Vñ quidā
ait. Infernus est fouea mortifera. penis omibus et miserijs referta
Ibi vt scribit̄ ysaie. xiij. Vnusquisqȝ ad proximū suū stupebit facies
combusti vultus eoꝝ. Baruth. vj. Nigre sunt facies eorum a fumo
Nam oīs vultus peccatoꝝ redigent̄ in ollā. vt habetur iohelis. ij.
Item acerbitas penaꝝ infernaliū pōt ꝯsiderari ex fletu et stridore
dentiū. ex desiderio mortis. ex māducatiōe linguarū. et blasphemia
creatoris. et ex multis alijs his similib⁹. que oīa ibidē sunt ventura
vt patet ex locis varijs scripturaꝝ. Vñ apocalip. xvj. Comederūt
linguas suas p̄ dolore. et blasphemauerūt deū celi p̄ dolorib⁹ ⁊ vul
neribus suis. Tanta erit acerbitas penaꝝ q̄ peccatores vitā quam
omnes appetūt spreta ⁊ ꝯtempta. mortē quā omnes fugiūt ardēti
desiderio affectabūt. Apocalip. ix. In diebus illis querēt homies
mortē et non inuenient eā. et desiderabūt mori ⁊ fugiet mors ab eis
Crisostimus. Ibi quid agem⁹. quid respōdebim⁹. nihil erit ibi ni
si stridor dentiū. nisi vlulatus ⁊ fletus et sera penitētia. cessantib⁹
vndiqȝ auxilijs ⁊ vndiqȝ inualescentibus penis. sed nec solaciū qui

dem vsq̧ vllum. Nulli enim occurrent oculis nostris nisi solum pe narū ministri ꝛ facies vndiq̧ dura tortoꝝ. et qđ est omniū deterius nec aeris quidē ipsius vllū erit solaciū aut lucis. In his aūt positis quis tremor. imo que resolutio visceꝝ ē diuulsioq̧ mēbroꝝ. que aut quātᵉ omibus sensibus cruces. nullus nūc poterit sermo explicare. De pena damni sic dicit crisost. Nōnulli imperitoꝝ putabant sibi esse satis ꝛ optabile videri si gehenna tm̄modo careāt. ego aūt mul to grauiores q̄ȝ gehennā dico esse cruciatus remoueri ꝛ abijci ab il la gloria. excludi ab illis bonis que p̄parata sunt sc̄tis. Intollerabi lis quidē res ē gehēna ꝛ suppliciū illud horribile. tñ si mille aliquis ponat gehēnas nihil tale dicturus est. quale ē a beate illius glorie honore ꝓpelli. odio xp̄i haberi. ꝛ ab illo audire nō noui vos. Eteni decē milia meliᵘˢ ē sustinere fulmina. q̄ȝ vultū illū māsuetudinis pi etatisq̧ plenū nos aduersantē videre. et illos totius trāquillitatis oculos nequaq̄ȝ nos aspicere sustinētes. Sed nequaq̄ȝ istud patia mur. o vnigenite fili dei. neq̧ experiamur intollerabile illud horrēdū q̧ suppliciū. Hec crisost. Ve nobis quia de his malis nō cogitamᵘˢ sed quasi secure torpētes ꝛ anime curā negligētes ad hec sine cessatio ne ꝓperamus. Sed dicit forte aliquis. videt̄ ꝙ iniustus est deus. qꝛ homo ꝑ vno pc̄tō mortali vna hora ꝑpetrato eternaliter punit̄. Hāc questionē mouit grego. ꝛ soluit sic. Scire inquit petrus velim quō culpa que cū fine ꝑpetrata ē. sine fine puniat̄. Et rn̄det grego. hoc recte diceret̄ si districtus iudex non corda hominū ꝗ̄ facta pen saret. Iniqui eni ideo cū fine deliquerūt quia cū fine vixerūt. Nam voluissent vtiq̧ si potuissent sine fine viuere. vt possent sine fine peccare. Ostendūt eni quia in pc̄tō semp viuere cupiūt. qꝛ nunq̄ȝ desinūt peccare dū viuūt. Ad magnā ergo iusticiā iudicātis ptinet vt nunq̄ȝ careāt supplicio. qui in hac vita nunq̄ȝ voluerunt carere pc̄tō. et nullus deē iniquo terminus vltionis. qui q̄ȝdiu vixit habe re noluit terminū criminis. Alia v̄o ratio quare peccatū mortale obligat ad eternā penam pōt sumi ex parte eius in quē peccat̄. qui est infinite bonitatis ꝛ potētie. scȝ deus. Vn̄ ꝛ offensa ipsius infini ta pena digna ē. quia quāto ē maior in quē peccat̄. tāto magis pec

catum punitur.scdm philosophum in.vj.ethicoꝝ. Et crisost. dicit Omnis iniuria talis est.qualis fuit persona iniuriam patientis. In magna eniz persona ⁊ si modica fuerit iniuria facta magna est. In modica autem persona ⁊ si magna iniuria fuerit modica videt Hec omnia dilectissime mihi cognoscens et corde iugiter recolens esto sollicitus de salute tua.⁊ istud eternū ⁊ crudele infernale suppli cium respice.considera in temetipso que sunt vtilia ⁊ salubria anīe tue. Quid melius est in presenti seculo ꝓ peccatis plangere ⁊ peni tens crebrius obsecrare.aut ibi in ignem eternū sine aliqua vtilita te deflere. In hoc enim breui tempore per penitentiaz ⁊ lacrimas. indulgentiam ⁊ consolationem mereris. Plange ergo hic modicuz ꝑdilectissime.vt ne plangas in secula seculorum. Humiliare hic ne ibi humilieris in exterioribus tenebris. ⁊ mittaris in ignez inextin guibilem. Beatus ille qui hic positus.festinauerit in die iudicij di gnus inueniri. Miserabilis vero qui peccando indignū se a gloria domini constituerit. In illa hora nubes rapiēt omnes sanctos sur sum in celum. impios autem diaboli rapient mittere in caminū ig nis ardentis. Quis dabit capiti meo aquā immensam.⁊ oculis me is fontem lacrimarum iugiter emanantem.vt plorem memetipm die ac nocte obsecrans dominū ne indignus inueniar in hora illa aduentus eius. Et ne audiam illam sententiā formidandā. Disce de a me operarie iniquitatis.nescio te quis sis. Qd a nobis auertat iesus dn̄s noster.qui viuit ⁊ regnat eternaliter Amen.

Explicit speculū seculariū ⁊ huius mundi amatoꝝ.

❡ Incipit speculum siue stimulus penitentie.j.ca.

Iam ad vltimū scz ad stimulū penitētie in primo hu ius totalis libri ꝓlogo.ppositū spū iesu operāte ma nū mittēs.accipio ꝓ fundamento ⁊ loco thematis il lud qđ scribit̄ Sapiētie.xj. Dissimulas pctā hoīm.ꝓ pter penitentiā. ❡ Circa materiā de pnīa notanda sunt quatuor.scz ꝙ quatuor sunt pnīe incitamēta.quatuor pnīe im

pedimēta.quatuoꝛ penitētie documēta.ꝛ quatuoꝛ penitētie emoli
mēta. ¶ Quatuoꝛ pnie incitamēta sunt ista.amoꝛ xpi quē offendi
mus.doloꝛ ꝓ gratia quā amisim⁹.horroꝛ pene quā incurrim⁹.et ti
moꝛ mortis ad quē decurrim⁹. Inter hec quatuoꝛ primū incitamē
tū ad penitēdū est amoꝛ xpi quē offendim⁹. Si eni xpi bñficia cogi
tem⁹.ꝛ nostrā ingratitudinē pōderem⁹.nō ē dubiū quin si vsum ra
tionis habem⁹ occasionē pnie sentiem⁹. Scribunt naturales ꝙ ar
pia auis ē hūs faciē quasi hoīs. Sꝫ ē auis multū crudelis ꝛ ferox in
tantū ꝙ interdū fame stimulāte hoīeꝫ inuadit ꝛ occidit. Sitiēs ad
aquā volat vt bibat.vbi faciē suā intuēs ꝛ sibi similē se occidisse re
colligēs.tanto dolore cōpatit̄ ꝙ exinde qñqꝫ morit̄. Quid igit̄ nos
ratiōe vigētes faciem⁹.qñ dñm nostꝝ ꝛ fratrē nostꝝ xpm quātū no
stra infuit nos occidisse cognoscim⁹. Hoc aūt videm⁹ expsse.cum
vbū dei audim⁹.vel deuota sctōꝝ scripta legimus. Et quicūqꝫ nō
penitet d pctis ista recogitās.nō ē pfecte xpianus nec euāgelio xpi
credit. Et iō signāt̄ dꝛ marci.j. Penitem⁹ ꝛ credite. ¶ Secundū in
citamētū ē doloꝛ ꝓ gratia quā amisim⁹. Efficimur eni p culpā de
filijs dei filij diaboli.d familiarib⁹ ꝛ amicis xpi.hostes ꝛ pditoꝛes ꝛ
emuli.ꝛ d regni celestis heredib⁹ sum⁹ exules ꝛ ꝓscripti. In libro d
naturis reꝝ dꝛ.ꝙ sit quedā auis que vocat̄ auis padisi. que ꝓpt̄ in
signē pulchritudinē sic vocat̄. Sūt eni pēne ei⁹ auis adeo pulchꝛe
ꝛ mirabiles.ꝙ null⁹ coloꝛ eis deesse credat̄. Vox ei⁹ ē ita dulcis ꝛ pia
ꝙ possit in hoīe deuotionē ꝛ gaudiū excitare. Hec auis si capta fue
rit ꝛ illa queata.irremediabilit̄ plāgit ꝛ gemit.nec vnqꝫ plāgere de
sinit donec reddita fuerit libertati. Moꝛalit̄ auis ista ē figura ꝛ ex
emplū aīe xpiane. Hec aīa qñ ē in gratia ē auis pulcerrima. qꝛ in ea
relucet ymago trinitatis naturalit̄ sibi impssa. Imago in quā deco
rata vtutibus ꝛ gratia vt nihil sibi desit.quin sit dei figura ꝛ patrie
celestis incola gratiosa. Ista illaqueat̄ ꝛ capit̄ in laqueo demonis
quādo peccat. Quid ergo restat ei facere.nisi plangere et ploꝛare.
flere et dolere.et incessanter penitere. donec per gratiam reconci
liationis in statum pristinum reducatur. et de bufone diaboli fiat
denuo auis paradisi. Sic planxit et gemuit sanctus latro. iuxta

chꝛistum suspensus donec a fonte gratie. chꝛisto a quo plenariam omniū peccatoꝝ suoꝝ remissionē ꝛ gratiā obtinuit audiuit. Amen dico tibi hodie mecū eris in ꝑadiso. Luce. xxiij. Et ideo bene dicit̄ mathei. iij. Penitentiā agite appꝛopinquabit enim regnum celoꝝ.

¶ Terciū incitamentū penitētie est hoꝛroꝛ pene quā incurrimus. Istū hoꝛroꝛē satis sibi impꝛsserat sctūs Job qn̄ dixit. Dimitte me ergo vt plangā paululū dolorē meū anteq̄ȝ vadā et non reuertar ad terrā tenebrosam ꝛ opertā mortis caligine. terrā miserie et tenebꝛarū. vbi nullus oꝛdo ß sempiternus hoꝛroꝛ inhabitat. Et apostolus ad hebreos. Hoꝛrendū ē incidere in manus dei viuētis. Vn̄ btūs grego. ix. moꝛaliū sic inquit. Hoꝛrēdo mō fit miseris moꝛs sine moꝛte. finis sine fine. defectus sine defectu. quia ꝛ moꝛs semꝑ viuit. et finis semꝑ incipit. ꝛ deficere defectus nescit. moꝛs perimit ꝛ nō extinguit. doloꝛ cruciat sed pauorē nō fugat. flāma cōburit sed tenebras non excutit. Hec grego. Istud penitētie incitamētū multos mouit quia sic a timoꝛe pene qui ē timoꝛ seruilis ꝛ inicialis gignit̄ timoꝛ filialis. sicut seta ꝑducit filū scd̄m augus. Et sic incepit iohānes baptista predicare iudeis phariseis ac saduceis dicēs. Progenies viperarū quis vobis demonstrabit fugere a vētura ira. Facite ergo fructū dignū penitētie. Mathei. iij. ¶ Quartū incitamentū penitentie ē timoꝛ moꝛtis ad penā trāscurrimus. Hec eniȝ ratio ē scd̄m beatū grego. quare deus diē moꝛtis nostre nobis incertū esse voluit. vt dū semꝑ ignoꝛat̄ semꝑ ꝓximus esse credat̄. et ideo semꝑ parati inueniamur. xij. moꝛal̄. Penitētia aūt post moꝛtē est impossibilis. quia homo in moꝛte desinit esse viatoꝛ. Penitētia ꝓpe moꝛtē est valde difficilis. tum quia doloꝛ languoꝛis coꝛꝑis occupat totaliter vires mētis. ꝛ cū homo tm̄ vnicū coꝛ habeat non habet ꝓ tunc vbi dolorē ꝓ culpa ꝓducat. tū quia homo tūc non pōt esse certus an doleat ꝓ peccato suo ductus timoꝛe an ductus amoꝛe. Vn̄ btūs augus. in quodā sermone ꝛ ponit̄ in canone d̄ pn̄ia dis. iij. Qn̄ moꝛbus vrget et pena terret ad verā vix quis veniet satisfactionē. maxime cuȝ filij quos illicite dilexerat sint pn̄tes. vxoꝛ et mūdus ad se vocēt. multos eni solet serotina penitentia decipꝛe. Hec augus. Qn̄ eni ꝑsona

[illegible]

q' cum hunt sp[illegible] [illegible]

[illegible]

nobilis infirmatur grauiter. vix inuenitur aliquis qui đ anime sue salute audeat sibi loqui. Executores sollicitant circa diuitias ꝛ thesauros. medici circa corporis medicinam. vxor filij ꝛ amici ꝯtra conscientiam. consolantur infirmū mentientes. ꝛ sic miser non permittitur đ peccatis suis cogitare. nec anime sue statum salubriter ordinare. ꝛ sic iusto dei iudicio se damnationi exponit. Unde ecclesiastici. ij. Si penitentiam egerimus incidemus in manus dei. ꝛ non in manus hominū. In manus hominū incidimus. si sacramentū penitētie debito modo suscipimus. Sed in manus dei incidimus. qn̄ post mortē tempus sacramentoꝝ transimus.

¶ De impedimentis penitentie. ij. ca.

Secundo dicebā ꝙ quatuor sunt penitētie impedimenta videlicet pudor ꝓpalandi. timor recidiuandi. ardor delectandi. torpor ꝑstolandi. ¶ Primo ergo volenti efficaciter penitere obijcit pudor quo homo ꝯfundit̄ alteri hoīm reuelare illud qđ solū notū est deo ꝛ angelo ꝛ demonibus. ꝛ forte multis sanctis animabus ꝛ peccāti. Et iste pudor ē primus armiger. quē diabolus mittit cōtra volentē salubriter penitere. Un̄ quidā sanctus vidit diabolū inter penitētes incedere ꝛ facientē eos erubescere in ecclesia. dū pararent se ad confessionē. Qui adiuratus a quodā sancto ꝛ interrogatus. quid inter eos penitentes faceret. Respondit. Reddo qđ abstuli. verecundiam eis abstuli quando peccauerunt. et modo eam ipsis restituo ne possint confiteri. Sicut enim lupus ouem per guttur accipit non per pedem et vulpes gallinaȝ. ita diabolus guttur peccatoris constringit pudore. Unde beatus augus. in psal. O homo quid times confiteri Illud qđ per confessionem scio. minus scio. q̄ȝ illud qđ nescio. Cur cōfiteri erubescis pctā tua peccator sicut tu homo sum. humanū apud me. nihil alienum confitetur homo homini. hō peccator homini peccatori. elige qđ vis. Si non ꝯfessus lates. incōfessus dānaberis. ad hoc deus exigit confessionē vt liberet hominē. ad hoc dānat non ꝯfitentē vt puniat superbū. ¶ Secundū penitētie impedimētū est timor recidiuandi. ꝛ iste ē secundus armiger quem diabolus mittit statim cōtra penite=

re volentem. Quomodo inquit pponis tu semper de cetero a peccatis abstinere. poteris imperpetuũ viuere cõtinenter. Ad quid p derit tibi hodie confiteri et post cras labi in consimile. Et non aduertit homo fatuus q ideo statuitur sacramentũ penitẽtie ad manum vt quotiens recidiuamus totiens resurgamus. ¶ Terciuz penitentie impedimentũ est ardor delectãdi. et est tercius armiger obuiatus penitenti. Recolit enim homo miser delectationem phabitam in peccatis. et videtur sibi q sine ea non possit ducere vitã suã et manente tali inordinata affectione impossibile est vtiliter penitere. Crisost. in li. de cõpunctione cordis. Sicut impossibile est vt ignis inflãmetur in aqua. ita impossibile est compunctionẽ cordis vigere in delicijs. Contraria enim sibiipsis sunt ad inuicem et peremptoria. Illa enim est mater fletus. illa mater risus. illa cor constringit. ista dissoluit. ¶ Quartum et fortissimũ impedimentũ penitentie est torpor prestolãdi qui oritur ex duplici psumptione. videlicet ex psumptione vite pxe. et finalis venie diuinitus concedẽde. Et iste quartus armiger vt cõmuniter omnes impedit confidunt de futuro pmittunt in posterũ. pcrastinant in longinquũ. et dicũt cum coruo cras cras cras donec morte subita periclitentur. ¶ Queritur vtrum penitentia sit de necessitate salutis. Et arguit q non per glosam que habetur super illo psal. Qui seminãt in lacrimis. in exultatione metent. que dicit sic. Noli esse tristis si assit tibi bona voluntas vnde metitur pax. sed tristicia est de ratione penitẽtie Iuxta dictũ apostoli scde ad cor. vij. que scdm deũ ẽ tristicia penitentiam in salutem stabilem operatur. ergo bona voluntas sine penitentia sufficit ad salutẽ. ¶ Secũdo arguit p illud qd scribit puerbior. xij. Vniuersa delicta operit caritas. Et infra. xv. Per misericordiam et fidem purgantur peccata. ergo habendo fidem caritatẽ et misericordiã põt vnusquisq salutem cõsequi etiam sine penitẽtie sacramento. ¶ In oppositũ arguit per illud qd dñs dicit luce. xiij Si penitentiã non egeritis omnes simul peribitis. ¶ Pro respõsione dico q aliquid ẽ necessariũ dupliciter. vno modo absolute. alio modo ex suppositione. Absolute quidẽ necessariũ est illud. sine quo

nullus salutē ꝯsequi pōt. sicut gratia christi et sacramētū baptismi per qđ aliquis in xpo renascitur. Ex suppositione autē necessarium est sacramentū penitentie. qđ quidē necessariū non ē omnibus sed peccato subiacētibus. Dicit eni ſcđo paralip. vlti. Et tu dn̄e iusto rū nō posuisti penitētiā iustis abrahā ysaac ⁊ iacob. his qui tibi nō peccauerūt. Peccatū aūt cū ꝯsummatū fuerit generat mortē. vt dicit iacobi. j. Et ideo necessariū ē ad salutē pctōris ꝙ peccatū remoueat ab eo eo qđ quidem fieri nō pōt sine penitētie sacramētū. in q̄ opat̄ virtus passionis xpi ꝑ absolutionē sacerdotis sil̄ cū ope penitentis. qui coopat̄ gratie ad destructionē pcti. Sicut eni dicit btūs augus. super iohānē. Qui creauit te sine te. nō iustificabit te sine te Vn̄ patz ꝙ sacramētū pn̄ie est necessariū ad salutē post peccatū. sicut medicatio corpalis postq̄z hō in morbū periculosum inciderit. ¶ Ad primā rationē in ꝯtrariū dicēdū. Qđ glosa illa videt̄ esse intelligēda đ eo cui adest bona volūtas sine interpolatiōe que fit ꝑ peccatū. tales aūt nō hn̄t tristicie causā. ß erq̄ bona volūtas tollit̄ ꝑ pctm̄ nō pōt restitui sine tristicia. qua q̄s dolet de pctō p̄terito ⁊ ꝑtinet ad pn̄iam. ¶ Ad secūdā dicendū ꝙ ex quo aliq̄s pctm̄ incurrit caritas ⁊ fides ⁊ misericordia nō liberāt hoiem a pctō sine pn̄ia. Requirit eni caritas ꝙ hō doleat de offensa in amicū cōmissa. ⁊ ꝙ amico recōciliari studeat. Reqrit etiā ipsa fides vt ꝑ v̄tutē passionis christi que in sacramētis ecclesie operatur. querat iustificari a peccatis. Requirit̄ etiaz ip̄a misericordia ordinata ꝙ homo subueniat penitēdo sue miserie quā ꝑ peccatū incurrit. Iuxta illud hieremie. xiiij. Miseros facit populos peccatū. Vn̄ et ecclesiastici. iij. dicit̄. Miserere anime tue placēs deo.

¶ De documentis penitentie. iij. ca.

Iria terciū principale sciēdū ꝙ quatuor sunt documēta pn̄ie vtilit̄ pagēde. vicz sollicitudo p̄cogitatiōis. plenitudo ꝯfessiōis. amaritudo cōpūctionis. fortitudo satisfactionis. ¶ Primo igit̄ ad hoc ꝙ pentitentia de pctīs vtilit̄ inchoetur. necessaria est sollicitudo precogitationis. Quis enim p̄positus vl̄ balliuus est qui bona alicuius dn̄i per mensem expendisset. id est ex

pensas de bonis domini. domino ⁊ toti hospitio ꝑ mensem fecisset te presumeret compunctum facere sine premeditatione sollicita. Peccator autē multa bona a deo recepit dispensanda videlicet bona gratie. bona nature bona fortune. et omnia ista male cōsumpsit pro maiori parte. quomodo legitur subito ⁊ ex improuiso ad confessionis computum se audebit ingerere. Nam sicut medicina purgatiua corporis presupponit preparatiuam. sic etiam medicina spiritualis que purgat animam a peccato ⁊ sanat. que est cordis contritio ⁊ oris confessio. requirit aliquam medicinā preparatiuā primā videlicet attri..o.nem. ⁊ recogitationem peccatoꝝ cōmissoꝝ Iuxta qḋ scribitur primi regū. ij. Deus scientiarum dominus est ⁊ ipi preparantur cogitationes Et prime ad corinthios. v. dicit apostolus Expurgate vetus fermentū Et ideo dixit signanter ezechias ysaie xxxviij. Quid dicam aut quid respondebo tibi cum ipse fecerim. videlicet tot errores cogitando. loquendo. operando ⁊ obmittēdo. Et respondet. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Sed huius contrarium cōmuniter fit. Presumunt enim nonnulli in dimidia hora per confessionem satisfacere ḋ culpa. ꝓ qua vix sufficeret septimana si esset bene examinata. nō interrogāt nō examināt semetipsos p̄ manibus. et ideo non pn̄t integre penitere Iuxta qḋ scribitur hieremie. viij. Nullus est qui agat penitentiam super peccato suo dicens. Quid feci. Cuius oppositum fecit psal. Dixi inquit confitebor aduersum me iniusticiam meam domino. Vbi dicit glosa. Dixi id est prius deliberaui apud me hoc scꝫ qḋ ego confitebor aduersum me iniusticiā meā dn̄o. Multi eniꝫ ꝯfitent̄ iniquitatē suā sed aduersus deum ⁊ nō aduersus seipsos. qn̄ enī inueniunt̄ in pctīs statim dicūt ego nō feci hoc. aut dicunt hoc nō ē peccatū ꝟ deus voluit. Alij dicūt fatū mihi fecit. stelle mihi fecerunt. ⁊ ideo ꝑ circuitū nitunt̄ venire ad accusandū deum. stellas enim ipse fecit ⁊ ordinauit. ⁊ ita ꝑ eas volentes ostēdere ꝙ deus fecit vt peccarent. Sed vere penitens ait. Ego peccaui non fatum non fortuna. non diabolus me coegit. sed ego persuadenti consensi Hec glosa. Veri ergo penitentes p̄cogitant ⁊ deliberāt. quomodo

possint semetipsos accusare. Sed false penitentes deliberant quo modo possint deum accusare ꝛ excusare seipsos. ¶ Secundo debet habere penitentia amaritudinē cōpunctionis exemplo beati iob dicētis. Loquar in amaritudine anime mee. dicā deo noli me condemnare. Mulier bene concipit fetum suū sine dolore naturaliter sed nunq̄ȝ fuit melioꝛ que peperit sine dolore. nisi vna sola scȝ beata virgo maria miraculose. Anima qn̄ peccat concipit fetū a diabolo ꝛ hoc sine doloꝛe. imo cū delectatione peccatū ꝯcipit. parit autē quando confitetur et ꝓdit in lucem confessoꝛi suo. ꝛ non pōt esse sine doloꝛe ꝯtritionis ꝛ penitētie. In cuius figura dicit iohānis. xvj. Mulier cum parit tristiciam habet ꝛc̄. Sed sicut mulier cuȝ parturit dolet amarissime. cum autem pepererit gaudet ꝛ se sentit alleuiatam. Ista persona grauida peccato quando ꝓponit cōfiteri ante confessionem ꝛ tempe confessionis tristis est ꝛ amara. sed confessione finita videt̄ esse quasi liberata et letificata. Vnde omnis homo post confessionem sentit se alleuiatum a pōdere peccati ꝑtistente Vnde dicebat illa sancta vidua iudith. viij. Quia patiēs est dn̄s peniteamus. et eius indulgentiam fusis lacrimis postulemus. Et sicut nulla mulier quātūcunqȝ nobilis ꝛ delicata sit potest euadere quin indigeat aliqua obstetrice ꝛ quin se ostendat alicui obstetrici velit nolit. ita nulla persona est ingrauidata peccato quin aliquo homine indigeat ꝓ confessoꝛe. Iuxta illud iacobi. j. Confitemini alterutrum peccata vestra ꝛ oꝛate ꝓ inuicem vt saluemini. Et qui istum doloꝛem vel amaritudinem nūc recusant. multo maioꝛem experientur doloꝛē quando suū peccatū corā toto mūdo ostendent facientes penitētiā ꝫ nō fructuosam. qꝛ scd̄m qd̄ scribit̄ Sapiētie. v. Dicent intra se penitētiā agentes ꝛ p̄ angustia spūs gementes. Hi sunt quos aliqn̄ habuimus in derisum. ¶ Tercio debȝ pn̄ia habere plenitudinē ꝯfessionis vt non sit cōpilata nec abbreuiata nec colorata nec excusata. nec depicta nec diminuta ꝫ plena debet esse sufficiens ꝛ totalis. Sudoꝛ vniuersalis in infirmo signum est sanitatis Sed quando vnū membꝝ sudat ꝛ aliud manet siccum signū est infirmitatis ꝛ non ꝯualescentie. Et codē modo confessio si est plena

significat sanitatē. si diminuta signum est infirmitatis. sicut aliqui confitentur de gula ⁊ de ira ⁊ de quibusdam aliis. de luxuria vero ⁊ de rapina nihil. Vnde ꝙ quolibet tali confessionem diminutam et truncatā ⁊ non plenam ⁊ integrā facienti dici pōt illud Apocalip. iij. Non inuenio opera tua plena coram deo meo. In mēte igitur habe qualiter acceperis ⁊ audieris ⁊ serua ⁊ penitētiā age. Vincentius in speculo naturali narrat de quodam pisce marino qui centipes dicitur a multitudine pedū. Iste piscis dum hamū piscatoris senserit suis visceribus inherere timore mortis imminētis viscera sua quadam industria naturali effundit ⁊ hamū euoluit. et iterum viscera sua restituit ⁊ sic mortem euadit. Moraliter hamus diaboli est peccatum infra delectationem. sicut hamus infra escam subtiliter inuolutum. Homo hamo capitur. quando ꝓpter delectationem peccatum complectit̄. Iuxta illud ecclesiastici. ix. Sicut pisces capiuntur hamo. ⁊ aues comp̄henduntur laqueo. sic app̄henduntur homines in tempore malo. Hamus iste viscera torquet. quādo peccatum conscientiam remordet. Igitur summū remedium tunc est hamū cum visceribus. id est peccatum cum suis circūstantiis per confessionem effundere coram deo. Iuxta doctrinam psal. Effundite coram illo corda vestra. ⁊ postea cor lotum ⁊ ablutū per penitentie sacramentū resumamus. ⁊ sic recuperabimus salutem. Iuxta illud prime iohānis. j. Corde creditur ad iusticiam. ore autem confessio fit ad salutem. Vnde apostolus scd̄e ad corinth. vij. Que enī scd̄m deum tristicia est penitētiā in salutem stabilem operatur. ¶ Quarto penitentia debet habere fortitudinem satisfactionis vt homo se non fingat debilem vel infirmū ad satisfaciendum ꝓ peccatis suis sed potius fortem ⁊ sanū. Narrat ambrosius in exameron de opere sexte diei. Qꝺ elephas est tāte fortitudinis ꝙ sufficit turrim ligneam cum multis armatis portare tante audacie ꝙ nullo clipeorū retardatur obiecto. nec aliqua militum constipatione terretur. mirabiliter tamen timet murē. Moraliter loquendo sic de aliquibus et multis qui ad opera mundi. ꝑ lucro vel gloria temporali inueniuntur fortissimi ieiunāt vigilant transeunt maria. fatigantur et fusti

gantur.sed ad faciendam vnam modicam penitentiā pro peccatis suis timent. Juxta illud qđ scribitur in psal. Trepidauerunt timore vbi non erat timor. Huius oppositū suadet beatus iohānes baptista. Luce.iij.dicēs. Facite ergo fructus dignos penitētie. Exemplo beate marie magdalene de qua beatus grego.in quadā omelia sic dicit. Quot habuit in se maria oblectamēta tot de se inuenit holocausta. Cōuertit ad numerū virtutū.numerū criminū.vt totum seruiret deo in pniā quicquid ex se ↄtempserat deū in culpa.

¶ De emolimentis penitentie.iiij.ca.

Circa quartū principale notādū est.q quatuor sunt penitentie emolimēta. Nam p penitētiā xpm nobis recōciliamus.angelos letificamus aīas nostras.imo nosmetipos reformam⁹ τ demones ↄfutamus. ¶ Dico ergo primo q p penitentiam xpm nobis recōciliam⁹. Vñ hieremie.xviij. Si pniam egerit gens illa a malo suo.qđ locutus sum aduersus eā.agā τ ago pniam sup malo qđ cogitaui vt facerē ei Ecce mirabilis modus recōciliationis tanti dñi.qui vult quasi ad paria iudicari cū homine seruo suo. Vñ ad modum hominis loquit̄ de seipso dicēs. Si homo vult penitere de pctō suo.ipse etiā vult penitere đ malo qđ cogitauit vt faceret ei.id est vult ad modū penitētis se habere. Sic τ nobiles imperatores pulchꝝ vindicte genus reputauerūt ignoscere.et noxijs penitētib⁹ cōcedere veniā post reatū sicut dicit petrus de vineis in quadā epistola. ¶ Scđo angelos letificam⁹. Juxta illud luce.xiiij. Gaudiū erit corā angelis dei super vno peccatore penitētiā agēte Legimus tercij regū.vj. Qđ salomon fecit angelos fieri in ꝓpiciatorio templi.de quibus quatuor ibi legimus. Fuerunt enī ille ymagines de lignis oliuarum.secundo habuerunt alas extensas.tercio habebāt pedes obliquos et eleuatos τ ad ambulādū paratos. quarto peruersis vultibus mutuo se respiciebant. ¶ Primo ergo fuerūt isti noui angeli salomonis đ oliuaꝝ siluaꝝ. Antiquit⁹ enī fuerūt ferrei ꝓpt incōpassionē τ duriciā.q2 hoīb⁹ nō cōpatiebāt̄.nūc aūt sūt đ lignis oliuaꝝ.q2 nobis misericordes τ pij facti st̄. Primi hēbāt alas

dimissas. quia inuite ⁊ cuȝ difficultate ad homines veniebant.sed
quia modo cito ad nos veniunt ideo alas expansas habnet. Olim
laudabunt deum soli.sed modo in laudando hominibus se sociant
Olim naturā nostram quasi infirmam despiciebant. modo viden
tes eam in christo exaltatam in stuporem ⁊ admirationem conuer
tuntur. Unde se mutuo respicere dicuntur quia ꝺ innouatione na
ture nostre specialiter admirant̄. Et nota ꝙ dixit penitentiā agen
te.⁊ non dixit penitentiā cogitante.que est penitentia ꝓcrastinan
tium.nec dicit penitentiam docēte ⁊ non faciente.que est peniten
tia verbosorum predicatorum.nec dicit penitentiam ostendente que est
penitentia hypocritarū ⁊ simulatoꝝ.sed penitentiam agente que ē
penitentia deuotoꝝ. Gaudent ergo angeli de penitētia peccatoris
Primo quia vident sue custodie cōmissum tam gloriosum fructum
consecutum.sicut medicus gaudet quando videt sue cure cōmissuȝ
reparatum ⁊ consuete valitudini restitutum. Secundo quia vidēt
ex peccatoribus conuersis suū adimpleri numeruȝ. Tercio quia vi
dent ad laudandum deum se tale habere cōsortium. Igitur per no
stram penitentiam angelos letificamus. ¶ Tercio nosmetipsos ꝑ
penitentiā reformamus. Sicut enim docet boecius quarto de con
sola. Homo scd̄m varia vicia quibus indulget. in naturam bestiaꝝ
transformatur.sicut inquietus in lingua comparatur cani.insidia
tor callidus vulpi.accidiosus asino.luxuriosus hirco. ⁊ sic de aliis.
Ratio huiusmodi est quia anima hoīs est sicut cera mollis. Cera
enim calefacta ⁊ mollificata recipit effigiem illius rei cui applicat̄
Unde si applicetur sigillo cui impressa est figura leonis.induet ce
ra effigiem leonis.si applicetur sigillo cui insculpta est forma lupi
vel vulpis cera consimilē induet figurā. Isto modo.anima rerum
quibus se ꝑ amorē applicat effigiē induit.⁊ in illas se transformat
Uñ dicit venerabilis hugo in li.de arra anīe. ꝙ ea vis ē amoris vt
talē se esse necesse sit quale est id qd̄ amas. et qd̄ tibi per affectum
cōiungis.necesse est vt in ipsius similitudinem dilectionis societa
te trāsformeris. Figurā de hoc habem⁹ danielis.iiii. Qd̄ nabucho
donosor ꝓpter culpam suam ab hominibus ē eiectus ⁊ fenū vt bos

comedit.sed postea recupauit penitens qd amiserat.¶ Sed notan dū q penitētia hois reformatiua tres habere debz ɔditiones.vide licet integritatē taciturnitatē diuturnitatē. Que quidē ɔditiones p tres litteras huius dictiōis homo designāt. h vero non littera.ß aspirationis nota scōm prisianū. Per primū enim o.signatur integritas penitētie. Integrū enī est qd plenū est ꝛ circulare.et circularis figura pfectissimaꝛ plenissima est.ꝛ circulus inter figuras superficiales. Perfectissima figura ē quia nō ē possibile q aliquid addatur in linea circulari oīno scōm aristotilē [illegible] celi. [illegible]nitētia igitur debet esse pfecta ꝛ integra.vt videlicz oīs [illegible] per quaz homo peccauit puniat. Sic etiam sicut quilibet peccauit videlicz lingua p multiloquio puniat orationibus. pedes pegrinationib9. vēter ieiunijs. Per secundā litterā scz m.designatur taciturnitas. que ad penitentiā requiritur.ne fiat pompa vl ostētatione. Et bene m signat taciturnitatē.quia illa sola int alias litteras pōt pferri labijs clausis ꝛ labijs suauiter imprimit. Tercia littera est o.et signat diuturnitatē siue finalē pseuerantiā.qꝛ in alphabeto greco ē o littera finalis. Penitētia aūt si pfecta ē vsqz ad finē esse debet. ꝛ talis hominē reformat de bestiali natura ad humanā. non tamē sine aspirationis nota.quia nisi spūs sancti gratia p suā benignitatem hoīez moueat.salubriē penitentiā nō attēptat. Iuxta dictū apostoli ad romanos.ij. Ignoras qm benignitas dei ad penitētiā te adducit. ¶ Quartū emolimentū penitētie est.q p eā demones cōfutamus. Vehemēter enī ɔfundunt qn eoꝝ pdimus ɔciliū. qn eorum euadimus carcerē.quia pter hoc a suis principibus grauius affligunt sicut custodes carceꝝ p euasione incarceratoꝝ puniunt. Valde ergo agitant inuidia qn vidēt nos eius prius similes p peccatū iteꝝ esse reformatos atqz restitutos p penitētie sacramentū.qd nullo modo eis cōcedit. Vn de hoībus signanter dicit prime petri.iij. Nō tardat deus pmissis.ß patiēter agit pter vos nolēs aliquem perire ß ad penitentiā reuerti. Penitemini ergo ꝛ ɔuertimini vt deleantur peccata vestra. Actuū.iij.

¶ Quintum capitulū.

Uoniam aūt de necessitate vere penitētie requirit spes venie. Sciēdū q̄ scdm sanctū bernardū in sermone. spes humana in deū ꝑ ꝯsideratione triplicē stabilit. Tria inquit ꝯsidero in quib⁹ tota mea spes ꝯsistit. videlicz caritatē adoptionis ỽitatē ꝓmissiōis. ꝑtātē redditiōis. ¶ Primo enī debet hoīes mouere ad spei ꝯfidētiā. q̄ deus eos adoptauit in filios. ⁊ patrē eoꝝ ꝯstituit semetipm̄. Vn̄ btūs bernardus sup orationē dn̄icam. Mihi inquit dicat oratio. cuius principiū dulce noīe patrono sequētiū petitionū obtin[illegible]daꝝ p̄stat fiduciā. Et glosa mathei. vj. sup hoc verbo pater. In h[illegible]c dat fiducia quid negabit filijs. qui iā dedit q̄ pater est. Exempl[illegible] [illegible]go Luce. xv. Vbi criminosus filius ad patrem rediens. tum amplexibus et osculis cōuiuijs et melodijs a patre recipitur. Unde ad romanos. j. Stamus ⁊ gloriamur in spe glorie filioꝝ dei. ¶ Secundo debet homines mouere ad spei confidentiam. veritas ꝓmissionis. Deus enim est qui mentiri nō potest qui nobis veniā pollicetur. et gloriā per totā scripturā sacram quā habemus a deo sicut quoddā o[illegible]ligatoriū maxime securitatis. Vn̄ scribit apostolus ad r[illegible]nanos. xv. Per patientiā et ꝯsolationē scripturarū spem habeamus. Et in psal. Memor esto verbi tui seruo tuo in quo spem dedisti. ¶ Tercio creat in nobis spem. ꝑtās redditionis. nō enī impotēs est. sed om̄ipotens ad cōplendū ꝓmissa. ⁊ ideo ꝯfundi nō possumus. Iuxta illud ecclesiastici. ij. Respicite filij nationes hominū. q: nullus sperauit in dn̄o ⁊ ꝯfusus ē. permansit in mādatis eius ⁊ derelictus est. Vn̄ dicit apostolus ad romanos. iij. Spes ỽo nō ꝯfundit. Et in psal. In te dn̄e speraui nō ꝯfundar in eternū. ¶ Debet igit spes nostra esse sicut anchora firmitatis ne a fluctibus moueamur. sicut mola veritatis ne indebite conteramur et sicut galea securitatis ne ab hoste ledamur. ¶ De primo scribit ad hebreos. vj. Cōfugimus ad tenendā ꝓpositā spem. quā sicut anchoram habemus anie tutā ⁊ firmā. ¶ De scdo dicit glosa super illud deuteronomij. xxiiij. Nō accipies loco pignoris inferiorē et superiorē molā. Supior ⁊ inferior mola sunt spes et timor. Spes ad alta subuehit. timor ad inferius ꝑmit. Vna mola sine altera inuti

Jhannes de pru

liter habetur. In peccatore igitur semp debet spes ⁊ formido ꝯiun
gi. ⁊ incassum misericordiā sperat si iusticiā nō timeat. et incassum
metuit qui nō ꝯfidit. Ligno igit pignoris. mola inferior aut supior
nō tollat. qr qui pdicat pctōri. tāta dispēsatiōe disponere pdicatio
nē debet. ne relicta spe. timorē subtrahat vl subtracta spe timorem
relinquat. Est igit spes sicut mola supior que cor eleuat ⁊ sustinet
i ꝯtritione debita p pctis. ⁊ timor iusticie. mola inferior que ꝯterit
⁊ cōprimit ne cor exaltet nimis. Iuxta illud psal. Ab altitudine di
ei timebo. ❡ Tercio spes nostra est sicut galea securitatis ne ab ho
ste ledamur. Hō eni priuatus est galea p desperationem vulnere ten
tationis occidit eo qꝫ caput hꝫ inerme. Iuxta illud hieremie. xviij.
Desperauimus post cogitationes nostras ibimus ⁊ vnusquisqꝫ pra
uitatem cordis sui mali faciemus. Non autem nō sic faciamus. sed
vadamꝰ ad istā galeā ꝯtinue induamꝰ. Iuxta illud apli ad thessa.
v. Nos aūt qui diei sumꝰ sobrij simꝰ. induti loricā fidei ⁊ caritatis
⁊ galeā spem salutis. ❡ Itē notādū qꝫ deus sic in natura puidit cō
muniter qꝫ ⁊ clemētia ⁊ potētia. fortitudo ⁊ māsuetudo naturaliter
ꝯiungūt. ⁊ vbi plus ē fortitudinis. ⁊ ibi plus etiā māsuetudinis et
⁊ clemētie repit. Exēplū de leone qui ē fortissimus bestiarū. ⁊ tū cle
mētissimus. Vñ solinus ꝺ mirabilibꝰ mūdi leonū clemētie indicia
multa sunt. Parcūt pstratis. in viros potius qꝫ in femias deseuiūt
infantes nō nisi magna fame perimūt. nec a misericordia separāt.
Hec solinus. Vñ metrice dicit. Parcere pstratis scit nobilis ira leo
nis. Et p oppositū. Deus crudelia aialia ptāte priuauit. Vñ int
canes minimi canes sunt maxime colerici. ⁊ quo minus possunt vi
ribus eo magis abundāt latratibus. Christus aūt more leonis qui
buscūqꝫ se psternētibus per penitentiā clementē se exhibet. In vi
ros potius qꝫ in femias hoc est in peccantem ex malicia potius qꝫ
in peccātes ex passione se vindicat. ⁊ infantes id est innocentes nō
nisi magna fame. id est magno amore salutis eorum in presenti fla
gellat. Iuxta illud Apocalipsis. iij. Ego quos amo arguo et ca-
stigo.

❡ Capitulum sextum.

Tem dictum est supius q ad verā penitentiā requiritur examinatio ꝯsciētie. Idcirco notādū est q ꝯsciētia hominis multiplicē actū habet Est eni ꝯsciētia accusatrix praue transgressiōis. reuelatrix nostre depssionis. ꝯuersatrix bone possessionis. vindicatrix fracte ꝓfessiōis. ¶ Primo ergo ꝯsciētia hominis ē accusatrix sue transgressiōis. Sicut eni puero dat̄ dica in qua defectus sui signāt̄ vt postea verberet̄. ꝛ nullo mō licet sibi abijcere dicam s... quia ꝑ eam accusat̄. ita cuilibet hoī alligat̄ ꝯsciētia. i qua omnia pe... sua notant̄. vt scd̄m eā accuset̄ in iudicio. Iuxta dictū apostoli a... romano... Testimoniū reddēte illis ꝯsciētia ipsoꝝ et inter se inu... ...onū accusantiū aut etiā defendentiū. in die cū iudicabit deus occulta hominū. et ideo istā accusatricē ꝯsciētiā maxime timere debemus. dicente seneca in libello suo de moribus Consciū peccatoꝝ tuoꝝ nō magis timueris q̄ȝ teipm. Alienū eniȝ potes effugere. te nūq̄ȝ. Item Meditandū magis ꝯscientiā q̄ȝ famam attēde. falli sepe pōt fama ꝯsciētia nunq̄ȝ. Sicut eni caritatiuus accusator primo mone... ꝑsonā ad partē et eā premunit de suis defectibus. et si s... correxerit culpā celat. si vo se corrigere cōtempserit eā publice in iudicio ... mat. ita ꝯsciētia nostra in pn̄ti quasi nos corripit ꝛ reph̄endit occulte. sed si nos nō correxerimus. in futuro iudicio publice ꝓclamabit Iuxta illud leuitici. v. Si ꝯscius ē nisi indicauerit portabit iniquitatē suā. ¶ Secunda ꝯsciētia hoīs est reuelatrix sue depssionis. In omi enim depssione vel tribulatione terrena singularis ꝯsolatio est bona ꝯsciētia. Iuxta dictū apostoli prime ad coꝝ. i. Gloria nostra est ꝯsciētia nostra. Vn̄ btūs ambrosius in libro de officijs dicit sic. Bene sibi ꝯscius. falsis nō debet moueri ꝯuicijs. nec estimare plus pōderis in alieno conuicio q̄ȝ in sue ꝯsciētie testimonio. Et btūs greg⁹ sup ezechielē omelia. ix. dicit sic Quid ꝓdest homini si oēs laudāt ꝛ ꝯscientia accusat. Aut quid obest si oēs derogēt ꝛ sola ꝯsciētia defendat. Item augu. in quadā epistola ꝛ ponit̄ in canone. xi. q. ca. iij. senti. loquēs ad manicheū dicit sic. Senti de augustino quicquid libet dū sola me in oculis dei conscietia nō accuset. Et capitulo sequēti habet̄ qualiter ꝯstātius me

diolanensis episcopus a quibusdā malignis infamatus erat de qui busdam criminib9. ppt' qd ptermittebat populo pdicare veritatē Et quia illa crimina nec pbari poterāt nec verisimilia fuerāt scri bit sibi papa grego. q ad ppriā ꝯscientiā redeat. ⁊ inde ꝯsolatus po pulo non subtrahat que ei vtilia esse cognoscat dicit sic. Quē inqt ꝯsciētia defendit liber ē inter accusatores. ⁊ liber sine accusatiōe cē non pōt si sola que interius addicit ꝯsciētia accuset. De hoc etiam beatus augus. notabiliter loquit̄ sup psal. xxviij. ⁊ similiter ponit̄ i canone. ij. q. iij. ca. custodi. Custodi inquit int9 innocēti tuā vbi nemo opprimit causam tuā. pualebit in te falsum testimoniū. sed apud homines nunq̄ȝ apud deū valebit vbi ... cēda ē. qn̄ deus erit iudex alius testis q̄ȝ ꝯsciētia tua non erit. inter iudicem ⁊ ꝯscientiā tuā noli timere nisi causam tuā. Hec augus. ¶ Tercio cō scientia hoīs est ꝯseruatrix bone possessiōis. Vn̄ dicit btūs bernar dus. Sanū vas ꝯsciētia ⁊ seruādis secretis ydoneū. nullis patēs in sidijs. nullis violētijs cedens. vtpote nec manu nec oculis. accessi bilis quicquid ibi posuero securus sum ſuabit viuo defunctoq; re stituet. quocūq; vadā ipsa erit mecū. secum ferens depositū qd ꝯser uandū accepit vbiq; gloria vel ꝯfusio in...tabilis pro qualitate de positi. Hec bernardus. Est igit̄ conseruatrix bone possessiōis. Est enim bona ꝯsciētia sicut quedā cartha in qua merita nostra descri bunt̄ per quā assecuramur de p̄mio paradisi. Jutta dictū apostoli ad cor. j. dicētis. Finis aūt p̄cepti ē caritas de corde puro ⁊ ꝯsciētia bona. Finis aūt p̄cepti pōt dici p̄miū debitū siue merces debita p p̄cepto bene seruato. habens carthā bonā per quaȝ occupatus est bonā hereditatē ⁊ magnā si eā diligenter obseruat ⁊ maxime preca uet ne a tineis vel vermibus ꝯsumat̄. ¶ Moralit' loquēdo cartha per quā vitā celestē vendicaturus est ꝯscientia bona per caritateȝ informata scripta tota plena hoīs meritis. ⁊ ideo seruari debet a ti neis ⁊ vermibus. Hoc aūt fit dupliciter. Vno mō si frequenter tra ctetur respiciat̄ ⁊ regat̄. Alio mō si perliniat̄ cedria que ē gummi ce dri. Dicit ysidorus. xiiij. ethicor ca. vij. de cedro. Qd resina quā ha bet que cedria dicit̄ que in obseruādis libris adeo ē vtilis vt plinitū

ex ea nec tineas patiantur. nec tempore conſeneſcant. Iſti duplici
modo ſi cartham conſcientie noſtre a corruptione ſeruare velimus
primo oportet ꝙ frequēter eam tractemus ⁊ reſpiciamus ſacta no
ſtra dicta ⁊ cogitationes noſtras diligenter diſcutiendo. ⁊ ea etiam
ab om̄i puluere cuiuſcūqꝫ ſordis peccati perfecte detergamus. q̄ʒtū
nobis fuerit poſſibile. vt nec venialia inconfeſſa dimittam⁹ exem
plo pa[illegible]li apoſtoli qui dicebat actuū. xxiiij. Studeo ſine offendicu
lo conſc[illegible]ntiā habere ad deum ⁊ ad homīes ſemꝑ. Studiū ſcd̄m ꝙ
dicit tul[illegible]us. Eſt v[illegible]ens animi applicatio ad aliquid agenduʒ
cū ſumma[illegible]e ⁊ reuerētia. Maxima animi applicatio requi
ritur ad diſcutiendū ⁊ diſcernendū quō ſit pure confitendū de pecca
tis. Et ideo merito dicit apoſtolus. Nō leuiter et ꝑfunctorie dicen
do conſcientiā. ſed loquitur dicendo ſtudeo ꝯſcientiā habere ⁊ hoc
ſine offendiculo. vt nec etiā minuta peccata venialia que ꝯtingūt
negligantur. ¶ Secundo debemus iſtā carthā perlinire cedria que
eſt reſina cedri. id eſt de ſanguine crucis xp̄i debemus frequēter me
ditari. Cedrus [illegible]qꝫ fuit [illegible]es crucis xp̄i ad litterā ⁊ ſic ꝑ ſynodochē
ꝓ cruce ſuppōnere pōt. [illegible]c aūt [illegible]editatio. vermes id eſt remorſus
peccatoꝝ extirp[illegible]it oīno dicēte apoſtolo ad hebreos. ix. Sanguis
xp̄i emundabit ꝯſcientiā noſtrā ab operibus mortuis. Et ſicut idē
eſt perdere ralē caritatē ⁊ perdere hereditatē illā. ita idē eſt perdere
conſcientiā ⁊ perdere vitā futurā ſiue vitā eternā. Et ideo illi qui
ſe depingunt ad fame claritatē ⁊ non ad ꝯſcientie veritatē perdent
finaliter celeſtē hereditatē. Contra quos loquitur ſeneca in libello
ſuo de moribus. Pleriqꝫ famā. ꝯſcientiā pauci verenť. ¶ Quarto
bona conſcientia eſt vindicatrix fracte ꝓfeſſionis. Oēs enī xp̄iana
ꝓfeſſione cenſemur. ⁊ ideo quotiens iſtā ꝓfeſſionē infringim⁹. con
cientia noſtra non ſolū accuſat. imo vindicat mordēdo ⁊ pungen
do. Iuxta illud ꝓuerbioꝝ. xv. Eſt qui ꝓmittit et quaſi gladio pun
giť ꝯſcientia. etiā qui ꝓmittit ⁊ nō implet talis quaſi gladio pungi
tur in ꝯſciētia. In baptiſmali ꝓfeſſione ſigillať ymago dei in cōſci
entiā hoīs per virtutē ⁊ gratiā que tunc infundiť. etiā paruulis vſu
carētibus ratiōis. ⁊ iſte ē denarius quē xp̄s ſemꝑ exigit ꝓ tributo ꝓ

pter quē ꝯfiteri debemus nos esse seruos suos. Vñ crisost. sup illud mathei. xxij. Reddite que sunt cesaris cesari. et que sunt dei deo. di cit sic. Si nūmisma cesaris aurū. nūmisma dei homo. In solidis vi det cesar. in hoībus aūt deus cognoscit. ideo diuitias nostras cesari dare. deo aūt ꝯsciētie nostre solā innocētiā oportet reseruare. ¶ Sꝫ istis tpibus hñt nōnulli ꝯsciētiā quadruplicit defectiuā. Habēt eni quidā ꝯsciētiā dilatatā. quidā ꝯsciētiā infirmatā. quidā ꝯsciētiā ꝑturbatā ⁊ quidā ꝯsciētiā cauteriatā. ¶ Primo q̄dē inueniūt nōnulli q̄ꝝ ꝯsciētia ē nimis dilatata. q̄ nūq̄ꝫ pōderāt nisi grossiora pctā. q̄ꝝ ꝯsciētia ē sicut rethe hñs lata foramia vbi nō capiūt nisi pisces maiores ꝟ mīores sꝑ euadūt. Tales nō pōderāt ociosa iuramēta. imo nec mēdosa ꝑiuria nisi forte corā iudice sup libꝝ. Mendacia nullius momēti sunt etiā si cedāt in diffamationē ꝓximi. furtū nō ē magni pōderis. si sit de bonis paupeꝝ monasterioꝝ vel ecclesiaꝝ vel etiā alicuius cōmunitatis. ꝟ tm̄mō si sit principū. vel de bonis principū vel magnoꝝ dñoꝝ. etiā si fiat de bonis ꝑsonalibus furtuꝫ conscientia aliq̄ñ remordet qñ ꝑsona timetur. ꝟ si fit de bonis cōitatis nō remordet nec remanet in ꝯsciētijs q̄si sit aliquod pctm̄ alicui⁹ ponderis qui nimis dilatāt ꝯsciētias suas dicētes Illud genesis. xliij. Nō ē in ꝯsciētijs nostris quis eā scꝫ pecuniā posuerit marsubijs nostris. ¶ Alij sunt etiā qui hñt ꝯscientiā satis infirmatā ꝑ oppositū Qui nō solū magna pctā ꝟ etiā parua pōderāt nō sicut deberēt ꝟ plus iusto ⁊ que nō sunt pctā iudicāt esse pctā. Et ista ꝯsciētia frequent a diabolo tentatōe diaboli ꝓuenit qui sic inducit hoīes ad ꝑplexitatē peccādi. ⁊ quicq̄d fit ꝯtra ꝯsciaꝫ etiā si sit errōnea edificat ad gehennā. Et hec ē infirma ꝯsciētia quā apl's ꝓhibet. j. ad coꝝ. x. dicēs. Om̄e q̄d in macello venit mādu cate nihil interrogātes ꝓpt ꝯsciētiā. Et prime ad coꝝ. viij. Percutiētes ꝯsciētiā coꝝ infirmam in xp̄o pctis. Et tales visi sunt frequēt tentatiōe cessante habuisse conscientias nimis largas. ¶ Tercio inueniunt ⁊ sunt nōnulli qui ꝯscientiā ꝑturbatā habēt qui ꝓpter cōmissa desperāt. Contra q̄s beatus bernardus sup cantica sermone. lxij. Quid efficacius ad curandū ꝯsciētie vulnera aut ad purgandum aciem mētis. q̄ꝫ xp̄i vul

nerum sedula meditatio. Et idem. Turbabor sed non pturbabor.
quia vulnerū dn̄i recordabor. De ista ꝯsciētia dicit̄ in littera. Sem
per p̄sumit seua. pturbata ꝯsciētia. ¶ Quarto sunt quidam qui ha
bent ꝯscientiā ꝯteruatā ⁊ hi ponderāt parua ꝭ de magnis nihil cu
rant. ⁊ tales fuerūt pharisei decimantes mentā ⁊ rutā ⁊ om̄e olus.
⁊ grauiora legis ꝑtermittūt ꝑut scribit̄ mathei. xxiij. Et hi sunt hy
pocrite de quibus ꝓphetizauit apostolus prime ad thimo. iiij. Qd̄
in nouissimis tpibus discedent quidā a fide attendētes spiritib⁹ er
roris ⁊ doctrinis demoniorꝫ in hypocrisi loquētiū mendaciū et cau
teriatā habentiū suā ꝯscientiā. Ista ergo quadruplicē ꝯscientiā de
ponētes faciamus sicut scribit apostolus ad hebreos. x. Accedam⁹
cū vero corde in plenitudine fidei aspersi corda a ꝯsciētia mala. id
est purgati ab oībus pctis ⁊ specialiter mortalibus. qd̄ habꝫ fieri ꝑ
sacramentū penitētie. si fuerit aliquis lapsus in aliqd̄ vl̄ in aliqua
¶ Vn̄ moueo istā questionē. Utrū oīa pctā mortalia per penitētiā
auferant̄. Et arguit ꝙ non. Nā dicit apostolus ad hebre. xij. Qd̄
esau nō inuenit locū venie bn̄dictiōis ꝑ penitētiā. q̄uis cū lacri
mis inquisisset eā. Et scd̄o machabeorꝫ dicit̄ de antiocho. Orabat
scelestus ille dn̄m a quo nō erat misericordiā ꝯsecuturus. Nō ergo
videt̄ ꝙ per penitentiā oīa pctā tollant̄. In ꝯtrariū arguit̄ ꝑ illud
qd̄ scribit̄ ezechie. xviij. Quacūqꝫ hora ingemuerit pctōr viuo ego
dicit dn̄s omniū iniquitatū eius nō recordabor amplius. ¶ Pro re
sponsione dico. ꝙ ad hoc ꝙ aliqd̄ peccatū per penitentiā tolli nō
possit. posset ꝯtingere dupliciter. Uno mō quia aliquis d̄ pctō pe
nitere nō posset nec delere peccatū. et hoc primo quidē modo non
possunt delere pctā demonū ⁊ etiā hominū damnatorꝫ. q̄ affectus
eorꝫ sunt in malo ꝯfirmati. ita ꝙ non pōt eis displicere peccatū in
quantū est culpa. sed solū displicet eis inquantū pena quā patiūt̄.
ratione cuius aliquā penitentiā ꝭ infructuosam habēt. Iuxta illd̄
sapiētie. v. de ipsis damnatis. Penitentiā agētes ⁊ p̄ angustia spūs
gementes. Vn̄ talis penitētia nō est cū spe venie. ꝭ cū desperatiōe.
Talis aūt non pōt esse peccatū viatoris hoīs cuius liberꝫ arbitriū
flexibile ē ad bonū et ad malū. Vnde dicere ꝙ aliqd̄ peccatū sit in

hac vita de quo aliquis penitere non possit erroneum est. Primo quidē quia ꝑ hoc tolleret̄ libertas arbitrij. Sc̄d̄o quia derogaretur v̄tuti gratie ꝑ quā moueri pōt cuiuscūꝗ peccatoris cor ad penitendū. Juxta illud ꝓuerbiorum.xxj. Cor regis in manu dei ⁊ quocūꝗ voluerit vertet illud. Qđ autē illud secūdo modo nō possit ꝑ veram penitentiā aliqđ peccatū remitti est etiā erroneū. ¶ Primo quidē quia repugnat diuine misericordie. de qua dicit̄ iohelis ij. Qđ benignus ⁊ misericors ē ⁊ multe misericordie ... ꝑ malicia vinceret̄ quodāmodo deus ab homīe. si homo peccatū vellet deleri qđ deus delere nō vellet. ¶ Sc̄d̄o quia hoc derogaret v̄tuti passionis xp̄i. ꝑ quā penitētia operat̄. sicut ⁊ cetera sacramēta cū scriptū sit prime iohānis. ij. Qđ ipse ē ꝓpiciatio ꝑ peccatis nostris ⁊ non solū ꝓ nostris. ſ etiā totius mundi. Vn̄ dicendū simplicit̄. ꝙ oīe peccatū in hac vita ꝑ penitētiā deleri pōt. Ad ratiōnē in ꝯtrariū dicendū. ꝙ esau nō vere penituit qđ patet ex hoc qđ dixit. Veniēt dies luctus patris mei ⁊ occidā iacob fratrē meū. Similiter etiam nec antiochus vere penituit. dolebat enī de culpa p̄terita non ꝓpt̄ offensam. sed ꝓpter infirmitatē corpalē quā patiebat̄.

¶ Contra voluptates carnales. viij. ca.

Via etiā dictū est supius ꝙ delectatio p̄habita in peccato impedit verā penitentiā. Jdcirco cōtra ipsam delectationē carnalē modicū in p̄n̄ti tractatulo scripturus accipio mihi ꝓ fundamēto verba sapiētissimi salomōis q̄ in ecclesiastico sc̄d̄o ca. sic ait. Dixi i corde meo vadā ⁊ effluā delicijs ⁊ fruar bonis. Et vidi qđ hoc quoꝗ esset vanitas. Risumꝗ reputaui errorē ⁊ gaudio dixi. Quid frustra decipis. Ait ergo. Dixi in corde meo. id est apud me disposui. Vadā et effluā delicijs. dicit vadā. q: malorum est abire. bonorum venire. Juxta illud mathei. xxv. Venite benedicti patris mei ꝑcipite reg. ⁊c̄. Et hoc a xp̄o dicet̄ bonis ⁊ electis. Malis v̄o ⁊ reprobis dicturus ē. Jte maledicti in ignē eternū qui paratus ē diabolo ⁊ angel̄ eius. Dicit ergo vadā ⁊ effluā delicijs carnalibus scʒ in q̄bus viuēdo q̄s mortuus ē sp̄ūalit̄. et fruar bonis supple p̄sentibus. De qua abusiua fruitiōe dicit̄ Sap. v. Venite fruamur

bonis que sunt. ⁊ vtamur creatura tāq̄z in iuuētute celeriter. Et ꝓ
uerbioꝝ. vj. Veni fruamur cupitis amplexibꝰ. Et subiūgit vanita
tē dicēs. Et vidi ꝙ hoc q̄z esset vanitas. qꝛ scz non reficit ꞵ deficit.
De primo btūs hieronimus ait. Iniquitas famē parit. non sacieta
tē. De s[illegible]o sap̄. vj. Trāsierūt hec oia velut vmbra. Sequit̄. Risum
ꝗ reputa[illegible] errorē. id est ꝯsiderās risum huius mūdi qui hoiez sedu
cit reputa[illegible] errorē. ⁊ dixi gaudio. id est gaudenti dixi. Quid frustra
deciperis. [illegible] Sciēd[illegible] gaudiū est interior mētis leticia. risus exteri
or dissolutio [illegible] Risus error reputari debz quia latentē dolorē
admixtū habet ⁊ in fine affligit. Iuxta illud ꝓuerbioꝝ. xiiij. Risus
dolore miscebit̄. ⁊ extrema gaudij luctꝰ occupat. Et iacobi. iiij. Ri
sus vester in luctū vertet̄ ⁊ gaudiū in merorē. Vn̄ luce. vj. dicit̄. Ve
vobis qui ridetis nūc qꝛ lugebitis et flebitis. Gaudiū decipit qꝛ ci
to deficit. Vn̄ iob. xx. Laus impioꝝ breuis ē ⁊ gaudiū hypocrite ad
instar pūcti. Et iob. xxj. de talibus dicit̄. Tenēt tympanū ⁊ cytharā
et gaudēt ad so[illegible] orga[illegible] ducūt in bonis dies suos et in pūcto ad
inferna descendūt. ¶ Circa hāc materiā scz carnalis ⁊ secularis vo
luptatis notāde s[illegible]t ipsius plures praue ꝯditiones ꝓpter q̄s meri
to abijciēda ⁊ despiciēda ē. ¶ Prima praua ꝯditio ipsius carnalis
voluptatis ē. qꝛ nociua ē ipsi corpi. Vn̄ criso. Nihil ita nociuū ē et
inimicū corpi vt voluptas. Nihil enī ita corpus rescindit et suffo
dit. i. corrūpit. eo ꝙ ex forti fit debile ex sano egrotuz. ex agili graue
ex formoso deforme. ex iuuene veterosū. Et primū q̄dē voluptas pe
des punit. q̄ portauerūt nos ad ꝑniciosa illa ꝯuiuia. deinde manꝰ
que ministrāt vētri ligat. qꝛ talia ⁊ tāta attulerūt cibaria. Seneca.
Pōt nostra ꝓuidētia longiorē ꝓrogare huic corpusculo morā. si vo
luptates q̄bus maior ꝑs perit poterimus cohercere. Vn̄ ⁊ oracius.
Sperne voluptates. nocet empta dolore voluptas. ¶ Scd̄a quia
occidit aiaz. Vn̄ apl̄s. Si scd̄m carnē vixeritis moriemini. Itē ad
thimo. v. Vidua viuēs in delicijs mortua ē. Hec vidua signat aiaz
peccatricē. que xp̄z maritū ꝑ voluptates carnis ꝑdidit. Bernardꝰ.
Fuge voluptatē qꝛ mors secus introitū voluptatis posita ē. Hiero
nimus. Qui luxuriat̄ viuēs mortuus ē. Et amos. vj. Ve vobis q̄

opulēti estis in syon. qui dormitis in lectis eburneis ⁊ lasciuitis in stratis vr̄is. Plato q̄z philosophꝰ dicebat. Nullā capitaliorē pestē a natura datā q̄z voluptatē. qua homīes capiūt vt pisces. Legit in policratico li. iiij. ca. iij. etiaz ꝙ iulius cesar aiebat. In bello corpa hominū gladijs. in pace voluptatibꝰ vulnerari. ¶ Terci[illegible]eritatē intelligere nō pmittit. Vn̄ hieronimus. Nihil adeo ob[illegible]t intellectū vel intelligētiā. vt cōmessatio ⁊ ebrietas. Idē. Pin[illegible]is venter nihil tenue. nihil celeste cogitare pōt. [illegible] fornicatō ⁊ ebrietas auferūt cor. Et eiusdē. iij. O viri q̄z [illegible] vinū his qui bibūt illud. seducit enī mentē scz ne ꝯgnoscat vitatē. Dyogenes q̄z philosophꝰ dixit neminē posse sapiētie operā dare. si mēse abūdantiā cogitauerit. ¶ Quarto voluptas carnal' inducit sup hoīez in q̄ est odiū dei. Vn̄ apl's dicit. Qui in carne sunt deo placere non pn̄t Vn̄ hieronimus sup illud psal'. Odisti obseruātes vanitates super uacue. Illos diligit dn̄s qui dilectionis eius suauitatē mundanis ⁊ carnalibꝰ delectatiōibꝰ ꝑtulerūt. Illos odit v[illegible] amore eiꝰ amorē seculi ꝑtulerūt. Illos odit q[illegible] istā [illegible]mō vit[illegible] pn̄tē amāt ⁊ celestia ꝯtemnūt. sperātes inanit' in ꝓspitate seculi [illegible]ducēte. ¶ Quīto carnal' voluptas hoīez in q̄ ē aridū ⁊ sterilē oīs sp̄ualis boni efficit Vn̄ dr̄ in euāgelio. Nisi granū frumēti cadēs in t̄ra mortuū fuerit ipsuz solū manet. Hoc ē. nisi is q̄ sp̄ualis esse desiderat ꝯcupiscētijs carnalibus moriatur. ⁊ renūciet copiosum fructū spiritualiū bonorū non referet. ß manet sicut concha sine nucleo. ⁊ lampas sine oleo ficus vacua arbor inutilis Sed heu iam impletū esse videt' qđ paulus olim predixit. In nouissimis diebus instabunt tp̄a periculosa erunt homines seipsos amantes voluptatū amatores. Omnes enī amplectimur ea que cōmodosa ⁊ delectabilia sunt carni. et dura et aspera refugimus. Tu vero charissime stude iuxta regulam tuā carnem edomare abstinentia cibi ⁊ potus q̄ztum valitudo permittit. vt possis verus esse monachus. Vnde abbas machariꝰ dixit. Quicūqꝫ semetip̄m necessitatibꝰ subiecerit atqꝫ coegerit ip̄e monachus est. Et scđm sentētiā beati eusebij. Verus religiosus debet esse neglector quietis appetitor laboris. fugax voluptatis patiēs abiectio

nis impatiens honoris. pauper in pecunia. diues in conscientia.
¶ Sexto voluptas carnalis facit hominē in quo est amittere gau
dia eterna. Unde gregorius. O miser et insanus ille imo plus q̄ȝ be
stia reputandus qui ꝑpter momentaneam carnis delectationem.
gaudia relinquit eterna. ꝛ perpetue gehenne flāmis se mancipare
laborat. Nam scd̄m sententiam eiusdem. Presentia gaudia sequūt
perpetua [illegible]mēta. Quia difficile imo impossibile est sicut dicit hie
ronimus [illegible] p̄sentib[illegible] et futuris fruatur bonis. vt de delicijs
ad delicias [illegible] vt in terra ꝛ in celo appareat gloriosus. Queȝ
enim legimus a secularibus ꝛ carnalibus delicijs. ad eternas delici
as demigrasse. Inter asperitatem vite ꝛ delicias. euāgelicus sermo
distinguit. dum lazarum beatificat in sinu abrahe. ꝛ diuitem sepelit
in inferno. ¶ Septimo voluptas hominē in quo est ducit ad mor
tem infinibilem inferni. Frequenter etiam dum dulcior ꝛ iocūdior
est hominū vita sua. tunc separat amara mors. Unde dicit iob. Du
cunt in bonis dies [illegible]uos. ꝛ [illegible] pun[illegible]to ad inferna descendunt. Sit igi
tur nobis austeri[illegible]s vite [illegible]acio[illegible]e viuentes deo acceptos facit
ꝛ securissimos n[illegible]ciētes. Pauci deliciosi ꝛ diuites moriuntur. qui ī
exitu huius vite non desiderent fuisse pauperrimi. Contra animā
que se ad mundanas siue carnales voluptates effundit. dominus
grauiter excandescit sui iudicij executoribus dicens. Quātū exalta
uit se ꝛ in delicijs fuit. tantū date ei tormenta ꝛ luctus. Quī scd̄m
magnitudinē ꝛ multitudinē deliciaꝝ in mundo. erit magnitudo et
multitudo penaꝝ in inferno. Uñ grego. Uñ caro ad tp̄us suauit vi
uit. inde sp̄us in eternū cruciat̄. ꝛ q̄ plus caro punit̄ ꝑ pn̄iam in hac
vita. tāto plus aīa gaudebit in futura. Idē dicit etiā aug⁹. Sp̄us
deficit vbi caro req̄escit vt enī caro mollibus. ita sp̄us duris ꝛ aspe
ris nutrit̄. Deberēt amatores seculariū ꝛ carnaliū deliciaꝝ ꝛ qui ha
rū dulcedine illiciūt attēdere. q̄ ī voluptatib⁹ carnis p̄terit cito qd̄
delectat. ꝛ pmanet sine fine qd̄ cruciat. ¶ Octauo voluptas ē accu
mulatiua doloris ꝛ displicētie. q: p⁹ voluptatē sp sequit̄ penitudo
Uñ valerius maximus li. iiij. ca. iij. dicit. Scitū ē ꝛ scitu dignū ari
stotilis q̄ voluptatū inicia obliuioni mādata asseruit ꝛ solus exit⁹

recordandos quia omnis voluptatis finis penitentia est. Hoc pru
denter aiaduertit dyogenes philosophus ille famosus a q̊ hayes so
lennis meretrix de chorinto cētū talēta petijt p vno ɔcubitu. At il
le in celū suspiciēs ait. Nō emo tāti penitere qḋ tñ necessariū foret
si tua fruerer voluptate. Ad ɔfirmationē etiā hui⁹ fingit o[illegible]id⁹ me
thamorfoseos li. x. q̄ vgo quedā noie mirra. patris desid[illegible]auit ince
stū. ꝛ desiderādo impetrauit adiuuāte meretrice. Tand[illegible]cū esset ꝯ
ceptū fugat̄ a patre. et in tantā tristicia[illegible] flet[illegible]suspirijs et
gemitibus alterata. cōuersa ē in arborē. que ad[illegible] guttas amarissi
mas quasi lacrimas ḋ se fundit in signū q̄ voluptatē illicitā carnis
sequit̄ ꝑpetuus dolor aīe in inferno. vbi ē fletus ꝛ stridor dentium.
Boecius q̄z. iij. de ɔso. ꝑsa. vij. dicit. Quid ḋ corpalib⁹ loquar. q̄ꝝ
appetētia plena ē anxietate. sacietas vo pnia. Et ifra metro sequē
te cōparat voluptatē api. que eodē loco primo fūdit mel sedēdo. et
infigit aculeū recedēdo. Patz ergo q̄ naturalit̄ post voluptatē seq
tur penitudo. ¶ Nono voluptas ē obscuratiua decoris ꝛ fame. Ex
emplū habem⁹ in salomone. q[illegible] fe[illegible]ora sua incuruauit mulieri
bus. iḋ posuit maculā in gloriā suā. i. in fama. [illegible] valeri⁹ maxim⁹
in epl'a ad rufinū. Sol hoim salomon. sapiētie dñi singulare domi
ciliū. lucē aīe sue gloriā fame sue femiāꝝ facinore amisit. Hec macu
la scz peccati luxurie maior ē in religiosis q̄z in secularib⁹. sicut ma
cula esset intollerabilis in facie siue in oculo que parū grauaret in
alio mēbro. Religiosi aūt sunt vt facies siue oculus in spōsa xp̄i. id
est in ecclesia. ꝑpterea vt dicit sctūs hiero. sancta paula apḋ sancti
moniales quas regebat. pctm̄ qḋ inter seculi hoīes vl' leue putaba
tur vel nihil. hoc in monasterijs grauissimū dicebat esse delictum.
Et istud ꝑbat̄ ꝑ hoc q̄ deus legit̄ ita grauiter punisse peccata illa
que in claustris sunt cōmissa. ¶ Primū claustꝝ fuit in celo in q̊ ip̄e
deus abbas fuit. in quo qui seipsos in cogitatiōib⁹ suis exaltauerūt
ambiētes gloriā ꝛ absq̄z spe venie dannati sunt in inferno. Et hō
qui vult alijs ꝑ̄ferri collega eius est qui dicit. Ponā sedē meam in
aquilone similis ero altissimo. Et nos charissimi exemplo hui⁹ ca
ueamus attactū superbie. que bonoꝝ omniū est inimica. totius pul

chritudinis et virtutis vermis et tinea. Ecce stella ista matutina lucifer qui mane oriebatur. qui p̄ nimio claritatis sue splēdore oīm intuentiū in se oculos cōuertebat. in faculā repente cōuersa sulphuream tenebris abyssi immergit. ¶ Secundū claustruz fuit in terrestri paradiso inquo qui inobediētes fuerūt d̄ paradiso expulsi sunt et morti cum tota sua successione damnati. ¶ Terciū claustrū fuit in principio ecclesie. in qua beatus petrus abbas fuit. In quo qui ꝓprietarij e[illegible] morte subitanea perierunt. ¶ Decimo carnalis voluptas mutat hominē in bestiā. Ecce q̄z magnū peccatuz est qd̄ de homine facit non hominē ⁊ hoc facit peccatū luxurie. Vñ hieronimus. Fugite luxuriā. naz sicut virginitas hominē equat angelis imo plus eū facit q̄z angelū. ita luxuria hominē plus q̄z bestificat. ⁊ vt ita dicam multo peius bestia eū efficit. Specialiter tamē luxuria mutat hominē in porcum. Vnde crisosto. Porci sunt qui vitam suam cenose libidini et voluptatibus seculi mancipauerūt. De hoc etiā sic scripsit philosophorū princeps aristo. ad allexandrū magnū ita dicēs. O clemens imperator noli te inclinare ad coitū mulierū. quia coitus est quedā ꝓprietas porcoꝝ. Que ergo tibi gloria si exerceas viciū irrationabiliū bestiaꝝ ⁊ actus brutoꝝ. Augustin⁹. Regnat carnalis cupiditas. vbi nō est dei caritas. Minuetur aūt cupiditas caritate crescente. Hec augus. in encheridion. ¶ Vndecimo ⁊ vltimo voluptas carnal' spoliat hominē in q̄ est oibus bonis et virtutibus. Vnde grego. in moralibus. Quelibet alia fuerint bona opera. si luxurie scelus non abluitur imensitate hui⁹ criminis obruunt. quia nil dño gratum sit luxuria maculatū. Item gregorius. Nulla sūt cetera si occulta. iudicis oculis castitatis testimonio nō approbantur. Et hieronimus de eodē. Quacūqz virtute polleas quibuscūqz virtutib⁹ niteas. si cingulo caritatis careas omnia ꝑ terram trahes. Ve ergo illis qui quotidie in dei seruicio se mortificāt ⁊ nil inde mercedis in vita eterna consequent. quia sacrificiū eoꝝ ⁊ seruiciū immūdicia luxurie pollutū fuit. Hec luxuria ē singularissima filia pricipis inferni scz luciferi ⁊ nobilissima. Vñ numeri. xxv. dicitur q phinees virum israhelitem fornicantē cum filia nobilissi

mi principis madianitaꝝ simul cū ipsa interfecit. Princeps lucifer
septē habet filias que sunt septē vicia capitalia. scʒ supbia auaricia
luxuria ira gula inuidia accidia. has tradidit peccatoribus in coniu
gium vnus habet vnā alius duas alius omnes. Quanto autē plu
res aliquis habuerit. tāto plus habebit d hereditate diaboli. id est
de penis inferni. Unde beatus grego. li. xiiij. moral. per[illegible]tractans il
lud genesis. Pluit dn̄s super sodomā ꝛ gomorrā sulphur[illegible] ignem sic
dicit. Quid in sulphure. nisi fetor carnis [illegible] quid per ignē nisi ar
dor desiderij carnalis exprimitur. Cum ergo [illegible]tiū sodomis
vel gomorra carnis scelera decreuisset dn̄s punire. in ipa qualitate
vltionis notauit maculā criminis. Sulphur quippe fetorem habʒ
ignis ardorem. Quia itaqʒ ad peruersa desideria ex carnis fetore ar
serant. dignum fuit vt simul sulphure ꝛ igne perirēt. quatinus ex iu
sta pena discerent ex iniusto desiderio quid fecissent. Nam per que
quis peccat in hoc mūdo per hec punietur ꝛ in inferno. Ille quoqʒ
discipulus qui allegatur in illo vtilissimo libro qui horologiū eter
ne sapientie intitulatur vidit in visione qua luxuriosi. ꝛ qui in de
licijs carnem suam enutrierāt ꝛ in obstinatione sua perdurauerūt.
in inferno a serpentibus deuorabant ꝛ a bufonibus ignitis aculeis
vsqʒ ad viscera torquebant. Qui carnali amore dediti fuerant vtri
usqʒ sexus p libidinosis osculis quibus se inebriauerūt cōmanduca
bant linguas suas p̄ dolore ꝛ terram infernalē ex nimia pena morde
bant. Sed ꝛ socias in culpa socias habuerūt in pena cū quibus in
foueis metallis bulientibus plenis balniebant ꝛ exilire cupientes
absqʒ misericordia a demonibus repingebant.

Explicit speculum penitentie.

¶ Incipit speculum agonizantis peccatoris.

Eu heu ꝛ plusqʒ heu me miserꝝ ꝛ infelicem peccato
rem. qui tot in angustijs ꝛ calamitatibus corporis ꝛ
spūs me solum reperio ꝛ omni humano suffragio de
stitutum. Nec est vlla creatura sub sole a qua audiā

aut credam dolorꝝ meorꝝ qualecūqꝫ sperare reuelamen. attenta cala
mitate quam inpresentiarꝝ ꝓperior. Parētes siquidem ⁊ amici mei
carnales quibus maxime confidebam idem ipsi per quandā fictaz
et occultam traditionis speciē in vanitatibus et ludis ineptis me
deduxe[illegible]t et induxerūt in locum horroris et laqueum mortis que
me nūc o[illegible]det et inuadit. ꝫ nec me ꝓuidere docuerūt pn̄tes horren
das mise[illegible]s. q̄bus [illegible] totus īuoluor tā corpe q̄z aīa. Insuꝑ et
in ꝓdictu[illegible]s cum eisdem cognatis dietim labebar
nec attēdeba[illegible]e mihi misero pctōri ꝙ dū plena incolumitate
fruebar. has terribiles angustias ⁊ intollerabiles cruciatus non p̄
cogitaui. qui oī mortali creature p̄sertim hoī peccatori ineuitabilit̄
eueniunt dū mors in foribus est agonizat veluti heu modo patent̄
experior. Vtiqꝫ hec merito p̄cogitasse debuerā. nisi mundus et dia
bolus cordis oculū errorꝝ [illegible]ebris obfuscassent. imo verius ꝓrsus
excecassent. Si[illegible]dē dū ad[illegible]uc sanus essem et ī ꝓsperis mūdi tot⁹ ef
florerē mortē [illegible]ueb[illegible] vi[illegible]sqꝫ horrore mortis mentionē au
dire poterā. ꝫ nec [illegible]epta [illegible]rien[illegible] videre poterā aut imaginare si
ne dolore et trem[illegible]e cordis. Sed heu nūc quasi ꝓditorie īuador et
circūuallor a morte nec vllū vsqꝫquaqꝫ patet diffugiū. quinimo tot
miserijs vndiqꝫ circūuallatus sūz. ꝙ p̄ter eas nil aliud cogitare pos
sum aut alijs intendere. Nihilominus salubre nimis mihi foret ⁊
oportunum saluti anīe mee vacare quam timeo post breue tempo
ris interuallum ad infernalem descensurā mansionem. cuius hor
rendā memoriā saltē vnius hore morula nūq̄z hucusqꝫ ī mente ha
bui putās me tempestiue satis id facturū dū mors adesset finemqꝫ
vite ꝓpinq̄re ꝓspicerē. Sz ecce me grauit̄ errasse euidēter ꝑpendo.
cernēs me doloribꝰ pauore ⁊ angoribꝰ ita circūseptū ꝙ ad salutaria
queqꝫ intēdere mihi nō vacat aut delectat. q̄nimo luce clarior expe
rior ꝙ post ludū amissum nil restat q̄z vt ve det. Heu me miserū et
infelicē ꝙ p̄ciosum tp̄s ob anīe salutē ꝓcurandā mihi diuinitus col
latū. tā inepte tā vane tā inutilit̄ expēdi. et ad vanitates cunctaqꝫ
saluti mee nociua eodē quotidie abusus sum. dei sancteqꝫ matris ec
clesie p̄cepta et monita ꝓrsus paruipendēs atqꝫ pro nihilo ducens

vota frangens penitentiā refugiens ꝓmissa soluere nō curans et
oīa vetita ꝑpetrās. Quāobrē ab imortali verme ꝓprie ꝯscientie tā
acriter intꝰ corrodor ꝛ cōmanducor ꝙ dolor ille oī dolore seuior sua
acerbitate sufficiēs eēt aīaȝ a corpe sano violēt auellere. ß ꝛ ꝑ pauo
re eoꝝ que ꝑdixi. aīa adhuc ī corpe remanere gestit. ß frust[illegible] spe sua
necessario xp̄m deserere cōpellit. Heu heu q̄ztū a via s[illegible]tari que
ducit ad vitā aberraui quā q̄ȝ nimis a[illegible]stā fore ꝯsid[illegible] latā autē
ꝛ spaciosam a multis frēquētatā que [illegible]ū tēdi[illegible]n baratrū
damnatiōis ꝑcipitat hucusqȝ sum secutus. [illegible]et mihi saltē
vnica dies tpis hoīm qui illud vane ꝯsumūt ꝛ inutilit. deꝑdunt eni
ꝓculdubio mora semota corde puro ꝛ ꝯsciētia non ficta de ꝑteritis
delictis veracit penitere. ꝛ iteꝝ penitēda nō cōmittere. Sȝ videor
mihi taliter ad hec ab aliis rñderi. Q̄ sicut ad regimē domus solꝰ
denarius argēteus paꝝ ꝯferret ei. qui cū mille aureis illā regere nō
potuit pariformiter paꝝ ad salutē ꝓcu[illegible]oū mihi ꝓdesset vnica di
es pnie. qui in centū milibus ni[illegible] vn[illegible] boni [illegible]mo malū oī mo
mēto ꝑpetraui. Preterea dolē[illegible] exp[illegible]tto ꝙ hoī impeni
tenti suāqȝ vitā nullatenus emēdare curāti. [illegible]a mors summū ē
remediū ꝛ salubris medicina. Cui enim breuior vita est minus de
teriorat. ꝛ pauciora sibi cumulat delicta. Maledicant itaqȝ false de
licie ꝯuersatio feda. inepta solacia. que q̄zuis exiguo tempe duraue
rint. eterna tamē mihi ingerēt tormenta et sine fine duratura. Ma
gna stoliditas est vt vitā longiturā quis cōcupiscat. si illā in dei ser
uicio indesinēter nō expēdat. Heu q̄ȝ negligēter ista ꝑuidi ꝑteritis
diebus cū ad honores amores ꝛ fauores mundanos tā ardēter aspi
rarē. qui me nūc in has horrēdas angustias et cruciatus instar ceci
deduxerūt. Maledicta sit hora illa q̄ in hāc lucē ꝓdyi dū ꝓpter intē
sum ꝛ excessiuū mūdialiū amorē corpus meū in cibū ignis ꝛ fauillā
eterne incēdii sic delicate nutriui. Deū qui me creauit et perditū re
demit perdidi. vitā illā beatā que fine non claudit. defectu caret in
uidiam nescit amisi. Feliciqȝ omniū supernoꝝ ciuiū societate ꝓpe
tuo sum priuatus. vbi verus amor et perfecta merita et gaudia sin
guloꝝ facit cōmunia vniuersorū. Nec immerito vt clare perspicio

tot bonis destitutus sum qm̄quidē si breue ꝛ exiguū vite mee tēpus
in dei seruicio ꝯsumpsissem infallibiliter ꝛ absqꝫ vlla ambiguitate
ꝯsciētie securitatē ꝛ aīe salutē in pn̄ti euo accepissem. ꝛ in futuro vi
tā eternā ꝛ gloriā sine fine possedissem Sꝫ nūc ꝓch dolor ingredior
locū to[illegible]ētoꝝ terribiliū ꝛ eternaliū penarum ꝛ paulatim desinūt
omniū [illegible]broꝝ meoꝝ officia. cūcteqꝫ vires tā aīe q̄ȝ corpis langue
scūt. In [illegible]mis lingua mea palato adherēs. loquele vsuȝ mihi adi
mit. q̄ȝ ob[illegible]olores [illegible]ias cordis explicare nō pmittor. Oculi
gyrant ꝛ ro[illegible] vel turgescūt inflantqꝫ p̄ dolore ob cui⁹ vehe
mētiā nequeūt lacrimari. facies pallescit. color īmutat̄ ꝛ glaucescit
nasus ꝯstipat̄ ac tugescit. os grauiter olet et exarescit. dentes nigre
scūt eorūqꝫ iūctura se dissoluit. Labia crepant findunt̄ et spumant
guttur raucescit. nerui qui in ꝓximo rūpendi sunt vidēdos se mon
strant pectus aridū se subleuat. vt cordi locū tribuat qđ ad crepan
dū festinat. Misera q̄ȝ ca[illegible] p oēs meatus sudat fetet seqꝫ ꝯstringit.
Heu q̄ȝ intoll[illegible]s p s[illegible]ula [illegible]pis membra sustineo cruciatus
nā vēter vacuus [illegible] do[illegible]ere se sociat. Oēs corpis coste
et ossa ita vt nu[illegible] cōmo[illegible]de possent oculis intuētiū se manife
stant. sanguis aufugit vene se occultāt. crines defluūt ignis natura
lis algescit. deficit sensus. vita declinat. O me infelicē cur ī hoc spe
culo me iugit̄ nō inspexi. ꝛ mortis amaritudinē non p̄cogitaui. ꝛ p̄
sertim terribiles angustias que morituros p̄eunt ꝛ subsequunt̄. qui
bus iā circūseptus nullā requiē aut pausam repio. quocūqꝫ me ver
tero siue in longū extensus siue in globū collectus. siue supin⁹ iaceā
siue resupinus recūbem. quinīmo ex oī pte corpus paulatim defici
ens velut esca vermiū horrēdū ex se gignit putorem. quē egoipse vt
cunqꝫ vix sufficio tolerare. Preter hec corpis mala que enumeraui
ipsa etiā aīa inestimabiles tolerat angustias. euidēter ꝯsiderans p̄
terita oblectamenta atqꝫ delicias. dicta. verba. facta ꝛ opa. singulas
qꝫ cordis cogitationes ꝛ voluptates tā subito ꝛ celeriter euanuisse.
vix vni⁹ noctis somno equiparādos fore respectu eternitatis. In
sup ꝛ cūcta opa sua aīaduertit iniusta esse ꝛ viciosa. quapropter ab
eoꝝ p̄sentia aufugere satagit ꝫ ab eis tale recipit responsum. Tua

inquiūt opera sumus. tuiq₃ partus quos genuisti. Idcirco te relin
quere non debemus. sed vsq₃ ad presentiam equissimi iudicis comi
tabimur. te grauiter accusaturi. eo ꝙ nemine impellēte aut instigā
te teipsam pluries tēptasti ⁊ in p̄cipitia multa spōte corruisti. Re
feremus. p̄terea vniuersas circūstantias ⁊ causas locoꝝ. te[illegible]ꝝ. pso
naꝝ. in q̄bus diuina mādata ꝯtemnēs violasti. Q̄d q₃ s[illegible] inspira
tionib⁹. plerūq₃ tibi celitus immissis obtēperare rēnue[illegible] eas dem
potius impudēter a te fugasti. Ve mih[illegible]ctōri cui
ex omni parte intus et foris multiplicant̄ mal[illegible] afflictio sed
nō immerito vtpote qui cōtra dictamen equitatis ⁊ iusticie. cōtra
remorsum ⁊ vermiculū conscientie in baratrū damnatiōis meip̄m
p̄cipitaui. ⁊ q̄ztū in me fuit spūi sctō bella intuli. diuīe gratie ingra
tus extiti. noticie lumē extinxi. Angelo sctō qui mihi in custodiā et
directorē deputatus fuerat inobediēter [illegible]stiti. Monita q̄z et corre
ptiones iustoꝝ qui a via nequicie me tr[illegible]here. ⁊ ad salutaria dirige
re conabant̄ audire cōtempsi. P[illegible]ch[illegible]udiosius hos
acerbissimos cordis dolores obli[illegible]desidero. tanto at
tentius obtutib⁹ meis semet obijciūt. Et vt si[illegible]la notāter expli
cem mala que patior. vndiq₃ p̄ circuitū circūuallāt me angeli tene
braꝝ hostes implacabiles qui gestib⁹ suis et clamoribus terribilib⁹
et inconditis mihi minant̄ vt deuorent. ac viuū absorbeāt. Habēt
siquidē facies tā fedas ⁊ horribiles adeo ꝙ solus eoꝝ aspectus suffi
ceret amentiā mihi p̄iter ⁊ desp̄ationē incutere. et animā a corpore
separe. Ex altera deniq₃ parte eminus astare ꝯspicio custodē mihi
deputatū angelū bonū mestū et lugubrē. cui⁹ qm̄ suasiōib⁹ ⁊ ꝯsilijs
ac monitis obtēperare ꝯtēpsi ad succursū meū lente se disponit. q̄n
imo a tartareis legionibus. q̄ꝝ dū sospitate fruerer corporali bene
placitis deseruiui. me iure dep̄hendi permittit et immaniter con
trectari atq₃ discerpi. E sursum vero iudicem meum equissimuz et
infallibilem inspicio terribilem nimis ad instar furiosi cuiuspiam
ac rapidi viri stantem. qui ex vultu suo iracundo minis et minaci
quem sic aspicere vniuersas mundi penalitates exuperat patēter
ostendit ingentem furorem quem ergo me miserum concepit. Et

reuera tanto nunc mihi terribiliorem se monstrat. quanto conuer sionem meā noxijs excessibus pauloante misericordius expectabat Ach q̄ꝫ seueram omnibus mora ⁊ appellatione semotis a domino prestolor condemnationis sententiam. qui ob mei conuersionem ⁊ emend[illegible]ionem tot mihi dies ⁊ horas misericorditer indulsit. sed cū die in d[illegible] penitendi ꝓpositum ꝓtraherem nihil boni peregi. ꝫ in vicijs ꝓ[illegible]s emarcui. Nunc ecce tantis me calamitatibus obsitū comperio [illegible] quidem ipsemet sufficio. Sententiaꝫ quippe illam [illegible]peram scio me sustinere non posse. quā tamen iuxta diuinū decretum prestolari me oportet. Nec est remedium in contrariū. Ad cuius quidem executionem sententie tartareos illos satellites ac lictores īmites et īmisericordes preparatos cerno. qui mihi manus prebent vt ad ollas sulphureas eternaliter arsurū me secum traducant. Prete[illegible] subtus me patentibus oculis ac lucide contemplor loca infernal[illegible] et collegas tam terrificas. domūqꝫ horroris ⁊ import[illegible] fetor[illegible] cuiu[illegible] sunt tenebre tā dense vt et manibus apte palpa[illegible] ualea[illegible]. Ignis sine flāma ac claritatis splēdore. fetor o[illegible] [illegible]phure ⁊ fumeo odore pestilentior. dolor ad instar parturiētiū ⁊ absqꝫ cessatione vel pausa qualicūqꝫ. Rugitus ⁊ clamores necnō suspiria tā magni vigoris vt et lacrimādi auferant memoriā pariter ⁊ desideriuꝫ. Penalitates et miserie tā graues vt per singula momenta fere hominem mori cogant qui tamen mori non valet. mors quoqꝫ in desiderio est ⁊ venire cōtemnit. Illuc ob intollerabiles cruciatus audio plerosqꝫ deū blasphemātes deierantes ac maledicentes. Ibi quoqꝫ patenter conspicio vnumquenqꝫ damnatum odire suum proximū velut hostem capitalem eiqꝫ maledicere. mala imprecari ⁊ absqꝫ causa molestare. ⁊ idcirco ꝺ die in diem noui sibi inferūtur cruciatus. Illuc insuper plane cognosco eos qui mecū pauloante deliquerūt et dn̄ica mādata violauerunt sciēt expectātes vt quē pridē habuerūt ꝯsciū in delictis. iā secū habeant sodalē et ꝑticipē in penis et sulphureis flāmis. Jacent illic miseri int̄ aspides serpētes ⁊ dracōes ⁊ siīes bestias virulētas. q̄ꝝ pre mul

dine non est numerus. Ibi desideratur mors que cibus est ipsis im
mortalis. qui tñ moriunt̄ sine morte ꝛ cruciāt̄ sine fine. Heu q̄ꝫ hor
ribilis est illic mansio mihi meiq̃ꝫ similib⁹ sceleratis deputata ac p̄
parata. cui⁹ etiā memoria ꝛ cruciatus p̄cogitatio in immēsuꝫ meos
augēt dolores. calamitates ꝛ miserias. Pereat dies in qua na[illegible]sum
Maledicta sit hora qua de matris vtero in lucē hanc ꝓd[illegible]tātis
angustijs ꝛ meroribus implicitū ꝺ hac vita migrare cō[illegible]or. Heu
me infelicē cur talia ꝛ his similia non [illegible]itaui vł in [illegible]o reuolui
dū plena corpis sospitate gauderē. ꝛ pen[illegible] fuerat be
nigne ꝯcessum. Iā vtiq̃ꝫ si hoc fecissem tā sec[illegible]em de eterna
felicitate captāda. q̄ꝫtū heu inp̄sentiaꝝ indubitāter infernales cru
ciatus postmodum suscepturus in ꝑpetuū duraturos. Maledicta
sis infelix aīa mea que ad penales illas migrabis mansiones; vbi
quoq̃ꝫ corpus qꝺ tibi sociū habuisti in delicijs simul et ꝑtrahes in
interminabilib⁹ flāmis. O si possem [illegible]lere cordis mei desideriū
vellē certe q̄ nūq̄ꝫ natus fuissem. Ne[illegible]ni tantas calamitates iaꝫ
incurrerē. quas euadere nullate[illegible]s p̄[illegible]s ardue ꝛ mon
tes excelsi cadite suꝑ me ꝛ colles co[illegible]e[illegible] vultū illumirati
cōtra me iudicis si fas ē aspiciā. Insuꝑ p̄cor o[illegible]ite me vt penas
illas horrēdas non aspiciā. quas mihi ꝑatas video sursum et deor
sum antrorsum ꝛ retrorsum. dextrorsum quoq̃ꝫ ꝛ sinistrorsuꝫ. Siqui
dem tā graues ꝛ tā terribiles hee sunt. vt si liceret ꝛ ꝑmitterer certe
in desperationē caderē labiq̃ꝫ in eā totis viribus optarē. Heu q̄ꝫ in
tollerabiles ingerūt mihi cruciatus carnales delicie. vestes p̄ciose.
necnō suꝑbia cordis ignominiosa ꝛ feda. Nō immerito carnē meā
putridā tam delicate nutrire et impinguare debui. que nō erat nisi
saccus stercoꝝ ac cibus vermiū nec nō immūdoꝝ spirituū. aīe autē
salutē postponere ac deserere. que sanctoꝝ angeloꝝ manib⁹ ꝛ btōꝝ
spirituū ministerio suo et omniū reꝝ plasmatori p̄sentari debuerat
qui suo p̄ciosissimo eā sanguine de ptāte demonū redemit. mortem
quoq̃ꝫ ꝓ eadē suscipe nō dubitauit. O munde imo immūde nō ab
re te cogor exosum habere. qui vt tibi cōplacerē iā illis displicio q̄
merito vltra omnē mūdi creaturā. aut qꝺ credi pōt si eis obtempe

rare voluissem ꝑ certo me dilexissent. ⁊ nunc heu ꝓ tali ministerio
eternos suscipio ꝓ mercede cruciatus. Vos item alloquor parētes
⁊ affines. quos ꝑfecto si vt nunc sic ⁊ tunc cognouissem. nunq̄ʒ vo
bis tantā fidentiā adhibuissem. nec vestris suasionibus ⁊ consiliis
acquieuissem. quinĩmo creatori meo ac recreatori deseruire et com
placere studuissem qui suis ꝯtemptoribus tam terribilis ⁊ seuerus
existere non dubitat. Sed nimis sera est ista querela. frustra quoqʒ
nimirum ꝓueniunt hi fletus ⁊ suspiria ad nihilum ꝓfutura. cuʒ sine
remedio [illegible] graui corporis et anime calamitate a p̄senti compellor
seculo migrare. ⁊ ad [illegible] et tartarea loca eternalit̄ cruciād9
transire. vbi [illegible] ⁊ stridor dentiū. pena sine termino et acerbi
tas sine meta. Vnū tamē suadeo ⁊ consilium salubre vniuersis qui
flebilem hanc audiere querimoniā ⁊ similē forsitan p̄stolant̄ aduen
tum ꝓ nunc in testamētū trado. quatenus ꝑpetrata facinora om̄i
mora postposita deserant que sic hominē finaliter in tartara preci
pitant. ꝓpriam autem ꝯscientiā veris penitentie lamentis ac con
tritione mundare studeāt. salubrē viuendi viam arripiant. vt et in
summa melius [illegible] ꝯdescendant. Nam felix quē faciunt alie
na pericula cautum. Tempus siquidē p̄sens ad instar vm
bre solaris breuis est. Nemo quoqʒ an etiā cras superuiuere de
beat securus esse potest. Nihilominus in hac temporis breuitate.
valet hō eterna sibi gaudia ꝓmereri. aut certe eterna si velit suppli
cia ꝓcurare. que ante mūdi ꝯstitutionē ambo iuxta meritoꝝ diuer
sitatem cunctis sunt viuentibus p̄parata. Quisquis igitur ratiōis
capax q̄ʒtum saluti sue congruere iudicauerit in hoc speculo semet
assidue cōtemplet̄. Finem queso bonū. cui nullū prefero donū. In
mundi rebus da mihi celse deus.

Opus p̄sens insigne ⁊ admodū vtile impen
sis Petri wagner Nūrenberge effigiatū feli
citer finit Anno salutis cristiane millesimo
quadringentesimononagesimoquinto feria
quarta post conuersionem sancti pauli.

rychus
Dion Porion
Phs Wagne
1655